

Derecske Város
Integrált Településfejlesztési
Stratégiája (ITS)

2023

Derecske Város
Integrált Településfejlesztési Stratégiája
2023

Készítette:
MEGAKOM Tanácsadó Iroda

Megbízó:
Derecske Város Önkormányzata

Munkaverzió
2023. augusztus 31.

www.megakom.hu

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	7
1 ÖSSZEFOGLALÓ HELYZETELEMZÉS.....	8
1.1 Regionális összefüggések, térszerkezeti helyzet.....	8
1.2 Demográfiai helyzet.....	10
1.3 Munkaerőpiac és szociális helyzet.....	13
1.3.1 Munkaerőpiac.....	13
1.3.2 Szociális ellátási rendszer.....	18
1.4 Gazdasági szerkezet és vállalkozások.....	20
1.4.1 Vállalkozások.....	20
1.4.2 Mezőgazdaság.....	24
1.4.3 Ipar.....	24
1.4.4 Szolgáltatások.....	25
1.4.5 Turizmus és szálláshelyek.....	25
1.5 Humán infrastruktúra, közszolgáltatás.....	26
1.5.1 Közigazgatás.....	26
1.5.2 Oktatás.....	27
1.5.3 Egészségügy.....	31
1.5.4 Szociális és gyermekjóléti ellátás.....	32
1.5.5 Kultúra és sport.....	35
1.5.6 Civil szervezetek.....	37
1.6 Épített és természeti környezet.....	39
1.6.1 Közüzemi infrastruktúra.....	39
1.6.2 Közlekedés.....	42
1.6.3 Lakhatás.....	47
1.6.4 Zöldfelületek és védett természeti értékek.....	48
1.7 Városrészek bemutatása.....	51
1.8 Probléma és értéktérkép.....	61
1.9 SWOT elemzés.....	65
2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	67
2.1 Jövőkép és átfogó cél.....	67
2.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása.....	68
2.2.1 Városi szintű tematikus célok.....	68
2.2.2 Városrészi szintű területi célok.....	74
2.3 A tematikus és területi célok közötti összefüggések bemutatása.....	77
3 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK.....	80
3.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása.....	80

3.2	Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása.....	81
3.2.1	Városközponti akcióterület	81
3.2.2	Sport és rekreációs akcióterület	83
3.2.3	Szociális városrehabilitációs akcióterületek	83
3.2.4	Gazdasági, vállalkozásfejlesztési akcióterület	84
3.3	Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések	84
3.4	A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégia céljaihoz	86
3.5	A fejlesztések ütemezése	90
3.6	A fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	91
4	ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM	95
4.1	A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása.....	95
4.2	Az elmúlt években megvalósított, szegregátumokat érintő beavatkozások.....	98
4.3	Antiszegregációs intézkedési terv	101
4.3.1	A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések.....	101
4.3.2	A tervezett fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések	103
4.3.3	A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.....	104
5	A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI	105
5.1	Külső összefüggések.....	105
5.1.1	A stratégia illeszkedése nemzetközi szintű fejlesztési programokhoz	105
5.1.2	Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz.....	107
5.1.3	Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat	111
5.2	Belső összefüggések.....	115
5.2.1	A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata	115
5.2.2	A célok logikai összefüggései.....	117
5.2.3	A stratégia megvalósíthatósága	117
5.2.4	A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása	118
6	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	119
7	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	123
7.1	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	123
7.2	Az ITS megvalósításának szervezeti keretei	124
7.2.1	A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere	124
7.2.2	Az ITS megvalósításának intézményi háttere	125
7.3	A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok.....	125
7.4	A partnerség biztosítása az ITS elkészítése és megvalósítása során	126
7.5	Monitoring rendszer kialakítása.....	127

7.5.1	Output és eredményindikátorok meghatározása	128
7.5.2	A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása.....	132

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra:	Hajdú-Bihar vármegye járásai, 2020	9
2. ábra:	Derecske népességének alakulása	11
3. ábra:	Derecske népmozgalmi adatai	11
4. ábra:	Az öregedési index alakulása 2014 és 2021 között	12
5. ábra:	Állandó népesség nemek és kor szerinti megoszlása Derecskén, 2021.....	12
6. ábra:	A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása nemek szerint 2010 és 2021 között	14
7. ábra:	A nyilvántartott álláskeresők relatív mutatójának alakulása 2010 és 2021 között	14
8. ábra:	A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása Derecskén 2021-ben	15
9. ábra:	Közfoglalkoztatottak éves átlagos létszámának alakulása Derecskén 2013-2022 között.....	16
10. ábra:	A közfoglalkoztatási mutató alakulása 2013 és 2022 között	16
11. ábra:	Az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem (2021, ezer Ft)	17
12. ábra:	Derecske iparűzési adó bevételei ezer Ft-ban.....	17
13. ábra:	Egy lakosra jutó adóerő-képesség (2018-2023).....	18
14. ábra:	Hajdú-Bihar vármegye egy főre jutó GDP adatai	20
15. ábra:	Működő vállalkozások megoszlása Derecskén a szolgáltató ágazatokban, 2020.....	25
16. ábra:	Óvodába beírt gyerekek számának alakulása Derecskén 2010-2021 között (fő).....	28
17. ábra:	Általános iskolai tanulók és a más településről bejárók száma Derecskén 2010-2021 között (fő)	29
18. ábra:	Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban Derecskén 2010-2021 között (fő).....	30
19. ábra:	A működő bölcsődei férőhelyek és bölcsődébe beírt gyermekek számának alakulása	32
20. ábra:	A könyvtár beiratkozott olvasóinak száma (fő)	35
21. ábra:	Kulturális rendezvényeken résztvevők száma (fő)	36
22. ábra:	Civil szervezetek száma Derecskén (db)	38
23. ábra:	A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számának (db) változása Derecskén a teljes lakásállományhoz viszonyítva	39
24. ábra:	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások aránya Derecskén ..	40
25. ábra:	A villamosenergia és a háztartási villamosenergia fogyasztók számának alakulása	41
26. ábra:	Gázfogyasztók számának és az összes szolgáltatott gáz mennyiségének alakulása.....	42
27. ábra:	A kiépített és kiépítetlen önkormányzati út és köztér hosszának alakulása	43
28. ábra:	Hajdú-Bihar vármegye helyközi autóbusz hálózata	44
29. ábra:	Autóbusz megállók és vasútállomások Derecske belterületén	45
30. ábra:	Magyarország vasúti térképe (részlet).....	46
31. ábra:	Ezer lakosra jutó személygépkocsi számának alakulása (2010-2021).....	46

32. ábra: Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek (2010-2021, eset)	47
33. ábra: A lakásállomány alakulása Derecskén (2010-2021)	48
34. ábra: Az értékesített ingatlanok átlagára 2021-ben (ezer Ft/m ²)	48
35. ábra: Városrészek lehatárolása	51
36. ábra: A lakónépesség arányának megoszlása a 2011-es népszámlálás adatai alapján Derecske városrészeiben	52
37. ábra: A lakónépesség korcsoportos megoszlása a 2011-es népszámlálás adatai alapján Derecske városrészeiben	52
38. ábra: Városközpont városrész	53
39. ábra: Kisderecske városrész	55
40. ábra: Keleti városrész	56
41. ábra: Délnyugati városrész	57
42. ábra: Északnyugati városrész	58
43. ábra: Derecske értéktérképe	61
44. ábra: Derecske problématerképe	63
45. ábra: Városi szintű tematikus célok	69
46. ábra: Derecske városrészei	74
47. ábra: Derecske városfejlesztési célrendszere	79
48. ábra: Derecske akcióterületei 2021-2027	81
49. ábra: Derecske szegregátumai	95
50. ábra: 1. szegregátum Derecskén	96
51. ábra: 2. szegregátum Derecskén	97
52. ábra: Szegregációval veszélyeztetett terület Derecskén	98
53. ábra: A Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Program célrendszere	110
54. ábra: A monitoring folyamatának összefoglalása	133

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: Működő társas vállalkozások száma alkalmazott létszám alapján (2019)	21
2. táblázat: Derecskei székhellyel rendelkező nagyobb gazdálkodó szervezetek	21
3. táblázat: Működő társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágazatonként, 2020 (db, %)	23
4. táblázat: Az önkormányzat helyi iparűzési adó bevételeinek megoszlása, 2022	27
5. táblázat: A Derecskei I. Rákóczi György Gimnázium, Technikum és Kollégium jelenleg futó képzései képzési forma szerint	30
6. táblázat: A Derecskei Szociális, Család- és Gyermekegészségügyi Központ szakmai egységei által ellátott feladatok	33
7. táblázat: A szociális szolgáltatások igénybevétele Derecskén	34
8. táblázat: Önkormányzat által kezelt úthálózat Derecskén (2021)	43

9. táblázat: Épített és megszűnt lakások Derecskén (2010-2021)	47
10. táblázat: A zöldfelületi rendszer adatai (2021)	49
11. táblázat: Települési zöldfelületek	50
12. táblázat: Gazdasági aktivitás Derecske egyes városrészeiben (2011)	53
13. táblázat: Derecske városrészeinek funkciói	60
14. táblázat: Derecske értékei	62
15. táblázat: Derecske problémái	64
16. táblázat: SWOT elemzés.....	65
17. táblázat: A területi és tematikus célok összefüggései	78
18. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése a tematikus célokhoz.....	87
19. táblázat: A tervezett fejlesztések indikatív ütemezése	90
20. táblázat A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz 1-3. és 6. prioritás intézkedéseinek területi forrásallokációja, milliárd Ft.....	92
21. táblázat: A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve.....	93
22.táblázat: Az EU szakpolitikai célkitűzései és az ITS célok kapcsolata	105
23.táblázat: A vármegyei területfejlesztési prioritások és az ITS kapcsolata	110
24.táblázat: A Településfejlesztési Koncepció és az ITS összhangja	112
25. táblázat: A célok és az adottságok, problémák kapcsolata	115
26. táblázat Kockázatelemzés	120
27. táblázat A városi szintű átfogó és tematikus célkitűzések indikátorai.....	129
28. táblázat A városrészi szintű célkitűzések indikátorai.....	130
29. táblázat Projektszintű indikátorok.....	131

BEVEZETÉS

Az **Integrált Településfejlesztési Stratégia** (ITS) a város középtávú fejlesztési irányait, célrendszerét és azok elérése érdekében tervezett tevékenységeket határozza meg az önkormányzat által jóváhagyott településfejlesztési koncepció¹ alapján. Az ITS célja, hogy a stratégiai tervezés eszközeivel segítse elő a következő 7-8 év városfejlesztési tevékenységeinek eredményességét.

Derecske Városa 2012-2013-ban dolgozta ki és fogadta el első Integrált Városfejlesztési Stratégiáját (IVS), majd 2015-ben az Integrált Településfejlesztési Stratégiát (ITS), amely jelen dokumentum előzményének tekinthető. Az ITS kidolgozása óta eltelt években bekövetkezett külső és belső változások indokoltá tették a városfejlesztési stratégia 2023. évi felülvizsgálatát. Ilyen külső tényezőket jelentenek a városfejlesztés hazai és nemzetközi trendjei, kihívásai (pl. digitális átállás, zöld átállás, reziliencia), az európai uniós és a hazai szakpolitikai környezetben bekövetkezett változások (pl. az EU új szakpolitikai célkitűzései, új hazai operatív programok). A belső tényezők közül kiemelendők az eltelt időszakban a városban bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások, illetve a korábbi ITS-ben tervezett fejlesztések megvalósulása, a megvalósítás tapasztalatai.

Az új, 2021-2027-es Európai Uniós programozási időszakban szükséges tehát újragondolni Derecske városfejlesztési irányait abból a célból, hogy a város az előtte álló megváltozott gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásokra hatékonyan legyen képes reagálni, meghatározva azokat a fejlesztési elképzeléseket, melyeket meg kíván valósítani a következő években EU-s és hazai források bevonásával.

Mindezeket figyelembe véve szükségessé vált **Derecske korábbi Integrált Településfejlesztési Stratégiájának felülvizsgálata, módosítása**. Az ITS felülvizsgálata keretében kidolgozásra került egy részletes, aktuális adatokra épülő összefoglaló helyzetelemzés, újragondolásra, módosításra kerültek a városi szintű tematikus célok. A helyzetelemzésben feltárt adottságokhoz és szükségletekhez, valamint a városfejlesztési célokhoz igazodva kerültek kijelölésre a megvalósítást szolgáló új beavatkozások, a következő évek tervezett fejlesztési elképzelései, azok ütemezése és lehetséges finanszírozási forrásai. Mindezekkel egyidejűleg aktualizálásra kerültek a stratégia külső és belső összefüggései, a megvalósítás eszközei és a nyomonkövetést szolgáló monitoring indikátorok is.

Az ITS 2023. évi felülvizsgálata, módosítása – a korábbi ITS-hez hasonlóan – a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerinti tartalommal készült. Az egyeztetési eljárásrendet a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII.15.) Korm. rendelet tartalmazza.

¹ Derecske Város Településfejlesztési Koncepcióját a 251/2018. (XII.20.) határozattal fogadta el az önkormányzat képviselő-testülete.

1 ÖSSZEFOGLALÓ HELYZETELEMZÉS

1.1 Regionális összefüggések, térszerkezeti helyzet

Derecske Magyarország keleti részén, az Észak-Alföldi régió belül Hajdú-Bihar vármegye középső-délkeleti részén helyezkedik el a Dél-Hajdúság kistáján. A város a külső nagyvárosi körgyűrű vonalán helyezkedik el, a debreceni és nagyváradai agglomerációs térség határán. A település közúton mintegy 22 kilométerre fekszik a megyeszékhelytől, Debrecentől, míg a fővárostól való távolsága 225 km közúton.

A település közlekedési kapcsolatai révén jelentős szerepet tölt be a térségben. Észak-déli irányban a Debrecent Berettyóújfaluval összekötő 47. számú főút szeli ketté, emellett a város ugyanolyan távolságra fekszik a megyében futó két országos jelentőségű úttól is, nevezetesen a 4-es és a 42-es számú főutaktól. A szomszédos települései észak felől Sáránd, északkelet felől Hajdúbagos, kelet felől Konyár, délkelet felől Szentpéterszeg, délnyugat felől Berettyóújfalu, nyugat-délnyugat felől Földes, északnyugat felől pedig Hajdúszovát.

Nagy változást hozott a település életébe az M35-ös autópálya, amely Debrecenen át az M3-as autópályához kapcsolódik. Megépülésével a korábban a 47. számú főúton áthaladó teherforgalom jelentősen csökkent. 2020-ban átadásra került a Derecskét keleten érintő M4-es autópálya Berettyóújfalu-Nagykerek közötti, magyar-román határig vezető szakasza is. Az ártándi határátkelőhely Derecskétől közúton 40 kilométerre található, a Nagykerek-Bors autópálya határátkelőhely pedig 36,5 kilométerre.

Az M4-es gyorsforgalmi út nyugati (Püspökladány-Karcag-Szolnok-Budapest) irányú szakaszának építésére az illetékes hatóság 2021 januárjában adott engedélyt, a kiépítése folyamatban van. További, a közlekedési kapcsolatokat érintő, térségi jelentőségű projektnek tekinthető a Debrecen-Békéscsaba közötti 2x2 sávú közúti kapcsolat kialakítása, amely jelentősen javítja, illetve gyorsítja a térség közúti közlekedési lehetőségeit.

A település vasúti kapcsolattal is rendelkezik Debrecen-Nagykerek irányában. Megyei viszonylatban fontos fejlesztési tervnek tekinthető a Debrecen Nagyváraddal összekötő nemzetközi vasúti hálózat fejlesztése. A Debrecen és Nagyvárad közötti „tram-train” kapcsolat egy új vonalszakasz megépítésével jönne létre, a 106. és a 101. számú vonalak összekötésével új országos mellékvonalként.

A városhoz legközelebbi nemzetközi forgalmat is lebonyolító repülőtér Debrecenben található. Közúton 80 percen belül elérhető a Nagyvárad Nemzetközi Repülőtér, valamint 135 percen belül a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Budapesten. A település térségében Hajdúszoboszlón található még sportrepülőtér.

A település területe 103,59 km², népsűrűsége 2021-ben 80,38 fő/km² volt, amely elmarad a megyei értéktől (84,41 fő/km²), ugyanakkor meghaladja a járási értéket (63,17 fő/km²). **Derecske** az azonos nevű **járás központja**, két város és 11 község tartozik hozzá. A járás települései: Derecske, Létavértes, Hosszúpályi, Pocsaj, Esztár, Hajdúbagos, Kismarja, Kokad, Konyár, Mikepércs, Monostorpályi, Sáránd és Tépe. A járás lakónépessége 2021-ben 41 081 fő volt. Derecske járásközponti szerepéből adódóan számos ellátandó feladattal és funkcióval rendelkezik. A Hajdú-Bihar Vármegyei Kormányhivatal számos szakigazgatási szerve, illetve kirendeltsége található meg Derecskén:

- Derecskei Járási Hivatal Kormányablak Osztály,
- Derecskei Járási Hivatal Hatósági Osztály,
- Derecskei Járási Hivatal Gyámügyi Osztály,

- Derecskei Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály,
- Derecskei Járási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Osztály.

1. ábra: Hajdú-Bihar vármegye járásai, 2020

Forrás: www.terport.hu

A város térségi szerepkörét erősíti a 2004 júniusában létrejött, majd 2013-ban újraértelmezett **Derecske-Létavértesi Kistérség Többcélú Kistérségi Társulása**. A társulás központja jelenleg Létavértes, települései Álmosd, Bagamér, Derecske, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Kokad, Konyár, Létavértes, Monostorpályi, Sáránd. A társulás feladatai közé tartozik az önkormányzatok együttműködéséhez szükséges szervezeti keret megteremtése, az ágazati feladatok közös ellátása, integrált térségi intézményrendszer kialakítása, a feladatellátás összehangolása és az ehhez szükséges feltétel- és forrásrendszer koordinálása, a közigazgatási feladatellátás és a térségfejlesztés (terület- és településfejlesztési feladatok összehangolása, programozási és tervezési tevékenységek).

A település további szakmai szervezeti és egyesületi kapcsolatai közé tartozik a Magyar Önkormányzatok Szövetsége, a Bihari Hajdúvárosok Szövetsége, illetve a Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége. Derecske hazai és nemzetközi kapcsolatait tekintve a következő testvérvárosokat fontos megemlíteni:

- Mátraderecske (Magyarország)
- Székelykeresztúr (Románia)
- Nagyszalonta (Románia)
- Deresk (Szlovákia)
- Koszyce (Lengyelország)

- Bánffyhunyard (Románia)
- Pápadereske (Magyarország)

2020 februárjában alakult meg a **Debreceni Régiós Együttműködési Tanács**, amelyben Debrecen huszonegy Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyei településsel közösen dolgozik az együttműködésben résztvevő települések gazdasági, oktatási, kulturális és turisztikai fejlesztéseinek összehangolásán. Debrecen mellett a következő települések vesznek részt az együttműködésben: Balkány, Berettyóújfalu, Bocskai kert, Derecske, Ebes, Hajdúböszörmény, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Hajdúnánás, Hajdúsámson, Hajdúszoboszló, Hortobágy, Létavértes, Mikepércs, Nagyhegyes, Nádudvar, Nyíradony, Nyírbogát, Püspökladány, Tiszafüred és Vámospercs.

A Tanácsban a térség meghatározó településeinek polgármesterei, országgyűlési képviselői, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat és a Kormányhivatal vezetői vitatják meg, hogy milyen eszközökkel és szerepvállalással képesek elérni céljaikat. A Tanácsban hét munkacsoport alakult: közlekedési, oktatási és kulturális, településüzemeltetési és környezetvédelmi, turisztikai és sport, egészségügyi és szociális, gazdasági, valamint igazgatási munkacsoport. Derecske Város Önkormányzata minden munkacsoportnak tagja.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a Hajdú-Bihar vármegyében Derecskéről ingázó alkalmazottak száma 1084 fő, a lakóhelyükön dolgozók száma pedig 2000 fő volt. A településről eljárók legnagyobb arányban Debrecenbe (92,8%), illetve Berettyóújfaluba (19,9%) járnak át. A Derecskére bejáró munkavállalók száma jóval kisebb, napi szinten 412 fő volt. A legtöbben Debrecenből (23,3%), Tépéről (16,9%) és Konyárról (12,6%) járnak át munkahelyükre.

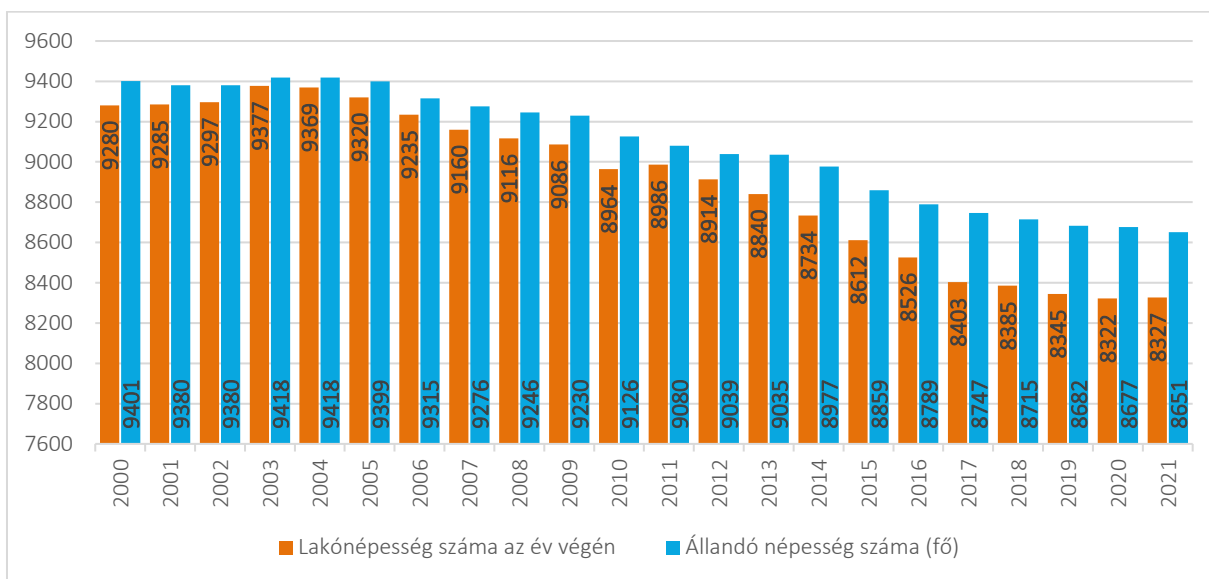
Az **oktatási céllal történő ingázás** is megfigyelhető a településen, leginkább a környező településekről és településekre. 2011-ben az otthonát napi gyakorisággal elhagyó Derecskén iskolába, óvodába, bölcsődébe járók száma 433 fő volt. A legtöbben Debrecenből (104 fő, 24%), Konyárról (43 fő, 10%), Berettyóújfaluból és Hajdúsámsonból (23 fő, 5,3%) ingáznak. Ugyanebben az évben a Derecskéről oktatási céllal ingázók száma 686 fő volt. A legtöbben Debrecenbe (470 fő, 68,5%) és Berettyóújfaluba (144 fő, 21%) utaznak napi rendszerességgel.

A helyközi közlekedésben a vasút szerepe elenyésző, az ingázók többsége a helyközi autóbusszal közlekedést választja, amelyet a személygépkocsi használat követ. Helyi szinten kiemelkedő szerepe van a fenntartható közlekedési módoknak, ugyanis a helyben közlekedők mintegy 55%-a kerékpározik.

1.2 Demográfiai helyzet

Derecske lakónépessége 2021-ben **8327 fő** volt, állandó népessége 8651 fő ugyanebben az évben. A város lakónépessége az országos és megyei tendenciákhoz hasonlóan az elmúlt évtizedekben folyamatosan csökken, melynek mértéke Derecskén 2000 óta 10,3% (953 fő), ami a vármegyei (5,2%) és országos (5%) mutatók kétszerese. A vármegye állandó népességének 1,6%-a, lakónépességének 1,5%-a él a Hajdú-Bihar vármegye közigazgatási területének 3%-át kitevő városban.

2. ábra: Derecske népességének alakulása

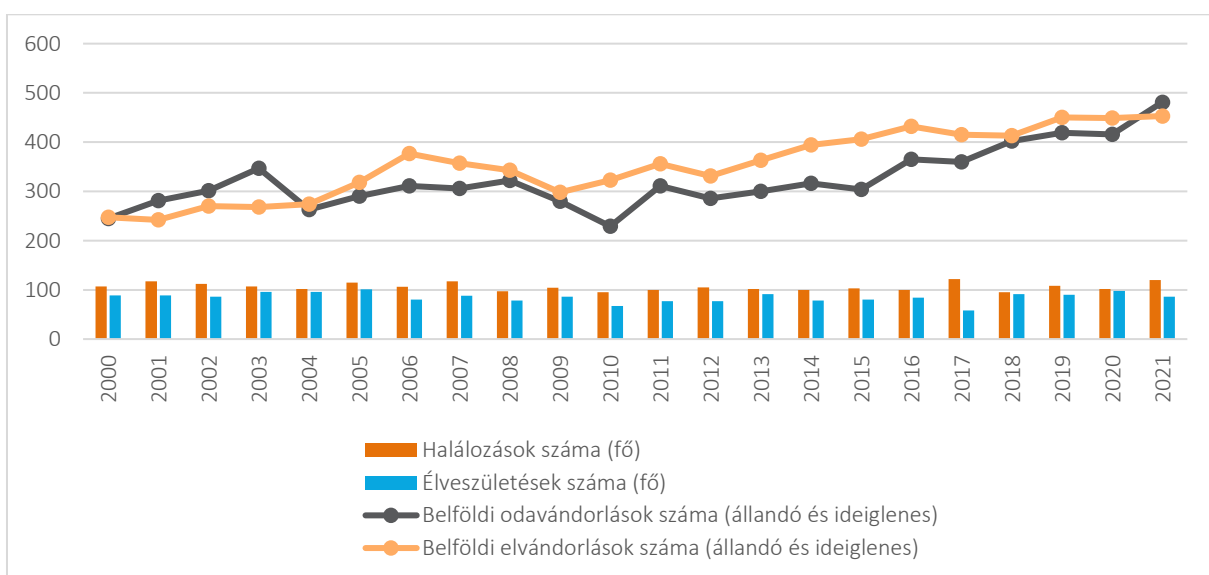

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A népesség csökkenésének oka elsősorban a **természetes fogyás**, illetve a településről való **elvándorlás**. 2000 óta a halálozások száma minden évben meghaladta az élveszületések számát. A vizsgált időszakban az élveszületések száma 84 fő/év volt, míg a halálozásoké 106 fő/év. 2022-ben kiemelkedően sok gyermek született a városban, az élveszületések száma 115 fő volt, amely 2000 óta a legmagasabb szám Derecskén.

A település **vándorlási egyenlegét** vizsgálva megállapítható, hogy a 2000-es évek elején magasabb volt a településre érkezők száma, mint az onnan elvándorlóké. A két érték a vizsgált időszakban viszonylag közel volt egymáshoz. A legnagyobb mértékű elvándorlás 2015-ben volt megfigyelhető, amikor az elvándorlások esetszáma 102-vel haladta meg odavándorlások számát. A vizsgált időszakban átlagosan 29 fő hagyta el évente Derecskét, míg 2021-ben több volt a városba érkezők száma, mint az elvándorlóké.

3. ábra: Derecske népmozgalmi adatai

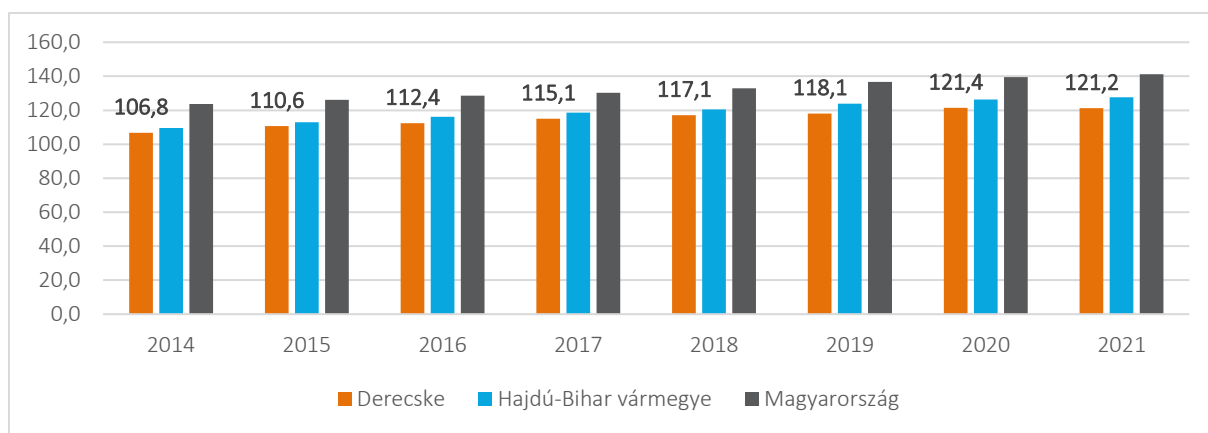
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A népesség **korcsoport szerinti megoszlása** alapján elmondható, hogy az országos trendeknek megfelelően a társadalom előregedésére utaló folyamatok rajzolódnak ki. A fiatalok aránya a település állandó népességének arányában kis mértékű növekedést mutat - 2010 és 2021 között 15,25% és 15,62% között mozgott (2021-ben 15,62%), míg az idősebb, 65 év feletti korosztály aránya fokozatosan nőtt, a 2010-es 14,31%-ról, 2021-re 17,73%-ra nőtt.

A lakosság előregedésének mértékét jól mutatja a település **öregedési indexe**, amely Derecske esetében 121,1% volt 2021-ben – ez 14,4 százalékpontos emelkedés 2014-hez képest -, aminél viszont a vármegyei (127,6%) és az országos (141,1%) átlag is magasabb volt. Megállapítható ugyanakkor, hogy Derecske mutatói 2014 és 2021 között folyamatosan az országos és vármegyei átlag alatt maradtak.

A város **eltartottsági rátája** (a gyermeknépesség (0–14 éves) és az idős népesség (65–X éves) összege a 15–64 éves népesség százalékában) 2010 (42,8%) és 2021 (50%) között folyamatos növekedést mutat.

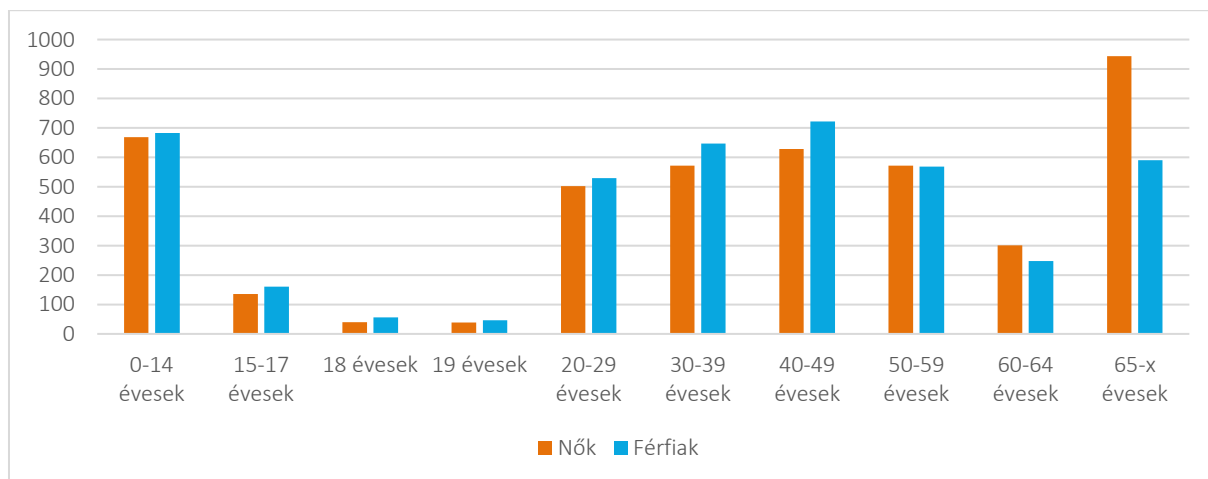
4. ábra: Az öregedési index alakulása 2014 és 2021 között

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A lakosság **nemek szerinti megoszlása** 2021-ben a következőképpen alakult: az állandó népesség 50,8%-át nők, a fennmaradó 49,1%-ot pedig a férfiak teszik ki. 2011-ben ez az arány 51,5% volt a nők javára, míg a férfiak aránya 48,5%-ot tett ki. Derecske nemek szerinti megoszlását korcsoportokra bontva megfigyelhető, hogy az értékek megfelelnek az országos tendenciáknak, a gyermek és fiatal korban jellemző férfitöbbség az 50-59 éves korosztályban fordul át, innentől a nők száma magasabb – 65 év felett jelentősen magasabb – a férfiakéhoz képest.

5. ábra: Állandó népesség nemek és kor szerinti megoszlása Derecskén, 2021

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Derecske lakosságának **nemzetiségi összetételét** a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján vizsgálhatjuk. A 2011-es népszámlálás idején a városban a következő nemzetiségek voltak jelen: magyar, cigány (204 fő), bolgár (3 fő), német (11 fő), örmény (4 fő), román (10 fő), és 41 fő egyéb nemzetiséghez tartozó. Ezen adatok alapján a lakosságon belül a roma nemzetiségű lakosság aránya 2,3% volt.

A népesség nemzetiségi összetételéhez hasonlóan a legfrissebb, a lakosság **képzetségi** vonatkozó adatokat a KSH 2011-es népszámlálási adatok jelentik. A 2001 és 2011 között bekövetkezett változások több szempontból is kiemelkedőnek tekinthetők Derecske esetében. 2011-re a csupán általános iskolai végzettséggel rendelkező felnőtt lakosság száma az országos és vármegyei átlagnál is nagyobb arányban csökkent. 2011-ben a lakosság csupán 0,49%-a nem rendelkezett általános iskolai végzettséggel.

A magasabb képzetségi szintet jelentő középiskolai érettségivel vagy felsőfokú oklevéllel rendelkezők számának változása még ennél is nagyobb jelentőséggel bír, ugyanis az mind az országos, mind a vármegyei átlagnál jóval magasabb arányban növekedett. Az érettségivel rendelkezők száma 44%-kal, míg a főiskolai vagy egyetemi oklevéllel rendelkezők száma 87%-kal nőtt a 2001-es adatokhoz képest. A diplomások száma 2011-ben 8% volt, míg a lakosság 24%-ának az érettségi volt a legmagasabb iskolai végzettsége, további 22,7% pedig érettségi nélküli középfokú végzettséggel rendelkezett. Ezek az arányok kedvezőbbek, mint a járási átlag, összességében azonban elmaradnak a vármegyei és országos átlagoktól.

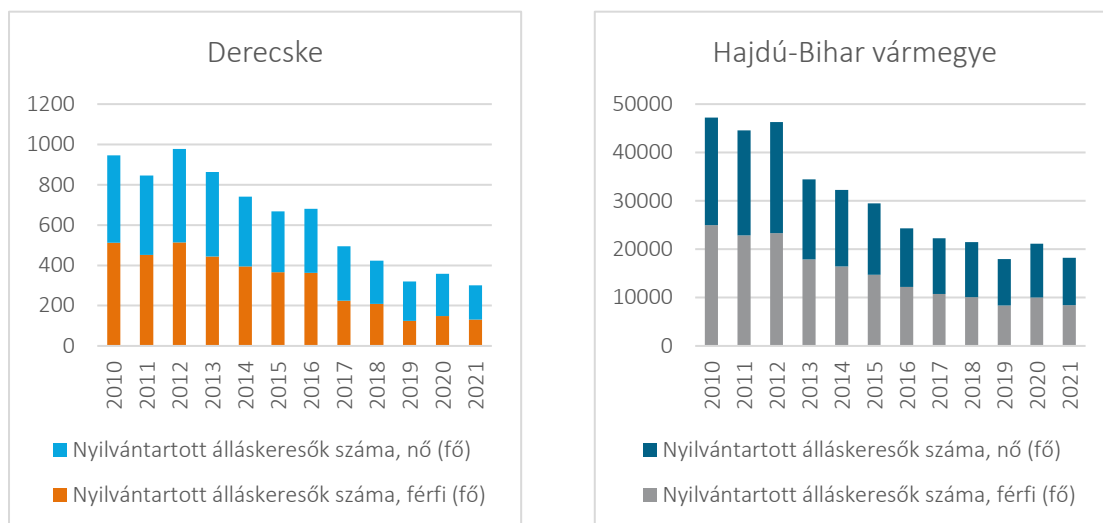
1.3 Munkaerőpiac és szociális helyzet

1.3.1 Munkaerőpiac

2021-ben a **nyilvántartott álláskeresők** száma 300 fő volt a településen, ez a munkaképes korú lakosság 5,2%-a. Az álláskeresők között a nők vannak többségben, arányuk 56,6%, míg a férfiaké 43,3%.

A munkanélküliség tendenciáját vizsgálva települési és vármegyei viszonylatban különböző folyamatok figyelhetők meg. Hajdú-Bihar vármegyében és Derecskén is megfigyelhető volt a nyilvántartott álláskeresők számának csökkenése 2012-ről 2013-ra, azonban míg vármegyei szinten 25%-os csökkenés mutatkozott az álláskeresők számában, addig a települési szintű csökkenés csupán 11%-os volt. 2012 és 2020 között vármegyei szinten folyamatos csökkenés volt megfigyelhető az álláskeresők számában, Derecskén azonban 2016-ban és 2020-ban is magasabb volt ez az érték az előző évhez képest. Tíz éves távlatban Derecskén 2021-ben volt a legkevesebb a munkanélküliek száma, míg megyei szinten 2019-ben.

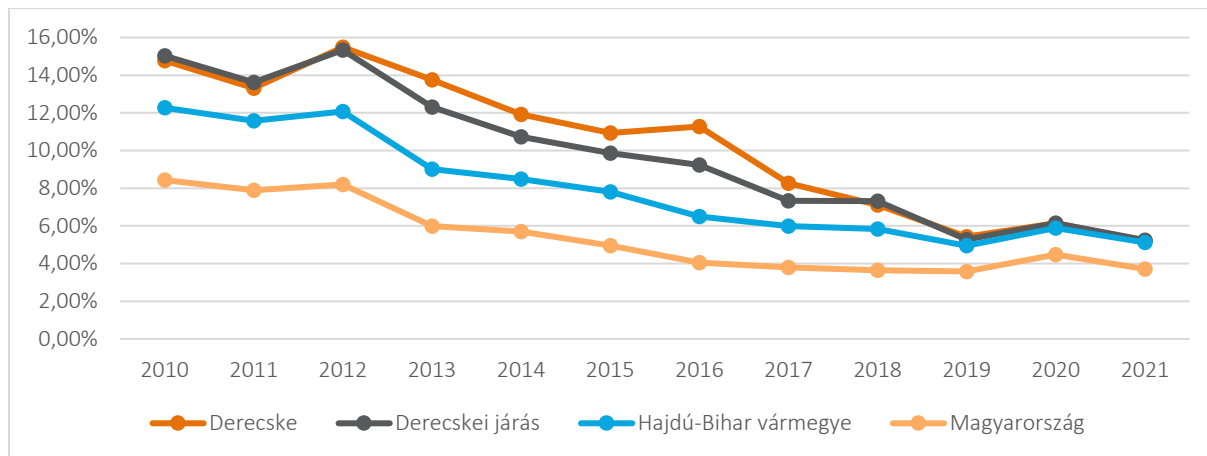
6. ábra: A nyilvántartott állás keresők számának alakulása nemek szerint 2010 és 2021 között

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A nyilvántartott állás keresők relatív mutatójának alakulása azonos tendenciát mutat a járási, vármegyei és országos értékekkel (bár 2016-ban itt is megfigyelhető egy enyhe törés), ugyanakkor megállapítható, hogy a munkanélküliség országos átlaga jellemzően jóval alacsonyabb volt a vizsgált időszakban, mint Derecskén. 2016-tól kezdve megfigyelhető a városi értékek közeledése a járási és vármegyei átlaghoz, 2018-ban Derecske munkanélkülisége elérte a járási átlagot, 2020-tól kezdve pedig néhány század százalékpontos különbségen belül mozgott.

7. ábra: A nyilvántartott állás keresők relatív mutatójának alakulása 2010 és 2021 között

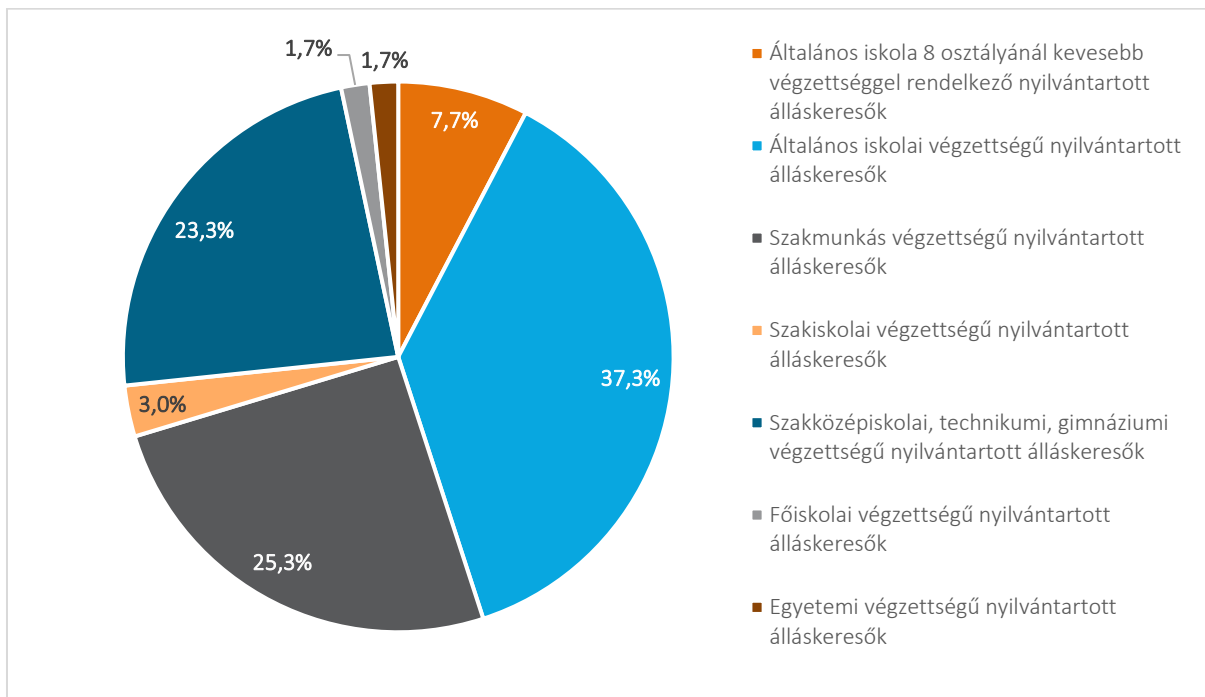

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A nyilvántartott állás keresők iskolai végzettségét vizsgálva megállapítható, hogy 2021-ben az általános iskolai (37,3%), a szakmunkás (25,3%) és a szakközépiskolai, technikai és gimnáziumi (23,3%) végzettséggel rendelkezők képviselték a legnagyobb arányt, míg a legkisebb arányban a főiskolai (1,6%) és egyetemi (1,6%) végzettségűek jelentek meg.

2010 és 2021 között a nyilvántartott pályakezdő állás keresők aránya az összes nyilvántartott állás keresőhöz viszonyítva 11,9%-ról 3,3%-ra csökkent. A város 300 nyilvántartott állás keresőjéből 2021-ben csupán 10 fő volt pályakezdő.

8. ábra: A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása Derecskén 2021-ben

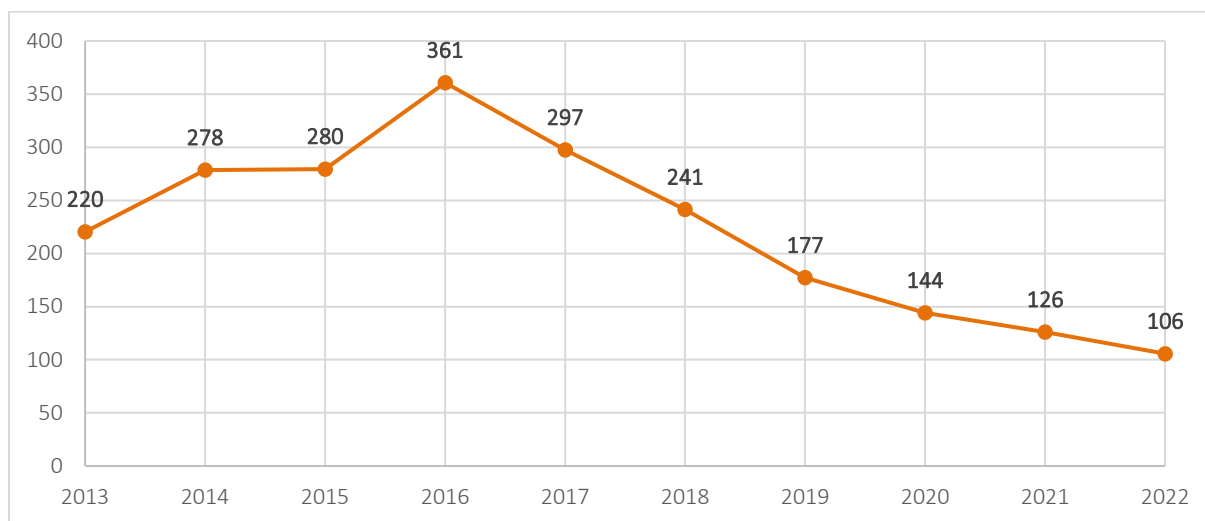
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2010 és 2021 között városi szinten eltérő tendenciát mutat a járási, vármegyei és országos értékektől. Derecskén az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők számának ingadozása figyelhető meg: 2010-2012 között növekedés, majd két éven át 2013-ban és 2014-ben csökkenés, ezt követően 2015-ben tíz éves távlatban kiemelkedő növekedés következett be, 2015-től kezdve pedig folyamatos csökkenés tapasztalható – kivéve 2020-ban. Ezzel szemben a járási, vármegyei és országos adatokat figyelembe véve hasonló tendenciákkal találkozunk. 2010-ről 2011-re csökkenés jellemző, 2012-ben újra növekedett az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma, majd folyamatos csökkenés, kis mértékű ingadozás volt jellemző vármegyei és országos szinten egészen 2020-ig. Míg települési szinten 2020-ról 2021-re tovább csökkent az egy éven túl nyilvántartott álláskeresők száma, addig járási, megyei és országos szinten növekedés volt megfigyelhető.

A **közfoglalkoztatás** a munkaviszony egy speciális formája, amelynek célja, hogy a közfoglalkoztatott sikeresen vissza-, illetve bekerüljön az elsődleges munkaerőpiacra. A foglalkoztatottság és munkanélküliség alakulásában jelentős, bár egyre csökkenő szereppel rendelkező közfoglalkoztatás részleteit a 2011. évi CVI. törvény határozza meg.

A közfoglalkoztatásban résztvevők létszámáról a Belügyminisztérium vezet statisztikát, az adatok 2013-tól érhetőek el. Ez alapján Derecskén 2013 és 2016 között a közfoglalkoztatottak éves átlagos létszámának emelkedése figyelhető meg (települési szinten 220 főről 361 főre), majd az országos tendenciákat követve jelentős csökkenés figyelhető meg a közfoglalkoztatottak számában. 2022-re Derecskén 106 főre csökkent a közfoglalkoztatott éves átlagos létszáma.

9. ábra: Közfoglalkoztatottak éves átlagos létszámának alakulása Derecskén 2013-2022 között

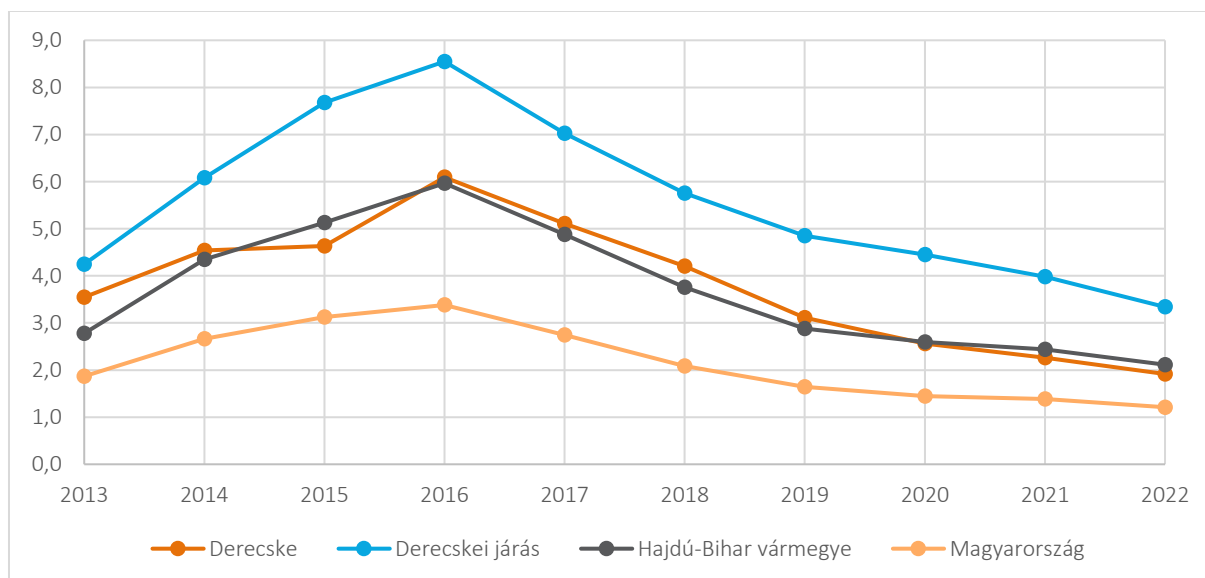

Forrás: Belügyminisztérium adatai alapján saját szerkesztés

A Belügyminisztérium adatai alapján 2023. január-március között a közfoglalkoztatottak átlagos létszáma 90 fő volt, akiknek 59%-a járási mintaprogramokban, 30%-a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatásban, 11% pedig országos közfoglalkoztatási programokban vett részt.

A közfoglalkoztatási mutató (a közfoglalkoztatottak száma a munkaképes korú lakosság arányában) segítséget nyújt a közfoglalkoztatási program területi szintű összehasonlításában. Az országos, Hajdú-Bihar vármegyei, járási, illetve települési adatokat összehasonlítva megállapítható, hogy a városi, járási és vármegyei mutató magasabb volt az országos értékekhez viszonyítva. Derecske esetében a közfoglalkoztatási mutató inkább a megyei átlaggal együtt mozgott, míg a járási értékek a teljes vizsgált időszakban magasabbak voltak.

10. ábra: A közfoglalkoztatási mutató alakulása 2013 és 2022 között

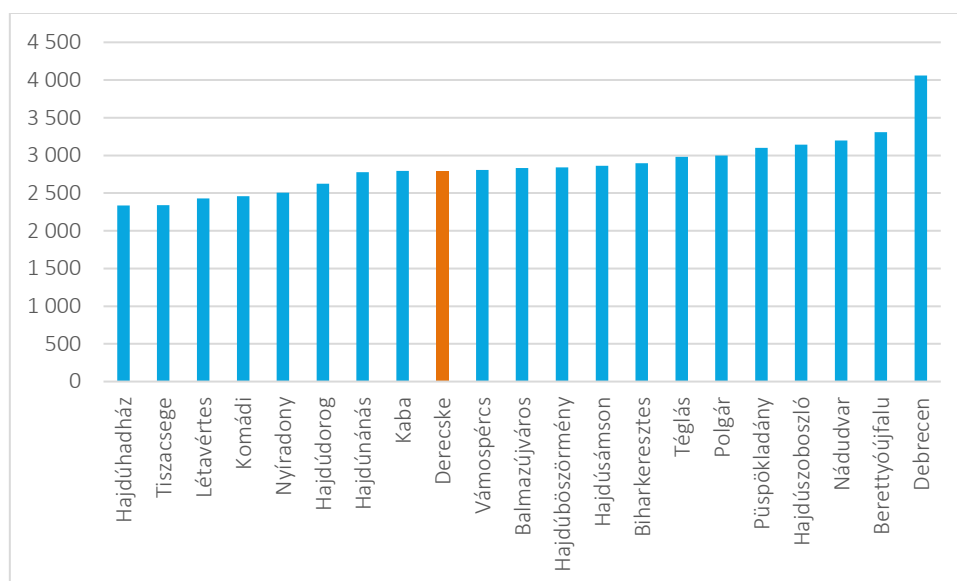

Forrás: Belügyminisztérium adatai alapján saját szerkesztés

2021-ben az ezer lakosra jutó adózók száma 513 fő, az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem 2 797 ezer forint, az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó 418 ezer forint, míg a családi kedvezmény 320 ezer forint volt. A vármegye többi városával összehasonlítva Derecske lakossága

közepes, de a vármegye városainak átlagát (3 417 ezer forint) nem meghaladó jövedelemmel rendelkeznek.

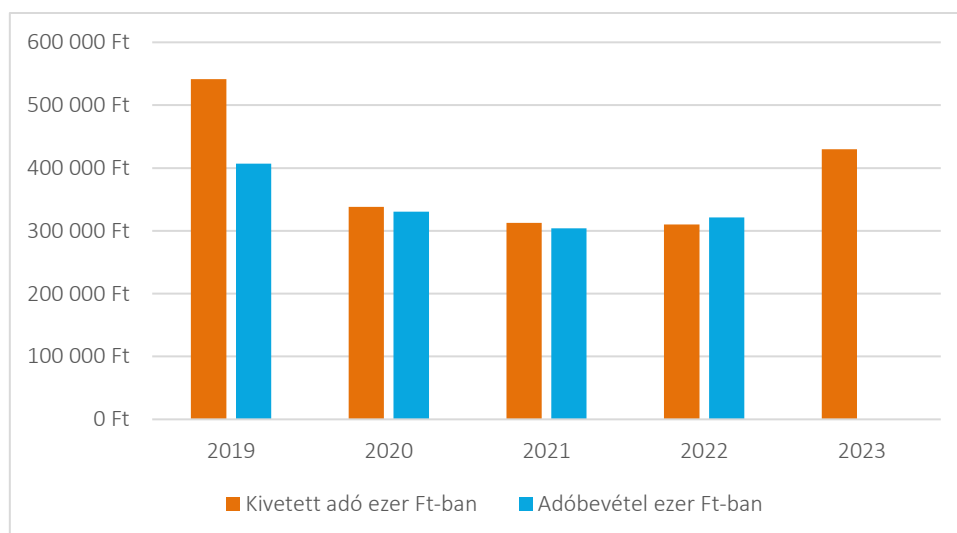
11. ábra: Az egy adózóra jutó személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem (2021, ezer Ft)

Forrás: KSH, Területi statisztikai évkönyv, 2021 (saját szerkesztés)

Önkormányzati adatszolgáltatás alapján 2019-ben a kivetett iparűzési adó 541.523 ezer Ft volt, míg az iparűzési adóbevétel 407.012 ezer Ft. 2019 és 2022 között a kivetett adó és adóbevételek egyaránt csökkentek. 2022-höz képest 2023-ban a kivetett iparűzési adó növekedett 309.946 ezer Ft-ról 430.000 Ft-ra. A 2023-as kivetett adóra vonatkozó adat az Önkormányzati Pénzügyi és Adóügyi Osztálya által költségvetésbe tervezett összeget jelöli. A csökkenést magyarázza, hogy 2021-től a 22 000 forint feletti egy lakosra jutó iparűzési adóerő-képességgel rendelkező önkormányzat az egy lakosra jutó iparűzési adóerő-képességétől függő mértékű szolidaritási hozzájárulást teljesít a központi költségvetésnek.

12. ábra: Derecske iparűzési adó bevételei ezer Ft-ban

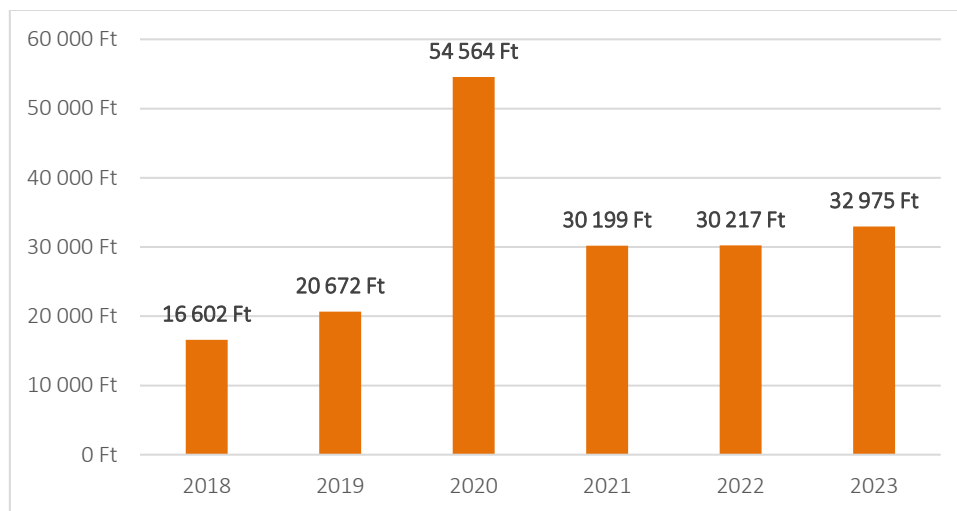

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A település egy lakosra jutó adóerő-képessége 2019-ben 54.564 Ft/fő volt, melynek ugrásszerű növekedése a 2018. évben befolyt magas összegű helyi iparűzési adóbevétel következménye. Derecske 2021. évi iparűzési adóalap összege 285.265.768 Ft, így az egy lakosra jutó adóerő-képesség 32.975

Ft/fő volt. Az elmúlt évek legnagyobb egy lakosra jutó adóerő-képesség összege 54.564 Ft/fő volt 2020-ban.

13. ábra: Egy lakosra jutó adóerő-képesség (2018-2023)

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

1.3.2 Szociális ellátási rendszer

Az elmúlt évtizedben a **szociális ellátás** rendszerében számos jelentős változás következett be, melynek részeként egyes feladatok az önkormányzatoktól a kormányhivatalokhoz kerültek, emellett az igényelhető támogatási formákban is történtek módosítások (pl. rendszeres szociális segély kivezetése).

Derecske Város Önkormányzata szociális igazgatási feladatait a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, valamint e törvény végrehajtására alkotott kormányrendeletek és Derecske Város Önkormányzat Képviselő-testületének a szociális ellátásokról és a személyes gondoskodást nyújtó alapszolgáltatásokról szóló 8/2013. (II. 28.) önkormányzati rendelete alapján végzi.

Az Önkormányzat által biztosított szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátás a rendkívüli települési támogatás.

Az Önkormányzat által természetben nyújtott szociális ellátások:

- Rendszeres szociális segély,
- Köztemetés,
- Lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez természetben nyújtott támogatás.

A település Önkormányzata a gyermekjóléti szolgáltatásokat részben pénzbeli ellátások, részben gyermekjóléti alapellátások (gyermekjóléti szolgáltatás és szolgálat, illetve a gyermekek napközi ellátása bölcsődei elhelyezés formájában) által biztosítja. Derecske Város Önkormányzata a személyes gondoskodást nyújtó ellátások körében továbbá az alábbi szociális alapszolgáltatások biztosítja:

- Étkeztetés,
- Házi segítségnyújtás,
- Nappali ellátás időskorúak részére,
- Nappali ellátás fogyatékos- és pszichiátriai betegek részére,
- Családsegítés,

- Éjjeli menedékhely hajléktalan személyek számára,
- Támogató szolgáltatás.

A KSH-n elérhető adatok alapján a szociális ellátásban részesülők számában a következő változások történtek 2010, vagy az adott ellátási forma bevezetése óta:

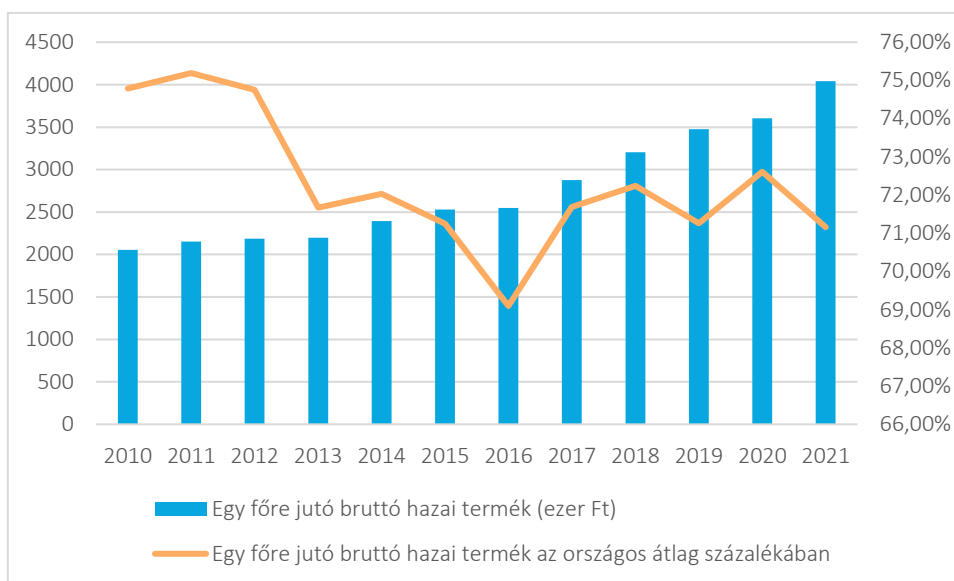
- A szociális étkeztetésben részesülők száma 49-ről (2010) szinte folyamatos emelkedést mutatva, 2021-ben 384 fő volt. Kiemelkedő ugrás volt megfigyelhető 2015-ről (84 fő) 2016-ra (184 fő), ami 119%-os növekedést jelent. Ezt követően minimális ingadozással további növekedés történt az ellátottak számában. Tíz éves távlatban 2020-ban volt a legmagasabb a szociális étkeztetésben részesülők száma (422 fő).
- Az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma 19,3 főről (2015) 26,28 főre (2021) emelkedett, bár a legtöbben (27,84 fő) 2019-ben vették igénybe ezt az ellátási formát.
- A foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők havi átlagos száma 2010-ben 314 fő volt, amely 526-ra emelkedett 2013-ig. Ezt követően a mutató értéke csökkenni kezdett, 2021-ben már csak 120,18 fő részesült ilyen támogatásban.
- Az alanyi jogon megállapított ápolási díjban részesítettek havi átlagos száma 2010-ben 61,45 fő volt, amely 2011-ben 66,2 főre emelkedett, majd a következő kétéves ciklusban csökkenés következett be – 2013-ban 63,14 főre. 2013 és 2015 között újabb növekedés figyelhető meg. 2015-től kezdve, amikor az átlagos érték 70,33 fő volt, folyamatos csökkenés következett. 2021-ben átlagosan havi 33,08 fő részesült alanyi jogon megállapított ápolási díjban.
- Az időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma 2010 és 2021 között kismértékben változott. 2010-ben átlagosan 18,2 fő, 2021-ben 12,59 fő részesült ilyen járadékban. Legtöbben 2012-ben részesültek ebben a járadékban (26,05 fő).
- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 2010-ben 976 fő volt, 2021-ben pedig 360,5 fő, ami több, mint két és félszeres csökkenés.
- A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma ezzel szemben az elmúlt évtizedben növekedett. 2010-ben 249 fő rendelkezett ilyen igazolvánnyal, 2021-ben pedig már 390 fő, bár a legtöbben (456 fő) 2014-2016 között kaptak alanyi és normatív alapon kiadott közgyógyellátási igazolványt.
- A települési támogatásban részesülők száma 2015-ös bevezetése óta előbb növekedett ugyan (2014-ben 407 fő, 2015-ben 401 fő), összességében azonban csökkenés figyelhető meg, 2021-ben 200 fő részesült a támogatásban.
- A köztemetések száma változó képet mutat, 2010-ben 5 esetről 2021-re 6 esetre emelkedett, ugyanakkor voltak olyan évek, amikor az esetek száma a 2010-es érték kétszerese, akár háromszorosa is volt. 2019-ben 16, 2017-ben 13 volt a köztemetések száma.
- Az egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma összességében növekedés mutatkozik. 2010-ben 1320 fő részesült pénzügyi vagy természetbeni önkormányzati támogatásban, 2012-ben pedig 2772 fő. 2013-ban kiemelkedően alacsony értéket mutat (852 fő), amit újabb emelkedés követett egészen 2017-ig, amikor a támogatásban részesülők száma 2177 fő volt. 2021-ben a tíz évvel korábbi értékhez képest is növekedés figyelhető meg, ekkor 1592 fő részesült egyéb önkormányzati támogatásban.
- A gyermekek otthongondozási díjában részesítettek havi átlagos száma 2019-2021 között 29,01 fő és 18,31 fő között ingadozott.

1.4 Gazdasági szerkezet és vállalkozások

Egy adott terület gazdasági teljesítményének összefoglaló mutatószáma a bruttó hazai termék alakulása. Tekintettel arra, hogy a KSH települési szintű GDP adatokat nem közöl, a bruttó hazai termék alakulását Hajdú-Bihar vármegye területére vetítve lehet elvégezni. 2010-hez viszonyítva 2019-re Hajdú-Bihar vármegye GDP-je az országos átlag (100,57%) alatt maradván 90,98%-kal emelkedett, ezzel részesedése a hazai GDP-ből 4,04%-ról 3,84%-ra csökkent.

Ugyanebben az időszakban az egy főre jutó GDP 96,4%-kal 2 056 ezer forintról 4 040 ezer forintra emelkedett, ami az országos átlag 71,16%-a volt 2021-ben. Hajdú-Bihar vármegye közepes gazdasági teljesítményét mutatja, hogy a vármegyék rangsorában a 13. helyen áll, Nógrád, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok és Baranya vármegyét megelőzi.

14. ábra: Hajdú-Bihar vármegye egy főre jutó GDP adatai

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A rendszerváltást követően a gazdaság szerkezetében végbement átalakulás következtében Derecske és térsége gazdasági ereje jelentősen visszaesett, a járásközpont gazdasági vonzáskörzete a környező településekre terjed ki, illetve arra hatással van a megyeszékhely, Debrecen közelsége. A Derecskén működő vállalkozások (nonprofit gazdasági társaságokkal együtt) a vármegye vállalkozásainak 1,69%-át teszi ki.

1.4.1 Vállalkozások

A KSH vállalatdemográfiai adatai alapján Derecskén a regisztrált vállalkozások száma 1826 darab volt 2021-ben, míg a működő vállalkozások száma (nonprofit gazdasági társaságokkal együtt) 697 volt 2020-ban, melynek 78,04%-a volt egyéni vállalkozó, 21,23%-a pedig társas vállalkozás. 2010 és 2020 között a működő vállalkozások számának alakulása két szakaszra bontható. 2010 és 2013 között 539-ről 504-re csökkent a működő vállalkozások száma, ezt követően már folyamatos emelkedés volt megfigyelhető, 2013-hoz képest 2020-ra 38,2%-os növekedés volt megfigyelhető (504-ről 697-re emelkedett a működő vállalkozások száma a településen). 2010-hez képest ez a növekedés 29,3%-os volt. A növekedés főként a viszonylag gyengébb gazdasági erővel bíró egyéni vállalkozások növekedésének tudható be, amely 2010 és 2020 között 385-ről 544-re emelkedett. Ugyanebben az időszakban a társas vállalkozások száma kis mértékben változott csupán.

1. táblázat: Működő társas vállalkozások száma alkalmazott létszám alapján (2019)

Területi egység	0-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	250- fő
	mikro	kis	közép	nagy
Derecske város	679	20	4	-
Hajdú-Bihar vármegye	39 362	1 412	215	38
Derecske város részesedése a vármegyei értékből (%)	1,72	1,41	1,86	0

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A városban működő vállalkozások 62,98%-a a tercier szektorban tevékenykedik, 26,82%-a a szekunder szektorban, és 10,18%-a a primer szektorban. Derecskén a regisztrált őstermelők száma 2021-ben 505 darab volt. Derecske legjelentősebb vállalkozásait azok fő tevékenységeivel együtt az alábbi táblázat foglalja össze.

2. táblázat: Derecskei székhellyel rendelkező nagyobb gazdálkodó szervezetek

Gazdasági társaság neve	Fő tevékenysége
Bold Agro Kft.	sertésenyésztés
Kész-Gép Kft.	szerszámgyártás
Kasz-Farm Kft.	szarvasmarha tenyésztés
Optimit Hungária Kft.	gépjárműalkatrész-nagykereskedelem
Generálép-3 Kft.	építőipari tevékenység
Héka Mezőgazdasági Termelő És Kereskedelmi Kft.	mezőgazdasági termelés
Derecske Petőfi Mg. Kft.	mezőgazdasági termelés
Kiss Iskolabútor Kft.	bútorgyártás
Fémixó Kft.	fémszerkezet gyártása
Derecske-Coop Zrt.	kereskedelem
Agro-Szika Kft.	építési terület előkészítése
Kasz-Mobil Kft.	egyéb gépjármű-kereskedelem
Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft.	városüzemeltetés
Széplaki Kft.	közúti áruszállítás
Havita-Tész Szövetkezet	zöldség-, gyümölcs-nagykereskedelem
Agro-Steyr Kft.	növénytermesztési szolgáltatás
Hajdú-Glas Kft.	üvegmegmunkálás
II-Generál 86 Kft.	építőipari tevékenység
Bauer Kft.	tetőfedés, tetőszerkezet-építés
„Derecskei Agora” Mezőgazdasági Szövetkezet	növénytermesztési szolgáltatás
„Viola Odorata” Bt.	gyógyszer kiskereskedelem
„Ranunculus” Bt.	gyógyszer kiskereskedelem
Perfect Generál Kft.	építőipari tevékenység
„Hollik És Társa” Bt.	áramelosztó, -szabályozó készülék gyártása
Cs-4 Kft.	gabonafélék termesztése
Erőgép-Szerviz Kft.	gépjármű kereskedelem
Zákány Szerszámház Kft.	vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
Gitter Bt.	fémszerkezet gyártása
Kata-Frost Kft.	zöldség- és gyümölcsfeldolgozás
Stim-Fix Kft.	szennyazódésmentesítés, egyéb hulladékkezelés
BI Vas És Építőipari Bt.	fémszerkezet gyártása
Der-Agro Kft.	mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme
„Derbéta” Kft.	tésztafélék gyártása

Forrás: Derecske Város Önkormányzata Képviselő-testületének Gazdasági Programja (2020-2024)

Derecskén a legnagyobb gazdasági ág a kereskedelem, gépjárműjavítás, a működő társas vállalkozások 28,38%-a végzi tevékenységét ezen ágazatban. A második legerősebb ágazat az építőipar, amely a

településen működő összes működő vállalkozás 20,27%-át tette ki 2020-ban. A feldolgozóiparban a városban működő társas vállalkozások 14,19%-a működött ugyanebben az évben. Az egyéb vállalkozások súlya jelentősen kisebb, a kereskedelem, gépjárműjavítás és az építőipar mellett a 10%-ot kizárólag a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat közelíti meg (8,78%). A vállalkozások gazdasági ágankénti megoszlásának országos arányait vizsgálva Derecskén jelentősen nagyobb a mezőgazdasági ágazatban tevékenykedő vállalkozások súlya (Derecske: 8,78%, Hajdú-Bihar vármegye: 4,58%, Magyarország: 2,66%), ugyanakkor országos szinten nagyobb arányban vannak jelen az információ, kommunikáció (Derecske: 2,03%, Magyarország: 6,06%), a szálláshely-szolgáltatás vendéglátás (Derecske: 2,03%, Magyarország: 4,47%) és a szakmai, tudományos, műszaki (Derecske: 6,08%, Magyarország: 18,05%) tevékenységet végző vállalkozások.

3. táblázat: Működő társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágazonként, 2020 (db, %)

	Derecske		Hajdú-Bihar vármegye		Magyarország	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (A gazdasági ág)	13	8,78%	689	4,58%	10079	2,66%
Bányászat, kőfejtés (B gazdasági ág)	0	0,00%	10	0,07%	358	0,09%
Feldolgozóipar (C gazdasági ág)	21	14,19%	1293	8,59%	31621	8,34%
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (D gazdasági ág)	0	0,00%	62	0,41%	1444	0,38%
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmosztás (E gazdasági ág)	1	0,68%	62	0,41%	1167	0,31%
Építőipar (F gazdasági ág)	30	20,27%	1775	11,79%	39826	10,51%
Kereskedelem, gépjárműjavítás (G gazdasági ág)	42	28,38%	3628	24,10%	82062	21,65%
Szállítás, raktározás (H gazdasági ág)	4	2,70%	485	3,22%	12772	3,37%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (I gazdasági ág)	3	2,03%	639	4,25%	16941	4,47%
Információ, kommunikáció (J gazdasági ág)	3	2,03%	564	3,75%	22983	6,06%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K gazdasági ág)	2	1,35%	222	1,47%	5624	1,48%
Ingatlanügyletek (L gazdasági ág)	10	6,76%	863	5,73%	27496	7,25%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (M gazdasági ág)	9	6,08%	2319	15,41%	68409	18,05%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (N gazdasági ág)	4	2,70%	644	4,28%	19937	5,26%
Oktatás (P gazdasági ág)	0	0,00%	342	2,27%	7145	1,88%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás (Q gazdasági ág)	5	3,38%	1053	7,00%	17261	4,55%
Művészet, szórakoztatás, szabadidő (R gazdasági ág)	1	0,68%	179	1,19%	7217	1,90%
Egyéb szolgáltatás (S gazdasági ág)	0	0,00%	224	1,49%	6756	1,78%

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

1.4.2 Mezőgazdaság

Derecske városa jelentős mezőgazdasági múlttra tekint vissza, amelynek a város gazdasága szempontjából továbbra is nagy jelentősége van. A város mezőgazdasági területe mintegy 8 898 hektár kiterjedésű. 2020-ban 71 vállalkozás (nonprofit gazdasági társaságokkal együtt) működött a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat területén, ami meghaladja a vármegyei (6,15%) és országos átlagot (3,78%) is az összes működő vállalkozás arányában.

A KSH 2020-as agráriumra vonatkozó adatai alapján Derecskén a gazdálkodók száma 376 darab, míg a gazdaságirányítók átlagéletkora 60 év (az országos átlag 58 év). A legmagasabb mezőgazdasági végzettség vizsgálatkor megállapítható, hogy a legtöbb gazdaságirányító gyakorlati tapasztalattal rendelkezik (57%), a legfeljebb középfokú (30%) és felsőfokú (13%) végzettséggel rendelkezők száma elmarad ettől az értéktől.

A városban mindig is jelentős volt a sertés és szarvasmarha tenyésztés. 2020-ban a szarvasmarha-állomány 3 733 darabot, a sertésállomány 57 221 darabot számlált. Emellett kiemelkedő a szürkemarha és a juhtartás is. A derecskei székhellyel rendelkező legjelentősebb vállalkozások között is megjelennek ezen tevékenységi körrel rendelkező vállalkozások (Bold Agro Kft., Kasz-Farm Kft., Petőfi Mezőgazdasági Szövetkezet). A Bold-Agro Kft. Magyarország egyik leghatékonyabb növény- és gyümölcsstermesztő és sertésenyésztő agrárvállalkozása, 2019-ben a magyar kis- és középvállalatok TOP 100 listáján a mezőgazdaság kategóriában harmadik helyen szerepelt. A vállalkozás több, mint 150 főt foglalkoztat, a növénytermesztés és sertésenyésztés mellett gyümölcsstermesztéssel, gyümölcslegyártással és vendéglátással is foglalkozik.

A mezőgazdasági növénytermesztésben a gabona, kukorica, napraforgó, olajretek termesztés, illetve zöldség (zöldborsó és hagyma) és gyümölcs (alma) termelés állnak kiemelt helyen. A korábban jellemző, zártkerti hagyományok mára kikopóban vannak, a korábban szőlő és egyéb gyümölcsstermesztésre használt parcellák összevonásra kerülnek és gabonatermesztés veszi át a hagyományos zártkerti növénykultúrák helyét. A mezőgazdasági termékek feldolgozásában a gyümölcslegyártás, illetve a magozott meggy előállításuk kiemelkedő, jelentős továbbá a sajt, tészta és lekvárkészítés is.

Az elmúlt évek egyik legjelentősebb fejlesztésének tekinthető a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program keretében megvalósított, több, mint hárommilliárd forintos Derecskei-főcsatorna kiépítése, amely révén javult a helyi termőföldek vízellátottsága és megnégyszereződött az öntözhető területek nagysága.

1.4.3 Ipar

Derecskén az ipari tevékenységeket nagy mértékben befolyásolja Debrecen és Nagyvárad közelsége. Nagyvállalkozás nem található a településen, inkább a sokféle, kisebb volumenű ipari vállalkozások jellemzőek. A KSH adatai szerint 2020-ban 187 vállalkozás (nonprofit gazdasági társaságokkal együtt) működött az iparban Derecskén, 126 az építőiparban, további 58 pedig a feldolgozóiparban.

A legjelentősebb ipari tevékenységet végző helyi vállalkozás a Generálép-3 Kft., amely immár 22 éves múlttra tekint vissza a lakó- és nem lakó épületek építése terén. Fő tevékenysége a magasépítőipari generál kivitelezés, emellett családi házak, társasházak, középületek kivitelezésével is foglalkozik. A vállalkozás tartósan több, mint 20 főt foglalkoztat, nettó árbevétele az elmúlt 3 évben 900 millió forint körül mozgott.

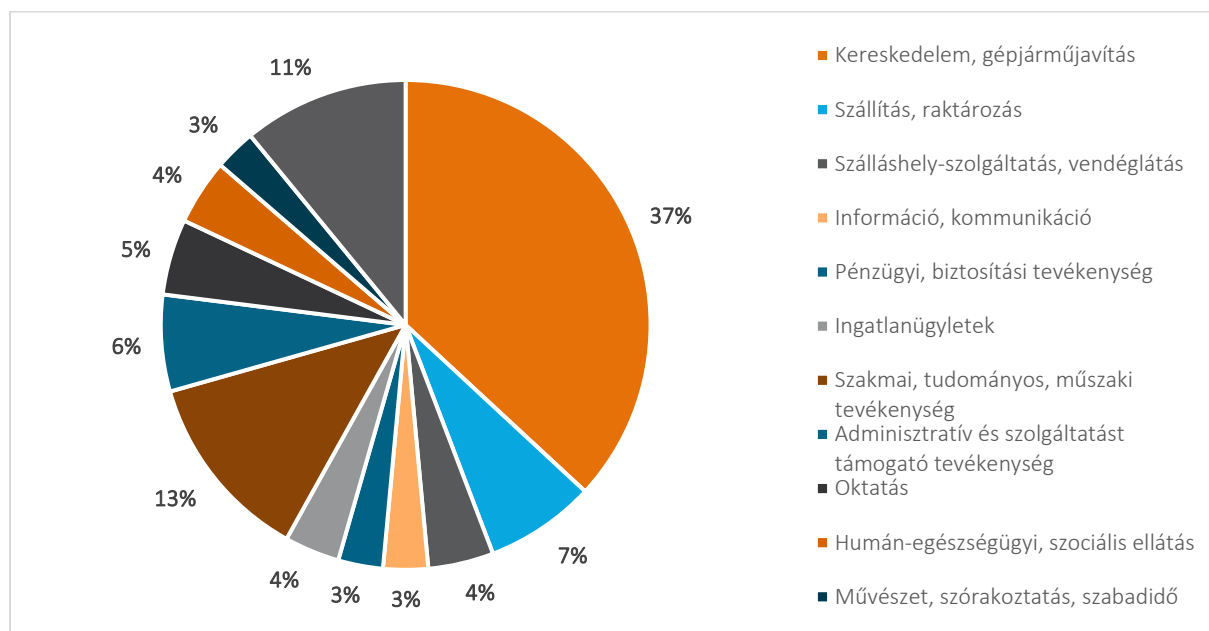
A város jelentős barna- és zöldmezős területekkel rendelkezik, amelyek alkalmasak ipari és kereskedelmi célú fejlesztések megvalósítására. A Helyi Építési Szabályzatban Derecske északi területén nagyobb ipari

terület került kijelölésre, további ipari területek találhatóak a Köztársaság út mellett, a Konyári út és a Szováti út mellett is. Az M35-ös autópálya megépülésének köszönhetően a debreceni ipari parkok 15-20 percen belül elérhetővé váltak. Az M3-as és M4-es autópályák megépülése jó lehetőséget biztosít a helyi vállalkozások számára a szállítás és szállítmányozás terén, illetve általuk még értékesebbé válik a város határközeli elhelyezkedése.

1.4.4 Szolgáltatások

Derecske szolgáltató szektoráról elmondható, hogy a gazdasági ág domináns szerepe jellemző, számos mikro- és kisvállalkozás van jelen a településen. A KSH adatai alapján 2020-ban Derecskén összesen 439 vállalkozás működött a szolgáltató szektorban. A legtöbb vállalkozás ezek közül a kereskedelem, gépjárműjavítás terén működött (37%). A helyi gazdaság szempontjából leginkább meghatározó szolgáltató szektorok továbbá a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet végző vállalkozások (13%) és az egyéb szolgáltatások (11%). A kereskedelmi ágazattal kapcsolatban megállapítható, hogy az élelmiszerüzletek száma csökken, a ruházati üzleteké pedig a korábbi évek visszaesése után ismét emelkedik.

15. ábra: Működő vállalkozások megoszlása Derecskén a szolgáltató ágazatokban, 2020

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A városban a szolgáltató iparban tevékenykedő vállalkozások között ugyan a kisebb méretű vállalkozások dominálnak, azonban több olyan derecskei székhellyel működő vállalkozás is van, amelyek több, mint 100 milliós forgalommal rendelkeznek. Az egyik legnagyobb vállalkozás a szektorban az Optimit Hungária Kft, amely gépjárműalkatrész-nagykereskedelemmel foglalkozik. Derecskén található a vállalkozás nagykereskedelmi központja, gyártó üzeme, szaküzlete és szervizpontja, 25 éves működése alatt ugyanakkor már az ország több pontján (Debrecen, Budapest, Biatorbágy, Sopron, Kecskemét, Miskolc) és külföldön (Nagyvárad) is új kapacitásokkal bővült.

1.4.5 Turizmus és szálláshelyek

Derecske és a járás települései szempontjából megállapítható, hogy a turisztikai ágazat nem tekinthető meghatározónak, a térségben Hajdúszoboszló és Debrecen rendelkezik nagyobb turisztikai kínálattal. A szálláshelyek kínálatáról és kihasználtságáról statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre, tekintve,

hogy Derecske kínálata olyan alacsony, hogy a beazonosíthatóság miatt a KSH nem teszi közzé az adatokat. Az Önkormányzat úgynevezett „kulcsos ház”, azaz olcsó önkormányzati szálláshely intézményét jelenleg is fenntartja, emellett néhány, apartman jellegű szálláshely található a város különböző pontjain.

Összességében megállapítható, hogy a turizmus a település azon ágazata, amelyben vannak még kiaknázatlan lehetőségek. Az Önkormányzat számos olyan elképzeléssel rendelkezik, amely növelheti Derecske turisztikai vonzerejét és biztosítja a saját arculat kialakítását is.

1.5 Humán infrastruktúra, közszolgáltatás

1.5.1 Közigazgatás

Derecskén a közigazgatási feladatokat a Derecskei Közös Önkormányzati Hivatal látja el. 2020 januárjában Derecske Város Önkormányzata Tépe Község Önkormányzatával közös önkormányzati hivatalt hozott létre. A derecskei hivatalban Jogi és Igazgatási Osztály, Pénzügyi és Adóügyi Osztály, valamint Településfejlesztési és Beruházási Osztály, Tépén kirendeltség működik a megfelelő létszámú humán erőforrással. Az Önkormányzat irányítása, felügyelete vagy ellenőrzése alatt álló vagy alárendeltségében működő más költségvetési szervek a következők:

- Derecskei Közös Önkormányzati Hivatal – polgármesteri hivatal,
- Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde – óvoda, bölcsődék,
- Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtár – művelődési központ, könyvtár,
- Derecskei Szociális, Család- és Gyermejjóléti Központ – szociális és jóléti szolgáltatások igazgatása.

Az Önkormányzat egyszemélyes közhasznú társasága a Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft.

A város törekszik a stabil és kiegyensúlyozott gazdálkodásra. Bár a külső feltételek (pl. makrogazdasági, adó- és járulékpolitika, önkormányzati feladatellátási, központi támogatási) változásai befolyásolják az egzakt tervezést, a város Önkormányzatának költségvetése jól átgondolt stratégián alapszik. Derecske Város Önkormányzatának célja, hogy az előző évek gazdálkodása során végrehajtott, a költségvetési egyensúlyt biztosító intézkedések az elkövetkező években is tovább folytatódjanak. Az önkormányzati költségvetés a kiadások optimalizálására, a gazdasági események lehetséges hatásainak figyelembevételére, a reálisan tervezett saját bevételek, valamint a működési célú hitelfelvétel elkerülésére épül. Az ezen elvek mentén történő működés biztosítja a település stratégiai dokumentumaiban megfogalmazott társadalmi, környezeti, gazdasági és városfejlesztési célok elérését, illetve az ezekhez kapcsolódó fejlesztési elképzelések megvalósítását.

A pénzügyi feladatok ellátása során a következő feladatok élveznek prioritást:

- Kötelező önkormányzati feladatok ellátása,
- A város működőképességének fenntartása,
- Önkormányzati intézmények biztonságos működése,
- Városüzemeltetéssel kapcsolatos feladatok ellátása,
- A város számára fontos (pl. munkahelyteremtő, gazdaságélénkítő, ellátottsági szintet és élhetőséget javító, működtetési költségeket csökkentő) beruházások megvalósítása.

A Derecske Város Önkormányzata a számára rendelkezésre álló, de szűkös pénzügyi forrásokat elsősorban nemzetközi, uniós és hazai pályázatokhoz kötődő fejlesztések eredményes megvalósítására

összpontosítja. Az Önkormányzat célja több olyan elképzelés és projekt megvalósítása, amely a városüzemeltetés hatékonyságát, a működtetés költségeinek csökkentését eredményezheti, az így keletkező megtakarítások pedig alapját képezhetik a további fejlesztéseknek.

A város bevételeinek tekintetében a központi támogatás szerepe nem mutat növekvő tendenciát, ezért az elmúlt évek során a saját bevételek szerepe szignifikánsabbá vált. A kiadások tekintetében az Önkormányzat céljainak megfelelően a kötelező, valamint az önként vállalt feladatok élveznek prioritást. Ezen feladatok áttekintésére évente, a költségvetés készítésekor kerül sor.

Az önkormányzat saját bevételei közül a legnagyobb volument a helyi adó bevételek képviseli, amelyeket három jogcímen állapít meg: építményadó, magánszemélyek kommunális adója és helyi iparüzési adó. Gazdaságfejlesztési szempontból a közhatalmi bevételek közül a helyi iparüzési adó jelentősége kiemelkedik. 2022-ben az 1397 adózó által befizetett adóbevétel összege meghaladta a 321 millió forintot. Derecske Város Önkormányzatának egy lakosra jutó adóerő-képesség összege 2020-ban kiemelkedő volt (54 564 Ft/fő) az elmúlt évekhez képest, ami a 2018-ban befolyt magas helyi iparüzési adóbevételeknek volt köszönhető. A legfrissebb adatok alapján a település egy lakosra jutó adóerő-képessége 32 975 Ft/fő.

4. táblázat: Az önkormányzat helyi iparüzési adó bevételeinek megoszlása, 2022

	Adózók száma	Adófizetés összege (Ft)	Adófizetés megoszlása (%)
Gazdasági társaság	312	277 142 601	86,2
Egyéni vállalkozó, őstermelő	1085	44 293 921	13,7
Összesen	1397	321 436 522	100

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

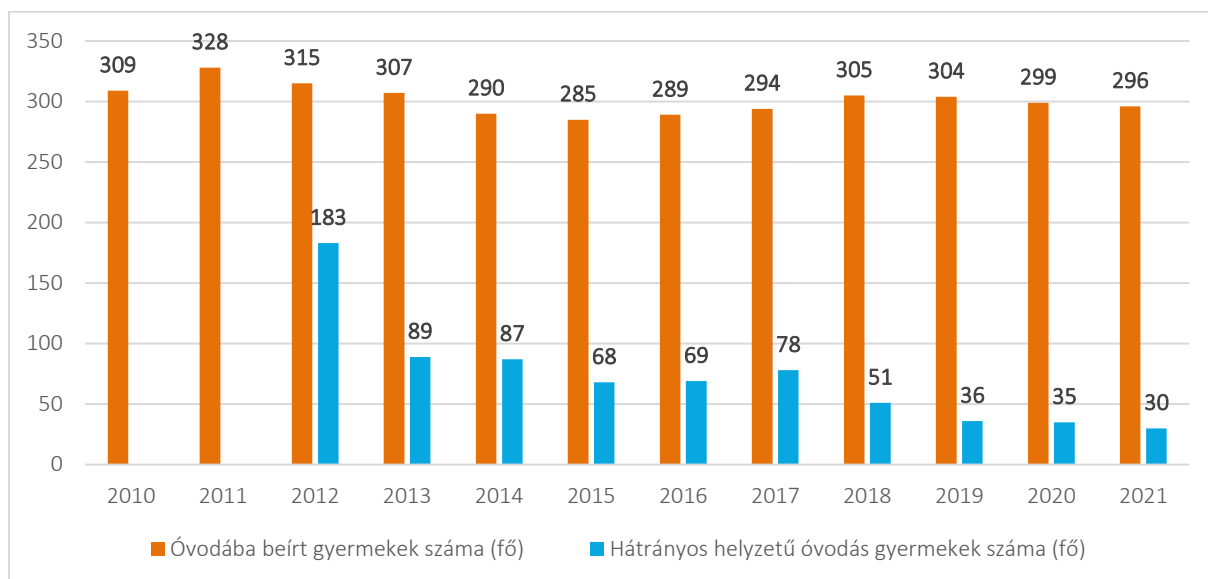
Az Önkormányzat vagyongazdálkodása területén kiemelt fontosságú a költségvetési tervezés összekapcsolása a fejlesztési elképzelések tervezésével, az önkormányzati törzsvagyon megóvása, illetve annak következetes hasznosítása hozzájárulhat a hosszú és rövid távú fejlesztési igények és elképzelések megvalósításához.

1.5.2 Oktatás

Derecske városában jelenleg egy **óvodai** feladatellátási hely működik az Önkormányzat fenntartásában, a Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde. Az intézmény több, mint 100 éves múltra tekint vissza, amely alatt több szervezeti és névváltozáson is keresztülment. Az óvodai köznevelési feladatellátás mellett 2008 óta a bölcsődei szociális ellátás is egy intézményen belül valósul meg. 2010-ben készült el az Európai Unió támogatással felújított és bővített akadálymentes és környezetbarát üzemeltetésű óvoda épülete, benne 14 csoportszobával, tornateremmel, logopédiai foglalkoztatóval, fejlesztőszobával, szőszobával. 2023-ban került átadásra a Területi- és Településfejlesztési Operatív Programból finanszírozott új bölcsőde a Köztársaság út 93. szám alatt, amely a Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde telephelyeként kezdte meg működését 2023 áprilisában.

A településen az óvodai férőhelyek száma 2011 óta változatlan, összesen 300 fő. A férőhelyek kihasználtsága egyes időszakokban meghaladta a 100%-ot, 2011-ben 328 gyermek járt óvodában. Ez a tendencia az elmúlt években is jellemző volt, 2018-ban és 2019-ben is több, mint 300 fő volt beírva az óvodába a településen.

16. ábra: Óvodába beírt gyerekek számának alakulása Derecskén 2010-2021 között (fő)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

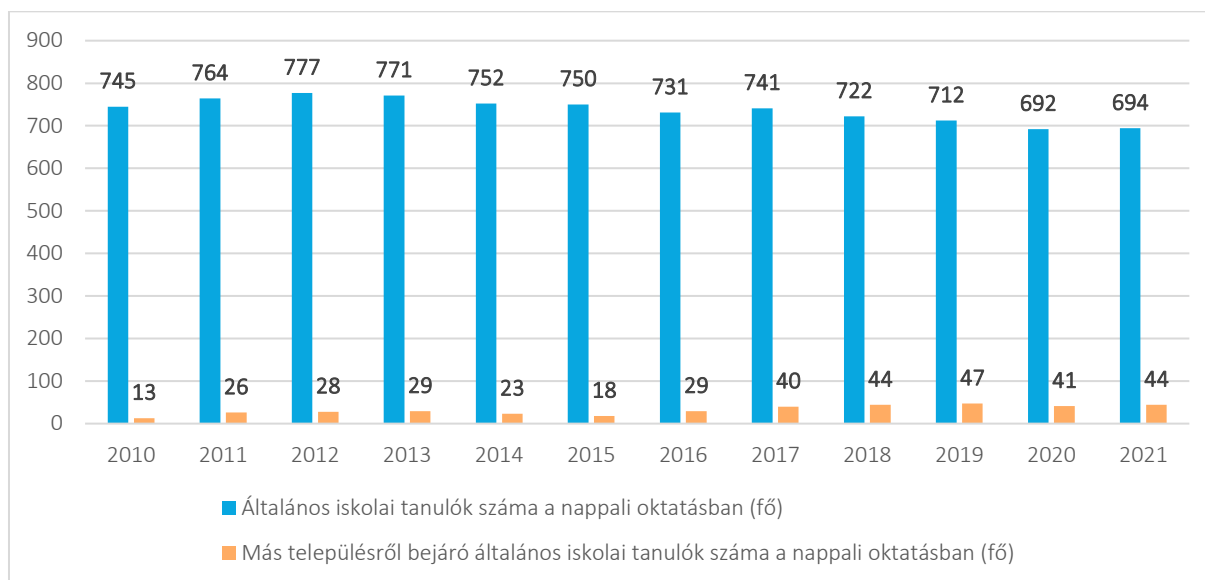
Az óvodai gyermekcsoportok száma az elmúlt 10 évben változatlan volt, mindösszesen 12 darab, míg az óvodapedagógusok száma 25 és 26 között váltakozott ugyanebben az időszakban. A hátrányos helyzetű óvodás gyerekek száma jelentősen csökkent, 2012-höz képest, amikor 183 ilyen gyermek volt a városban 2021-re mindössze 30 ilyen gyerek járt a Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde csoportjaiba.

A 2013 januárjától bekövetkezett oktatáspolitikai változások következtében az önkormányzat **közoktatásban** ellátott feladatai jelentős mértékben megváltoztak. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nktv.) 74. § (1) bekezdése értelmében az állam – az óvodai ellátás kivételével – gondoskodik a köznevelési feladatok ellátásáról. A Derecskén működő oktatási közintézmények működtetője és fenntartója a Klebelsberg Központ Berettyóújfalui Tankerületi Központja, az általa működtetett intézmények a Derecskei Bocskai István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és a Derecskei I. Rákóczi György Gimnázium, Technikum és Kollégium. Az általános iskola és művészeti iskola 2021. szeptember 1-től különvált, önálló intézményként folytatják tevékenységüket.

A Derecskei Bocskai István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola két feladatellátási helyen végzi tevékenységét, a Szováti út 2. szám alatt, illetve a Lengyel Utcai Telephelyen (Lengyel utca 3-5.).

Nem csak városi, hanem járási és vármegyei szinten is megfigyelhető az **általános iskolai** oktatásban résztvevő tanulók számának csökkenése. A lakosság elöregedése mellett a természetes fogyás együttesen járulnak hozzá ehhez a jelenséghez. Derecskén az általános iskolai tanulók száma 2012 óta folyamatosan csökkent. 2021-ben 694 fő volt az általános iskolai nappali oktatásban résztvevő tanulók száma. A más településről bejáró általános iskolai tanulók száma 2010 óta több, mint háromszorosára nőtt, számuk 2021-ben összesen 44 fő volt a nappali oktatásban. Az általános iskolai tanulók több, mint fele a tanórák után napköziben marad az iskolában.

17. ábra: Általános iskolai tanulók és a más településről bejárók száma Derecskén 2010-2021 között (fő)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A hátrányos helyzetű diákok számának alakulása az óvodába járó gyerekek számával azonos tendenciát mutat, 2012 (465 fő) és 2021 (69 fő) között folyamatosan csökkent. A gyógypedagógiai oktatásban részesülő általános iskolai tanulók száma ingadozó, 2010 és 2021 között 11 és 27 fő között változott.

A helyi általános iskolai osztályok száma nappali oktatásban 32 darab, az egy osztályra jutó általános iskolai diákok száma 2021-ben 21,6 fő volt. Az általános iskolai főállású pedagógusok száma 66 fő volt.

A Derecskei Alapfokú Művészeti Iskola 2021. szeptember 1-én átszervezésen esett át, új telephelyei Derecske mellett Esztár, Létavértes és Mikepércs. A **művészeti iskola** jelenleg működő tanszakai a következők:

- zongora,
- hegedű,
- cselló,
- gitár,
- citera,
- fuvola,
- klarinét,
- szaxofon,
- fagott,
- furulya,
- trombita,
- kürt,
- tuba,
- tenorkürt,
- ütő,
- néptánc,
- modern tánc,
- grafika és festészet,
- színháték.

A művészeti iskola tanulói számos helyi rendezvényen képviseltetik magukat műsorszámokkal, emellett országos és nemzetközi versenyeken, külföldi fesztiválokon (Németország, Lengyelország, Szlovákia, Olaszország, Franciaország, Székelyföld) is öregbítik a derecskei művészetoktatás hírnevét.

A településen kiemelt szerepe van a Derecskei I. Rákóczi György **Gimnázium**, Technikum és Kollégiumnak. Az intézményt 1963-ban alapította a Hajdú-Bihar Megyei Tanács. 2001-ben indult a szakközépiskolai képzés, akkoriban négy szakmában szerezhettek szakképesítést az itt tanuló diákok. A 2002/2003-as tanévben jelent meg a rendvédelmi képzés, amely népszerűsége máig töretlennek tekinthető, a képzésben való részvétel ugyanakkor az évek során változott. Korábban a Debreceni V. Bocskai Lovászdandárral megkötött megállapodás alapján a honvédelmi pályára előkészítő mindkét

oktatási típusban kialakították: a gimnáziumban és a szakközépiskolában is. 2013 óta a honvédelmi képzést csak gimnáziumi osztályokban folytathatták. A jelenleg futó gimnáziumi, szakgimnáziumi és technikai képzéseket az alábbi táblázat foglalja össze.

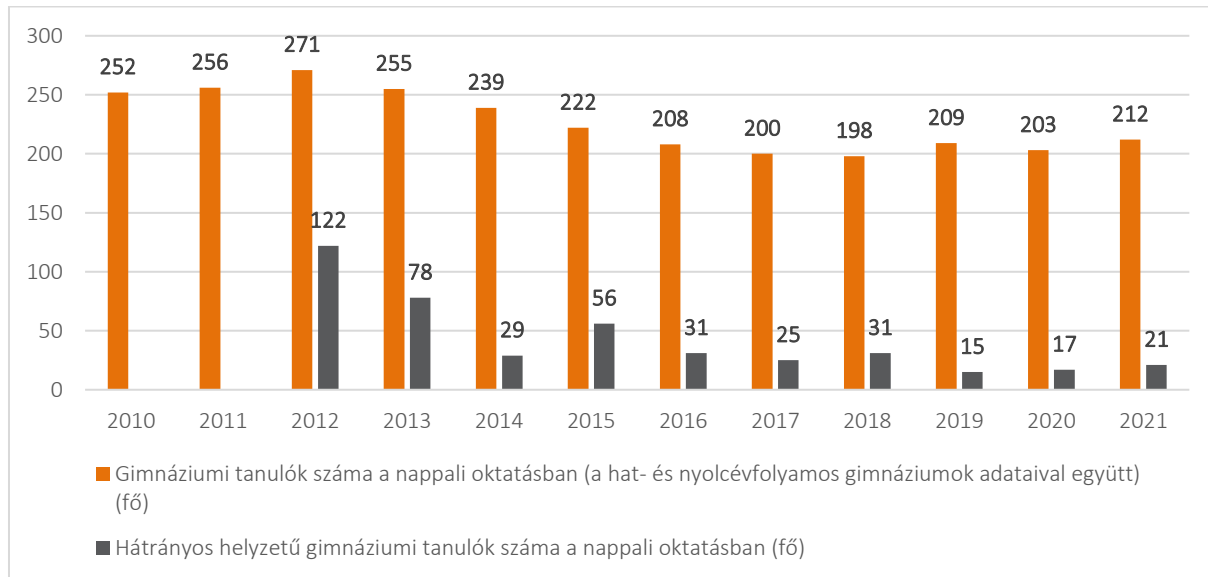
5. táblázat: A Derecskei I. Rákóczi György Gimnázium, Technikum és Kollégium jelenleg futó képzései képzési forma szerint

Képzési forma	Képzés megnevezése
Gimnáziumi képzések	- 4 évfolyamos emelt angol nyelvi óraszámú, általános tantervű és - 4 évfolyamos emelt angol nyelvi óraszámú rendvédelmi orientációjú gimnázium osztály, - 4 évfolyamos humán orientációjú osztály, - 4 évfolyamos honvédelmi orientációjú osztály, - 4 évfolyamos rendvédelmi orientációjú osztály
Szakgimnáziumi képzések	- XXXVIII. Rendészet és közszolgálat ágazathoz tartozó közszolgálati ügyintéző szakképesítéssel, - XXXVIII. Rendészet és közszolgálat ágazathoz tartozó közszolgálati ügykezelő mellékszakképesítéssel
Technikai képzés(ek)	- 5 évfolyamos rendészeti pályára előkészítő közszolgálati technikai képzés

Forrás: <https://rakoczi-derecske.edu.hu/>

A gimnázium tanulóinak száma nappali oktatásban 2010 és 2021 között 271 fő és 198 fő között alakult. 2021-ben 122 fő volt a gimnáziumi tanulók száma Derecskén. A hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma ugyanebben az időszakban 122 főről 21 főre csökkent.

18. ábra: Gimnáziumi tanulók száma a nappali oktatásban Derecskén 2010-2021 között (fő)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A kollégiumban lakó diákokról rendelkezésre álló adatok 2016-tól állnak rendelkezésre, az akkor 45 főről 2021-re 51 főre nőtt azon gimnáziumi tanulók száma, akik Derecskén kollégiumban laknak. A Derecskei járásban egyedül a járásközpontban található kollégium. A más településről bejáró gimnáziumi tanulók számát szintén 2016-2021 között vizsgálhatjuk. A KSH által gyűjtött adatokból a más településről bejáró tanulók számának csökkenése figyelhető meg, 2016-ban még 138 fő járt be más településről, 2021-ben már csak 122 fő.

A gimnáziumi főállású pedagógusok száma 24 fő volt 2021-ben, ami az elmúlt hat évben a legmagasabb szám. Ugyanebben az évben a gimnáziumi osztályok száma 8 darab volt, az egy osztályközösségre jutó átlagos tanulói létszám 26,5 fő.

A gimnázium diákjai az Országos Középiskolai Rendészeti Tanulmányi Verseny mellett az Országos Rendészeti Csapatversenyen is kiemelkedő eredményeket értek el az elmúlt években. Emellett a diákok rendszeresen részt vesznek helyi, vármegyei és regionális szintű szavalóversenyeken, lövészversenyeken, sport diákolimpián, közlekedésbiztonsági kupán, járőrversenyeken, határon túli történelmi versenyeken, komplex természettudományos vetélkedőn, katasztrófavédelmi versenyeken, idegen nyelvi versenyeken, OKTV-n. A Derecskei I. Rákóczi György Gimnázium, Technikum és Kollégium regisztrált tehetségpont.

Felsőoktatási intézmény nem működik Derecskén.

1.5.3 Egészségügy

Derecskén négy felnőtt **házi orvos** és két **házi gyermekorvos** látja el a lakosságot, továbbá két fogorvosi körzetben két **fogorvos**, és négy védőnői körzetben négy fő **védőnő** tevékenykedik. A városban a házi orvosi, illetve házi gyermekorvosi praxisok az Önkormányzat és az egyéni- illetve társas vállalkozás formájában tevékenykedő házi orvosok között létrejött megállapodás alapján működik. Az alapellátáshoz kapcsolódóan továbbá 2002-től **ügyeleti ellátás** is működik a településen. A helyi házi-, fogorvosi és védőnői szolgálat mellett az egyéb egészségügyi szolgáltatásokat, járóbeteg szakellátásokat a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórházban vehetik igénybe a lakosok.

A Derecskei Egészségház teljes körű felújítására és korszerűsítésére egy 2014-ben elnyert Európai Uniósi forrásból finanszírozott pályázat keretében került sor, közel 90 millió forintból. A Rákóczi út 3-5. szám alatti Egészségházban található három házi orvosi praxis, két házi gyermekorvosi praxis, a védőnői szolgálat, illetve két fogorvosi praxis is. Az egyes alapellátást végző orvosokkal kötött megállapodások szerint az Önkormányzat az Egészségház rendelőit felszerelési tárgyaival együtt térítésmentesen az orvosok rendelkezésére bocsátotta. A felszerelési tárgyak karbantartása állagmegóvása az orvos feladata, míg a rendelő épületének karbantartása, működtetése továbbra is az Önkormányzat feladata. A negyedik vállalkozó házi orvos a saját tulajdonát képező rendelőben végzi a házi orvosi alapellátási feladatok biztosítását a Rákóczi út 10. szám alatt.

A házi orvosok, illetve házi gyermekorvosok az egészségügyi ellátás folyamatos biztosítása érdekében a munkavégzés helyszínén kívül szervezett készenléti szolgálatot teljesítenek. 2021-ben a házi orvosi ellátásban megjelentek és meglátogatottak száma összesen 40 589 esetet számlált, míg a házi gyermekorvosi betegforgalom (rendelőben megjelentek, rendelőn kívül meglátogatottak, valamint telemedicinális ellátás összesen) 7 815 esetet számlált, ami közel fele volt a korábbi évek eseteinek. A település teljes lakosságát figyelembe véve az egy felnőtt házi orvosra jutó betegek átlagos száma 2021-ben 1 825 fő volt, míg az egy gyermek házi orvosra jutó betegek átlagos száma 675,5 fő.

Az ügyeleti ellátás két elemből áll, egyfelől a házi orvosi ügyeleti rendelésből, másfelől a sürgősségi ügyeletből. A házi orvosi ügyelet hétköznapokon 16:00-22:00 között, hétvégén és ünnepnapokon 8:00-14:00 között biztosított. A sürgősségi ügyelet hirtelen jelentkező, illetve súlyos egészségügyi problémák esetén nyújt megoldást hétköznapokon 22:00-08:00 között, hétvégén és ünnepnapokon 14:00-08:00 között.

Az Egészségházban praktizáló fogorvosok egyéni vállalkozási formában működnek, ők látják el az iskola-fogászati feladatokat is. Az iskola-egészségügyi ellátásban a két fogorvoson túl a gyermek házi orvosok és a védőnők is közreműködnek. A megfelelő ellátás biztosítása érdekében az egészségügyi szakemberek kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekek és az ifjúság egészségének megőrzésére,

egészséges életmódra való nevelésükre, az egészségügyi felvilágosító és tanácsadó munkára, a betegségmegelőző és szűrő programok megvalósítására.

A településen a védőnői ellátás jelenleg négy védőnői körzet működtetésével valósul meg. Az egyes körzetekben tevékenykedő védőnők a területi ellátási kötelezettséggel járó anya- és gyermekvédelmi védőnői feladatokon felül az iskola-egészségügyi védőnői feladatokat is ellátják.

Derecskén a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórházzal kötött megállapodás értelmében az Egészségházban J0-ás **laboratórium** üzemel, jelenleg hétfői és pénteki napokon 7:30-10:30 között. A laboratórium a központi orvosi rendelőben megüresedett rendelőhelyiségben került kialakításra, a működtetéshez szükséges tárgyi minimumfeltételek megteremtése mellett.

A városban két, magántulajdonban lévő **gyógyszertár** működik.

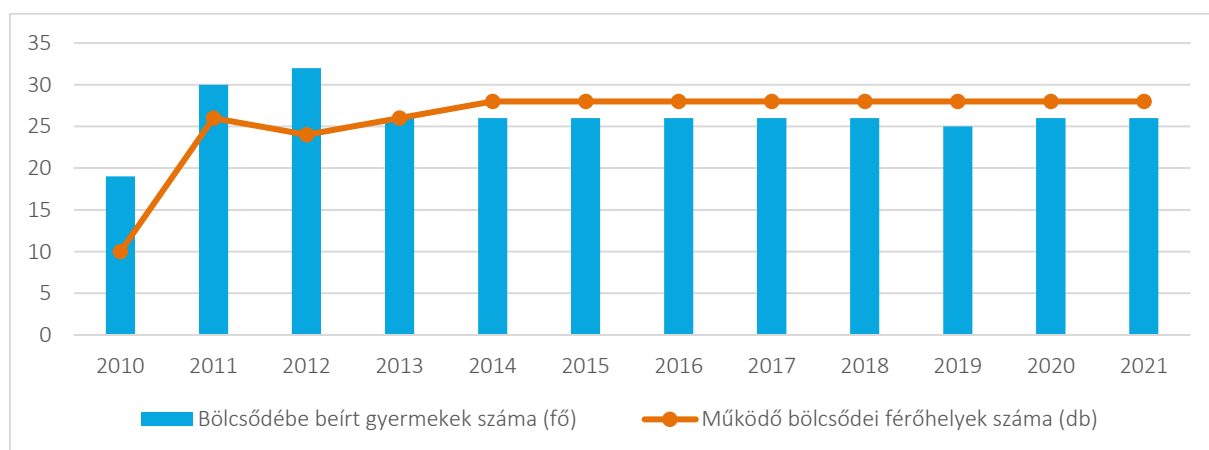
Az Egészségház felújításakor a Derecskén működő Országos Mentőszolgálat szervezetéhez tartozó **mentőállomás** is felújításra került, benne nappali és éjszakai tartózkodó helyet biztosító helyiség, teakonyha, étkező, öltözőhelyiség, zuhanyzó és irodai rész található. A Mentőszolgálat 5 településre kiterjedően végzi feladatát.

1.5.4 Szociális és gyermekjóléti ellátás

A **bölcsőde** a 3 évnél fiatalabb gyermekek nappali gondozására, nevelésére és ellátására szakosodott intézmény. A Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde többcélú közös igazgatású intézményként látja el jelenleg az óvodai és bölcsődei ellátási feladatokat a városban. Az eltérő szakmai szabályokon nyugvó óvodai és bölcsődei feladatellátás természetéből adódóan, valamint az infrastrukturális változásokat követően a település önkormányzatának 2023. május 31-i döntése alapján Derecskén a bölcsődei feladatok ellátását 2023 szeptemberétől a Derecskei Manó-Vár Bölcsőde végzi. Az intézmény két feladatellátási helyen működik, melyek a Városház utca 3. szám és a Köztársaság út 93. szám alatt találhatóak.

2010 és 2012 között a bölcsőde több, mint 100%-os kihasználtsággal működött, 2013-tól kezdve pedig folyamatosan 89-92%-os kihasználtsággal. 2021-ben a bölcsődei férőhelyek száma 28 volt, a bölcsődébe beírt gyermekek száma pedig 26 fő.

19. ábra: A működő bölcsődei férőhelyek és bölcsődébe beírt gyermekek számának alakulása

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A Köztársaság út 93. szám alatt megépült új feladatellátási helyen további 28 gyermek befogadására alkalmas intézmény fogadja majd a derecskei és a környező településekről érkező gyerekeket.

A **Derecskei Szociális, Család- és Gyermekjóléti Központ** biztosítja a szociális alapszolgáltatási feladatok ellátását 2017 januárjától 13 településen (Derecske, Esztár, Kismarja, Kokad, Konyár, Létavértes, Mikepércs, Monostorpályi, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Sáránd, Tépe, Pocsaj). A Központ az általános segítő tevékenységeken kívül speciális feladatokat is ellát. Az intézmény két szakmai egysége a Gondozási Központ és a Gyermekjóléti Központ.

6. táblázat: A Derecskei Szociális, Család- és Gyermekjóléti Központ szakmai egységei által ellátott feladatok

Gondozási Központ	Gyermekjóléti Központ
<ul style="list-style-type: none"> házi segítségnyújtás nappali ellátás (idős, fogyatékos, pszichiátriai betegek) étkeztetés támogató szolgálat 	<ul style="list-style-type: none"> pszichológiai tanácsadás jogi tanácsadás kapcsolattartási ügyelet készenléti szolgálat jelzőrendszeri tanácsadó óvodai, iskolai szociális segítő tevékenység szociális diagnózis felvétele

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás alapján saját szerkesztés

A **Derecske Városi Jóléti Szolgálat Alapítvány** 1993 óta végez szociális és gyermekvédelemmel összefüggő feladatokat. Az Alapítvány ellátási körzetébe Derecske, Mikepércs és Tépe települések tartoznak, itt működtet család- és gyermekjóléti szolgálatot. Az alapszolgáltatások alapvető célja az ellátási területen élő szociális és mentálhigiénés problémák miatt veszélyeztetett, illetve krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, a prevenció, a krízishelyzetek megszüntetése, elősegítve ezzel társadalmi és munka világába történő (re)integrációjukat. Az Alapítvány szervezeti egységei:

- Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat
- Éjjeli Menedékhely

A szociális szolgáltatásokat igénybe vevők számának alakulását tekintve a szociális étkeztetést, a házi segítségnyújtást igénybe vevők, valamint a tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak tekintetében számottevő. A szociális étkeztetést igénybe vevők száma 2010-ben 49 fő volt, 2021-re ez a szám több, mint hétszeresére nőtt, ekkor már 384 fő vette igénybe ezt a szolgáltatást. A házi segítségnyújtás tekintetében szintén növekedés volt megfigyelhető, 2010 és 2021 között összesen 18%-os növekedés tapasztalható a házi segítségnyújtásban részesülők számának, a köztes időszakban azonban még nagyobb különbségek voltak megfigyelhetőek. 2011 kiemelkedő évnak volt tekinthető, amikor 605 fő részesült ilyen segítségnyújtásban. A tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak számának alakulása 2010 és 2021 között 28%-os csökkenést mutat – 2010-ben a gondozottak száma 173 fő volt, 2021-re ez a szám 124 főre csökkent.

A többi szociális szolgáltatás tekintetében a változás nem volt számottevő.

7. táblázat: A szociális szolgáltatások igénybevétele Derecskén

Időszak	Szociális szolgáltatások megnevezése					
	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Idősek nappali ellátásában részesülők száma (fő)	Fogyatékosok nappali ellátásában részesülők száma (fő)	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)	Tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekben gondozottak száma (fő)
2010	49	88	31	27	29	173
2011	47	605	33	26	31	169
2012	52	375	32	22	30	146
2013	52	373	32	23	29	164
2014	88	370	31	23	29	167
2015	84	358	30	22	29	161
2016	184	264	32	23	30	165
2017	237	164	30	19	7	155
2018	288	118	30	22	12	158
2019	271	156	30	22	12	160
2020	422	135	30	24	13	158
2021	384	104	30	22	15	124

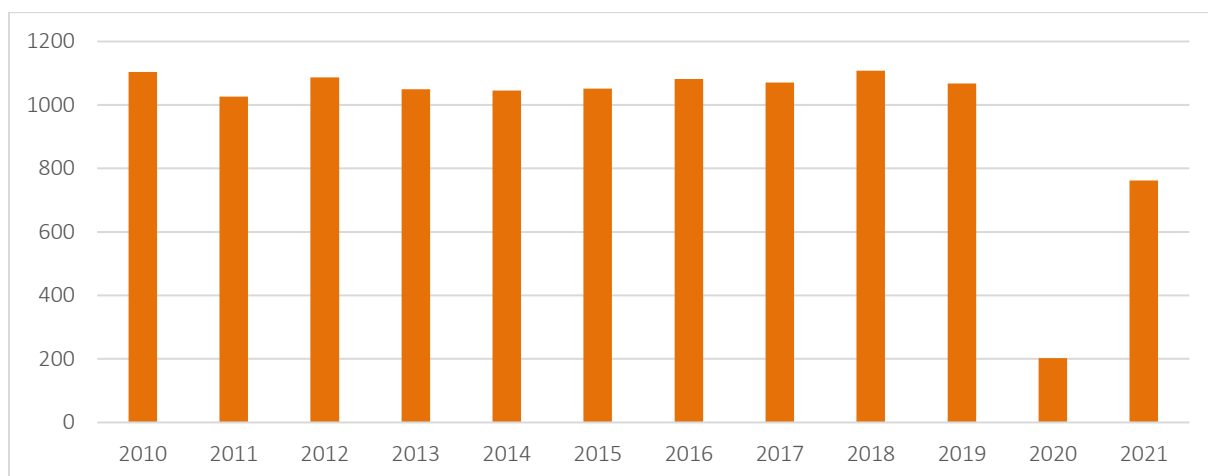
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

1.5.5 Kultúra és sport

Derecskén a közösségi élet egyik legfontosabb katalizátora a **Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtár**. Az intézmény az egyik legaktívabb és legsikeresebb helyi kulturális szereplő és pályázó, nagy mértékben hozzájárul a helyi kulturális élet színesítéséhez.

A város **könyvtára** 1950-ben alakult önálló községi könyvtárrá, 1994 január 1-jétől működik összevont intézményként, mint Városi Művelődési Központ és Könyvtár, melynek fenntartója Derecske Város Önkormányzata. Az intézmény leltári állománya 2021-ben 28 714 darabot számlált, a kölcsönzött egységek száma ugyanebben az évben 13 802 darab volt, ami a vármegyei kölcsönzött egységek 2,7%-a, de az összes járási kölcsönzött egység több, mint 36%-át adja. A beiratkozott olvasók száma változó képet mutat, 2010 és 2019 között folyamatosan 1 000 fő fölötti volt számuk, a 2020-as évben azonban erős visszaesés volt megfigyelhető, a koronavírushoz köthető korlátozások miatt. Ugyanezen hatás volt megfigyelhető a kölcsönzött egységek számát illetően is.

20. ábra: A könyvtár beiratkozott olvasóinak száma (fő)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az intézményben rendszeresek a felnőtt- és gyermekszínházi előadások, hangversenyek, alkotó- és képzőművészeti kiállítások, különféle táncos alkalmak (pl.: táncházak, bálók). A Művelődési Központ szervezi a nemzeti- és városi ünnepeket, a városi nagyrendezvényeket. Otthont ad fesztiváloknak, találkozónak. Konferenciákat, tanácskozásokat szervez és fogad be úgy a partnerszervezeteknek, mint a külső megrendelőknél a sport, a kultúra, a vállalkozások tekintetében egyaránt.

Az intézmény egyik fő erőssége a **tartós közösségek** viszonylag nagy száma és aktív tevékenysége. A Művelődési Központ otthont ad néptánc együtteseknek, zenekaroknak, színjátszó körnek, alkotóköröknek, csak úgy, mint kluboknak és baráti köröknek, amelyek az egészséges életmódra neveléstől a honismereten keresztül a speciális gazdasági tanfolyamokon át igen széles spektrumot fognak át. Elmondható, hogy a Központ maximális kihasználtsággal működik.

A Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtár felújított épülete 2021-ben került átadásra. Az épület energiahatékony és akadálymentes felújítása mellett a Művelődési Ház emeletén **inkubátorház** került kialakításra, növelve ezzel az itt élő emberek és vállalkozások szolgáltatásokhoz való hozzáférését és piacra jutását.

Számos **rendezvény** kerül megrendezésre Derecskén, amelyek növelik a város vonzerejét, illetve gazdagítják a helyi kulturális és szabadidős kínálatot. A helyi identitás ápolása szempontjából

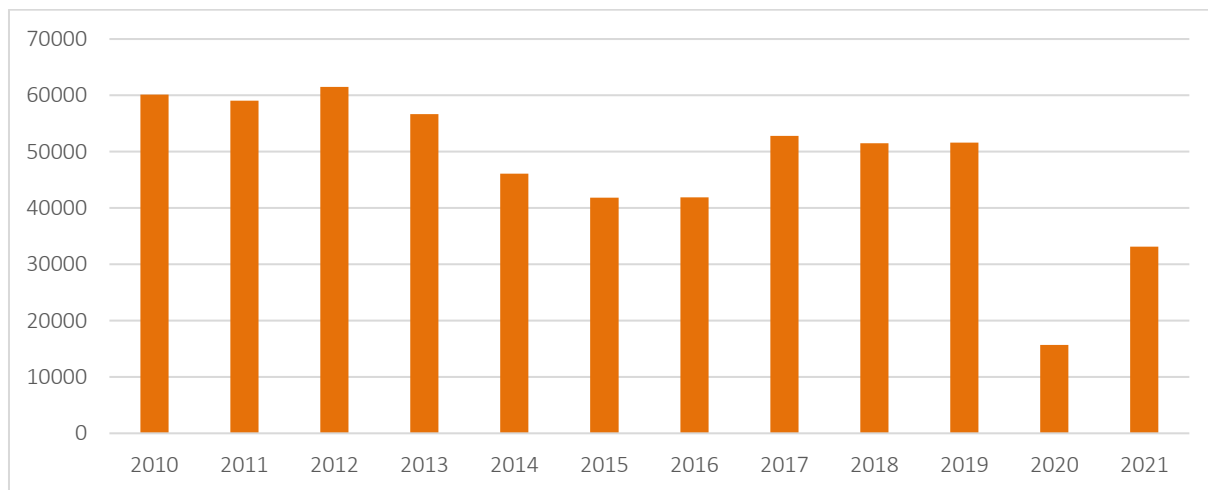
legjelentősebb rendezvényeknek a Derecskei Disznótör és Derecske Város Napja tekinthetők. Emellett az alábbi városi rendezvények kerülnek minden évben megrendezésre:

- Magyar Kultúra Napja,
- Március 15.,
- Október 6.,
- Október 23.,
- Majális,
- Derecskei Zenei Esték,
- Trianoni megemlékezés,
- Hajdú-Bihar Megyei Grafikai Művésztelep,
- Sportágválasztó Nap,
- Adventi kiállítás és vásár,
- Mindenki karácsonya.

Kétévente kerül megrendezésre a Kótsi Patkó János Minősítő Diákszínjátzó Fesztivál, illetve négyévente az Elszármazottak Találkozója. A városi rendezvények mellett számos civil szervezet, baráti kör és sportegyesület által szervezett kulturális program is színesíti a derecskei rendezvény-palettáját (pl. Derecskei Hagymafesztivál, Derecskei Verbunktalálkozó, Borverseny, Pálinkamustra stb.).

A település kulturális rendezvényein résztvevők száma jelentős, habár az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. 2021-ben 114 kulturális rendezvény került megrendezésre, amelyen összesen 33 160 fő vett részt. Ez a szám több, mint a duplája volt a koronavírushoz köthető korlátozások miatt viszonylag eseménymentes 2020-as év adatainak.

21. ábra: Kulturális rendezvényeken résztvevők száma (fő)

Forrás KSH adatok alapján saját szerkesztés

Derecskén az alkotó művelődési közösségek száma 2021-ben összesen 20 volt, tagjaik száma összesen 316 fő.

A város kulturális életének szervezésében és támogatásában jelentős szerepet vállaltak a történelmi **egyházak** képviselői. A református templomban évente több alkalommal szervezendő zenei estéknek, hangversenyeknek mára kialakult törzsközönsége van. Mostanra hagyománnyá vált, hogy az egyházak vezetői közreműködésükkel hozzájárulnak a városi ünnepek magas színvonalú szervezéséhez, lebonyolításához.

2013-ban Derecske Város Önkormányzat létrehozta a **Derecskei Települési Értéktár** Bizottságot, amelynek célja a Derecske város közigazgatási területén fellelhető helyi nemzeti értékek azonosításának szervezése, a településen fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó települési értéktár létrehozása, annak gondozása, illetve a helyi értékek körének meghatározása, védelme és megőrzése. A Derecskei Települési Értéktárba felvett értékek közé tartozik például a derecskei hagyma, derecskei Hagymafesztivál, derecskei rátétes szűr és szűrkrétés, valamint a derecskei szűrkrétét.

A **Derecskei Városi Sportcsarnok** ad otthont a helyi sportegyesületek egy részének, illetve itt kerülnek megrendezésre egyes kulturális, iskolai rendezvények is. Amellett, hogy az iskolások testnevelés tanóráira igénybe veszik, az épület a város sportegyesületeinek edzési lehetőséget, civil szervezeteinek rendezvény helyszínt is biztosít. A sport nem csupán, mint szabadidős tevékenység fontos, annak nagy szerepe van a lakosság egészségtudatosságának és egészséges szemléletformálásában is. A fő célcsoportot nem kizárólag a felnövekvő generáció jelenti, a Derecskén elérhető sportlehetőségek minden korosztály számára nyitottak. A helyi sportélet legjelentősebb szereplői a következők:

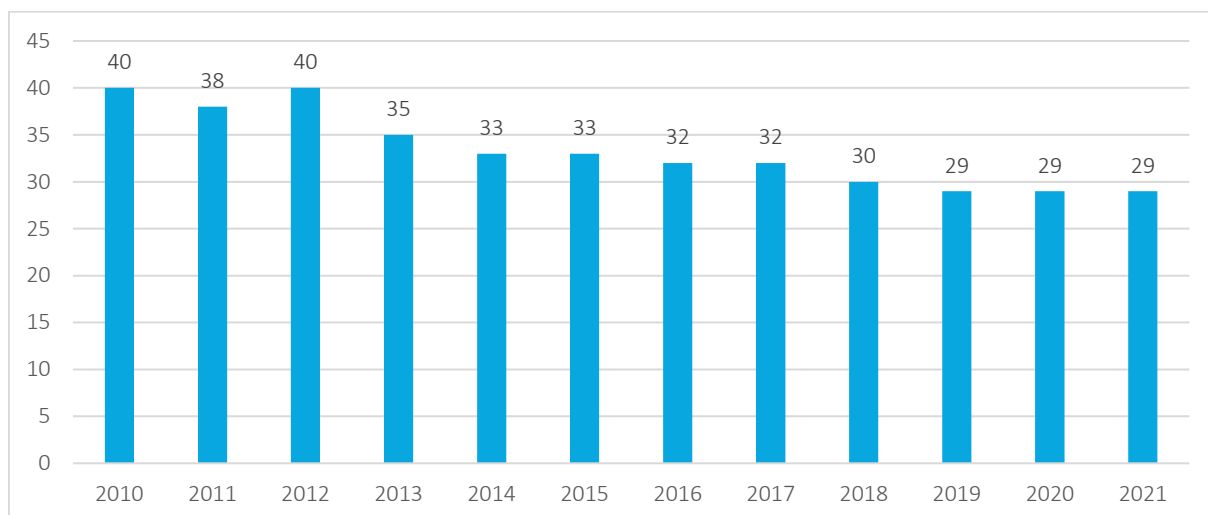
- Derecskei Labdarúgók Sportegyesülete,
- Derecske Ifjúságáért Egyesület,
- Derecske BUDO Ifjúsági, Sport és Szabadidő Egyesület,
- Leung Ting Wing Tsun Derecske,
- Derecske ÁFÉSZ Városi Lövész és Tömegsport Klub,
- Derecskei Sakkiskola Egyesület,
- Derecskei Sporthorgász Egyesület,
- DEROBIC Derecskei Nőkért Életmód és Aerobic Egyesület.

A Derecskei Sportágválasztó Napon a helyi fiatalok az alábbi sportágak közül választhatnak: labdarúgás, íjászat, karate, street workout, aerobic, asztalitenisz, gyerekjóga, kosárlabda, lövészet, horgászat, wing tsun kung fu és sakk. 2017-ben adták át a Derecskei Városi Tanuszodát, ahol a kötelező testnevelés órákon résztvevő diákok mellett a versenysport és a szabadidősport lehetősége is adott.

1.5.6 Civil szervezetek

2021-ben Derecskén 29 civil szervezet működött, számuk 2010-hez viszonyítva kis mértékben csökkent. A civil szervezetek évről évre pályázhatnak önkormányzati támogatásért. A belső pályázati rendszernek köszönhetően szervezeti kultúrájuk olyan szintre emelkedett, hogy más civil pályázatokon is részt tudnak venni. E szervezetek nagyobb része kulturális, hagyományőrző tevékenységet folytat, szervezettségüknek köszönhetően taglétszámuk nőtt, anyagi lehetőségeik javultak az elmúlt időszakban. A civil szervezetek támogatásának odaítélésében segítséget nyújt az önkormányzati támogatásra pályázó szervezetek delegáltjaiból alakuló Civil Fórum.

22. ábra: Civil szervezetek száma Derecskén (db)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A Derecskén működő civil szervezetek a következők:

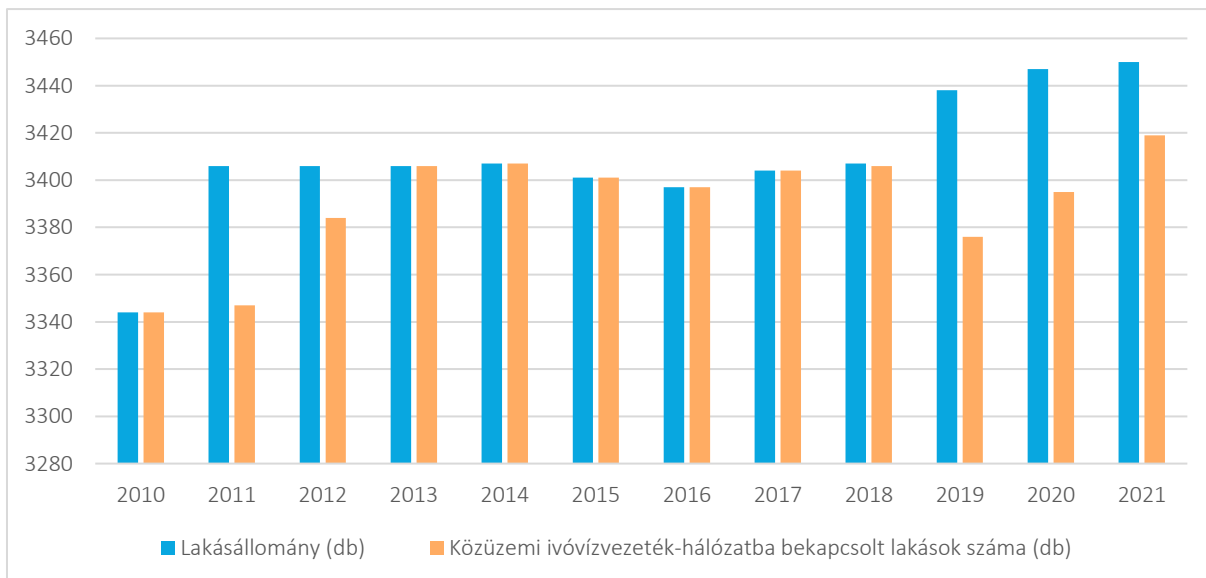
- Derecskéért Civil Összefogás Egyesület:
 - Kézműveskör,
 - Kék-Kálló Citerazenekar,
 - Hagyományőrző Nyugdijas Klub,
 - Tilinkó Népdalkör,
 - Jóbarátok Nyugdijas Klub,
 - Street Workout,
 - Tanka János Irodalmi Kör,
 - Hangvirág Nőiakar,
 - Táltos Színjátszókör,
 - Goblein Kör.
- Derecske ÁFÉSZ Városi Lövész és Tömegsport Klub,
- Derecske BUDO Ifjúsági, Sport és Szabadidő Egyesület,
- Derecske Ifjúságáért Egyesület,
- Derecskei Ifjúsági Fúvószenekar Egyesület,
- Derecskei Labdarúgók Sportegyesülete,
- Derecskei Polgárőrség Egyesület,
- Derecskei Sakkiskola Egyesület,
- Derecskei Sporthorgász Egyesület,
- DEROBIC Derecskei Nőkért Életmód és Aerobic Egyesület,
- Derecskei Szivárvány Hagyományőrző Egyesület,
- Kék-Kálló Menti Népfióiskolai Társaság Egyesület,
- Derecske Város Értelmi Fogyatékosainak és Segítőinek Egyesülete,
- "Segíts, hogy felnőtt is lehessen" Alapítvány,
- Hajdú Speciális Kutató-Mentő Egyesület,
- Debreceni Aquasport Egyesület.

1.6 Épített és természeti környezet

1.6.1 Közüzemi infrastruktúra

A településen a **víziközmű** szolgáltatást 2017. január 1-től a Debreceni Vízmű Zrt. üzemelteti, a környék számos további településéhez hasonlóan. Derecske vízelosztó hálózatának hossza körülbelül 51 900 folyóméter, a közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza 2021-ben 52,1 kilométer volt. Négy darab mélyfúrású kútra telepített vízmű üzemel, közvezetékes rendszerű vízhálózattal. A kutak vize magas vas-mangán és gáztartalmú, a víztermelési technológia ennek függvényében lett kialakítva. A vízműtelep mértékadó kapacitása 2 400 m³/nap, az üzemelő közkifolyók száma a településen 25 db. 2021-ben az összes szolgáltatott víz mennyisége Derecskén 357,72 ezer m³ volt, ebből a háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 294,07 ezer m³. A közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások száma 2021-ben 3419 volt, ami bár értékben magasabb, mint 2010-ben (3344 db), de ez nem éri el a lakásállomány bővülésének mértékét, így a hálózatba bekapcsolt lakások aránya 0,9 százalékponttal csökkent, 99,1%-ra.

23. ábra: A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások számának (db) változása Derecskén a teljes lakásállományhoz viszonyítva

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

2014-2015 között a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program keretében megvalósított Hajdú-Bihari Ivóvízminőség-javító projekten belül végezték el Derecskén az ivóvízhálózat rekonstrukcióját, mely magába foglalta a tolózárok cseréjét, végvezetékek összekötését, víztisztítás technológiájának korszerűsítését.

A város alatt nagyobb mélységben jelentős **hévízkészletek** húzódnak, amely a Hajdúszoboszló-Debrecen térségben található készletnek része. A helyi hévízkészletek egyelőre kihasználatlanok.

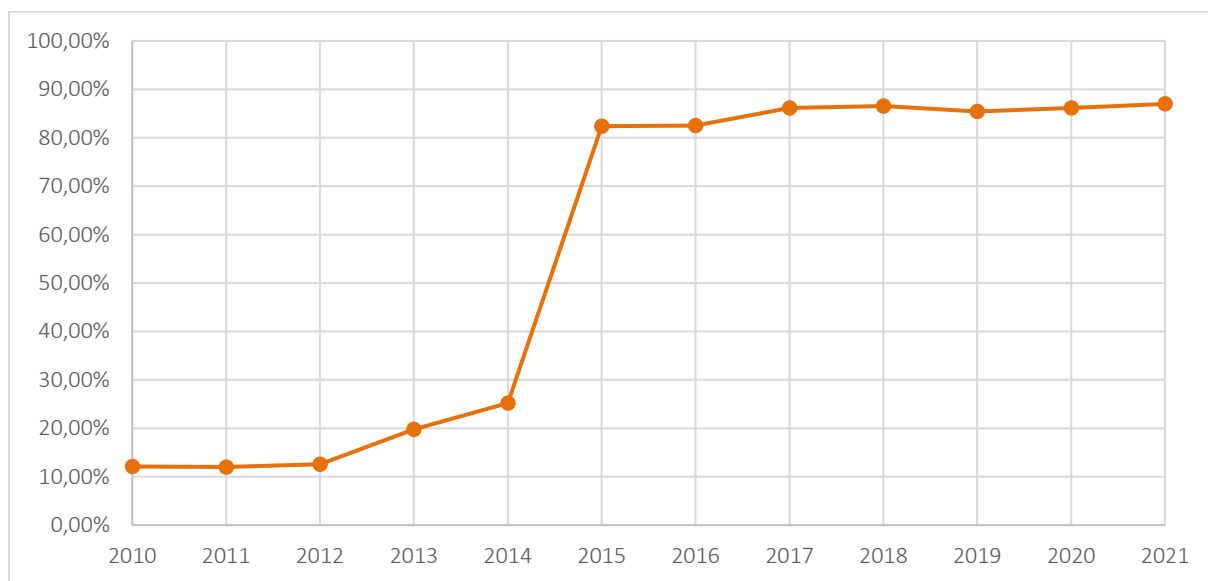
Potenciális szennyező forrást elsősorban a bel- és külterületen, a majorokban tartott állatállomány jelent. A nagy állattartó telepek technológiái ugyanakkor korszerűek, a szennyezések megakadályozására nagy figyelmet fordítanak. A mezőgazdasági vízigénynél az állattartásra szakosodott telepek a vízellátást saját mélyfúrású kútból biztosítják.

A településen összegyűjtött **szennyvíz** befogadó szennyvíztelepe a város történetének legnagyobb beruházása során került kialakításra, több, mint 4 milliárd forintos költségvetéssel. A telep kapacitása

1 000 m³/nap, 10 000 LE. A tisztított szennyvíz vegetációs időszakban több hektáros energiaerdőt öntöz, vegetációs időszakon kívül pedig a Kálló-csatornába folyik. A szennyvízelvezetést biztosító szolgáltatók köre megegyezik a vízellátás esetében bemutatottakkal.

A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózat (közcsatornahálózat) hossza 2021-ben 67,8 kilométer volt, melynek 100%-a elválasztó rendszerű szennyvízgyűjtő hálózat. A hálózat hosszának ugrásszerű bővülése a 2011-ben megkezdett szennyvízprogram keretében megvalósított beruházás eredménye. A településen 2011-ben 12%-os volt a szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt ingatlanok aránya, 2021-re ez az arány közel 87%-os.

24. ábra: A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások aránya Derecskén

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A talajvíz mennyisége jelentős a város teljes területén, csapadékos években a talajvízszint akár 0-1 m mélységben is elhelyezkedhet tartósan. A mélyfekvésű területen fekvő település vízvezetése nem kielégítő, a város belvízveszélyes térség része. A külterületi befogadó csatornák megfelelőek, bővítést, mélyítést nem igényelnek. Szükséges azonban a belterületi felszíni vizek gyűjtőcsatornáinak a befogadóiig való vezetése. A belterületen kisebb-nagyobb lefolyástalan területek találhatóak. Ezek közül a legnagyobb kiterjedésű az úgynevezett Sárósti terület, jelenleg automatikus üzemeltetési szivattyúzással vízteleníthető, de nem építhető be. Az M35 autópálya vonatkozásában szükség volt az autópályát érintő csatornák (Köselly-főcsatorna, Ürmös-ér, Sárréti csatorna, illetve további kisebb vízfolyások) módosítására.

Derecske nyílt, felszíni csapadékcsatornájának hossza 80 kilométer, míg a zárt, felszín alatti csapadékcsatorna hossza 10,7 kilométer.

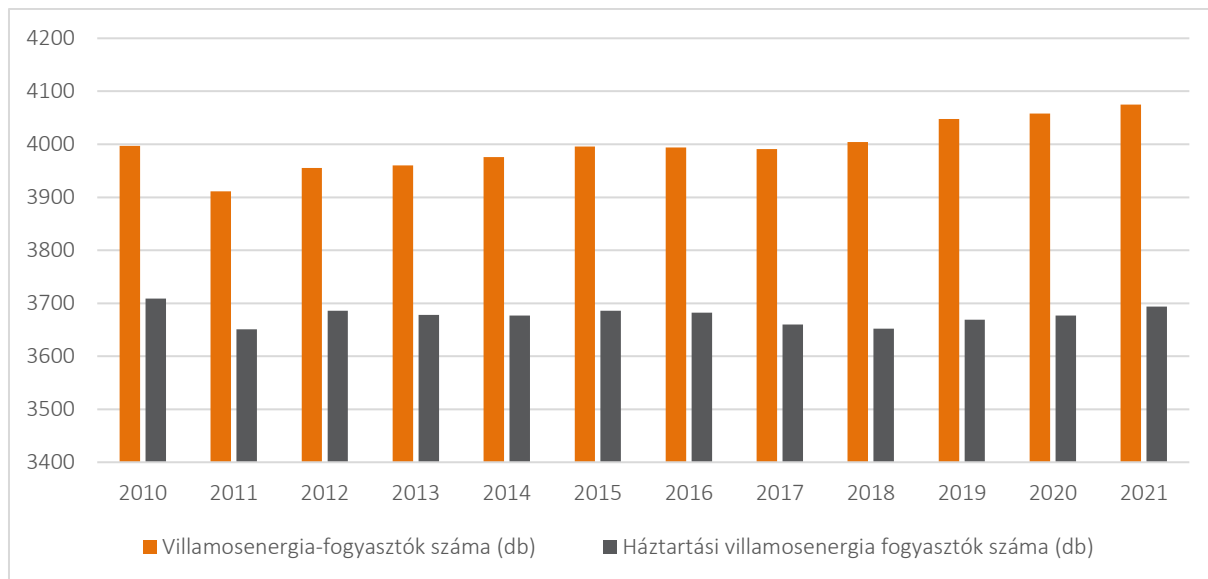
Derecske **villamosenergia-ellátását** a MVM Zrt. a közepesfeszültségű 20 kV-os hálózatrendszerrel biztosítja.

A közepesfeszültségű 22 kV-os légvezetékes hálózat Derecske kül- és belterületén elhelyezett oszloptranszformátor állomásokhoz a helyi adottságoknak megfelelő nyomvonalakon lett bevezetve. A beépített transzformátor kapacitás összesen 7 790 kVA. A település belterületén összesen 25 kommunális transzformátor állomás található, külterületi részén további 25 db, melyből 10 db ipari célú, 13 db mezőgazdasági célú és további 2 db egyéb célú transzformátor állomás.

A kiefeszültségű hálózatot vizsgálva megállapítható, hogy a hálózat keresztmetszete a mai terhelési értékeknek részben megfelel, de egyes helyeken az egyenletes terhelés eloszlás szempontjából rekonstrukcióra lenne szükség. A kiefeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat hossza 2021-ben 58,5 kilométer volt.

2021-ben Derecskén a villamosenergia fogyasztók száma 4 075 db volt Derecskén, ebből a háztartási villamosenergia fogyasztók száma 3 694 db. A szolgáltatott összes villamosenergia mennyisége az elmúlt években stabil növekedést mutat. 2010-ben 16 748 ezer kWh volt, míg 2021-ben 23 169 ezer kWh, utóbbiból a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége 10 529 ezer kWh volt.

25. ábra: A villamosenergia és a háztartási villamosenergia fogyasztók számának alakulása

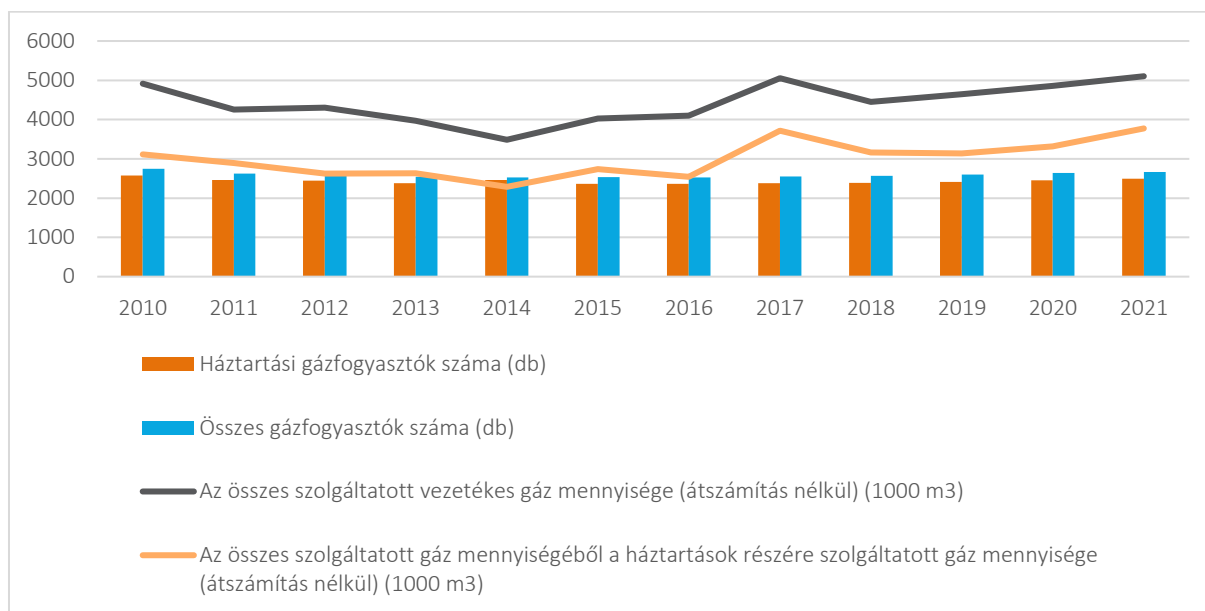
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A meglévő közvilágítási rendszer a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpatestekből és az elosztóhálózat alatt elhelyezett működtető vezetékekből áll. A közvilágítás működtetése központi vezérléssel történik.

Derecskén a **hőenergia ellátás** hagyományos energiahordozókkal és vezetékes gázellátással van biztosítva. A települések gázellátása a Sáránd határában telepített 25 em³/ó kapacitású gázátadó állomás szekunder oldali csatlakozásától Derecske irányába a 47 sz. főúttal párhuzamosan került kiépítésre. Nagyközépnomású (8 bar) 160 KPE P10 méretű és anyagú gázvezeték a derecskei gázfogadó állomásig, ahol középnomásra redukálódik. A gázelosztó vezetékrendszer a településen majdnem az egész úthálózatra kiterjedően épült ki, ezért a gázhálózat fejlesztésénél csak a településfejlesztéssel kialakítandó területen kell új gázelosztó vezetékeket kiépíteni.

A településen az összes gázcsőhálózat hossza 2021-ben 82,5 kilométer, amely az elmúlt tíz évben kis mértékben változott, de a 2010-es adatot tekintve változatlan. Az összes gázfogyasztók száma 2010-hez képest 2,76 százalékponttal csökkent. Az összes szolgáltatott gáz mennyisége azonban ugyanebben az időszakban növekedést mutat, 2021-ben az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 5 102,6 ezer m³ (átszámítás nélkül), amelyből a háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége 3 774,1 ezer m³ volt (átszámítás nélkül).

26. ábra: Gázfogyasztók számának és az összes szolgáltatott gáz mennyiségének alakulása

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A településen viszonylag magas a gáz felhasználása a háztartások esetében, ennek köszönhetően a téli fűtések idején nem jelentős a füst, mint légszennyező tényező.

A település a **megújuló energiák** tekintetében energianyár ültetvényel rendelkezik, mintegy 6,12 ha területen. A két évente kitermelhető faapríték mennyisége 15-20 t/ha lehet, melynek fűtőértéke 11 MJ/kg. Az ültetvény felét évente letermelve évente rendelkezésre áll kb. 50 t faapríték, ami légszárzra vetítve 20-25 t tüzelhető anyagot jelent. Ez a tüzelőanyag az intézményekben és a magánlakásokban is felhasználható kiváltva ezzel a földgáz felhasználását. Emellett Derecske adottságait vizsgálva megállapítható, hogy a napenergia hasznosítása az intézmények és magáningatlanok tekintetében is javasolt. A helyi mezőgazdaságban javasolt a biomassa hasznosítása hőtermelés céljára.

Napjainkban az **elektronikus hírközlés** egyik legfontosabb ágává az internet vált. Derecske területén valamennyi nagyobb (Magyar Telekom Nyrt., Vodafone Magyarország Zrt.), illetve helyi (BTM 2003 Kft.) szolgáltató is megtalálható. Az internetelőfizetések száma 2013 óta folyamatosan növekedett, 2021-ben 2323 db volt a településen, ami 2013-hoz viszonyítva 19,31%-os növekedést jelent.

Derecske területén valamennyi mobilszolgáltató (Magyar Telekom Nyrt., Vodafone Magyarország Zrt., Yettel Magyarország Zrt., DIGI Távközlési és Szolgáltató Kft.) szolgáltatása elérhető.

1.6.2 Közlekedés

A település külső megközelíthetősége ideális, Derecskét a 47. számú főút szeli ketté, a megépült M35 autópálya pozitív hatással volt a településre, az M4 autópálya közelsége pedig további pozitívum. Bár a város nem számít térségi jelentőségű közlekedési csomópontnak, Debrecen közelsége meghatározó.

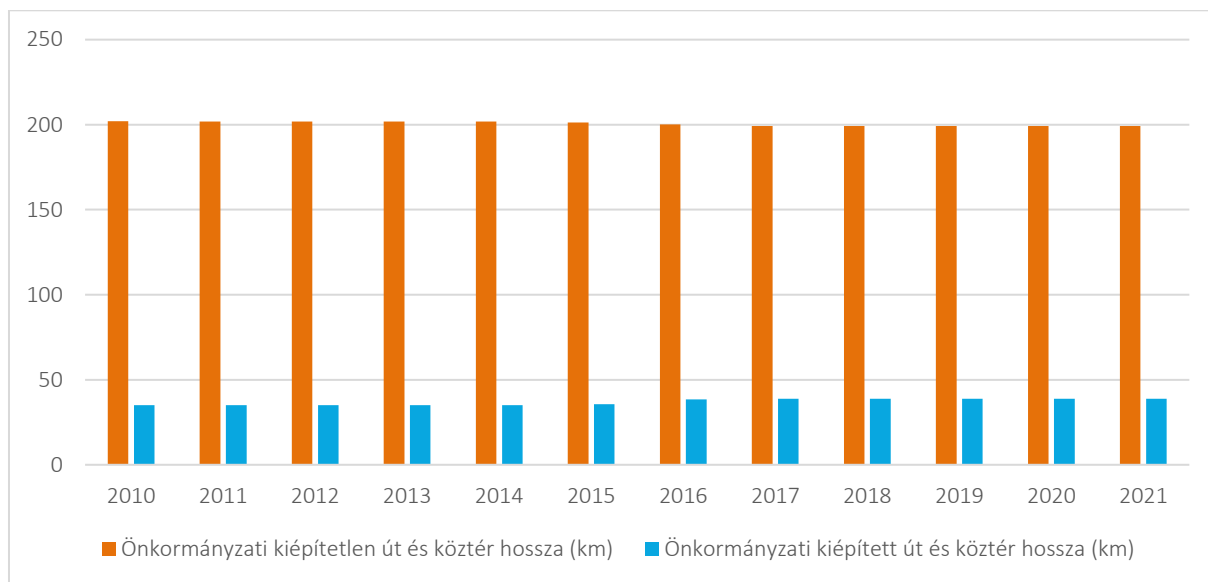
Derecske főúthálózatát a 47. sz. főút, valamint a városból kiinduló három országos mellékút alkotják, melyek:

- Hajdúszoboszló - Derecske összekötő út, melynek jele 4816 (Kossuth L., Meggyfa és Szováti utcák),
- Derecske – Konyár összekötő út, melynek jele 4811.(Dózsa György u.),
- Földes – Derecske összekötő út, melynek jele 4803 a jele (Rákóczi u.).

Ezek az utak a Magyar Közút Zrt. Hajdú Bihar Megyei Igazgatóságának kezelésében állnak.

Derecske közigazgatási területén a teljes úthálózat (nem csak önkormányzati) hossza 275 kilométer, ebből a belterületi úthálózat hossza 57,8 kilométer. A teljes úthálózatból önkormányzati kezelésben összesen 239 kilométer áll. Az elmúlt 10 évben a településen kiépített önkormányzati utak hosszának alakulása kis mértékben változott csupán. 2010-ben a kiépített önkormányzati út és köztér hossza 35 kilométer volt, 2021-ben 38,8 kilométer – a kiépítetlen út és köztér hossza ugyanebben az időszakban 202 kilométerről 199,2 kilométerre csökkent.

27. ábra: A kiépített és kiépítetlen önkormányzati út és köztér hosszának alakulása

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az önkormányzati kerékpárút, illetve közös gyalog- és kerékpárút hossza 2011 óta változatlan, 2,4 kilométer hosszúságú. A települési szinten kiépített járda hossza 2011 óta szintén változatlan, 64,9 kilométer – a kiépítetlen járda hossza 1,2 kilométer. Az állami közutak hossza 2010-2021 között kis mértékben változott csupán, 7,36 kilométerről 7,338 kilométerre csökkent.

Hajdú-Bihar vármegye domborzati adottságai kedvezőek a kerékpáros közlekedés szempontjából, köszönhetően annak, hogy a vármegye felszíne jellemzően síkság. A kiépített kerékpárutak hossza ugyan alacsonynak mondható - 2021-ben 2,96 kilométer volt -, a helyi közlekedést mégis meghatározzák az aktív közlekedők, tekintve, hogy a jelentős gyalogos forgalom mellett a kerékpárral közlekedők aránya 55% a városban. A Debrecen-Nagyvárad közötti kerékpárutat az elmúlt időszakban kétirányban is fejlesztették. A Sáránd-Mikepércs, illetve Tépe-Berettyóújfalu közötti szakaszok elkészültével a Debrecen-Nagyvárad kerékpárút teljessé válik.

8. táblázat: Önkormányzat által kezelt úthálózat Derecskén (2021)

	Derecske
Önkormányzati kerékpárút, közös gyalog- és kerékpárút hossza (km)	2,96
Önkormányzati kiépített járda hossza (km)	64,9
Önkormányzati kiépítetlen járda hossza (km)	1,2
Önkormányzati kiépített út és köztér hossza (km)	38,8
Önkormányzati kiépítetlen út és köztér hossza (km)	199,2
Állami közutak hossza (km)	7,338

Forrás KSH adatok és Önkormányzati adatszolgáltatás alapján saját szerkesztés

A település utcahálózata jellemzően szabálytalan, hálós szerkezetű, „tervezetlen” jelleget ölt, a nagyobb tömböket zsákutcákkal (zugokkal) feltáró utcahálózat, a hajdúvárosok egyik jellegzetessége Derecskén is fellelhető. A lakóutak a régi településhatáron kívül szabályos alakzatban épültek, a fő- és gyűjtőutak mentén párhuzamos és merőleges elrendezéssel. A kereszteződésekben a 47 sz. főút egy-két csatlakozását kivéve, csomóponti elemek (kanyarodó sávok, gyorsító sávok stb.) nincsenek kialakítva.

Az útburkolat állapota változónak tekinthető, a burkolatlan utcák száraz időben jelentős porterheléssel érintettek.

Autóbuszos **közösségi közlekedés** szempontjából a hálózati lefedettség – néhány összekötő út kivételével – megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető. Az autóbuszos közlekedést kizárólag helyközi járatok látják el a környező települések irányába, helyi autóbuszos közlekedés nincs, a buszmegállók csak az állami közutak mentén vannak kiépítve. Derecskéről busszal közvetlenül megközelíthető Berettyóújfalu, Debrecen, Miskolc, Gyula, Békéscsaba, Szeged, Hajdúszoboszló és az ezen útvonalak mentén található kisebb települések.

28. ábra: Hajdú-Bihar vármegye helyközi autóbusz hálózata

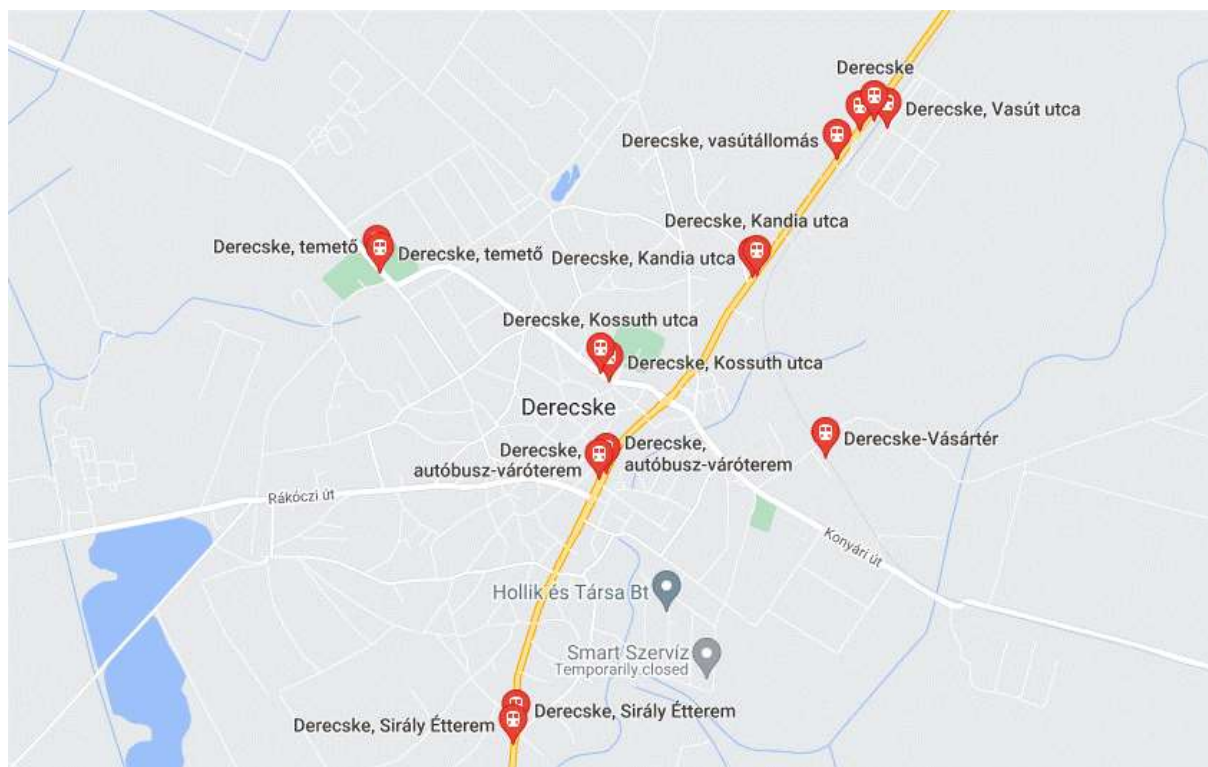

Forrás: <https://www.volanbusz.hu/>

A naponta közlekedő járatok száma 58 db, csúcsidőben a gyakoriság 15-25 perc, a menetidő Debrecen és Berettyóújfalu felé 25-35 perc. Derecskén összesen 16 különböző vonalszámú helyközi járat halad át.

A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást a Volánbusz Zrt. látja el.

29. ábra: Autóbusz megállók és vasútállomások Derecske belterületén

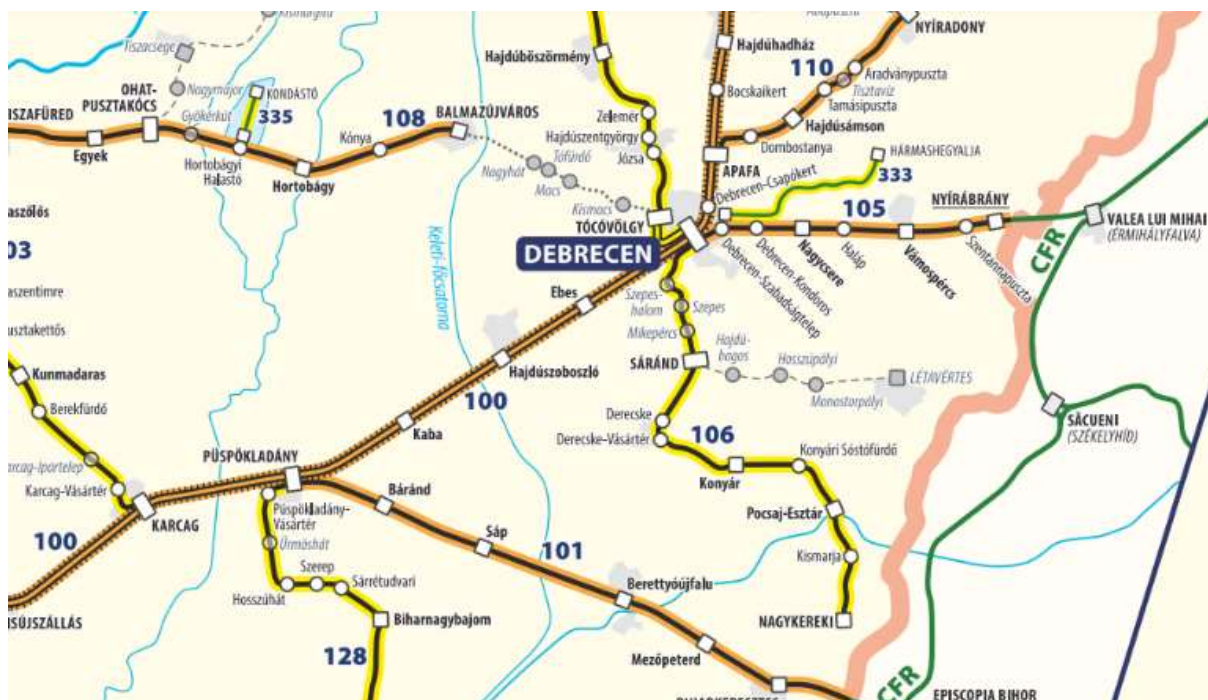

Forrás: <https://www.google.com/maps/>

A kötött pályás közösségi közlekedés legfőbb útvonala Derecskén a MÁV 106-os Debrecen-Sáránd-Nagykerekai vasútvonal. A vasútvonalat egykor Nagyváradig építették ki, ám a trianoni békeszerződés elcsatolta a vonal végét. A kialakult államhatárok közötti rövid vonalszakaszt az elbontása után a mai napig nem építették újra. Egyik megállóhelye Derecske megálló-rakodóhely, míg a másik Derecske-Vásártér, melyek viszonylag kiesnek a város központjából. Ebből adódóan a városban a vasúti közlekedést igénybe vevők száma nem tekinthető jelentősnek.

A regionális vasúthálózat részét képező vonal 52,7 km hosszú, egyvágányú, dízel vontatású, Pocsaj-Esztár állomásig 210 kN, onnan Nagykerekéig 185 kN tengelyterhelésre és 60 km/h sebességre engedélyezett.

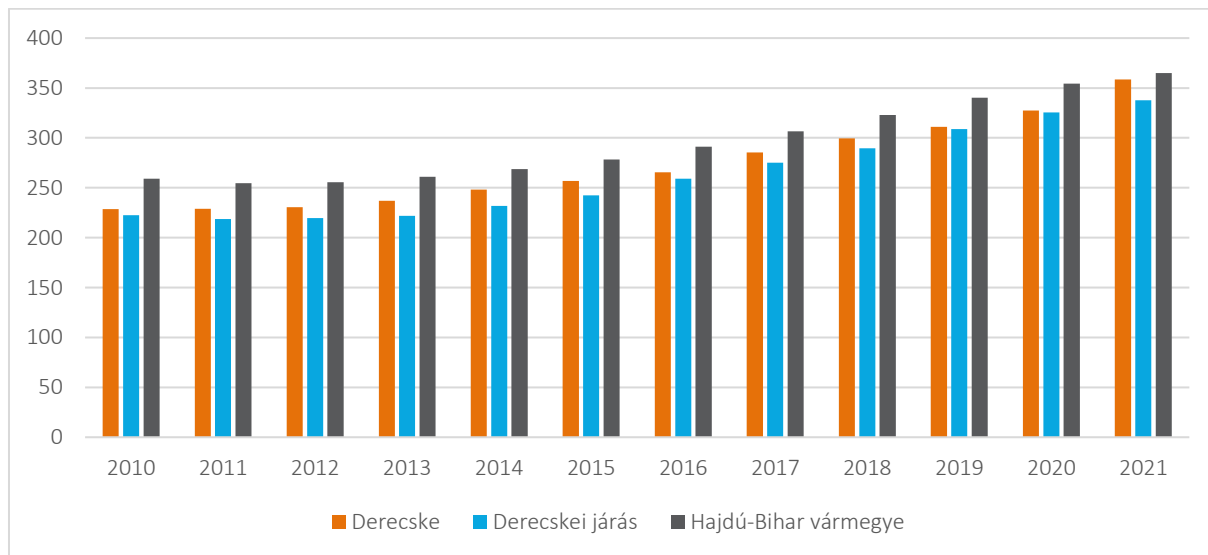
30. ábra: Magyarország vasúti térképe (részlet)

Forrás: mavcsoport.hu

2023-ban egy átlagos hétköznapon Derecskén összesen 14 pár vonat közlekedik. Az ütemes közlekedési rend szerint Debrecen és Nagykereki között közelítőleg 120 percenként járnak a mindenhol megálló személyvonatok, melyeket a csúcsidőszakokban további sűrítő járatok egészítenek ki. A menetidő Debrecen és Derecske között 29 perc, míg Debrecen és Derecske-Vásártér között 32 perc.

31. ábra: Ezer lakosra jutó személygépkocsik számának alakulása (2010-2021)

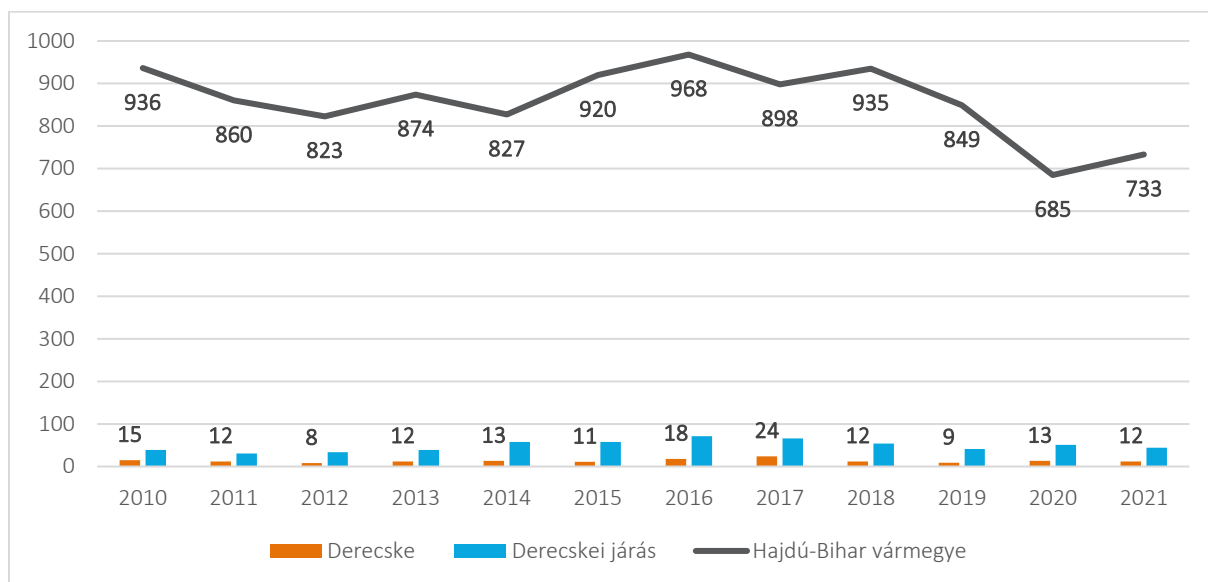

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az ezer lakosra jutó személygépkocsik számának növekedése követte az országos, illetve vármegyei trendeket, illetve a vizsgált időszakban a városi érték mindig magasabb volt, mint a járási szintű adatok. Derecskén 2021-ben összesen 2 985 személygépjármű volt, tehát az ezer lakosra jutó gépjárművek száma 358 darab volt.

Az alábbi ábra foglalja össze a 2010 és 2021 közötti időszakban történt, személyi sérüléssel járó közúti baleseteket Derecske, a Derecskei járás és Hajdú-Bihar vármegye esetében egyaránt. Ez alapján jól látható, hogy a vizsgált időszakban a személyi sérüléssel járó balesetek száma Derecskén elenyésző a megyei adatokhoz viszonyítva. A Derecskén történt személyi sérüléssel járó balesetek száma mindig 1-1,5% körül alakult a megyei adatokhoz viszonyítva, kizárólag 2017-ben haladta meg a települési arány 2%-os részesedést a megyei adatokból.

32. ábra: Összes személyi sérüléssel járó közúti közlekedési balesetek (2010-2021, eset)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A vizsgált időszakban az összes közúti baleset között többségben voltak a könnyű személyi sérüléssel járó közúti balesetek, halálos baleset 10 éves távlatban kizárólag 2021-ben történt a településen.

1.6.3 Lakhatás

Derecske lakásállománya a KSH adatai alapján 2021-ben 3450 darab lakásból állt, ami 2010-hez képest 3,1%-os növekedés. Az elmúlt 10 éves időszakban több, mint 100 lakással bővült a helyi lakásállomány. A vizsgált időszaktól két év emelhető ki, amikor ugrásszerűen megnőtt a lakások száma, egyrészt 2011-ben, amikor az előző évhez (2010: 3344 db lakás) képest 62-vel nőtt a lakásállomány száma, összesen 3406-ra. A lakásépítési kedv fellendülése volt tapasztalható 2019-ben, amikor az épített lakások száma elérte a 31 darabot.

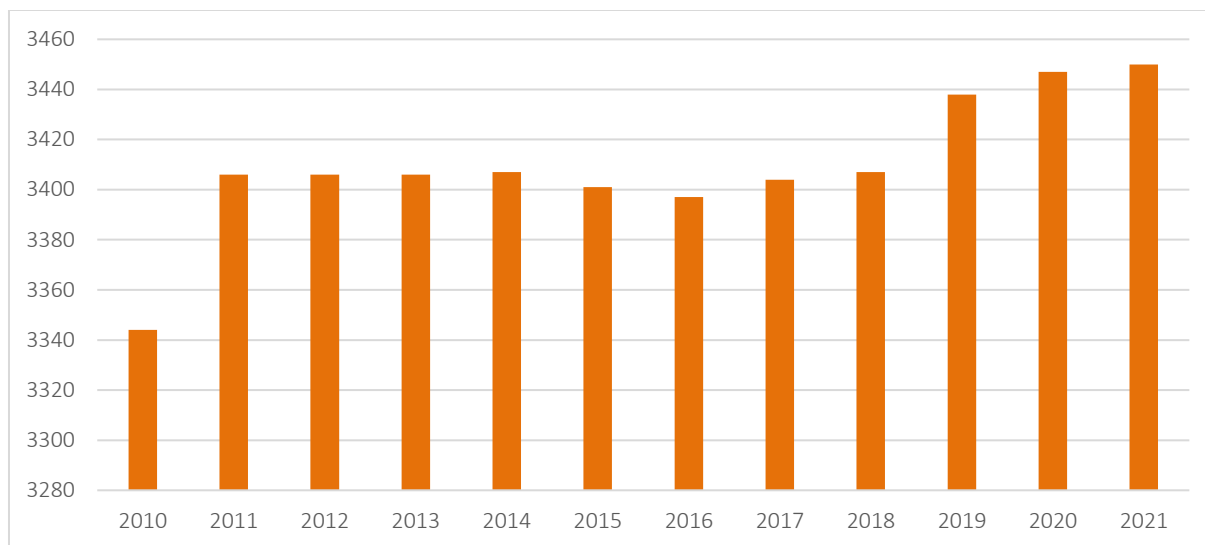
9. táblázat: Épített és megszűnt lakások Derecskén (2010-2021)

	Időszak											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Épített lakások száma (db)	13	3	-	2	4	2	3	7	3	31	16	9
Az év folyamán megszűnt lakások száma (db)	-	-	-	2	3	8	7	-	-	-	7	6

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az év folyamán megszűnt lakások száma csekély, 2010 és 2021 között 2-8 darab között mozgott, de a vizsgált időszak felében nem szűnt meg egyetlen lakás sem Derecskén.

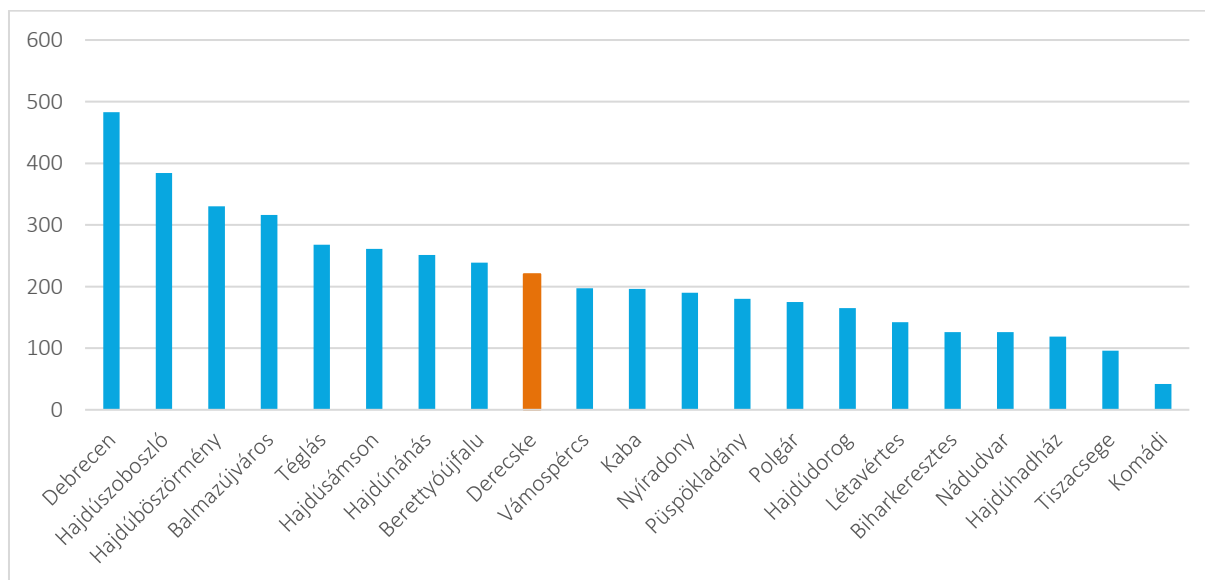
33. ábra: A lakásállomány alakulása Derecskén (2010-2021)

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Az eladott lakások 2021-es átlagárát tekintve Derecske a vármegye városai között a középmezőnybe tartozik, 12 városban lehetett alacsonyabb áron lakáshoz jutni. Hajdú-Bihar vármegyében 2021-ben a lakások átlagára 412 ezer Ft/m² volt, amelyet a vármegye települései közül csak a megyeszékhely ért el. Derecskén a családi házak átlagos ára 175 ezer Ft/m², a társasházi lakásoké 318 ezer Ft/m², a lakások átlagára összesen 220 ezer Ft/m² volt.

34. ábra: Az értékesített ingatlanok átlagára 2021-ben (ezer Ft/m²)

Forrás: KSH, Ingatlanadattár adatai alapján saját szerkesztés

1.6.4 Zöldfelületek és védett természeti értékek

Derecske zöldfelületi elemei pontszerű és vonalas elemekből állnak, ezen elemek nem állnak össze egybefüggő zöldfelület rendszerré. A pontszerű elemek elszórtak, közöttük nem alakult ki átfogó,

szerves zöldfelületi kapcsolat, amelyet annak bővítési lehetőségeivel együtt nagy mértékben befolyásol a település szerkezete. A város fő közterületei a Köztársaság utca menti területek (Templomkert és a Köztársaság út és Nap utca között kialakított multifunkciós Fórum), a Dózsa György utca végein, a Rákóczi utca-Erzsébet utca kereszteződésében található terek. A város intézményeinek többsége a Templomkert környékén található (óvoda, iskola, kormányhivatal, templom). A tér idősebb lombos faállománya jó állapotú, településkép-védelmi szempontból kiemelten fontos. A Templomkert alkalmas rekreációra és rendezvények szervezésére is.

Az újonnan kialakított multifunkciós Fórum fejlesztésének keretében közel 1 hektáros területen zöldterület rekonstrukció valósult meg, valamint felújításra került a Városház utca - Szováti út keresztezésénél található zöldterület is. Az Önkormányzat további fejlesztések megvalósítását tervezi a Fórumhoz közeli Szaszar patak környezetében annak rendezésére irányulóan, illetve a városközponti részen sétány kialakítására.

A közterületek tisztán tartásáról, a zöldfelületek gondozásáról a DEVAG Kft. (Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft.) gondoskodik.

Derecske egyik legjelentősebb zöldfelülete – egyben belterületi vízfelület is – a Sáróstó és környéke. A jelenleg elvadult, rendezetlen és feliszapolódott vízfelület potenciális élő- és rekreációs lehetőséget jelent a településnek. A településrendezési terv rekreációs célokat javasol erre a területre. Másik nagy zöldfelület a Kiserdei Víz tározó és környéke, mely horgásztóként üzemel. A város keleti részén nagy kiterjedésű természetvédelmi terület található, mely a Bihari Sík Tájvédelmi Körzet része.

A belterületen lévő közparkok és utcák fasorai mellett legjelentősebb zöldfelület a lakóingatlanokon lévő udvarok, kertek növényzete. A zöldfelület rendszer szempontjából jelentős zöldsáv, fasor a Dózsa György utca, Váci Mihály utca, Árpád utca, Bacsó Béla utca, Ady Endre utca, a Köztársaság út városközponti szakasza, az Ibolya, a Szegfű, a Sirály és az Orgona utca egy-egy szakaszán található.

Nagyobb kiterjedésű erdőterület a település környékén nem található, kisebb erdők is csak elszórva helyezkednek el.

Derecskén az önkormányzati tulajdonban lévő összes zöldterület mértéke az elmúlt tíz évben kis mértékben növekedett, 2010-ben 48,51 hektár, míg 2021-ben összesen 52,44 hektár volt. Az alábbi táblázat foglalja össze a Derecskére, illetve a térségre jellemző zöldfelületi adatokat, amelyből jól látható, hogy a városban az egy főre jutó zöldfelület mérete magasan kiemelkedik a járási, vármegyei és országos adatokhoz képest is.

10. táblázat: A zöldfelületi rendszer adatai (2021)

	Derecske	Derecskei járás	Hajdú-Bihar vármegye	Magyarország
Önkormányzati tulajdonú zöldfelület nagysága (m ²)	524 441	835 085	5 351 414	270 206 325
Önkormányzati tulajdonú zöldterület aránya a teljes területhez	0,50%	0,12%	0,08%	0,29%
Önkormányzati tulajdonú zöldterület aránya a belterülethez	10,06%	2,14%	1,62%	3,86%
1 főre jutó zöldfelület mérete (m ²)	62,98	20,32	10,20	27,88

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

A települési zöldfelületeket az alábbi táblázat részletezi.

11. táblázat: Települési zöldfelületek

Települési zöldfelületek			
Zöldfelület neve		Növényzet és köztéri bútorok állapota	Védett (igen/nem; helyi vagy országos)
1.	Szent István park (1352 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
2.	Rákóczi úti közpark (1560 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
3.	Sárostói sportpálya és a mellette lévő zöldterület (834 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
4.	Emlékpark (1355 hrsz)	rendszeresen gondozott	igen, védett fák
5.	A várost kettészelő 47. sz. főút mentén található egyynyári és füves zöldterületek	rendszeresen gondozott	nem
6.	Vasvári Pál utca vége (907/71 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
7.	Akácfa – Bacsó B. utca sarok (907/2, 907/4 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
8.	Református temető melletti közterület (907/70 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
9.	Téglás utcai vízállásos terület (1848 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
10.	Budai Nagy Antal utcai vízállásos terület (1881 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
11.	Bercsényi u. – Rákóczi út közterület (2106/3 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
12.	Bajcsy-Zs. utca Vadászház felőli végén található közterület (2416 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
13.	Lórántffy utca Lakodalmas ház mögötti vízállásos terület (2353/2 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
14.	Szaszar patak part – Bihari tér (4143 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
15.	Makkay János tér (74 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
16.	Kisderecske – Vasúti sín és a Vasút utca közötti terület (3419/10, 3419/11 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
17.	Polgármesteri Hivatal hátsó udvara (7 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
18.	Sátorkerti utcák utolsó telkei (3017/81, /83, /85, /87, /89, /91 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
19.	Szaszar – Kálló átemelő és szivattyú és környéke (0411/15 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
20.	Városközponti buszmegálló körül található zöldterület	rendszeresen gondozott	nem
21.	Köztársaság úti volt Óvoda udvara (4 hrsz)	rendszeresen gondozott	nem
22.	Hajnal utca	rendszeresen gondozott	nem
23.	Nyugati utca (1936 hrsz.)	rendszeresen gondozott	nem
24.	Móricz Zsigmond utca	rendszeresen gondozott	nem
25.	Csuklya utca kapu	rendszeresen gondozott	nem
26.	Kandia	rendszeresen gondozott	nem
27.	AranyJános utca árok, fásított terület	rendszeresen gondozott	nem
28.	Nagyszőlő melletti csatorna	rendszeresen gondozott	nem

Forrás: Derecske Város Önkormányzata Képviselő-testületének Gazdasági Programja (2020-2024)

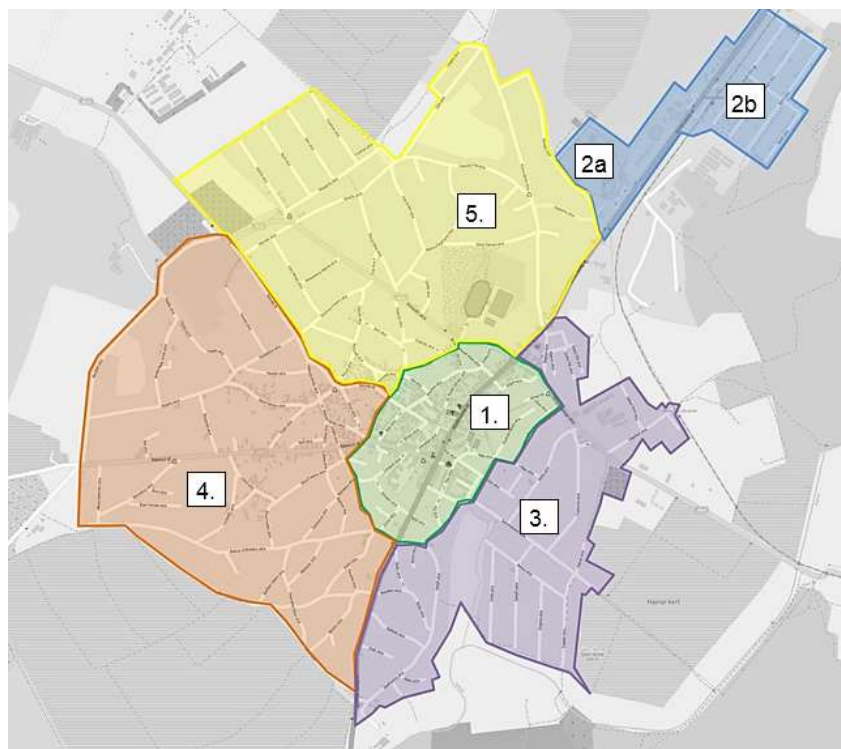
A település központjától keletre a régi piac és a sportpályák, valamint a polgármesteri hivatal mögötti gyepesedett-fásodott terület jelentős pozitív hatással van a település klímájára.

A helyi zöldfelületek tekintetében mennyiségi problémáról nem beszélhetünk, az egy főre jutó zöldterület nagysága az országos átlagos is jóval meghaladja, a település a nagy mértékű zöldterületek miatt hangulatos, kellemes látványt nyújt. Problémát a zöldterületek rendszertelensége jelent, melynek megoldását új zöldfelületi elemek létrehozása (fasorok, zöldsávok, többszintes növénytelepítések) jelenthetik. A minőségi problémák funkciótlan zöldterületek képében mutatkoznak. Ezen problémák kezeléséhez szükség van az ezeken a területeken szükséges növények felmérésére, az adott terület funkcióinak meghatározására, illetve az ehhez szükséges átalakítások, rekonstrukciók elvégzése. Fontos továbbá, hogy a város lehetőség szerint a helyi természetföldrajzi és éghajlati adottságoknak megfelelő növényállománnyal rendelkezzen, hiszen a zöldfelület rendszer minden eleme befolyásolja a helyi lakosság és a településre látogatók általános közérzetét, egészségi állapotát.

1.7 Városrészek bemutatása

Derecskén a város speciális településszerkezeti elrendezéséhez, a természeti adottságokhoz, tradíciókhoz és jelenlegi funkciókhoz igazodva 5 belterületi és egy külterületi városrész határolható le. Az alábbi térkép mutatja be a városrészek elhelyezkedését a városon belül.

35. ábra: Városrészek lehatárolása

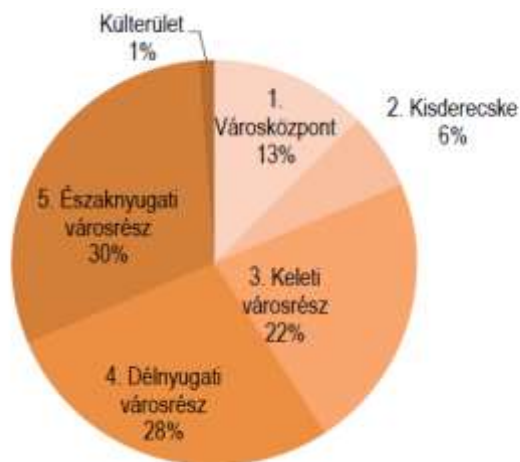
1. Városközpont
- 2a. Kisderecske (gazdasági zóna)
- 2b. Kisderecske (lakó zóna)
3. Keleti városrész
4. Délnyugati városrész
5. Északnyugati városrész
6. Külterület

Forrás: Derecske Város Megalapozó Vizsgálata a Településfejlesztési koncepció és Településrendezési terv kidolgozásához, 2018

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján Derecske városrészei közül az Északnyugati városrész a legnépesebb, itt lakott 2 699 fő, a város lakosságának 30%-a. Hasonlóan magas arányban lakják a Délnyugati városrészt, ahol a település teljes lakosságának 28%-a élt, a Keleti városrészben 22%, míg a

Városközpontban 13%. Kevésbé népesebb városrész volt Kisderecske (6%), és a Külterület, ahol mindössze 110 fő lakott a népszámlálás idején.

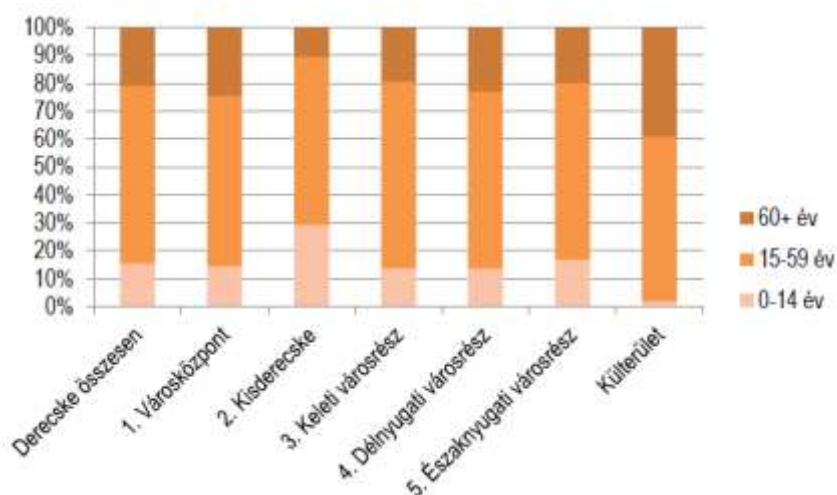
36. ábra: A lakónépesség arányának megoszlása a 2011-es népszámlálás adatai alapján Derecske városrészeiben

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

Az egyes városrészekben élő lakosság korosztályonkénti megoszlása alapján megállapítható, hogy a Városközpontban és a Délnyugati városrészben magasabb volt az időskorúak aránya, a külterületen pedig ez az arány kiugróan magas (39,1%). Ezzel ellentétben Kisderecskén az időskorúak aránya csupán 10,4% volt. Az aktív korúak nem mutatnak jelentős eltéréseket egyik városrész esetében sem, arányuk 59-66% között mozgott. A 2011-es népszámlálás idején a fiatalok aránya a városrészek többségében 13,6% és 16,7% közötti értéket mutatott, ugyanakkor kiemelkedően alacsony volt Külterületen (1,8%), Kisderecskén pedig kiugróan magas (29,3%).

37. ábra: A lakónépesség korcsoportos megoszlása a 2011-es népszámlálás adatai alapján Derecske városrészeiben

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a Városközpontban volt a legalacsonyabb (10,5%), a legmagasabb a Külterületen (81,5%), illetve Kisderecskén (52,9%). A foglalkoztatottak aránya a Külterületen (19,5%), Kisderecskén (44,9%) és az Északnyugati városrészben alacsonyabb, a Keleti városrészben (56,7%) és a Városközpontban (55,4%) a legmagasabb. A foglalkoztatottak arányával

összefüggésben a munkanélküliségi adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a munkanélküliek Kisderecskén és az Északnyugati városrészben vannak jelen nagyobb arányban – a Kültérületen nincs munkanélküliség -, a munkanélküliség aránya pedig a Keleti városrészben és a Városközpontban a legalacsonyabb. A tartósan munkanélküliek aránya ugyanazt a képet mutatja, mint a munkanélküliségi adatok.

Az egyes városrészekre vonatkozó gazdasági aktivitással kapcsolatos adatokat az alábbi táblázat részletezi.

12. táblázat: Gazdasági aktivitás Derecske egyes városrészeiben (2011)

Mutató	Városrész					
	1. Városközpont	2. Kisderecske	3. Keleti városrész	4. Délnyugati városrész	5. Északnyugati városrész	Kültérület
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	10,5	52,9	12,8	21,8	25,1	81,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	55,4	44,9	56,7	52,1	49,3	19,5
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	11,3	25,8	13,7	16,6	21,0	0,0
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	6,3	12,2	6,5	9,4	10,6	0,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül (%)	57,2	61,0	51,6	56,6	56,8	86,4

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

1. városrész: Városközpont

A 47. sz. főúttól (körforgalomtól) keletre indulva a Dózsa György, Jókai, Nap, Semmelweis, Honvéd, Petőfi, Bajcsy-Zsilinszky, Hétvezér, Rákóczi, Erzsébet, Deák Ferenc, Árpád, Kossuth utcák által határolt terület.

38. ábra: Városközpont városrész

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

A városközpont vegyes funkciójú terület, kisvárosias lakóterület, zöldterület-közpark, illetve vegyes terület-településközpont funkciókkal rendelkezik. A terület épületállománya vegyes, 20. század eleji – helyi védelem alatt álló – épületek, tömbházak, gazdasági szereplők által épített, új építésű kereskedelmi egységek és társasházak is megjelennek.

Közlekedési funkcióit tekintve itt található több távolsági buszmegálló is, továbbá a városrész több kiépített kerékpárúttal is rendelkezik. A legtöbb közszolgáltatási és kereskedelmi kiszolgáló intézmény a Városközpontban kereshető fel.

A városrészben található Derecske közintézményeinek (közoktatási-, igazgatási) és közszolgáltatóinak túlnyomó többsége (Polgármesteri Hivatal, alap- és középfokú oktatási intézmények, bankok, Járási Hivatal, Okmányiroda, Egészség ház, orvosi ügyelet, gyógyszertárak, mentőállomás, Derecskei Mese-Vár Óvoda és Bölcsőde, Derecskei Művelődési Központ és Könyvtár, rendőrség és polgárőrség, piac, római katolikus templom, református templom, baptista imaház).

A városrész infrastruktúrájának jellemzőit vizsgálva megállapítható, hogy a Városcsöpon szennyvízcsatorna-hálózata 100%-ban kiépített, a városrész legnagyobb része vezetékes ivóvízzel ellátott, az elektromos áram és közvilágítás teljes mértékben lefedi a területet, a gázhálózat és a járdák szintén kiépítettek. Hiányosság 4 utcában tapasztalható a pormentes utak tekintetében (Dr. Mustó Sándor utca, Iskola utca, Kígyó utca).

A Városcsöponon halad keresztül a 47. számú főút, ahol a teherforgalom csökkent az M35 autópálya megépülésével, a főútvonal zaj- és környezeti terhelése azonban továbbra is jelentős, amely a városrész intézményi funkcióit is zavarja. A település hatályos településszerkezeti terve egy a városközpontot körülvevő, gyűjtőút gyűrű kialakítását irányozza elő, amelyhez a meglévő, több helyen keskeny utak szélesítésére van szükség. A településszerkezeti terv nagy hangsúlyt fektet továbbá a városközponton belüli gyalogos forgalom és gyalogos sétányok kiépítésére.

A Bihari-tér és Nap utca (Piactér) közötti, Szaszar-patak partján tervezett gyalogos sétány a TOP Plusz programból finanszírozott Élhető Derecske című pályázat keretében kerül kialakításra. A fejlesztés kapcsolódik a TOP-2.1.2-15-HB1-2016-00007 azonosítószámú Zöld város kialakítása Derecskén című pályázathoz, amely keretében multifunkcionális Fórum, díszter került kialakításra, ezzel pótolva a belváros egy korábbi hiányosságát, a központi térként funkcionáló rendezvényterületet.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai² alapján a Városcsöpon lakónépessége 13%-a a teljes városának. A lakók 61%-a aktív korú, a 0-14 éves korosztály aránya 14,5% volt, a 60 év felettieké 24,4%. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 2011-ben 10,5% volt, a felsőfokú végzettségűeké pedig 17,4% volt, ami mindkét mutató esetében javulás a korábbi adatokhoz viszonyítva.

A városrész lakásállománya 2011-ben 476 darabot számlált, a komfort nélküli, félkomfortos és szükség lakások aránya 5,7% volt, ami kevesebb, mint a városi átlag fele. Az egyszobás lakások aránya 3,2% volt, ami kedvezőbb, mint a városi átlag (5,6%).

2011-ben a városrész aktív korú lakosságának 40,8%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel, a foglalkoztatottak aránya 55,4% volt, míg a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 40,2%. A városközpontban a munkanélküliek aránya 11,3% volt, akik közül 6,3% tartósan, 360 napon túl munkanélküli.

Funkciómegtartási szempontok alapján a városrészben a fő területrendezési alapelvek a következők: közlekedési területek fejlesztése, korszerűsítése, forgalomcsillapítás, zöld felületek fejlesztése, karbantartása, parkolási lehetőségek bővítése, örökségvédelem.

2. városrész: Kisderecske

A Kandia utcától, valamint a vele szemben lévő ingatlantól, és az ott kelet felé kanyarodó vasútvonaltól északra eső terület. A Kandia, Vasút, Keleti utcák és Köztársaság út által határolt terület.

² A jelenleg rendelkezésre álló legfrissebb népszámlálási adatok a 2011. évi népszámlálásból származnak. A 2022. októberi népszámlálás részletes eredményei várhatóan 2024-ben lesznek elérhetőek.

Kisderecske vegyes funkcióval rendelkezik. Belterületen a 47. sz. főúttól nyugatra gazdasági funkciójú, míg keletre jellemzően lakófunkciójú terület, melyen vasútállomás és helyközi buszmegálló is található. A városrészt kerékpárút köti össze a Városközponttal. A városrész keleti része szegregációval érintett terület.

39. ábra: Kisderecske városrész

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

Kisderecskét a belterülettől nyugatra eső, valamint a keleti és északi részen mezőgazdasági termőföldek határolják, a keleti és északi oldalon kis részben gazdasági terület is megtalálható, amely alkalmas és tervezett az ipari terület bővítésére.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján megállapítható, hogy Kisderecske lakónépessége 6%-a volt a teljes városénak. A lakók 60,3%-a volt aktív korú, a 0-14 éves korosztály aránya 29,3%, a 60 év feletti aránya 10,4% volt. A városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 52,9%, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké 1,4% volt.

2011-ben a lakásállomány összesen 163 darab lakást számlált, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 35% volt, míg a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 33,3%-os, a városi átlag közel háromszorosa. Az egy szobás lakások aránya a városi arányhoz viszonyítva szintén kedvezőtlenebb képet mutat, 2011-ben aránya 15,7% volt.

Kisderecskén 2011-ben az aktív korúak 53,2%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel, a foglalkoztatottak aránya 44,9%-os volt a 15-64 éves lakosságon belül. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 33,5% volt, ami kedvezőbb a városi átlagnál. A munkanélküliek aránya a vizsgált évben 25,8% volt, akik közül 12,2% tartósan, 360 napon túl volt munkanélküli. Ezek a mutatók kedvezőtlenebbek a városra vonatkozó 17%-os munkanélküliségi adatoknál, amelyből 8,8% tartós munkanélküli.

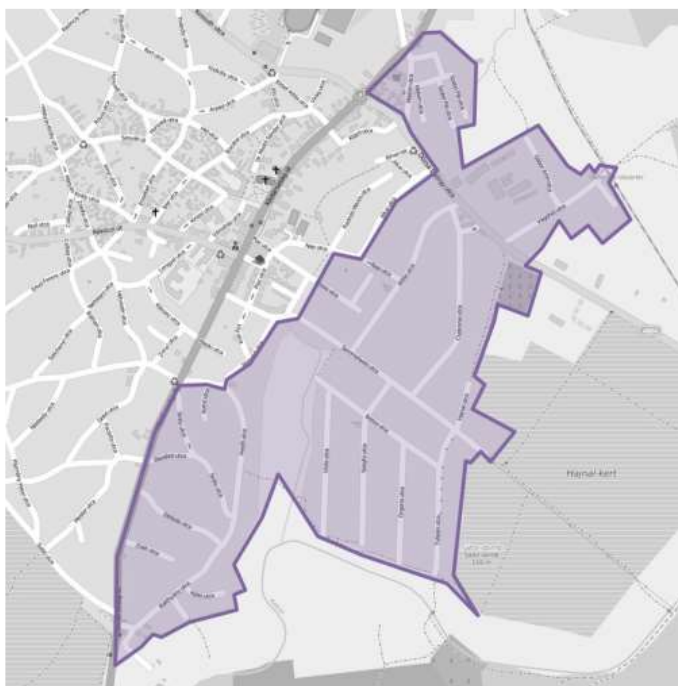
Kisderecskén a 2015-ben lezárult szennyvíz beruházás eredményeként 100%-ban kiépítésre került a szennyvízcsatorna hálózat. A városrész vezetékes ivóvízzel teljesen ellátott, emellett az elektromos áram és közvilágítás is teljesen lefedi a területet. A gázhálózat és a járdák szintén kiépítettek, hiányosság a portmentes utakban található, 3 utcát érintve (Bem utca, Damjanich utca, Keleti utca).

A városrészben nem találhatóak humán és államigazgatási közszolgáltatások. Kisderecske lakói számára a Tücsök Községi Ház biztosít közösségi funkciókat, emellett több gazdasági funkciót betöltő egység is található itt (kiskereskedelmi üzletek, vendéglátó egységek). Kisderecske városrészben található továbbá a város egyetlen benzinkútja.

3. városrész: Keleti városrész

A Köztársaság úttól keletre eső terület, mely a Kandia utcával szemközti ingatlantól kezdődik, és a félkörívben a Köztársaság út déli végéig tart (Köztársaság – Batthyány utca kereszteződés). A Köztársaság út és Szabó Pál, Gábor Áron, Vágóhíd, Hajnal, Tulipán, Petőfi, Batthyány utcák által határolt terület.

40. ábra: Keleti városrész

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

A városrész jellemzően lakófunkciót betöltő terület, melyen vegyes épületállomány található, egyaránt megjelennek az előregedő lakóingatlanok és az új beépítésű területek legmodernebb lakóépületei.

A Keleti városrész északi részén megjelenik a gazdasági-kereskedelmi funkció is, melynek fejlesztése a külterület bevonásával lehetséges és tervezett. A város településszerkezeti terve jelentős kiterjedésű új ipari-gazdasági területet jelöl ki a Keleti városrészben a Debrecen-Nagykerek vasútvonal belterülettel átellenes oldalán, külterületen. A terület adottságai alkalmasak ilyen jellegű fejlesztések számára.

A városrész melletti külterületet a belterület felé futó főutak sugárirányban tagolják.

Korábban ezen a külterületen tervezték kijelölni az M4-es, illetve opcionálisan az M35-ös autópálya nyomvonalát, melyhez kapcsolódóan a Keleti városrész délkeleti-keleti-északkeleti oldalán egy külső elkerülő út került kijelölésre, amely a 47. sz. főút elkerülő szakaszát képezte volna. Az M35-ös autópálya nyomvonalának belterülettől nyugati irányba történő kiépítésével azonban ez az út elvesztette távlati realitását.

A városrészben a téglagyárhoz tartozó felhagyott vályognyerő terület – mely ma roncsolt terület – a II. világháborús tancsata helyszíne volt.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a Keleti városrész lakónépessége 22%-a a teljes városénak. Az itt lakók 66,5%-a aktív korú, a 0-14 éves korosztály aránya 13,8%, míg a 60 év felettieké 19,7% volt. A fiatalok aránya csökkenést, míg a 60 év felettieké növekedést mutatott a korábbi évekhez viszonyítva.

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 12,8% volt 2011-ben, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké 12,4%, duplája a korábbi népszámlálási adatoknak.

2011-ben a városrész lakásállománya 765 darab lakásból állt, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya csupán 8,5% volt. A vizsgált évben a Keleti városrészben a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 6,4% volt, az egy szobás lakások aránya pedig 3,5%, ami mindkét mutató esetében kedvezőbb volt a városi átlagnál.

A Keleti városrész foglalkoztatási mutatói kedvezőbbek a városi átlagnál, 2011-ben az aktív korúak 38,6%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottak aránya 56,7% volt a 15-64 éves lakosságon belül, ami kedvezőbb volt a városi átlagnál. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 32,5% volt, a munkanélküliek aránya 13,7%, akik közül 6,5% tartósan, 360 napon túl munkanélküli.

A területen Derecske további városrészeihez hasonlóan a 2015-ben zárult szennyvíz beruházás eredményeként a szennyvízhálózat 100%-ban kiépítésre került. A Keleti városrész legnagyobb részén

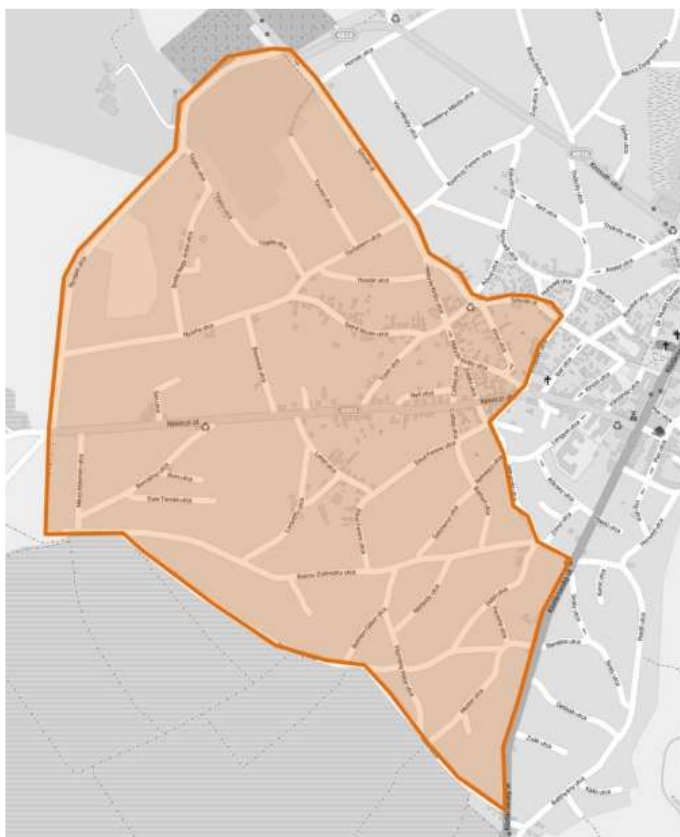
biztosított a vezetékes ivóvízzel való ellátottság, csak a Batthyány zug és a Hajnal utcákban jelentkezik hiányosság. Az elektromos áram és a közvilágítás teljes mértékben lefedi a városrészt, a gázhálózat és a járdán szintén kiépültek. A pormentes utakban található hiányosság csupán néhány utcát érint: Kurucz utca, Sirály utca (Darabos és Petőfi utca között).

A Keleti városrészben nem található állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási és rendészeti szolgáltatás. Községi funkciót ellátó intézmény nem található itt. A Keleti városrészben található egy vasútállomás, illetve kiskereskedelmi- és vendéglátóegységek, több regisztrált, gazdasági funkciót ellátó objektum, illetve az egykori zsidótemető.

4. városrész: Délnyugati városrész

A Köztársaság úttól és a városközponttól nyugatra eső terület. A Szováti út, Nyugati, Mikes Kelemen, Bajcsy-Zsilinszky, Szabadság, Szőlő, Köztársaság, Hétvezér, Rákóczi, Erzsébet utcák által határolt terület.

41. ábra: Délnyugati városrész

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

A Délnyugati városrészben jellemzően lakófunkciót betöltő területek találhatóak (falusias, kertvárosias), emellett a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a terület kisebb része szegregációval érintett terület. Külterületen vegyes besorolású területek - köztük általános és kertes mezőgazdasági, illetve gazdasági célú erdőterületek – találhatóak. A városrész külterületét érinti az M35-ös autópálya nyomvonala. A külterületet a belterület felé futó utak sugárirányba tagolják.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a Délnyugati városrész lakónépessége 27,75%-a volt a teljes városénak. Az itt lakók 63,4%-a aktív korú, 13,6%-a a 0-14 éves korosztály tagja, míg 23%-a 60 év feletti volt. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 21,8% volt, a felsőfokú végzettségűeké 8,9%.

A városrész lakásállománya 2011-ben 971 darab lakást számlált, az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 15,2%, a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 13,8%-os volt – ami a városi átlaghoz (11,9%) képest kedvezőtlenebb képet mutat, hasonlóan az egy szobás lakások arányához, amely 6,6% volt.

A foglalkoztatottság mutatói a Délnyugati városrészben kedvezőbbek voltak, mint a városi átlag. 2011-ben az aktív korúak 43,9%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel, a foglalkoztatottak aránya 52,1%-os volt a 15-64 éves lakosságon belül. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 2011-

ben 42,8%, a munkanélküliek aránya pedig 16,6% volt, akik közül 9,4% tartósan, 360 napon túl munkanélküli. A munkanélküliek aránya a város egészét nézve 17,0%-os volt.

A Délnyugati városrészben a szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége 100%-os, a vezetékes ivóvízzel való ellátottság teljes mértékben biztosított. Az elektromos áram és közvilágítás, valamint a gázhálózat teljes mértékben lefedi a Délnyugati városrészt. Hiányosság tapasztalható a kiépült járdák tekintetében összesen 9 utcában (Bethlen Gábor utca, Bercsényi utca, Csillag utca, Külső utca, Mátyás utca, Nyíl utca, Pázmány Péter utca, Szabadság utca, Szőlő utca), valamint összesen 15 utcában a pormentes utak tekintetében (Bors utca, Esze Tamás utca, Gömbház utca, Huszár utca, Külső utca, Mester utca, Nyíl utca, Nyugati utca, Pázmány Péter utca, Szabadság utca, Széchenyi utca, Szőlő utca, Téglás utca, Zöldfa utca).

A városrészben állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási és rendészeti szolgáltatások. A Délnyugati városrészben található a Bíborka Integrált Szociális Intézmény Hajdú-Bihar Vármegye, illetve az intézményhez tartozó több szociális lakóotthon. A Délnyugati városrész ad otthon a Derecskei Tájháznak, a Barátság Vadásztársaság vadászházának, valamint itt található több kiskereskedelmi- és vendéglátóegységek, panzió, regisztrált, gazdasági funkciót ellátó objektumok és egy temető. A 47. sz. főút mellett található távolsági autóbuszmegálló, illetve a főút mellett, a városrész határán halad át kiépített kerékpárút Tépe-Berettyóújfalú felé.

5. városrész: Északnyugati városrész

A Köztársaság úttól, illetve a városközponttól északnyugatra eső, Kisderecske gazdasági zónájával határos terület. A Szováti, Deák Ferenc, Árpád, Kossuth, Köztársaság, Kandia, Legelő utcák által határolt terület.

42. ábra: Északnyugati városrész

Forrás: Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2015

A városrész vegyes funkciójú, többségében lakófunkciót betöltő területek (falusias, kertvárosias lakóterület), valamint sportolási célú különleges területek alkotják. Az Északnyugati városrész jelentős közösségi funkciókat lát el, amellyel kiegészíti több városrész funkcióit. Ezen a területen található a város sportcentruma, a Városi Sportcsarnok és a Sárosói sportpálya. Található továbbá a városrészben záportározó és kegyeleti park besorolású különleges terület is. Külterületen gazdasági erdőterület, valamint kertes mezőgazdasági területek határolják. A városrész külterületét érinti az M35-ös autópálya nyomvonala. A lakóterületek kisebb része szegregációval érintett.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján az Északnyugati városrész lakossága 30%-a volt a teljes városénak. A lakók 63,4%-a aktív korú, 16,7%-a a 0-14 éves korosztály tagja, 19,9%-a pedig 60 év feletti volt. A vizsgált évben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 25,1% volt, a felsőfokú végzettségűek aránya 7,4%.

A lakásállomány 2011-ben 1024 darab lakást számlált. A városrész lakásainak komfortfokozatát vizsgálva megállapítható, hogy az alacsony komfort fokozatú lakások aránya 15,3% volt, míg a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 13,3%. Az egyszobás lakások aránya 5,8% volt, ami minimálisan volt kedvezőtlenebb a városi átlagnál (5,6%).

Az Északnyugati városrész foglalkoztatottsági mutatóit vizsgálva megállapítható, hogy 2011-ben az aktív korúak 47,3%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel.

A foglalkoztatottak 49,3%-os volt, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya pedig 43,6%. A vizsgált évben a munkanélküliek aránya 21% volt, akiknek a fele 10,6% tartósan, 360 napon túl munkanélküli.

A terület szennyvízcsatorna hálózatának kiépítettsége 100%-os, a városrész teljes mértékben ellátott vezetékes ivóvízzel. Az Északnyugati városrész esetében az elektromos áram és a közvilágítás teljes mértékben kiépített, a gázhálózattal és járdákkal együtt. A pormentes utakkal kapcsolatban jelentkező hiányosságok 9 utcán érintenek (Akácfa utca, Csuklya utca, Hársfa utca, Homok utca, Legelő utca, Móricz Zsigmond utca, Nyúl utca, Szél utca, Szív utca).

A városrészben állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási és rendészeti szolgáltatások nem találhatóak. A városrész közösségi funkciót ellátó objektumai a sportcsarnok, sportpálya, játszótér, tanuszoda találhatóak itt, illetve temető. Gazdasági funkciót kiskereskedelmi üzletek, vendéglátó egységek töltenek be. Az Északnyugati városrészben található távolsági buszmegálló. Kiépített kerékpárút a városrész határán húzódó 47. sz. fút mentén található.

6. városrész: Külterület

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a Külterület lakónépessége 1,2%-a volt a teljes városénak. A lakók 59,1%-a volt aktív korú, 1,8%-a a 0-14 éves korosztály tagja, 39,1%-a pedig 60 év feletti. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül a vizsgált évben 81,5% volt, a felsőfokú végzettségűeké 8,6%.

A városrész lakásállománya 2011-ben 6 db lakást számlált, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 50% volt. A vizsgált évben a Külterületen a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 40%, az egyszobás lakások aránya pedig 20% volt.

A terület foglalkoztatottsági adatait vizsgálva megállapítható, hogy a Külterület mutatói kedvezőtlenebbek voltak a városi átlag. 2011-ben az aktív korúak 78,5%-a nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottak aránya 19,5% volt, míg a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 25%. A vizsgált évben a munkanélküliek aránya a Külterületen 0% volt.

A Külterület városrészben nem található állami, igazgatási, hatósági, igazságszolgáltatási és rendészeti szolgáltatás. A Külterületen található a Dermák Derecskei Mentálhigiénés és Ápolási Központ. A Derecskei horgászto (Kiserdei víztározó) és a tóval szomszédos Derecskei Kiserdő természetvédelmi terület, lehetőséget ad a horgászatra, illetve kirándulásra. Emellett találhatóak itt kiskereskedelmi üzletek, egy jelentős ipari terület, vendéglátó egység és lőtér.

A Külterületen található mezőgazdasági területek az országos átlagtól jobb termőhelyi adottságúak.

13. táblázat: Derecske városrészeinek funkciói

Városrészek	Ipari, logisztikai	Kereskedelmi	Mezőgazdasági	Zöldfelületi, környezeti	Turisztikai, rekreációs	Közlekedési, távközlési	Közösségi	Közigazgatási	Humán szolgáltatási	Lakó	Város(rész) központi
	Funkciók										
Városközpont											
Kisderecske											
Keleti városrész											
Déli nyugati városrész											
Északnyugati városrész											
Külterület											

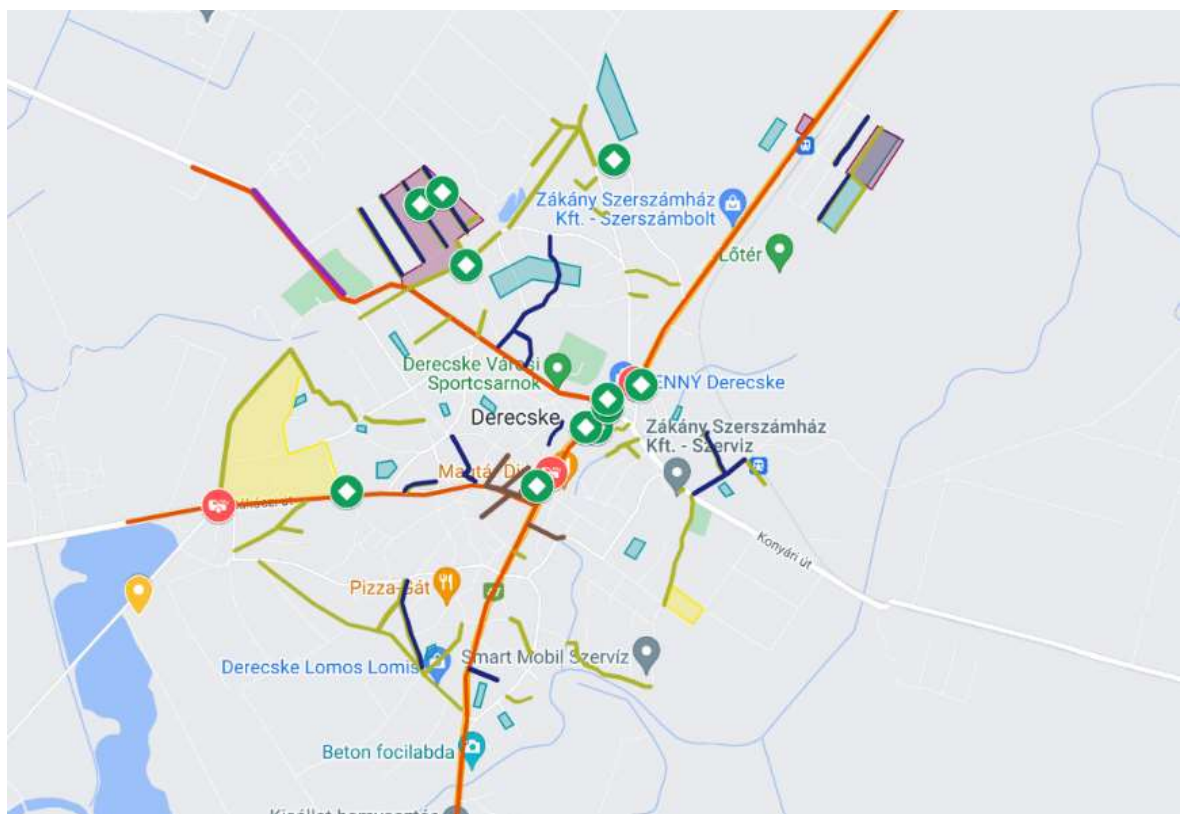
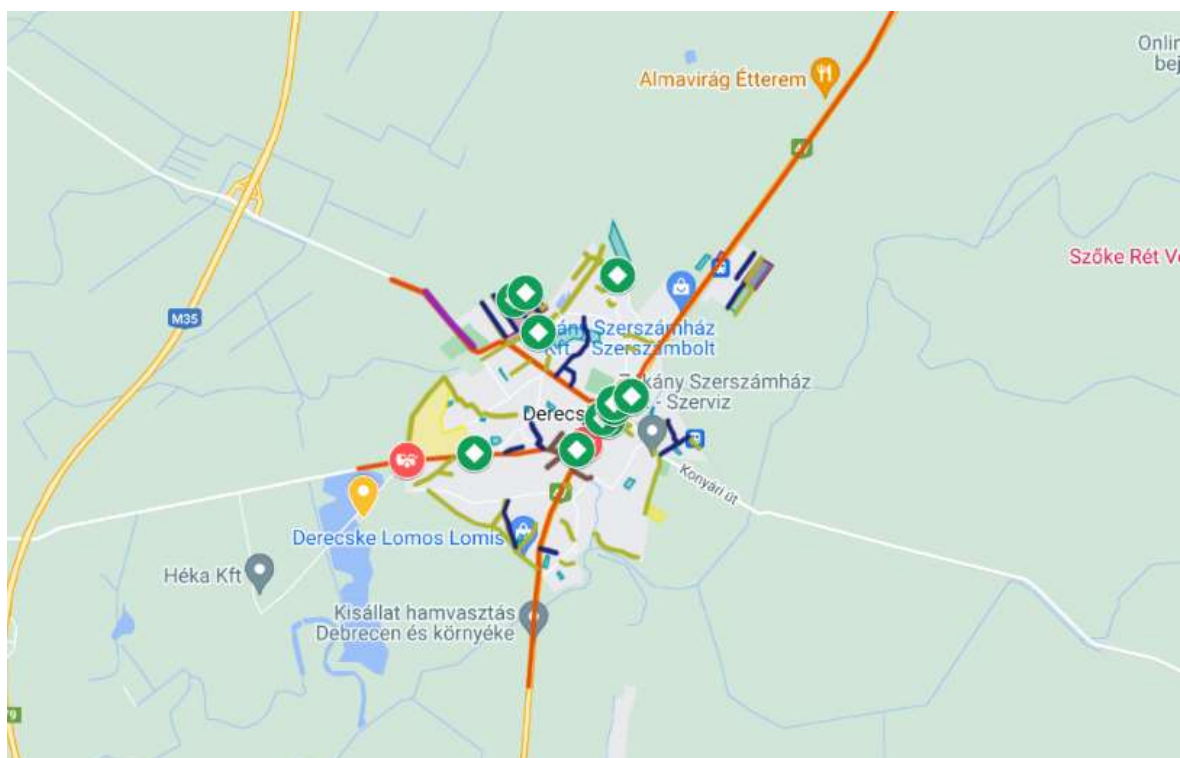
 domináns funkció
 kiegészítő funkció

14. táblázat: Derecske értékei

	Érték	Helyszín	Jelmagyarázat
1	Bold Agro Kft.	4130 Derecske, Köztársaság út 114.	
2	Optimit Hungária Kft.	4130 Derecske, Köztársaság út 16-18.	
3	Kész-Gép Kft.	4130 Derecske, Dózsa György u. 15-17.	
4	Generálép-3 Kft.	4130 Derecske, Kinizsi u. 2.	
5	Kasz-Farm Kft.	4130 Derecske, Piac u. 3.	
6	Zákány Szerszámház Kft.	4130 Derecske, Köztársaság út 30.	
7	Bővítésre alkalmas ipari területek	-	
8	Sárostói sportpálya	4130 Derecske, Kossuth utca 16.	
9	Zöldterületek	-	
10	Idősebb lombos fák	4130 Derecske, Templomkert	
11	Derecskei Patkós horgásztó	4130 Derecske, 8GPQ+M2	
12	Derecskei Kiserdő	4130 Derecske, 8GMP+QC	
13	Természetvédelmi területek	-	
14	Derecskei Bocskai István Általános Iskola és AMI	4130 Derecske, Szováti út 2.	
15	Régi katolikus iskola épületei	4130 Derecske, Mustó Sándor utca-Templomkert kereszteződése	
16	Derecskei Mese-vár Óvoda és Bölcsőde	4130 Derecske, Városház u. 1.	
17	Derecskei Manó-Vár Bölcsőde	4130 Derecske, Köztársaság út 93.	
18	I. Rákóczi György Gimnázium	4130 Derecske, Lengyel u. 2.	
19	Derecskei Települési Értéktár	4130 Derecske, Köztársaság út 107.	
20	Derecskei Járási Hivatal (Kormányablak) épülete	4130 Derecske, Köztársaság út 126.	
21	Kerékpárút	47-es főút nyomvonala mellett	
22	Református templom	4130 Derecske, Köztársaság út 124.	
23	Katolikus templom	4130 Derecske, Köztársaság út 120.	
24	Artézi kút felépítménye	4130 Derecske, Rákóczi utca-Bercsényi utca kereszteződése	
25	Kiserdei víztározó	4130 Derecske, Külső utca 8GVQ+323	
26	Tájház	4130 Derecske, Nyárfa u. 30.	
27	Makkay János tér (Multifunkciós Fórum)	4130 Derecske, Makkay János tér	

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

44. ábra: Derecske problématerképe

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás alapján, saját szerkesztés

15. táblázat: Derecske problémái

	Probléma	Helyszín	Jelmagyarázat
1	Belvizes területek	A település több pontjára jellemző.	
2	Szegregátumok	1. számú szegregátum az Akácfa u. - Meggyfa u. - Nyúl u. - névtelen u. - Meggyfa u. - Bacsó B. u. által határolt tömb, illetve 2. számú szegregátum a Bem u. - névtelen u. - Keleti u. - Belterület határa által határolt tömb	
3	Szegregációval veszélyeztetett területek	A Nyárfa u. - Nyugati u. - Téglás u. - Budai N. A. utca által határolt tömb, illetve a Konyári út-Hajnal utca-Semmelweis utca-névtelen u. által határolt tömb.	
4	Jelentős forgalom	47-es főút, Kossuth utca, Rákóczi utca	
5	Föld út	A település több utcájára jellemző.	
6	Kerékpárút hiánya	4816-os út Hajdúszovát-Hajdúszoboszló irányában	
7	Baleseti sűrűsödési zóna	4130 Derecske, Arany János utca-Köztársaság utca kereszteződése; Köztársaság utca-Templomkert; Rákóczi utca-Nyugati utca kereszteződése	
8	Csapadékelvezetés hiánya	A település több pontján jellemző.	
9	Parkolási problémák	4130 Derecske, Ipar utca, Kinizsi utca, Városház utca, Lengyel utca, Semmelweis utca, Köztársaság utca egyes része	
10	Korszerűtlen önkormányzati épületek	-	
11	Szennyvíztisztító telep kapacitása	4130 Derecske, 8GVR+WRP	
12	Járdák, utak rossz állapota	A település egészére jellemző.	

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

1.9 SWOT elemzés

A helyzetelemzésben leírtak szintéziseként az alábbiakban összefoglaljuk Derecske erősségeit és gyengeségeit, valamint kitekintést teszünk az adottságokból és külső tényezőkből fakadó lehetőségekre és a városfejlődést veszélyeztető tényezőkre. Az alábbi négy területet a SWOT elemzés 2 külön kategóriába rendezi:

- Belső tényezők – a városnak ezekre van közvetlen ráhatása. Ide tartoznak az erősségek (S) és a gyengeségek (W).
- Külső tényezők – a városnak ezekre nincs közvetlen ráhatása. Ilyenek a lehetőségek (O) és a veszélyek (T).

16. táblázat: SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> - Kedvező megközelíthetőség, jó földrajzi elhelyezkedés - Erős regionális (Debrecen és Berettyóújfalú), illetve potenciális határon átnyúló kapcsolatok (Nagyvárad) - Jó testvérvárosi kapcsolatok - Megépült és épülő autópályák közelsége, ezáltal a település megközelíthetőségének javulása - Derecske járásközponti szerepe - A lakosság iskolázottsági szintjének emelkedése - Fokozatosan csökkenő munkanélküliség - Alacsony a diplomás munkanélküliek és pályakezdő álláskeresők száma - Nyitott, jól szervezett, stabil gazdálkodású önkormányzat - Vállalkozások magas száma, széleskörű vállalkozási tevékenységi spektrum - Erős helyi vállalkozói szféra - Mezőgazdasági vállalkozók, őstermelők magas aránya, erős tudásállomány - Országosan ismert mezőgazdasági termelők és termékek - Széleskörű, minőségi szolgáltatások megléte - Megfelelő intézményi ellátottság, színvonalas közoktatási intézmények - Hagyományokkal rendelkező, színvonalas rendvédelmi képzés - Jó egészségügyi és szociális ellátási rendszer - Aktív közösségi és kulturális élet, hagyományok, kulturális potenciál - Derecskei Települési Értéktár helyi értékei - Erős, jól működő civil szervezetek jelenléte és változatos tevékenységi körük - Jelentős sportélet és sportolási lehetőségek széles választéka - Jelentős, imázs teremtő történelmi múlt - A település közműellátottsága megfelelő - Kedvező közösségi közlekedési lehetőségek - Magas a kerékpárosok részaránya a helyi forgalomban 	<ul style="list-style-type: none"> - Több nagyobb város van 20 km-es körzeten belül (elszívó, akadályozó hatás) - Csökkenő lakosságszám, elöregedő társadalom - Fiatalok alacsony aránya, képzett fiatalok elvándorlása - Munkanélküliek körében a nem piaci igényeknek megfelelő végzettségűek magas aránya - Debreceni Ipari Parkokban történő fejlesztések elszívó ereje - Továbbra is jelentős a településen áthaladó forgalom aránya - A nagyobb létszámot foglalkoztató vállalatok száma elenyésző - Viszonylag alacsony jövedelmi szint (egy adózóra jutó SZJA alapot képező jövedelem elmarad az országos átlagtól és a vármegyei városok átlagtól) - Kicsi a város tökevonó képessége - A potenciális turisztikai vonzerők infrastrukturális hiányosságai - Ipari területek kihasználtságának aránya alacsony - A kiépített utak aránya alacsony, az önkormányzati és állami utak minősége kifogásolható - A helyi idegenforgalmi infrastruktúra hiányos (pl. étterem, szálláshely) - Kevés a fiatalok számára alkalmas szórakozási hely, lehetőség - A szennyvíztisztító telep kapacitása határán van - Megújuló energiaforrások alacsony hasznosítási szintje - Aránylag magas a belvízzel veszélyeztetett területek aránya - A vasútállomások elhelyezkedése kiesik, a kötöttpályás közlekedés kihasználatlan - A zöldfelületek nem alkotnak egybefüggő rendszert - Funkciótlannak minősülnek a zöldterületek megléte

<ul style="list-style-type: none"> - Kiemelkedő zöldfelületi ellátottság - Nyitott, befogadó lakosság 	
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> - Kistérségi kapcsolatok további erősítése (gazdálkodás, közigazgatás, kultúra) számos területen - Határmenti elhelyezkedés kiaknázása - Az autópályák megépítésével a városon átmenő forgalom csökkentése, csillapítása - Logisztikai potenciál kihasználása - Fiatalok letelepedésének segítése - Helyi gazdasági szereplők támogatása, helyi vállalkozások segítése - Munkanélküliek részére átképzési programok - Ipari-vállalkozási területek fejlesztése - Idegenforgalmi infrastruktúra és turisztikai szolgáltatások fejlesztése - Munkahelyteremtés a képzett és fiatal munkaerő városba vonzásához - Öntözhető mezőgazdasági területek nagyságának növelése - Feldolgozható mezőgazdasági termékek, helyi termékek - Helyben tanuló fiatalok városban tartása, képzett fiatalok városba vonzása - Szakképzési lehetőségek bővítése - Humán-erőforrás gazdálkodás javítása - Az országos közúthálózat lokális fejlesztése / felújítása - Sportközpont létrehozása - Települési marketing - Európai Unió és hazai források hatékony kihasználása - Fenntarthatóságot és környezeti szempontokat figyelembe vevő fejlesztések megvalósulása - Termálvíz hasznosítása - Új zöldfelületi fejlesztések, melyek hozzájárulnak egy összefüggő városi zöldfelületi rendszer kialakításához 	<ul style="list-style-type: none"> - A város népességének tovább csökkenése - A város fiatalokat megtartó ereje tovább csökken - Képzett munkaerő elvándorlása a megfelelő minőségű munkahelyek hiányában - A megyeszékhely elszívó hatásának erősödése - Egészségügyi személyzet utánpótlásának hiánya - Közigazgatási rendszer átalakítása - Az állami közútkezelő és az önkormányzat forráshiánya miatt a fenntartási tevékenységek és a fejlesztések csúszása - A növekvő közúti forgalom miatt csökken a kerékpározási kedv és növekvő parkolási problémák jelentkeznek - Európai Unió források elérhetőségének és keretösszegének csökkenése - Járvány- és veszélyhelyzetből adódó negatív hatások kezelésének nehézségei - Az önkormányzatok állami forrásai/támogatásai csökkennek - A jogszabályi akadályok miatt a termálvíz hasznosítása „nehézkés” - A klímaváltozás okozta kockázatok természeti és emberi környezetre való hatásai - A város energiafüggősége fokozódik

Forrás: Saját szerkesztés

2 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

2.1 Jövőkép és átfogó cél

Jövőkép

A jövőkép pozicionálja a várost a régióban, illetve vonzaskörzetében, meghatározza a társadalmi gazdasági és épített környezeti domináns folyamatokat és állapotot.

Derecske korábbi ITS-e (2015) és Településfejlesztési Konceptiója³ (2018) a város hosszú távú jövőképét az alábbiak szerint fogalmazza meg:

DERECSCKE VÁROS JÖVŐKÉPE

A körzetközponti funkciókat ellátó Derecske kiaknázva a megyeszékhely közelségéből eredő előnyöket elővárosi funkciót tölt be, a helyi gazdaságra építve, fejlett oktatásával és szolgáltatási palettájával a járás valódi központjává fejlődik.

A fejlődés eredményeként munkahelyek teremődnek, melynek következtében ismét pozitív demográfiai folyamatok indulnak meg, illetve egy vonzó, modern és fenntartható kisváros alakul ki.

Átfogó cél

A jövőkép keretében felvázoltak elérése érdekében a város kijelölte világos, konkrét fejlesztési céljait. Derecske városfejlesztési célkitűzései összhangban vannak a város hosszú távú jövőképével – a város fejlesztésének átfogó célja a jövőkép középtávú értékválasztáson alapuló megfogalmazása.

DERECSCKE VÁROS ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSI CÉLJA

Derecske fejlődő, családbarát, vonzó kisváros, mely járásközpontként és Debrecen elővárosaként minőségi életfeltételeket kínál az itt élők számára.

Derecske fejlődése és népességmegtartó képességének javítása szempontjából kulcsfontosságú, hogy fenntartható és vonzó gazdasági, társadalmi és környezeti feltételeket, megfelelő életminőséget kínáljon a városban élők, illetve az ide (vissza)költözni kívánók számára. Derecske olyan élhető kisváros, amelynek vonzerejét tovább erősíti a térségben betöltött szerepe, hiszen járásközpontként és Debrecen elővárosaként a hasonló méretű kisvárosoknál több szolgáltatást, vonzóbb életfeltételeket képes nyújtani lakosainak.

Fejlődő kisváros: Derecske város törekszik **népességmegtartó képessége erősítésére**, a lakosság szám növelésére, amelynek fontos feltétele a jól működő, a városban élők számára kiszámítható megélhetést, a megfelelő életszínvonal feltételeit biztosító, növekvő helyi gazdaság. Ugyanakkor a fejlődés nem mindenáron való növekedést jelent, hanem olyan fenntartható fejlődést, amely a **lakosság számának növekedése mellett megőrzi a város élhetőségét**, és szem előtt tartja az itt élők helyi kötődésének erősítését is.

Családbarát kisváros: A városfejlesztési átfogó célkitűzés fontos eleme, hogy Derecske olyan kisvárosi környezetet kínáljon, mely **vonzó a fiatalok és családok számára** egyaránt. Ez magában foglalja a

³ Derecske Város Településfejlesztési Konceptióját a 251/2018. (XII.20.) határozattal fogadta el az önkormányzat képviselő-testülete.

közszolgáltatások minőségének fejlesztését, megfelelő oktatási és egészségügyi ellátás biztosítását, a színes kulturális és rekreációs lehetőségek választékának fejlesztését, a gondozott közterületek és parkok kialakítását, valamint a biztonságos és barátságos városi környezet kiépítését. A családbarát jelző emellett ugyanakkor magában foglalja azt is, hogy a város **kiemelt figyelmet fordít az idősek szükségleteire** is, megfelelő ellátást és szolgáltatásokat kínál számukra is – különösen fontos ez az idős népesség számának és arányának növekvő tendenciáját figyelembe véve.

Vonzó kisváros: A város jövőbeli fejlődése szempontjából kiemelt jelentősége van a fiatalok megtartásának és vonzásának, melynek egyik legfontosabb kulcseleme az **élhető és vonzó városi környezet** – ezért fontos cél a városi arculat, infrastruktúra és szolgáltatások vonzóvá tétele egyaránt. A gazdasági és társadalmi fejlődés feltételeinek javításával párhuzamosan kiemelt figyelmet kell fordítani a **fenntarthatóságra**, a környezetvédelemre és a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra, a város **épített és természeti környezetének** fejlesztése során.

Mindezen célkitűzések elérése érdekében elengedhetetlen a városi közösség erősítése, aktív együttműködés a lakossággal, a vállalkozásokkal és a civil szervezetekkel egyaránt.

2.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

A felvázolt jövőkép és átfogó cél elérése érdekében Derecske város kijelölte egyértelmű, konkrét középtávú céljait. A város középtávú stratégiai fejlesztési céljai egyrészt a **városi szintű tematikus célokat**, másrészt a **városrészi szintű területi célokat** foglalják magukban.

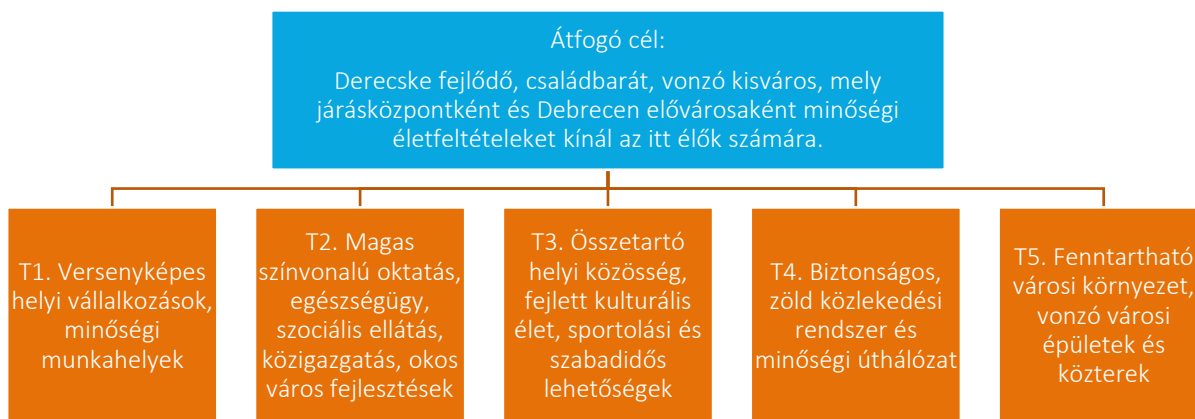
2.2.1 Városi szintű tematikus célok

A középtávú városi szintű tematikus célok a friss statisztikai adatokra épülő összefoglaló helyzetelemzés, a város meglévő fejlesztési dokumentumai által kijelölt irányok és a tervezés során lezajlott felmérések, szakmai egyeztetések alapján kerültek kijelölésre.

Derecske átfogó fejlesztési céljának eléréséhez az alábbi **tematikus célok** járulnak hozzá:

- T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek
- T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések
- T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek
- T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat
- T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek

45. ábra: Városi szintű tematikus célok

Forrás: Saját szerkesztés

T1. Versenyképes vállalkozások, minőségi munkahelyek

Derecske fejlődésének fontos alapfeltétele a versenyképes vállalkozásokra épülő **stabil, fejlett helyi gazdaság**, amely a városban élők számára minőségi munkahelyeket, megfelelő szintű jövedelmet biztosít. Derecske város alapvető célja a foglalkoztatás növelése, a városban működő vállalkozások fejlesztésének elősegítése.

A célkitűzés az alábbi területek fejlesztését foglalja magában:

- **Helyi termék- és szolgáltatásfejlesztés, helyi márka kialakításának ösztönzése:** A helyi gazdaság fejlesztése, a helyi termékek és szolgáltatások fogyasztásának ösztönzése hozzájárul az önellátás erősítéséhez és a helyben keletkező jövedelmek minél nagyobb részének városban tartásához.
- **Vállalkozóbarát önkormányzati működés, a vállalkozások segítése:** A helyi gazdaság fejlesztése érdekében fontos feladat a helyi vállalkozások és az önkormányzat közötti kapcsolatok erősítése, partneri viszony megteremtése, amelyet rendszeres egyeztetési mechanizmusok kialakítása és vállalati kapcsolattartó kijelölése segíthet elő. A gyors és hatékony ügyintézés, az adminisztratív és engedélyezési eljárások egyszerűsítése, könnyítése, tanácsadási tevékenység hozzájárul a vállalkozások és az önkormányzat közötti együttműködés erősítéséhez, a vállalkozói bizalom és helyi kötődés erősítéséhez.
- **Fejlesztési területek kijelölése a helyi kis- és középvállalkozások (KKV-k) növekedésének, bővülésének elősegítése érdekében:** A helyi gazdaság fejlesztésének elengedhetetlen feltétele, hogy megfelelő infrastruktúrával ellátott fejlesztési területek álljanak rendelkezésre a helyi vállalkozások növekedésének lehetővé tételére, illetve új befektetők városba vonzása érdekében. Ennek keretében fontos cél a vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben.
- **A vállalkozások közötti együttműködés ösztönzése:** A vállalkozásfejlesztés egyik hangsúlyos területe a vállalkozások közötti kapcsolatok, együttműködések elősegítése, melynek hatékony eszközt jelenthetik a szakmai előadások, képzések, célzott rendezvények, amelyek hozzájárulhatnak a jól működő, stabil, a helyi KKV-kra támaszkodó beszállítói hálózatok kialakulásához, megerősödéséhez.
- **Digitális távmunka feltételeinek fejlesztése:** Az elmúlt évek tendenciái alapján egyre nagyobb szerepet kap a digitális munkavégzés, sokszor elválik egymástól a munkahely és a munkavégzés helye, már nem szükséges a munkahely településére költöznie vagy napi szinten bejárnia a munkavállalóknak. Derecske népességmegtartó képességének erősítéséhez, a fiatal szakemberek városba vonzásához nagymértékben hozzájárulhat a digitális távmunkavégzés

infrastrukturális és szolgáltatási feltételeinek kialakítása, fejlesztése, vállalkezési és munkavállalói oldalon egyaránt.

- **Körforgásos gazdálkodás előmozdítása és szemléletformálás:** A fenntartható fejlődés egyik fontos eleme a körforgásos gazdaságra való átállás a hulladék minimalizálása és a fenntartható erőforrásfelhasználás érdekében Derecske fenntartható fejlődése érdekében fontos célkitűzés a körforgásos gazdálkodás ösztönzése, tudatosítás és szemléletformálás a vállalkozások és a lakosság körében.
- **Mezőgazdasági adottságok kihasználása, öntözésfejlesztés:** A mezőgazdasági területek magasabb szintű hasznosítása, a hatékonyabb és fenntarthatóbb mezőgazdasági termelés érdekében fontos célkitűzés a térségi öntözőrendszer fejlesztésének folytatása. A tervezett fejlesztések között szerepel továbbá integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása időjárás előrejelző rendszerrel, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása.

T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések

Derecske népességmegtartó képességét és az itt élők életminőségét jelentősen befolyásolja – a munkahelyek számán és minőségén kívül – a **városi közszolgáltatások elérhetősége és minősége**. Derecske járásközponti funkciójából adódóan jelenleg is számos közszolgáltatást biztosít a város határain túl is, a járási települések lakossága számára is. A város célja az általa nyújtott közszolgáltatások minőségének és elérhetőségének további fejlesztése, mely magában foglalja az oktatás, az egészségügy, a szociális ellátás fejlesztését, a közigazgatás hatékonyságának növelését és a digitális megoldások elterjesztését a városi szolgáltatások területén.

A célkitűzés kiemelten az alábbi területek fejlesztését foglalja magában:

- **Komplex idősellátás, idősekkel való foglalkozás:** A demográfiai tendenciákhoz igazodva kiemelt figyelmet szükséges fordítani a városban a komplex idősellátás fejlesztésre, amely magában foglalja egyrészt az időseket ellátó – nappali és bentlakásos – intézmények fejlesztését, másrészt az aktív és méltó időskor biztosításához szükséges szolgáltatások fejlesztését (egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatások, programok). Fontos feladat az idősek igényeinek figyelembevétele a városi fejlesztések során. A szociális ellátások terén fontos szempont a szükségletekre reagálás, az időskorúakon túl a gyermekek, a fogyatékkal élők, hajléktalanok, egyéb rászorultak ellátása terén is.
- **Oktatás fizikai feltételeinek javítása:** A város népességmegtartó képességét nagyban meghatározza az oktatás színvonala, amelynek fontos eleme az oktatási-nevelési intézmények fizikai állapota is. A magas színvonalú oktatás feltételeinek megteremtése érdekében cél az oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése, amely magában foglalja épületek felújítását, energetikai korszerűsítését, megfelelő eszközök biztosítását. A fizikai feltételek fejlesztése mellett fontos feladat a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési kínálat bővítése, színvonalának emelése.
- **Egészségügyi szakellátások feltételeinek kialakítása, prevenció, szűrés, szemléletformálás:** Az egészségügyi alapellátás megfelelő színvonalú szolgáltatásainak és elérhetőségének biztosítása mellett jelentős igény tapasztalható Derecskén a helyben elérhető egészségügyi szakellátások iránt is. Ennek biztosítása érdekében a város célkitűzései között szerepel bizonyos szakellátások feltételeinek kialakítása, szűrővizsgálatok helyben történő biztosítása. Fontos feladat a prevenció, a lakosság egészségtudatosságának és szemléletének formálása.
- **Felhasználóbarát és gyors helyi ügyintézés, okos város megoldások:** A lakosság elégedettségéhez nagyban hozzájárul a hatékony közigazgatás, a felhasználóbarát ügyintézés. Ennek érdekében cél az ügyintézési folyamatok egyszerűsítése, a közigazgatás digitalizációja, az

ügyfélbarát online, elektronikus ügyintézés széles körű elterjesztése. Kiemelt cél a digitális technológiák, okos város megoldások széleskörű alkalmazása, lakosság általi elérhetőségének biztosítása a közszolgáltatások, a városi rendszerek működtetése területén.

- **Hatékony önkormányzati gazdálkodás:** A városi közszolgáltatások magas színvonalának biztosítása érdekében fontos célkitűzés az önkormányzati gazdálkodás hatékonyságának emelése, a rendelkezésre álló erőforrások hatékony kezelése, a bevételek és kiadások megfelelő tervezése, a felelős pénzügyi gazdálkodás.

T3. Összetartó helyi közösség, fejlett helyi kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek

A Derecskén élők életminőségére, a fiatalok városban tartására és a város **turisztikai** vonzerejére egyaránt jelentős hatással van a **kulturális, sportolási és rekreációs lehetőségek** rendelkezésre állása. A városfejlesztés fontos célkitűzése a kultúra, rekreáció, turizmus területén a mennyiségi és minőségi kínálat bővítése, fejlesztése. Mindezekon túl egy kisváros élhetőségére jelentős hatással van az **aktív, összetartó helyi közösségek** jelenléte – ezért a városi célok között szerepel a társadalmi együttműködések, közösségek kialakulásának és működésének ösztönzése. A helyi identitás erősítését jelentősen elősegíti a hagyományápolás, a Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása.

A tematikus célkitűzés az alábbi területek fejlesztését foglalja magában:

- **Civil szervezetek segítése:** A városfejlesztésben jelentős szerepet tölthetnek be az alulról jövő közösségi és önkéntes kezdeményezések, ezért fontos, hogy a város ösztönözze és támogassa a helyi közösségek, civil szervezetek aktív működését, a társadalmi összefogás, együttműködés erősítését.
- **Magas színvonalú kulturális és szabadidős infrastrukturális feltételek biztosítása:** Derecske kulturális, szabadidős és turisztikai programkínálatának növeléséhez elengedhetetlen fontosságú a megfelelő infrastrukturális feltételek megteremtése, a színvonalas és modern helyszínek és kiszolgáló létesítmények (vizesblokkok, öltözők, színpad, stb.) biztosítása.
- **Színes, többféle célcsoportot érintő városi programok:** Fontos feladat a kulturális programok, városi rendezvények változatos, színes kínálatának további bővítése, többféle korosztályba tartozó és különböző érdeklődési körű célcsoportok elérése és bevonása céljából. A változatos, minőségi kulturális és szabadidős programlehetőségek hozzájárulnak a város vonzerejének növeléséhez mind az itt élők, mind az ide látogató turisták körében.
- **Minőségi szórakozási lehetőségek ösztönzése:** A város népességmegtartó képességének erősítése és ezen belül kiemelten a fiatalok megtartása és vonzása érdekében szükséges a városban elérhető szórakozási lehetőségek bővítésének elősegítése, az éttermek, kávézók, szórakozóhelyek és egyéb szórakozási lehetőségek változatos kínálata kialakításának ösztönzése.
- **Sportolási lehetőségek fejlesztése, sportolás ösztönzése:** A rekreációs lehetőségek fejlesztése terén kiemelt fontosságú a sportolási lehetőségek fejlesztése – ideértve az infrastrukturális feltételek javítását és a programkínálat bővítését –, amely a lakosság egészségi állapotának javításában is fontos szerepet tölt be. A sportolás ösztönzése, népszerűsítése érdekében javasolt városi sportprogram megvalósítása (pl. Fitt-Derecske program), különböző sportrendezvények szervezése. A város célkitűzései között szerepel a Sárostói sportpálya területének hosszútávú komplex fejlesztése.

T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat

Egy város külső és belső közlekedési hálózatának és forgalomszervezésének jelentős társadalmi, gazdasági és környezeti hatásai vannak. Derecske közlekedésfejlesztési célkitűzéseiben kiemelt helyen szerepel a **biztonságos és fenntartható közlekedési rendszer** megteremtése. A minőségi járda-, út- és kerékpárúthálózat rendelkezésre állása meghatározó fontosságú az itt élők életminősége szempontjából. A belterületi városi közlekedés fejlesztése az útminőség javítására és a környezetbarát közlekedési megoldások elterjesztésére irányul. A belvárosban kiemelt figyelmet kell fordítani a parkolási kapacitások bővítésére, különösen a nagy forgalmú intézmények esetében. A gyűjtőutak fejlesztése multiplikátor hatásként elősegíti a környező területek feltárását és gazdasági-társadalmi felértékelődését is. Fontos cél a külterületi helyi közutak hosszú távú fejlesztése, amely hozzájárul a gazdaságfejlesztéshez is.

A közlekedésfejlesztési célkitűzés az alábbi részterületek fejlesztését foglalja magában:

- **Szilárd burkolatú utak építése, ütemezett fejlesztése:** A városi úthálózat minőségének javítása érdekében szilárd burkolatú utak építése és a meglévő utak felújítása szükséges belterületen és külterületen egyaránt, a csapadékvíz-elvezetés biztosításával együtt. Fontos, hogy a hosszútávú vonalas infrastrukturális fejlesztések előre kialakított prioritási sorrend szerint, ütemezetten valósuljanak meg.
- **Fenntartható közlekedési szemléletformálás:** A város élhetőségének biztosítása és a környezeti terhelés csökkentése érdekében fontos feladat a fenntartható közlekedési szemléletformálás, amely ösztönzi a környezetbarát közlekedési módokat, a gyalogos-, kerékpáros- és közösségi közlekedést. A lakosság tudatosságának növelése érdekében tájékoztató kampányok, oktatás, szemléletformálás és közösségi rendezvények megvalósítása szükséges.
- **Kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása, kerékpáros közlekedés ösztönzése:** Derecske a város méretéből és domborzati viszonyaiból adódóan jó adottságokkal rendelkezik a kerékpáros közlekedéshez, ugyanakkor fontos cél a kerékpáros közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása – ehhez jó minőségű és biztonságos kerékpárutakra, megfelelő kerékpártárolási és javítási lehetőségekre, fedett pihenőhelyek kialakítására van szükség. A kerékpáros közlekedés ösztönzését lakossági tájékoztató és szemléletformáló akciók, kerékpárosbarát programok és rendezvények szervezése segítheti elő.
- **Kerékpáros és gyalogos közlekedésbiztonság javítása – kiemelten a 47. számú főút belterületi szakaszán:** A közlekedésfejlesztés terén fontos cél a közlekedésbiztonság növelése, ez különösen fontos a városközponton áthaladó 47. sz. főút belterületi szakasza mentén, ahol jelentős forgalom zajlik. A kerékpáros és gyalogos közlekedésbiztonság javítása érdekében forgalomszervezési beavatkozások (forgalomcsillapítás, közlekedési jelzőrendszerek) és megfelelő gyalogos- és kerékpáros átkelési lehetőségek megvalósítása indokolt.
- **Elektromobilitás ösztönzése, elektromos töltőállomások kialakítása:** A technológiai fejlődés következtében napjainkban egyre nagyobb szerepet kapnak a közlekedésben az energiaforrásként elektromosságot használó járművek. A közlekedés új korszakához való alkalmazkodás, a belvárosi területek zaj- és légszennyezésének csökkentése érdekében a város fejlesztési céljai között szerepel az elektromos járművek használatának ösztönzése, az ennek érdekében szükséges elektromos töltőállomások kialakítása a városban.
- **Vasúti elérhetőség javítása:** Derecskén két vasúti megállóhely található, melyek viszonylag távol találhatók város központjától, ezért a vasúti közlekedést igénybe vevők száma nem jelentős. Hosszútávon fontos célkitűzés a vasúti elérhetőség javítása, a vasúti közlekedés, mint környezetileg fenntartható közlekedési mód ösztönzése. Ennek érdekében megfontolandó a vasútállomás áthelyezése a városban belül egy optimális, könnyen megközelíthető helyre. A

vasúti elérhetőség javítása érdekében cél a vasúti infrastruktúra és az elővárosi közlekedés fejlesztése a város és a környező települések összekapcsolásának elősegítése érdekében.

T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek

Ahogy az azt az átfogó cél is megfogalmazza, Derecske népességmegtartó képességének erősítése szempontjából kulcsfontosságú, hogy **fenntartható és vonzó városi környezetet**, megfelelő életminőséget kínáljon a városban élők számára. A fenntartható fejlődés érdekében fontos célkitűzés a **természeti és épített környezet környezettudatos fejlesztése**, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, illetve hatásainak mérséklése. A cél eléréséhez elengedhetetlen az épületállomány energiahatékonyságának növelése, a megújuló energiaforrások széleskörű alkalmazása, a bel- és csapadékvíz elvezetési rendszer további fejlesztése. Kiemelt célkitűzés a városi zöldterületek mennyiségi és minőségi fejlesztése, a lakosság környezettudatosságának növelése. Fontos feladat továbbra is a leromlással fenyegetett városi területek rehabilitációja.

A célkitűzés az alábbi részterületek fejlesztését foglalja magában:

- **Középületek energiahatékonyságának fejlesztése, megújuló energiaforrások hasznosítása, digitális okos megoldások:** A városi épületállomány energiahatékonyságának növelése érdekében fontos feladat a közintézmények energetikai korszerűsítésének folytatása. Derecske kedvező adottságokkal rendelkezik az alternatív energiák hasznosítása szempontjából, ezért a város egyik célkitűzése a geotermikus városfűtési rendszer kialakítása, a termálvíz hasznosítása a közintézmények fűtése céljából. Az épületenergetikai fejlesztések fontos része a digitális, okos megoldások alkalmazása az épületek energiafogyasztásának optimalizálása érdekében (pl. okos vezérlés).
- **Kompakt városszerkezet megőrzése, foghíjtelkek hasznosítása, területi terjeszkedés minimalizálása:** A fenntartható fejlődés érdekében fontos célkitűzés a város meglévő városszerkezeten belüli fejlesztésének ösztönzése, a belterületi beépítetlen területek, foghíjtelkek hasznosítása. A fejlesztések tervezése, előkészítése során fontos a kompakt városszerkezet megőrzésének, a területi terjeszkedés minimalizálásának szem előtt tartása.
- **Csapadékvíz-elvezetés és gazdálkodás, csapadékvíz hasznosítás:** A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében fontos feladat a csapadékvíz-gazdálkodás rendszerének fejlesztése, amely a bel- és csapadékvíz elvezetés további fejlesztése mellett magában foglalja a csapadékvíz gyűjtést, tározást, hasznosítást is.
- **Parkok, zöldterületek, sétányok, játszóterek fejlesztése:** A vonzó és fenntartható városi környezet fontos összetevőjét jelentik a városi zöldterületek, parkok, amelyek jelentős hatással vannak a városban élők életminőségére. A város kedvező adottságokkal rendelkezik e téren, magas az egy főre jutó zöldfelületek területe, ugyanakkor fontos feladat ezek minőségének fejlesztése, a zöldterületek rendszerbe foglalása fasorok, sétányok kialakításával.
- **Leszakadással veszélyeztetett városi területek rehabilitációja:** Derecskén szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek is találhatóak. Mind társadalmi, mind városképi szempontból fontos cél a leromlott vagy leszakadással fenyegetett városi területek fejlesztésének folytatása, amelynek szorosan össze kell kapcsolódnia a leszakadó, hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatásával, komplex foglalkoztatási, lakhatási, szociális beavatkozások további megvalósításával.
- **Környezetszennyezés csökkentése, lakossági szemléletformálás:** A fenntartható fejlődés nem valósítható meg kizárólag infrastrukturális beavatkozásokkal, hanem legalább olyan lényeges tényező a lakosság környezettudatosságának növelése szemléletformálási akciók, programok

révén – többek között az alábbi területeken: hulladékkezelés, szelektív hulladékgyűjtés, fenntartható életmódra való áttérés, környezetbarát fűtési módok alkalmazása.

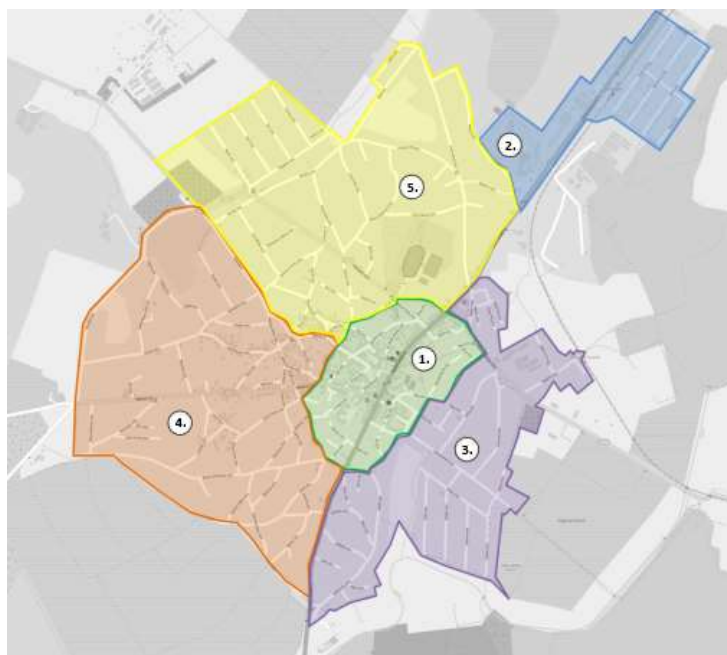
2.2.2 Városrészi szintű területi célok

Derecske korábbi IVS-ben és ITS-ében megfogalmazottakkal megegyezően a városban 5 belterületi és egy külterületi városrész határozható le, melyek az alábbiak:

1. Városközpont
2. Kisderecske
3. Keleti városrész
4. Délnyugati városrész
5. Északnyugati városrész
6. Külterület

A városrészek kijelölésének legfontosabb szempontjai, hogy azok hézag- és átfedés-mentesen fedjék le a város belterületét, valamint, hogy igazodjanak a város településszerkezetéhez, a térszerkezeti adottságokhoz, tradíciókhoz és jelenlegi funkciókhoz.

46. ábra: Derecske városrészei

Forrás: Derecske ITS 2015

A középtávú területi célok az egyes városrészek gazdasági, társadalmi és településszerkezeti adottságai alapján kerültek megfogalmazásra. A **városrészi célok** a következők:

- V1. A Városközpont térségközponti jellegű funkcióinak megerősítése, vonzó települési környezet kialakítása
- V2. Kisderecske városrészben komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása, a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V3. A Keleti városrész települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

- V4. A Délnyugati városrész települési környezetének javítása, a leszakadás megelőzése a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V5. Az Északnyugati városrészben a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása, a rekreációs területek fejlesztése a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V6. A külterületen komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása

V1. A Városközpont térségközponti jellegű funkcióinak megerősítése, vonzó települési környezet kialakítása

A település központjában található városrész fejlesztésének fókuszában olyan funkciók állnak, amelyek a térség és a település teljes lakossága számára relevánsak. A központi területek megújításával a cél egy olyan egységes arculatú, fenntartható városközpont megteremtése, amely a sajátos szerkezetét megőrzi, ugyanakkor lehetővé teszi a modern kisvárosi életformát, az egyes szolgáltatások gyors és egyszerű elérhetőségét.

A városrész területén megvalósítandó fejlesztések alapvetően a központi funkciók megerősítését szolgálják, ugyanakkor a városrészben élők életminőségének javításával hozzájárulnak a lakófunkciók erősítéséhez, összességében pedig szerepet játszanak a tudatos, pozitív kisvárosi imázs kialakításában.

A fejlesztések által a település közszolgáltatási, kereskedelmi, kulturális és turisztikai funkciói egyaránt megerősödnek. Mindennek eredményeként nő a város népességmegtartó képessége, turisztikai vonzereje és gazdasági potenciálja.

V2. Kisderecske városrészben komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása, a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

A városrész jellemzően gazdasági és lakófunkcióval rendelkezik. Fontos kiemelni, hogy az északkeleti szegletében található Derecske egyik szegregátuma. A társadalom egyes rétegeinek leszakadása leromlással fenyegetett területeket hozott létre a településrészben, így az itt élők felzárkóztatása szükséges. E probléma megoldása érdekében komplex, integrált (foglalkoztatási, lakhatási, szociális) beavatkozások megvalósítására van szükség.

A fenti tevékenységek mellett szükséges a közlekedési kapcsolatok – kiemelten a szilárd burkolatú utak – javítása, a közműhálózatok fejlesztése, a kiskereskedelmi funkciók erősítése, illetve a közterületek minőségének javítása, a zöldfelületek arányának növelése. Tekintettel arra, hogy a városrész jelentős területi tartalékokkal rendelkezik, komoly lehetőséget rejt magában a tömbfeltárások megvalósítása, mely hozzájárulhat a település lakosság-megtartó képességének javításához. Mindennek köszönhetően javul a települési környezet állapota, továbbá a lakosság elégedettségének emelkedésével stabilizálódhat a városrész népességének száma.

Az infrastrukturális beavatkozások mellett elengedhetetlen a hátrányos helyzetűek egyenlő esélyeinek megteremtése, amely főként a képzési és munkaerőpiaci programokba történő integrációval és a szociális szolgáltatások javításával, valamint az általános közigazgatási, közszolgáltatási rendszerek integrált feladatellátásának fenntartásával segíthető elő. A problémára szociális városrehabilitációs program végrehajtása szolgálhat válaszként.

A városrész másik funkciója a gazdasági funkció, az itt található vállalkozási övezet a város és a vonzáskörzet gazdaságának egyik pillére, amely jelentős mértékben hozzájárul a térségi munkaerőpiac

stabilizálódásához. A beavatkozások a vállalkezési övezet infrastrukturális fejlesztésére, a kiegyensúlyozott és versenyképes területhasználat biztosítására, valamint az elérhető üzleti szolgáltatások bővítésére és minőségének emelésére, valamint a befektetés-ösztönzésre irányulnak.

A gazdasági és logisztikai központi szerepkör megteremtésének egyik feltétele a megfelelően képzett munkaerő, tehát közvetetten a képzés területe is jelentős hatást gyakorol a vállalkezési övezet fejlődési potenciáljának alakulására. Ehhez hasonlóan a foglalkoztatási, felnőttképzési és átképzési programok hozzájárulhatnak az itt működő vállalkezések versenyképességéhez és új vállalkezések betelepüléséhez.

A vállalkezői övezet több ütemben tervezett bővítése, fejlesztése hozzájárul a város tőkevonzó képességének erősítéséhez.

V3. A Keleti városrész települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

A városrész alapvetően lakófunkcióval rendelkezik, melynek erősítése, minőségének javítása szükséges. A lakófunkció javításának a városrészben alapvető eszköze a kereskedelmi szolgáltatások minőségi javítása, illetve a zöldfelületek, közösségi terek revitalizálása. Mindezek mellett elengedhetetlen a közlekedési- és a közmű infrastruktúra (utak, járdák, kerékpárutak, csapadékvíz-elvezető rendszerek) megfelelő szintre emelése, illetve a kiskereskedelmi szolgáltatások fejlesztésének ösztönzése.

V4. A Délnyugati városrész települési környezetének javítása, a leszakadás megelőzése a jobb életminőség biztosítása érdekében

A városrész alapvetően lakófunkcióval rendelkezik, melynek erősítése, minőségének javítása szükséges. A lakófunkció javításának a városrészben alapvető eszköze a zöldfelületek, közösségi terek revitalizálása, illetve a közösségi funkciók erősítése. Mindezek mellett fontos feladat a közlekedési- és a közmű infrastruktúra (utak, járdák, kerékpárutak, csapadékvíz-elvezető rendszerek) fejlesztése, illetve a kiskereskedelmi szolgáltatások fejlesztésének ösztönzése.

Ebben a városrészben a 2011. évi népszámlálási adatok alapján a KSH lehatárolt egy szegregációval veszélyeztetett területet, ahol valamennyi lakás magántulajdonban van, nem találhatóak önkormányzati bérlakások. Fontos feladat a leszakadással veszélyeztetett területek fejlesztése, leromlásának megelőzése.

A városrészben számos kihasználatlan, lakatlan ingatlan van, amelyek többsége nagy területű kerttel is rendelkezik. A kialakult tendencia miatt a város kiemelten kíván foglalkozni ezzel a területtel, az ingatlanok hasznosítási lehetőségeivel, melyek alkalmasak lehetnek akár szociális bérlakások, fecskeházak kialakítására, illetve gazdasági funkció betöltésére is, kisebb szolgáltató vállalkezések telephelyeként is.

V5. Az Északnyugati városrészben a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása, a rekreációs területek fejlesztése a jobb életminőség biztosítása érdekében

A városrész jellemzően lakófunkcióval rendelkezik, és itt található a város sportolásra, rekreációra alkalmas fejlesztési területe is, melynek komplex, hosszútávú infrastrukturális fejlesztése, minőségének javítása a város fejlesztési célkitűzései között szerepel.

A lakófunkció javításának a városrészben alapvető eszköze a zöldfelületek, közösségi terek revitalizálása, a sportolásra alkalmas létesítmények felújítása, fejlesztése. Mindezek mellett elengedhetetlen a

közlekedési- és a közmű infrastruktúra (utak, járdák, kerékpárutak, csapadékvíz-elvezető rendszerek) megfelelő szintre emelése, illetve a kiskereskedelmi szolgáltatások fejlesztésének ösztönzése.

A városrész északi részén található Derecske legnépesebb szegregátuma. Fontos feladat a terület szociális városrehabilitációja, az itt élők felzárkóztatása. A társadalmi problémák megoldása érdekében komplex, integrált (foglalkoztatási, lakhatási, szociális) beavatkozások megvalósítására van szükség. A fenti tevékenységek mellett szükséges a közlekedési kapcsolatok – kiemelten a szilárd burkolatú utak – javítása, a közműhálózatok fejlesztése, a kiskereskedelmi funkciók erősítése, illetve a közterületek minőségének javítása, a zöldfelületek arányának növelése. Az infrastrukturális beavatkozások mellett elengedhetetlen a hátrányos helyzetűek egyenlő esélyeinek megteremtése, amely főként a képzési és munkaerő-piaci programokba történő integrációval és a szociális szolgáltatások javításával, valamint az általános közigazgatási, közszolgáltatási rendszerek integrált feladatellátásának fenntartásával segíthető elő.

Tekintettel arra, hogy a városrész jelentős területi tartalékokkal rendelkezik, komoly lehetőséget rejt magában a tömbfeltárások megvalósítása, mely hozzájárulhat a város lakosságmegtartó képességének javításához. Mindennek köszönhetően javul a települési környezet állapota, továbbá a lakosság elégedettségének emelkedésével stabilizálódhat a városrész népességének száma.

V6. A külterületen komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása

A külterület alapvető funkciója a gazdasági funkció, itt található az országos átlagnál jelentősen jobb termőértékkel rendelkező területek, melyek a város gazdaságának alappilléret jelentő mezőgazdasági tevékenység végzésére alkalmasak. A külterületen található meg a város másik, ipari termelésre alkalmas területe. Ezek a területek összességében jelentős mértékben hozzájárulnak a térségi munkaerőpiac stabilizálásához.

A mezőgazdasági területek magasabb szintű hasznosításának alapfeltétele a térségi öntözőrendszer fejlesztésének folytatása, melyre projektelképzeléssel rendelkezik a város.

A tervezett beavatkozások a mezőgazdasági területek és a vállalkozási övezet infrastrukturális fejlesztésére, a foglalkoztatás növelésére, a K+F+I fejlesztésekre, a kiegyensúlyozott és versenyképes területhasználat biztosítására, az elérhető üzleti szolgáltatások bővítésére és minőségének emelésére, a feldolgozóipar fejlesztésére, a mezőgazdasági feldolgozottság fejlesztésére, az agro- és egyéb turizmus fejlesztésére, szálláshelyek fejlesztésére, a gazdasági szereplők igényeire épülő humán- és egyéb fejlesztési és képzési programok indítására, valamint a befektetésösztönzésre irányulnak.

2.3 A tematikus és területi célok közötti összefüggések bemutatása

A városrészi célkitűzések eltérő mértékben járulnak hozzá a város egészére vonatkozó középtávú, tematikus célok teljesüléséhez. A területi és a tematikus célok megvalósulása együttesen segíti elő az átfogó cél és a tervezett jövőkép elérését. Az adott városrészekhez kapcsolódó célok a városrész városon belüli jelenlegi, valamint a fejlesztési kívánt funkciója, és feltárt adottsága alapján kerültek meghatározásra.

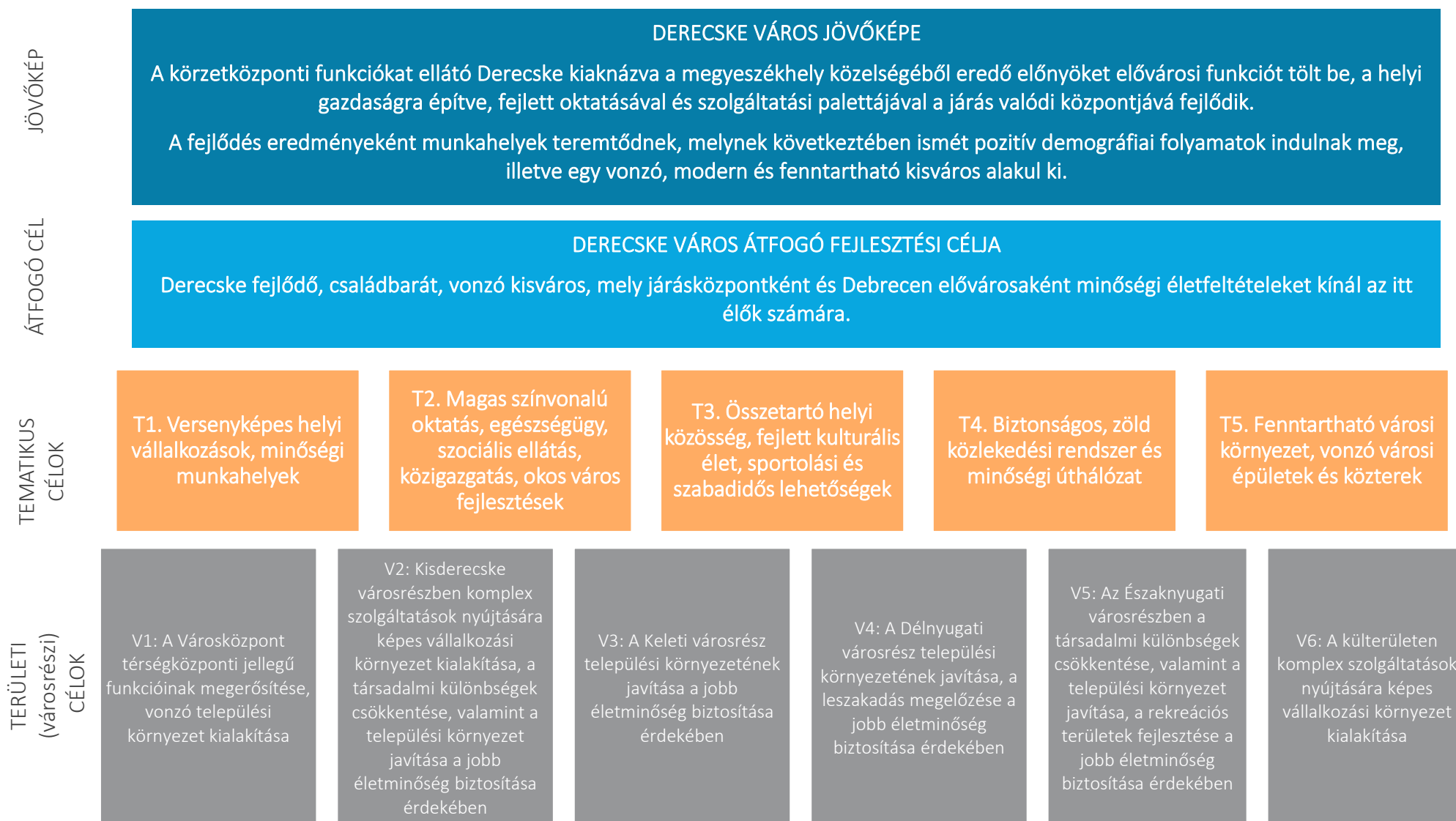
A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a területi és tematikus célok közötti összefüggéseket, kapcsolatuk erősségének mértékét.

17. táblázat: A területi és tematikus célok összefüggései

	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
V1. A Városközpont térségközponti jellegű funkcióinak megerősítése, vonzó települési környezet kialakítása					
V2. Kisderecske városrészben komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása, a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében					
V3. A Keleti városrész települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében					
V4. A Délnyugati városrész települési környezetének javítása, a leszakadás megelőzése a jobb életminőség biztosítása érdekében					
V5. Az Északnyugati városrészben a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása, a rekreációs területek fejlesztése a jobb életminőség biztosítása érdekében					
V6. A külterületen komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása					

	Erős koherencia
	Közepes koherencia
	Gyenge koherencia

47. ábra: Derecske városfejlesztési célrendszere

3 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

3.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és lehatárolás indoklása

Derecske Város Önkormányzata arra törekszik, hogy a lehető legtöbb támogatási forrást és magántőkét mozgósítani tudja annak érdekében, hogy a város fejlődése területileg kiegyensúlyozott legyen. Az önkormányzat a városi és városrészi célok teljesítéséhez kapcsolódó projektek végrehajtására törekszik, elősegítve ezáltal a város dinamizálódását, a társadalmi esélyegyenlőség megteremtését és a gazdaságos működést.

A konkrét beavatkozásokat fókuszáltan javasolt végrehajtani a kedvező hatások szinergiájának elérésére érdekében. Ennek megfelelően az integrált városfejlesztés során a tevékenységeket akcióterületekre érdemes összpontosítani, amelyek a városfejlesztés funkcionális magjaiként szolgálnak. Az akcióterületek kijelölése azonban nem jelenti azt, hogy mindössze ezekben a városrészekben történnek átfogó fejlesztések, hiszen az önkormányzat és a magán szféra egyéb projektjei, pályázatai és más jellegű beruházásai Derecske város teljes területét érinteni fogják.

A fejlesztési akcióterületek lehatárolása az alábbi alapelvek figyelembevételével történt:

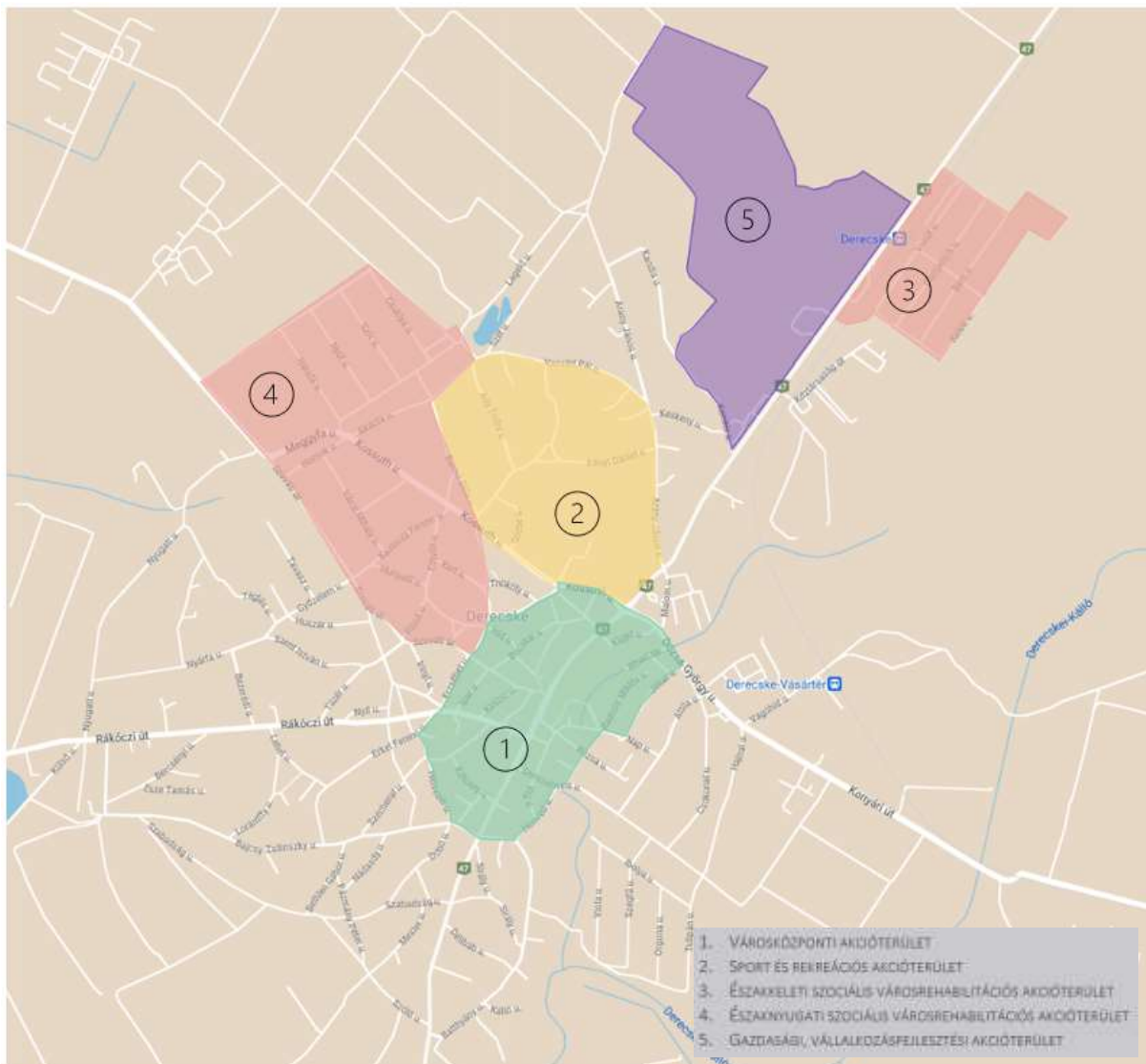
- az akcióterületek kiterjedése ne legyen eltúlzott, csak azok az utcák kerüljenek bele, amelyek a fejleszteni kívánt épületek, intézmények és közterek, valamint a lehetséges magánerős beruházások miatt valóban indokoltak;
- az akcióterületek megjelenésükben minél homogénebbek, térbelileg pedig koncentráltak legyenek;
- funkcionális szempontból az akcióterületek egy egységet alkossanak;
- a kijelölt akcióterületen a lehető legnagyobb addicionális hatást lehessen elérni a magántőke mobilizálásával;
- az akcióterületek teljesítsék azokat a feltételeket, amelyeket a korábbi hasonló pályázati konstrukciók előírtak, akár a szociális mutatók, akár az ellátandó funkciók tekintetében.

Az akcióterületi projektek térben koncentrált és egymással összehangolt projektek. Az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen végbemenő fejlesztések egymással szinergikus kapcsolatban állnak, az egyes projektelemegek segítik más projektek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését, volumenük, így várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen.

A fenti alapelveknek megfelelően Derecskén az alábbi területek határolhatóak le indikatív jelleggel, ahol komplex beavatkozások megvalósítását tervezi az önkormányzat:

1. Városközponti akcióterület
2. Sport és rekreációs akcióterület
3. Északkeleti szociális városrehabilitációs akcióterület
4. Északnyugati szociális városrehabilitációs akcióterület
5. Gazdasági, vállalkozásfejlesztési akcióterület

48. ábra: Derecske akcióterületei 2021-2027

Forrás: Saját szerkesztés

3.2 Az egyes akcióterületeken megvalósítandó fejlesztések összefoglaló bemutatása

3.2.1 Városközponti akcióterület

A település központjában található akcióterület fejlesztésének fókuszában olyan funkciók állnak, amelyek a város és a térség lakossága számára relevánsak. A központi területek fejlesztésével a cél a városközpont egységes arculatú, fenntartható fejlesztésének folytatása, amely a város sajátos szerkezetét megőrzi, ugyanakkor lehetővé teszi a modern kisvárosi életformát, az egyes szolgáltatások gyors és egyszerű elérhetőségét.

A beavatkozási területen megvalósítandó fejlesztések alapvetően a központi funkciók megerősítését szolgálják, ugyanakkor a városrészben élők életminőségének javításával hozzájárulnak a lakófunkciók erősítéséhez, összességében pedig szerepet játszanak a tudatos, pozitív kisvárosi imázs kialakításában.

- **Derecskei Disznótor turisztikai infrastrukturális háttérének fejlesztése:** A rendezvényt komplex módon kiszolgáló létesítmény kialakítása tervezett, ennek keretében a védelem alatt álló volt katolikus iskola 2 épületből álló épületegyüttesének komplex akadálymentes felújítása történik meg. A kisebb, 1800-as évek elején épült épületben (bruttó 157 m²) kísérőrendezvényeknek helyet adó vendégfogadó tér, vizesblokk és teakonyha kerül kialakításra. A nagyobb, 1930-ban épült épületben (bruttó 248 m²) 2 db egymástól elkülönülő öltöző-pihenőblokk kerül kialakításra. Az udvaron, nyilvános WC és 1 darab filagória és a rendezvényt kiszolgáló eszközök tárolása céljából, tároló szín kerül megépítésre. Mobil színpad, ledfal és bútorok kerülnek beszerzésre, valamint marketing tevékenység valósul meg. (Helyszín: Templomkert tér 4.)
- **Élhető Derecske:** A projekt három fő elemből áll, melyek szervesen kapcsolódnak mind a már korábban megvalósult, mind a folyamatban lévő projektekhez, hozzájárulva azok pozitív hatásainak felerősítéséhez. (Helyszínek: Makkay János tér – Bihari Tér)
 - Sétány építés: a „Patak sétány” a Makkay János tér és a Bihari Tér közötti kapcsolat megteremtésével feltárja az eddig elzárt, alulhasznosított roncsolt területeket, új közterületet hozva létre. Cél a Patak sétány kialakítása, belső udvarok megnyitása, sétáló zöld utca kialakítása.
 - Játsszótér bővítés: A projekt keretében játszótérfejlesztés valósul meg a Makkay János téren. Ennek keretében a meglévő játszótér bővítése olyan játszóeszközökkel, utcabútorokkal és ivókúttal történik, melyek gazdagítják a meglévő játszó eszköz park kínálatát.
 - Tetőtér beépítés: A Makkay János téren lévő „Szolgáltatóház I.” jelű épület tetőterének beépítésével új, közcélokot szolgáló sport-és szabadidős létesítmény kerül kialakításra, a szükséges kiszolgáló helyiségekkel együtt.
- **Közoktatáshoz kapcsolódó épületek energetikai korszerűsítése Derecskén: Derecskei I. Rákóczi György Gimnázium, Technikum és Kollégium kollégiumi épületének energetikai korszerűsítése** keretében homlokzati hőszigetelés készítése, külső nyílászárócsere, gépészeti felújítás, akadálymentesítés. (Helyszín: Köztársaság út 99.)
- **Derecskei Gondozási Központ fejlesztése:** A projekt keretében a szociális alapszolgáltatásokat ellátó épület energetikai felújítása, valamint a funkcióknak megfelelő belső átalakítása és eszközbeszerzés valósul meg. (Helyszín: Bocskai utca 6.)
- **Fal-Asztal:** A fejlesztés célja közösségi tér fejlesztése szabadtéri eszközök beszerzésével (szabadtéri pingpongasztal, csocsóasztal, teqball asztal és mászófal beszerzése) a Makkay János téren (másik helyszín a Sárospályi Sportpálya).
- **Művelődési ház és könyvtár bővítése és felújítása:** A projekt keretében az alábbi felújítások tervezettek: színpadtechnika, világítási rendszer, digitális hangosítási rendszer, nézőtér, klimatizálás. (Helyszín: Köztársaság út 107.)
- **Konyha és étterem bővítés:** Konyhatechnológia felújítása, modernizálása, étterem alapterületének növelése (DEVAG – Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft.). (Helyszín: Lengyel utca 1.)
- **Városháza belső udvarának többfunkciós megújítása:** A projekt keretében az udvar térkövezése, világítás, elektromos ellátás kiépítése eszközbeszerzés tervezett. (Helyszín: Köztársaság út 126.)
- **Helytörténeti- és kézműves udvar kialakítása:** A Derecskei értéktárban szereplő kézműves mesterségeket (szűrrátét, kosárfonás, kovács stb.) bemutató kézműves udvar kialakítása (Helyszín: Templomkert tér 4.).

- **Református és katolikus templomok renoválása:** A tervezett fejlesztések között szerepel a városközpontban található református és katolikus templomok felújítása. (Helyszín: Templomkert tér)
- **Termásvíz hasznosítása közintézmények fűtése céljából:** Derecske kedvező adottságokkal rendelkezik a geotermikus energia hasznosítása terén, ezért geotermikus városfűtési rendszer kialakítása tervezett a közintézmények fűtése céljából (Polgármesteri Hivatal, Általános és középiskola telephelyei, Egészség ház, Művelődési ház, Óvoda, Bölcsőde, Járási Hivatal).

3.2.2 Sport és rekreációs akcióterület

A város vonzerejének és népességmegtartó képességének erősítése érdekében fontos a Derecskén elérhető sport és rekreációs lehetőségek fejlesztése. Ennek érdekében az alábbi beavatkozások megvalósítását tervezett:

- **Erőemelő kondipark:** 9 elemes szabadtéri erőemelő kondipark építése a sárostoni sportpályán (DEVAG – Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft.). (Helyszín: Kossuth utca 18/a)
- **Sárostoni futópálya felújítása:** A Sárostoni Sportpályán szabadtéri kondipark és gördeszkapálya épült, így a közösségi sportélet egyre szélesedő lehetőségeit kínálja a pálya. Az ingatlanon található futópálya, mely felújítandó állapotú. (Helyszín: Kossuth utca 16.)
- **Városi Sportcsarnok épületének felújítása:** tervezett energetikai épületfelújítás a következőket foglalja magában: homlokzati hőszigetelés készítése, egyúttal a homlokzat újravakolása, újraszínezése; lapostető, padlásfödémek és tetőtérbeépítés határoló szerkezeteinek hőszigetelése. (Helyszín: Kossuth utca 18/a)
- **Fal-Asztal:** A fejlesztés célja közösségi tér fejlesztése szabadtéri eszközök beszerzésével (szabadtéri pingpongasztal, csocsóasztal, teqball asztal és mászófal beszerzése) a Sárostoni Sportpályán (másik helyszín a Makkay János tér).
- **Sárostoni sport és rekreációs terület bővítése és komplex fejlesztése:** a város fejlesztési elképzelései között szerepel a derecske sárostoni sportpálya hosszútávú fejlesztése Ennek elemei lehetnek az alábbiak: többfunkciós záportároló, közpark kialakítása, rekreációs terek kialakítása, lelátó építése, labdarúgó és futópálya felújítása, műfüves pálya kialakítása, mászófal, pumpapálya, komplex akadálymentesítés, parkolók építése, belső úthálózat, sétányok kialakítása. (Helyszín: Kossuth utca 18/a)

3.2.3 Szociális városrehabilitációs akcióterületek

Derecske kedvezőtlen társadalmi mutatókkal rendelkező városrészeiben olyan beavatkozások megvalósítása szükséges, amelyek integráltan kezelik a lakókörnyezet infrastrukturális hiányosságait, valamint az ott élők munkaerőpiaci, képzettségi, egészségügyi és egyéb problémáit – összhangban az Antiszegregációs programmal. A szociális városrehabilitációs akcióterületeken az alábbi beavatkozások tervezettek:

- Északkeleti akcióterület:
 - **Északkeleti akcióterület szociális városrehabilitációja:** Ingatlanvásárlás, meglévő épületek felújítása, szociális bérlakások kialakítása (Kisderecske)
 - **Felhagyott „Seprűkötő üzem” közcélú hasznosítása:** Üresen álló épület felújítása, új funkció kialakítása, közhasznú foglalkoztatás keretében (Helyszín: Vasút utca)

- Északnyugati akcióterület:
 - **Északnyugati akcióterület szociális városrehabilitációja:** Ingatlanvásárlás, meglévő épületek felújítása, szociális bérlakások kialakítása (Helyszín: Csuklya, Szív, Nyúl, Hársfa, Meggyfa, Akácfa utcák)
 - **Játszótér felújítása:** köztéri játszótér felújítása (Helyszín: Hunyadi utca)
- **Szociális (alacsony, közel 0 rezsiű) passzív ház besorolású lakások kialakítása:** 5 db szociális bérlakás építése / felújítása, (alacsony, közel 0 rezsiű) passzív ház besorolású, lakások kialakítása

A szociális városrehabilitációs akcióterületeket, az ott élő lakosságot érintik a fentiek túl egyes útfejlesztési projektek (pl. a belterületi utak építésének egyes elemei közül a Vasút utca), illetve olyan beavatkozások is, amelyek a város más területein valósulnak meg, de pozitív hatást gyakorolnak a leromlott városi területek fejlődésére.

3.2.4 Gazdasági, vállalkozásfejlesztési akcióterület

A területen a közeljövőben elengedhetetlenül szükséges a vállalkozói övezet még szabadon értékesíthető területeinek vállalkozások fogadására alkalmas infrastruktúrával való ellátása, illetve a betelepülő vállalkozások termelési tevékenységének folytatásához szükséges szolgáltatások fejlesztése.

- **Vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben:** A város hosszú távú céljai között szerepel a Kisderecske városrészben található vállalkozói övezet területeinek infrastrukturális fejlesztése több ütemben.

3.3 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések

Az akcióterületeken tervezett beavatkozásokon túl számos fejlesztési elképzelés azonosítható az akcióterületeken kívüli városi területeken, amelyek között a pontszerű fejlesztések mellett találhatóak hálózatos, azaz a város több pontját is érintő, hasonló típusú fejlesztések (ilyenek pl. a vonalas infrastruktúrákat érintő fejlesztések).

Vonalas infrastruktúrákat érintő, hálózatos fejlesztések:

- **Belterületi utak fejlesztése Derecskén:** A projekt keretében önkormányzati tulajdonú, belterületi gyűjtőutak, lakóutak aszfalt burkolattal történő fejlesztése valósul meg:
 - Akácfa utca
 - Homok utca
 - Bercsényi utca
- **Belterületi utak építése:** 7 db, 100%-os önkormányzati tulajdonban levő út szilárd burkolattal történő építése, csapadékvíz-elvezetéssel együtt, belvízelvezető árkok kialakítása:
 - Irányi Dániel utca
 - Zöldfa utca
 - Csillag utca
 - Nefelejcs utca
 - Bihari tér
 - Tüzér utca
 - Vasút utca

- **Gépjármű közlekedésű utak felületszilárdítása több ütemben:** A beavatkozás célja további belterületi utak fejlesztése hosszabb távon, szilárd burkolattal való ellátása.
- **Belterületi parkolók kialakítása:** A fejlesztés célja a városi közintézmények környezetében parkolók kialakítása.
- **Belterületi járdahálózat fejlesztése:** A projekt keretében a város belterületén járdahálózat fejlesztése tervezett.
- **Kerékpárúthoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása:** A tervezett projekt az alábbi elemeket foglalja magában a 47. számú főút melletti kerékpárút környezetében:
 - Fedett pihenőhely kialakítása kerékpár támaszokkal, ivókút, szemetes, kerékpár javítási lehetőség, okospad, interaktív információs pont. Az ingatlan területén rekultivációt követően park kialakítása, őshonos növények telepítésével. Automata forgalomszámláló állomás telepítése. (Helyszín: Derecske „Déli kapuja” a beton focilabda mellett, közvetlenül a kerékpárút mellett.)
 - A teljes Derecskei kerékpárút szakasz mentén a fák állapotának felmérése, a hiányzó fák pótlása, bel- és külterületen egyaránt.
 - A Kisderecskei útelágazástól a Derecske Vasútállomásig tartó kb. 395 m hosszú, erősen megromlott állapotú kerékpárút felújítása, kiszélesítése 2,6 m burkolatszélességűre.
 - Kerékpáros turisztikai napok, programok, szemléletformálás. Jó gyakorlatok, kerékpáros turisztikai konferencia szervezése.
- **Belterület kerékpáros forgalmi fejlesztései:** A 47. számú főút melletti kerékpárút belterületi szakaszán, a Vasútállomástól a Batthyány utcáig nem elválasztott gyalogos és kerékpárút felújítása tervezett.
- **Külterületi helyi közutak fejlesztése Derecskén II.:** A fejlesztés keretében a külterületi mezőgazdasági utak mechanikai stabilizációja tervezett (Helyszín: Kandia utca, Vasútállomással szembeni út).
- **Külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése III.:** A fejlesztés keretében a külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése tervezett, III. ütem.
- **Csapadékvíz, belvíz elvezetési problémák megoldása:** A fejlesztés célja Derecske belvízelvezetése, III. ütem megvalósítása (9462 fm hosszon).

További, a város akcióterületeken kívüli részeit érintő pontszerű infrastrukturális fejlesztések:

- **Derecskei Lőtér felújítása:** A Derecskei Lőtér több helyi civil szervezet is használja. A Derecskei Lövészklub részére lőállás került korábban kialakításra, melyet az egyesület próbál folyamatosan karbantartani és fejleszteni. (A helyi kutyabarát klub is használja az ingatlant, a közreműködésükkel korábban LEADER forrásból sikerült kutyafuttatót építeni.)
- **Ravatalozó felújítása:** A projekt keretein belül felújításra kerül a városi köztemetőben a ravatalozó épülete. A projekt elemei: akadálymentesítés, nyílászáró csere, festés, ravatalozó előtti rész felújítása, burkolatcserék, parkosítás.
- **Derecske köztemetőinek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése:** A projekt célja a köztemető további fejlesztése: parkoló felújítása, bővítése, akadálymentes belső utak kialakítása.
- **Zöldhulladék, építési törmelék kezelése:** A fejlesztés keretében hulladékudvar kialakítása tervezett Derecskén.
- **Közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakasza mentén:** A fejlesztés célja közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakaszának a Petőfi u. és a Viola u. közé eső területén.
- **Tájház felújítása, közösségi tér kialakítása:** A fejlesztés célja tájház felújítása, közösségi tér kialakítása (Helyszín: Nyárfa utca 30).

További, a város egészségét érintő fejlesztések:

- **Egészségmegőrzéshez kapcsolódó programok megvalósítása Derecskén:** A projekt fő célja a megelőzés – ennek érdekében reprezentatív egészségügyi állapotfelmérés. Az adatok elemzése, kiértékelése eredményeként tanulmány készül. Testi, lelki egészség szemléletformáló programok kerülnek megvalósításra. Az egészségházban szervezetfejlesztés megvalósítása tervezett, melyhez kapcsolódóan eszközök kerülnek beszerzésre. Mindezek mellett helyben nem elérhető szűrővizsgálatok kerülnek szervezésre a városban. A projekt megvalósításába bevonásra kerülnek a helyi sport és civil szervezetek.
- **Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása a következő generációknak:** A projekt keretében a városi értéktárban szereplő értékek bemutatása történik, emellett a határmenti partner kulturális és turisztikai értékei is bemutatásra kerülnek. A megvalósítás során közös tematikus táborok kerülnek megszervezésre, az érintett partner települések gyermekei, fiataljai számára (pl. grafikai, kézműves, néptánc stb.) A programokhoz kapcsolódóan eszköz, hangszer, népviselet és anyagbeszerzésre kerül sor. A projekt megvalósulásáról dokumentumfilm készül.
- **Idősek otthona építése:** A tervezett fejlesztés célja 100 férőhelyes bentlakásos idősek otthona intézmény építése (helyszín még nem ismert).
- **Térségi öntözőrendszer fejlesztése II. ütem:** A projekt célja Derecske külterületén a belvízelvezető csatornák kettős működésűvé tétele.
- **Integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása:** A fejlesztés keretében cél automata meteorológiai állomások telepítése, más településekkel együttműködve; adatok gyűjtése szerveren; előrejelzés interneten és telefonos applikáción keresztül.

3.4 A tervezett fejlesztések illeszkedése a stratégia céljaihoz

A településen a stratégia időtávjában megvalósítani kívánt fejlesztések egy, vagy több városi szintű tematikus eléréséhez járulnak hozzá. Az egyes fejlesztési projektjavaslatok és a középtávú városi célok kapcsolatát a következő táblázat foglalja össze.

18. táblázat: A tervezett fejlesztések illeszkedése a tematikus célokhoz

Projekt megnevezése	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
Derecskei Disznótor turisztikai infrastrukturális háttérének fejlesztése					
Élhető Derecske (sétány építés, játszótér bővítés, tetőtér beépítés)					
Közoktatáshoz kapcsolódó épületek energetikai korszerűsítése Derecskén					
Derecskei Gondozási Központ fejlesztése					
Belterületi utak fejlesztése Derecskén					
Belterületi utak építése					
Külterületi helyi közutak fejlesztése Derecskén II.					
Fal-Asztal – Közösségi tér fejlesztése szabadtéri eszközök beszerzésével					
Erőemelő kondipark építése					
Kerékpárúthoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása					
Egészségmegőrzéshez kapcsolódó programok megvalósítása Derecskén					
Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása a következő generációknak					
Sárostói futópálya felújítása					
Derecskei Lőtér felújítása					
Ravatalozó felújítása					
További fejlesztési elképzelések					
Művelődési ház és könyvtár bővítése és felújítása					
Konyha és étterem bővítés (DEVAG)					
Városháza belső udvarának többfunkciós megújítása					

Projekt megnevezése	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
Helytörténeti- és kézműves udvar kialakítása					
Idősek otthona építése					
Vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben					
Északkeleti akcióterület szociális városrehabilitációja					
Felhagyott „Seprűkötő üzem” közcélú hasznosítása					
Szociális (alacsony, közel 0 rezsijű) passzívház besorolású, lakások kialakítása					
Északnyugati akcióterület szociális városrehabilitációja					
Sáros tó – Sport és rekreációs terület bővítése és fejlesztése					
Derecske köztéri játszóterének felújítása					
Térségi öntözőrendszer fejlesztése II. ütem					
Gépjármű közlekedésű utak felület szilárdítása több ütemben					
Református és katolikus templomok renoválása					
Belterületi parkolók kialakítása					
Belterületi járdahálózat fejlesztése					
Belterület kerékpáros forgalmi fejlesztései					
Külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése					
Csapadékvíz, belvíz elvezetési problémák megoldása					

Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája 2023 – Munkaverzió

Projekt megnevezése	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
Derecske köztemetőinek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése					
Integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása					
Zöldhulladék, építési törmelék kezelése					
Közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakaszának a Petőfi u. és a Viola u. közé eső területén					
Tájház felújítása, közösségi tér kialakítása					
Termásvíz hasznosítása közintézmények fűtése céljából					

3.5 A fejlesztések ütemezése

A tervezett fejlesztések 2021 és 2030 között kerülnek megvalósításra. A fejlesztések indikatív ütemezése a következő szempontok figyelembevételével történt meg, amelyet a források rendelkezésre állása, illetve a megváltozott külső körülmények a későbbiekben módosíthatnak:

- indokoltság, szükségesség:
 - a fejlesztések által érintett lakosság száma és szociális helyzete,
 - a fejlesztések időszerűsége,
 - a fejlesztések lakosság általi elfogadottsága és támogatottsága,
- egymásra épülés:
 - a fejlesztések egymással való kapcsolata, egymásra épülése,
 - a fejlesztések megvalósítási időigénye,
- hatások:
 - a fejlesztések hatása a város egészére,
 - a fejlesztések gazdasági és társadalmi multiplikátor hatása,
- finanszírozás és fenntarthatóság:
 - a támogatási források megszerzésének lehetősége és esélye,
 - a rendelkezésre álló önkormányzati saját erő nagysága,
 - a bevonható magánforrások mértéke,
 - a létrehozott kapacitások fenntarthatósága.

A városban tervezett fejlesztések megvalósításának tervezett ütemezését az alábbi táblázat foglalja össze.

19. táblázat: A tervezett fejlesztések indikatív ütemezése

Projekt megnevezése	Projekt megvalósítás tervezett időszaka	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Derecskei Disznótor turisztikai infrastrukturális háttérének fejlesztése	2023-2026										
Élhető Derecske	2022-2025										
Közoktatáshoz kapcsolódó épületek energetikai korszerűsítése Derecskén	2022-2025										
Derecskei Gondozási Központ fejlesztése	2023-2026										
Belterületi utak fejlesztése Derecskén	2023-2026										
Belterületi utak építése	2021-2023										
Külterületi helyi közutak fejlesztése Derecskén II.	2022-2024										
Fal-Asztal – Közösségi tér fejlesztése szabadtéri eszközök beszerzésével	2022-2023										
Erőemelő kondipark építése	2022-2023										
Kerékpárúthoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása	2024-2027										
Egészségmegőrzéshez kapcsolódó programok megvalósítása Derecskén	2024-2027										
Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása a következő generációknak	2024-2027										
Sárostói futópálya felújítása	2024-2026										
Derecskei Lőtér felújítása	2024-2026										

Projekt megnevezése	Projekt megvalósítás tervezett időszaka	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ravatalozó felújítása	2024-2026										
További fejlesztési elképzelések											
Művelődési ház és könyvtár bővítése és felújítása	2027										
Konyha és étterem bővítés (DEVAG)	2027										
Városháza belső udvarának többfunkciós megújítása	2027										
Helytörténeti- és kézműves udvar kialakítása	2027										
Idősek otthona építése	2027										
Vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben	2027										
Északkeleti akcióterület szociális városrehabilitációja	2027										
Felhagyott „Seprűkötő üzem” közcélú hasznosítása	2027										
Szociális (alacsony, közel 0 rezsijú) passzívház besorolású, lakások kialakítása	2027										
Északnyugati akcióterület szociális városrehabilitációja	2027										
Sáros tó – Sport és rekreációs terület bővítése és fejlesztése	2027										
Derecske köztéri játszóterének felújítása	2027										
Térségi öntözőrendszer fejlesztése II. ütem	2030										
Gépjármű közlekedésű utak felület szilárdítása több ütemben	2030										
Református és katolikus templomok renoválása	2030										
Belterületi parkolók kialakítása	2027										
Belterületi járdahálózat fejlesztése	2027										
Belterület kerékpáros forgalmi fejlesztései	2027										
Külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése	2027										
Csapadékvíz, belvíz elvezetési problémák megoldása	2030										
Derecske köztemetőinek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése	2027										
Integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása	2027										
Zöldhulladék, építési törmelék kezelése	2027										
Közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakaszának a Petőfi u. és a Viola u. közé eső területén	2027										
Tájház felújítása, közösségi tér kialakítása	2027										
Termásvíz hasznosítása közintézmények fűtése céljából	2027										

3.6 A fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A tervezett jelentősebb projektek finanszírozási forrásait elsősorban a 2021-2027 közötti Európai Unió támogatások jelentik, ami az egyes szereplők – elsősorban az önkormányzat – saját forrásaival egészül ki, részben a támogatások társfinanszírozása, részben a teljes mértékben saját forrásból megvalósítandó fejlesztések kapcsán.

Magyarország 2021-2027-es időszakra vonatkozó Partnerségi Megállapodásában kijelölt fejlesztési irányok alapján – hasonlóan az előző fejlesztési időszakhoz – több operatív program keretében kerül felhasználásra az Európai Unió által biztosított támogatás, amelyek a következők:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz),
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz),
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz),
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz),
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz),
- Magyar Halgazdálkodási Operatív Program Plusz (MAHOP Plusz),
- Végrehajtási Operatív Program Plusz (VOP Plusz),
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz).

A városok számára fontos fejlesztési forrást jelent a TOP Plusz program. Ezen források tervezése és felhasználása a vármegyei Integrált Területi Programokon (ITP) keresztül valósul meg, amely tartalmazza a vármegye területén megvalósítani tervezett intézkedéseket. A 2021-2027-es időszakra vonatkozóan Hajdú-Bihar Vármegye Integrált Területi Programjának 7 éves forráskerete 127,32 milliárd Ft.

20. táblázat A Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz 1-3. és 6. prioritás intézkedéseinek területi forrásallokációja, milliárd Ft

Intézkedés	Hajdú-Bihar Vármegyei Önkormányzat
1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	0,10
1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások	33,63
1.3 Fenntartható városfejlesztés	13,12
2.1 Klímabarát vármegye	13,74
3.1 Vármegyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)	9,48
3.2 Fenntartható városfejlesztés (ESZA+ elemei)	5,93
3.3 Helyi és térségi közszolgáltatások (ERFA)	8,47
3.4 Fenntartható humán infrastruktúra (ERFA)	8,74
6.1 Helyi gazdaság-fejlesztés	22,81
6.2 Fenntartható versenyképes városfejlesztés	11,30

Forrás: A Kormány 1196/2023. (V. 15.) Korm. határozata a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz keretében megvalósuló integrált területi programok elfogadásáról

Az operatív programok mellett a városok a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) forrásaiban is részesülhetnek. Az RRF célja elsősorban a koronavírus járvány gazdasági és társadalmi hatásainak ellensúlyozása, illetve a gazdaság ellenállóképességének, fenntarthatóságának és a zöld és a digitális átmenettel kapcsolatos kihívásokra és lehetőségekre való felkészültségének a növelése. A véglegesített magyar terv 2026-ig összesen 2 300 milliárd forintnyi stratégiai fejlesztési projektet foglal össze.

Mindezek mellett a városok egyéb európai uniós és nemzetközi támogatást is bevonhatnak fejlesztéseik megvalósításába:

- Transznacionális programok (pl. Interreg Danube Transnational Program, Interreg Central-Europe Programme, Interreg Europe Programme),

- Határon átnyúló együttműködési programok (pl. Románia-Magyarország, Magyarország-Szlovákia-Románia-Ukrajna),
- Közvetlen brüsszeli kiírású programok (pl. Horizon 2020, Europe for Citizens, LIFE),
- Dedikált városfejlesztési források (pl. URBACT, Urban Innovative Actions).

A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a **tervezett projektek** indikatív forrásigényét, lehetséges finanszírozási forrását és a projektek státuszát.

21. táblázat: A tervezett fejlesztések vázlatos pénzügyi terve

Beavatkozás, projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Projekt státusza
Derecskei Disznótor turisztikai infrastrukturális háttérnek fejlesztése	293,7 (nettó)	TOP_PLUSZ-1.1.3-21-HB1-2022-00005	Megvalósítás folyamatban
Élhető Derecske	240	TOP PLUSZ-1.2.1-21-HB1-2022-00058	Megvalósítás folyamatban
Közoktatáshoz kapcsolódó épületek energetikai korszerűsítése Derecskén	147,2	TOP_PLUSZ-2.1.1-21-HB1-2022-00038	Megvalósítás folyamatban
Derecskei Gondozási Központ fejlesztése	99,5	TOP_PLUSZ-3.3.2-21-HB1-2022-00003	Megvalósítás folyamatban
Belterületi utak fejlesztése Derecskén	240	TOP_PLUSZ-1.2.3-21-HB1-2022-00011	Megvalósítás folyamatban
Belterületi utak építése	138,9	1869/2021. (XII. 3.) Korm. határozat	Beruházás megvalósult, vízjogi engedély és forgalomba-helyezési engedély folyamatban
Külterületi helyi közutak fejlesztése Derecskén II.	248,3	VP6-7.2.1.1-21	Megvalósítás folyamatban
Fal-Asztal – Községi tér fejlesztése szabadtéri eszközök beszerzésével	8,5	LEADER	Folyamatban van
Erőemelő kondipark	15,4 (nettó)	LEADER	Folyamatban van
Kerékpárúthoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása	200	ROHU 2021-2027	Projektötlet, tervezés folyamatban
Egészségmegőrzéshez kapcsolódó programok megvalósítása Derecskén	150	ROHU 2021-2027	Projektötlet
Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása a következő generációknak	200	ROHU 2021-2027	Projektötlet
Sárostói futópálya felújítása	15	LEADER	Projektötlet
Derecskei Lőtér felújítása	20	LEADER	Projektötlet
Ravatalozó felújítása	15	LEADER	Projektötlet
További fejlesztési elképzelések			
Művelődési ház és könyvtár bővítése és felújítása	200	Támogatás	Projektötlet
Konyha és étterem bővítés (DEVAG)	200	Saját forrás	Projektötlet
Városháza belső udvarának többfunkciós megújítása	50	Pályázat	Projektötlet
Helytörténeti- és kézműves udvar kialakítása	50	Pályázat	Projektötlet
Idősek otthona építése	500	Pályázat	Projektötlet
Vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben	300	Pályázat	Projektötlet
Északkeleti akcióterület szociális városrehabilitációja	200	Pályázat	Projektötlet

Beavatkozás, projekt megnevezése	Indikatív költségvetés (millió Ft)	Finanszírozás lehetséges forrása	Projekt státusza
Felhagyott „Seprűkötő üzem” közcélú hasznosítása	100	Pályázat	Projektötlet
Szociális (alacsony, közel 0 rezsiű) passzívház besorolású, lakások kialakítása	160	pályázat	Projektötlet
Északnyugati akcióterület szociális városrehabilitációja	200	Pályázat	Projektötlet
Sáros tó – Sport és rekreációs terület bővítése és fejlesztése	1.500	Pályázat	Projektötlet
Derecske köztéri játszóterének felújítása	50	Pályázat	Projektötlet
Térségi öntözőrendszer fejlesztése II. ütem	1.000	Pályázat	Projektötlet
Gépjármű közlekedésű utak felület szilárdítása több ütemben	800	Pályázat	Projektötlet
Református és katolikus templomok renoválása	400	Pályázat	Projektötlet
Belterületi parkolók kialakítása	200	Pályázat	Projektötlet
Belterületi járdahálózat fejlesztése	80	Saját erő / Pályázat	Projektötlet
Belterület kerékpáros forgalmi fejlesztései	200	Pályázat	Projektötlet
Külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése	250	Pályázat	Projektötlet
Csapadékvíz, belvíz elvezetési problémák megoldása	500	Pályázat	Terv rendelkezésre áll, újra engedélyeztetése szükséges
Derecske köztemetőinek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése	100	Pályázat	Projektötlet
Integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása	200 (konzorciumi szinten)	Pályázat	Projektötlet
Zöldhulladék, építési törmelék kezelése	50	Pályázat	Projektötlet
Közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakaszának a Petőfi u. és a Viola u. közé eső területén	200	Pályázat	Projektötlet
Tájház felújítása, közösségi tér kialakítása	150	Pályázat	Projektötlet
Termásvíz hasznosítása közintézmények fűtése céljából	3.000	Pályázat	Projektötlet

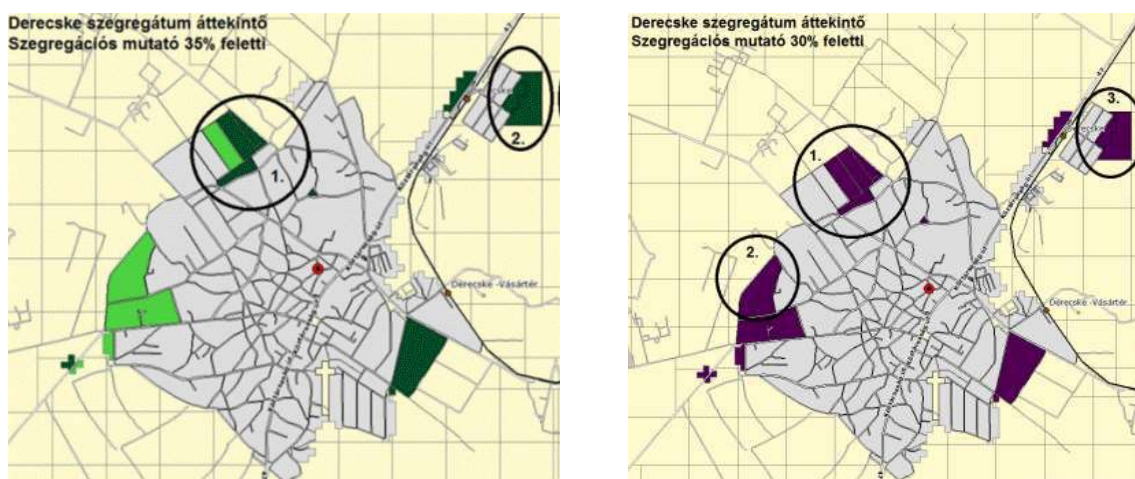
4 ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM

4.1 A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

A szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolását a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 10. mellékletében meghatározott módszertan szerint a KSH végezte el a 2011. évi népszámlálási adatok alapján⁴, az ún. szegregációs mutató kiszámításával. 2000 főnél népesebb települések esetében azok a legalább 50 lakossal rendelkező területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja a 35%-ot, míg a szegregációval veszélyeztetett területek esetén az érték 30% és 35% közé esik.

Derecske városában a 2011. évi népszámlálási adatok alapján két szegregátum és egy szegregációval veszélyeztetett terület azonosítható. Az 1. sz. szegregátum és a szegregációval veszélyeztetett terület a városszövethez kapcsolódva, de a város széléin helyezkedik el, a 2. sz. szegregátum – Újtelep (Kisderecske) – elkülönül a városszövettől.

49 ábra: Derecske szegregátumai

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

A 2011-es KSH térkép és a hozzá kapcsolódó KSH adatok magyarázatra szorulnak. A 30%-os mutató mentén készült térképen 3. számmal jelölt terület a 35%-os mutató mentén készült térképen 2. számú szegregátumként lett jelölve. A terület kiterjedése és számszerű mutatói is egybeesnek, tehát ugyanazon szegregátumról van szó. Ugyanakkor a 30%-os mutató mentén készült térképen egy, a város másik pontján elhelyezkedő terület került 2. számmal jelölésre, ez a szegregációval veszélyeztetett területet jelöli.

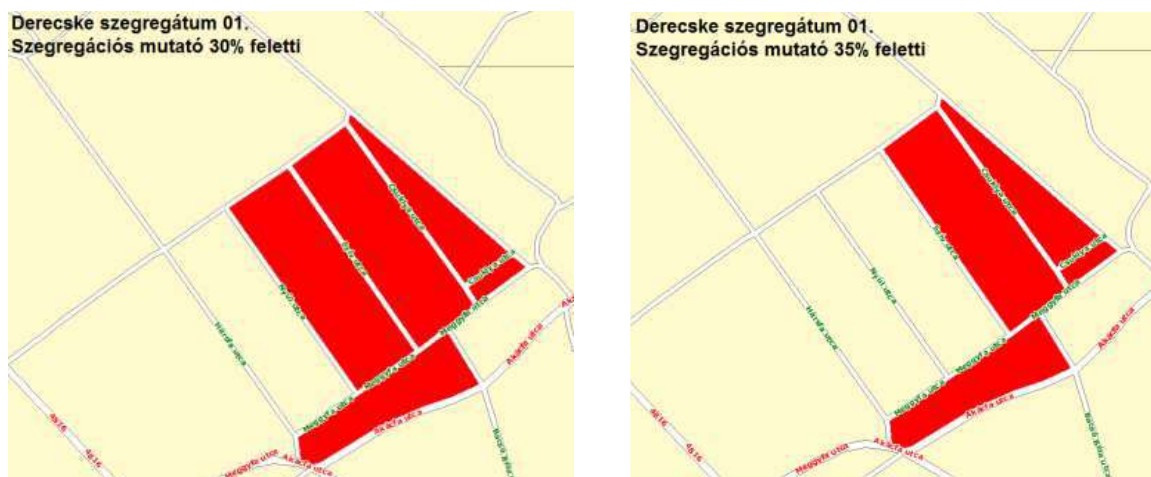
⁴ A jelenleg rendelkezésre álló legfrissebb népszámlálási adatok a 2011. évi népszámlálásból származnak. A 2022. októberi népszámlálás települési szintű adatai várhatóan 2024-ben lesznek elérhetőek.

1. szegregátum

A szegregátum az Észak-nyugati városrészben, az Akácfa u. – Meggyfa u. – Nyúl u. – névtelen u. – Bacsó Béla u. által határolt területen található.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján az itt élők száma 304 fő, ezzel a város legnépesebb szegregátuma. A szegregációs mutató 39,9%. A terület lakónépességének korcsoportos megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a szegregátumok közül itt a második legmagasabb a 0-14 évesek aránya (21,7%), míg a 60 év felettek aránya 13,2%. A fiatalok aránya az 1. szegregátumban magasabb, míg a 60 év felettek aránya alacsonyabb, mint a városi átlag.

50. ábra: 1. szegregátum Derecskén

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH

Az aktív korúak több, mint 65,2%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, a háztartások több, mint 58,7%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs. Felsőfokú végzettséggel 1,1% rendelkezik az itt lakók közül.

A közüzemi infrastruktúra kiépítettsége teljeskörű, a közvilágítás, hulladékszállítás mindenhol megoldott, a vezetékes vízvezeték minden utcában elérhető. A 2016-ban elkészült szennyvízberuházás révén a terület szennyvízhálózata kiépítésre került. Pormentes út az alábbi utcákban található: Akácfa u., Hársfa u., Nyúl u., Szív u., Csuklya u., Móricz Zsigmond u.

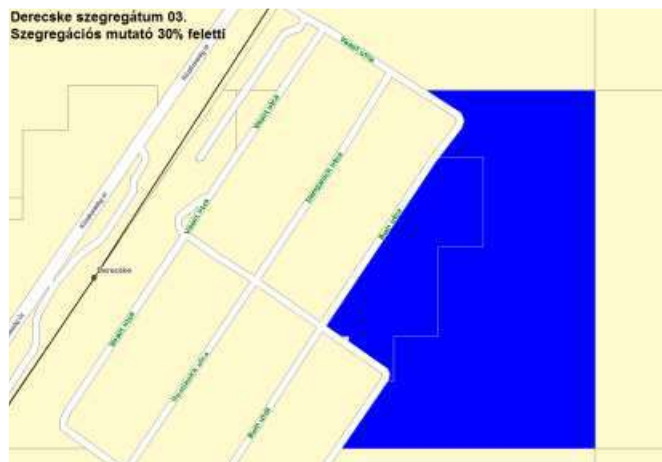
A szegregátumban található lakások száma 105 db, ezek 32,4%-a alacsony komfortfokozatú, ami a városi átlag több, mint duplája. A lakások 14,4%-a egyszobás, jellemzően magántulajdonban vannak, de hat önkormányzati bérlakás is található a területen. A házak többsége tipikus falusi kockaház, vagy régi parasztház.

2. szegregátum

Kisderecske (Újtelep), a városközponttól viszonylag távol eső, magas környezeti terhelést jelentő átmenő forgalommal és ipari tevékenységgel terhelt, a 47. sz. főúttól nyugatra eső részen gazdasági funkciójú, a keletre eső részen jellemzően lakófunkciójú terület, mely a Bem u., névtelen u., Keleti u. és a város belterületének határa által határolt területen található. A területen élők száma 63 fő, ez alapján a legkisebb szegregátum. A szegregációs mutató itt 51,7%.

A 2. szegregátumban kiemelkedően magas a 0-14 évesek aránya, a 2011. évi népszámlálás alapján 50,8%, ami jóval meghaladja a városi átlagot (15,5%). Ezzel szemben a 60 év felettek aránya alig haladja meg a 3%-ot.

51. ábra: 2. szegregátum Derecskén

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH

Az aktív korúak 69%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A háztartások 46,7%-ában egyetlen foglalkoztatott sincs.

A közüzemi infrastruktúra kiépítettsége teljeskörű, a közvilágítás, hulladékszállítás mindenhol megoldott, a vezetékes vízvezeték minden utcában elérhető. Arról nincsenek adatok, hogy vannak-e olyan családok, ahol közüzemi tartozás miatt nincs szolgáltatás. A 2016-ban elkészült szennyvízberuházás révén a terület szennyvízhálózata kiépítésre került. A pormentes utak a szegregátum teljes területén (Bem u., Keleti u., névtelen u., Damjanich u., Vasút u., névtelen u.) hiányoznak.

A területen található lakások száma 13, ezek majdnem 70 %-a alacsony komfortfokozatú. A lakások 38,5%-a egyszobás. jellemzően magántulajdonban vannak, önkormányzati bérlakás nincs a szegregátum területén. A házak többsége régi parasztház, illetve falusias jellegű kockaház.

3. szegregációval veszélyeztetett terület

Derecske szegregációval veszélyeztetett területe a Délnyugati városrészben található, a Nyárfa u. – Nyugati u. – Téglás u. – Budai Nagy Antal u. határolják.

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján az itt élők száma 157 fő, a terület szegregációs mutatója 30,9%. A terület lakónépességének korcsoportok szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a szegregációval veszélyeztetett terület adatai hasonlítanak a leginkább a városi adatokhoz. A 0-14 évesek aránya 15,9% (a városi átlag 15,5%), a 60 év felettek aránya pedig 22,3% (a városi átlag 20,9%).

52. ábra: Szegregációval veszélyeztetett terület Derecskén

Forrás: 2011. évi népszámlálás, KSH

Az aktív korúak 53,6%-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel, a háztartások több, mint 49%-ában pedig nincsen foglalkoztatott.

Az közüzemi hálózatok a szennyvízhálózat kivételével kiépültek, a vezetékes víz, a közvilágítás a hulladékszállítás megoldott, de arra vonatkozóan nincsenek adatok, hogy vannak-e olyan háztartások, ahol tartozások miatt nincs szolgáltatás. Nem pormentes a Nyugati út és a Téglás út.

A területen található lakások száma 53, ennek 34%-a alacsony komfort fokozatú, az egyszobás lakások aránya 15,1%. Valamennyi magántulajdonban van, nincsenek önkormányzati bérlakások. Két nem lakófunkciójú épület található a szegregátum területén.

4.2 Az elmúlt években megvalósított, szegregátumokat érintő beavatkozások

Derecske Város Önkormányzata az előző, 2015-ben elfogadott Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Antiszegregációs programjában számos, a szegregáció mérséklését, vagy megszüntetését célzó és a szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedést fogalmazott meg.

Az elmúlt időszak jelentősebb, a szegregátumokat és azok lakosságát is részben vagy egészben érintő programok és megvalósult pályázatok a következők voltak:

1. EFOP-3.2.9-16-2016-00015 - „Szociális segítő tevékenység fejlesztése a Derecskei Járásban”

A 2017-2019 között, 40.000.000 forint támogatási összeg felhasználásával megvalósuló projekt célja az óvodás és iskoláskorú gyermekek és fiatalok szociális jólétének, életminőségének javítása az elsődleges prevenció megerősítésével, mely az iskolai és óvodai szociális segítség bevezetésével valósulhat meg a pályázatba bevont köznevelési intézményekben. A pályázat célja volt továbbá az intézmények és a gyermekjóléti szolgáltatások közötti kapcsolat megerősítése, közös eljárásrend kialakítása. A Szociális segítő tevékenység fejlesztése a Derecskei Járásban c. pályázat keretében az alábbi programok valósultak meg:

- szociális segítség bevezetése az intézménybe, annak eszköztárának kialakítása, mely az egyéni, csoportos, közösségi tevékenységeken keresztül érhető el,
- szakemberek kompetenciájának fejlesztése, esetmegbeszélések keretében,
- szakmai együttműködés alapjainak a meghatározása a gyermekjóléti központok és intézmények között, melyet az egységes eljárásrend, egységes dokumentáció fog segíteni.

2. EFOP-1.2.11-16-2017-00057 – „Esély Derecskén”

Derecske Város Önkormányzata a 2018-2021 között, 200.000.000 forintból megvalósuló projekt keretében több olyan tevékenységet valósított meg annak érdekében, hogy a vidéki fiatalok számára reális alternatívává váljon a helyben maradás, illetve az oda költözés, ezáltal a vidék népességmegtartó ereje és versenyképessége javuljon. A projekt keretében megvalósult tevékenységek:

- 10 önkormányzati tulajdonban lévő lakás felújítása, illetve lakhatási támogatás biztosítása (előre kialakított értékelése szempontrendszer alapján),
- életpálya-tervezést segítő szolgáltatás keretében álláskereső klub működtetése, amelynek a Derecske Városi Művelődési Ház és Könyvtár biztosít helyet,
- helyi lehetőségeket, értékeket, adottságokat feltáró, erre épülő gazdasági együttműködések generáló tevékenységek keretében vállalkozói nyílt napok, kerekasztal beszélgetések, vállalkozói fórum és vállalkozói café megszervezése,
- ösztöndíjak, ösztönző lehetőségek (hazaköltözők támogatása, Derecskén munkát vállalók támogatása, induló vállalkozások támogatása, gyermekvállalás támogatása, Derecskén lakó és dolgozók támogatása, hiány szakmában a településen elhelyezkedők támogatása) elérhetővé tétele, melyekre évente egyszer, nyílt pályázat keretében lehet pályázni,
- személyre szabott felkészítés hazai és uniós pályázati programokban való részvételre, amelyek keretében a bevont fiatalok számára negyedévente, összesen 12 alkalommal szerveztek felkészítő foglalkozást,
- ifjúsági klub, melynek a Derecskei Művelődési Ház adott otthont.

3. EFOP-3.9.2-16-2017-00033 – „Mindentől messze, a szívhez közel” - Humán kapacitásfejlesztés a Derecskei mikrotérségben

A 2017 és 2021 között, több, mint 345 millió forint támogatásból megvalósuló projekt célja a Derecskei járás öt településén – Derecskén, Létavértesen és vonzáskörzetükben valamint Hosszúpályiban, Monostorpályiban és Kismarjában – a közszolgáltatásban dolgozók képzettségének javítása, ezáltal is fejlesztve az általuk ellátott szolgáltatások minőségét és hatékonyságát, különösen a kis közösségekre ható szolgáltatások kialakításával, személyre szabásával, a szolgáltatási helyek számának és mennyiségi kapacitásának növelésével, a nyújtott szolgáltatások körének bővítésével, az integráltság, a minőségi jellemzők javításával a területi hátrányok kompenzálása érdekében.

A projekt szakmai tartalmát az alábbi tevékenységek adták:

- Az intézményekben dolgozó szakemberek képzése, továbbképzése, meglévő szakmai ismereteik gyarapítása, főként bővítése, a formális képzéseken túl szakterületükön művelhető kiegészítő tudás megszerzésével.
- Jó gyakorlatok átvételére való lehetőségek biztosítása, az egymástól való tanulás kultúrájának fejlesztése, a csapatmunkában való együttműködés fejlesztése, tapasztalatcsere.

- A szakemberek szakmai ismereteinek bővítésén túl igényük felkeltése szakmai személyiségük építésére, a humán közszolgáltatások területén.
- A segítő foglalkozást űzőkre leselkedő veszélyek, így a kiégés megelőzése.
- A veszélyként jelentkező pályaelhagyás meggátlása a szakemberek szociális kompetenciáinak fejlesztésével, érzékenyítés, a befogadó nevelés támogatása.
- A gyermekek/tanulók személyiség- és kompetenciafejlesztése, alapkészségek elsajátításának elősegítése, különös tekintettel a jövőbeli iskolai és munkaerő piaci érvényesülésük elősegítésére a meglévő helyi kezdeményezések támogatásával, a helyi munkaerő piaci integráció érdekében.
- Tehetséggondozás, életpálya-építés iskolán kívüli programok gyakorlatban történő megvalósításával, különös tekintettel a szabadidő hatékony kihasználására, a gyermekek felügyeletének biztosítására a szülők munkaerőpiacra való bekapcsolódása és társadalmi felzárkóztatás érdekében.
- A továbbtanulásra, szakképzésre való felkészítés, a továbbtanulási igény fokozása helyi civil szervezetek, gazdasági szervezetek, felsőoktatási intézmények, önkéntesek bevonásával, komplex szemléletben, szülei és társadalmi környezetük bevonásával.
- A hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók, hallgatók közneveléshez, felsőoktatáshoz való hozzáféréseinek támogatása ösztöndíjrendszer bevezetésével és fenntartásával, valamint a továbbtanuláshoz szükséges idegen nyelvismeret és egyéb kompetenciák fejlesztésével.
- A településen élő kisgyerekeknek nyújtott komplex óvodai szolgáltatás fejlesztése, az óvodai hozzáférés akadálymentessé tétele, különös tekintettel a hátrányos helyzetű 3-6 éves gyermekekre és családtagjaikra, a legújabb IKT eszközök innovációjával.
- A testi-lelki egészség fejlesztését segítő programok, közös tevékenységekben való részvétel ösztönzése, szüleikre és társadalmi környezetükre ható szemléletformálás, konfliktuskezelő eljárások, mediáció ösztönzése.
- A célcsoport tagjainak egészségtudatos magatartásának erősítése, az egészséges táplálkozás, az ökotudatosság fejlesztése, a testi-lelki egészség megővésének fontosságát célzó közös, fenntartható programok bevezetése.
- A projektben megvalósuló tevékenységek által gyakorolt hatás következményeként a települések lakosságmegetartó erejének növelése.
- A programban résztvevő célcsoportok, különös tekintettel a humán közszolgáltatásban dolgozóakra és a szolgáltatást igénybe vevő gyermekek, tanulók, hallgatók számára ingyenes digitális alapkészségek fejlesztése, a digitális írástudás, az internethasználat elterjesztése körükben.

4. EFOP-1.8.2-17-2017-00004 – „Praxisközösség Derecskén”

A 2018 és 2020 között, több, mint 102 millió forintos támogatásból megvalósuló projekt célja egy praxisközösség létrehozása volt a Derecskén, amely érdekében 3 különálló tevékenység került megvalósításra:

- Szűrővizsgálatok elvégzése, és a lakosság egyéni állapotfelmérése,
- Prevenciós tevékenységek megvalósítása és fenntartása,
- Gondozási tevékenység rendszerének kidolgozása és bevezetése.

5. ROHU425 - „Joint Development of Human Resources in Cross-Border Area”

A projekt 2020 és 2022 között valósult meg, mintegy 1.136.941,13 EUR összköltségvetéssel, melyből Derecske 318.365,8 EUR-t nyert. A projektből 100 fő képzése valósult meg, előzetes képzési

igényfelmérés alapján, amely keretében megszólításra került Derecske Város Önkormányzata, költségvetési szervei, valamint a gazdasági szerve is, továbbá a város területén működő vállalkozók és a képviselő testület tagjai által a lakosság is. A projekt keretében a következő képzések valósultak meg:

- Bérügyintéző,
- Számviteli ügyintéző,
- Kerti munkás,
- Targonca vezető,
- Közbeszerzési referens,
- Társasházkezelő,
- Kulturális rendezvényszervező,
- A krízistanácsadás alapjai a szociális munkában,
- Angol nyelv,
- Betanított parkgondozó.

Az önkormányzat tapasztalatai alapján a pályázatokból megvalósult program jellegű fejlesztések a pályázatok időtartamára korlátozódtak, a lakosság részéről azonban folyamatos az igény a hasonló program iránt.

4.3 Antiszegregációs intézkedési terv

4.3.1 A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések

Derecske Város elemi érdeke és célja, hogy az egyenlő hozzáférés, az esélyegyenlőség és az integráció biztosításának elve az élet minden területén megvalósuljon a városban. Ehhez a város a lakhatási feltételek biztosítása mellett – széleskörű együttműködésen alapuló – többféle szociális, képzési, foglalkoztatási, a szolgáltatásokhoz való hozzáférést javító intézkedések együttesével kíván hozzájárulni. Az alacsony státusú lakosok integrációjának előmozdításához szükséges feltétel az egyenlő hozzáférés biztosításán túl olyan szolgáltatások tervezése és megvalósítása, amelyek csökkentik munkaerő-piaci hátrányaikat, javítják foglalkoztatási esélyeiket, hozzájárulva ezzel társadalmi mobilizációjukhoz.

Derecske Város célja a társadalmi és környezeti szegregáció csökkentése a település teljes területén, melynek teljesülését az alábbi horizontális célok és intézkedések megvalósítása szolgálja:

1. Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosítása a településen

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése és ezen belül a területi vagy más típusú szegregáció feloldása Derecske számára a fenntartható városfejlődés egyik záloga. A jövőben a város megvalósuló fejlesztéseinél figyelembe veszi, hogy azok nem okozhatják sem horizontálisan, sem területileg a szegregáció kialakulását vagy erősödését. Az esélyegyenlőség, a szegregáció-mentesség biztosításához az alábbi intézkedés(ek) megvalósítása szükséges:

- Anti-diszkriminációs jelzőrendszer működtetése
- Építési tilalom elrendelése a szegregátumok területén a szegregáció erősödésének megakadályozására
- Bérlakások kialakítása integrált lakókörnyezetben
- Szociális városrehabilitációs program megvalósítása

2. Oktatási integráció biztosítása

Az esélyteremtés legfontosabb eszközét a megfelelő színvonalú és mindenki számára hozzáférhető oktatás jelenti, amely már az óvodába lépés előtt megkezdődik. Az Önkormányzat befolyása az érintett köznevelési intézmények fenntartói viszonyainak változása óta korlátozott, ezért a hátrányos helyzetű gyermekek lemorzsolódásának megelőzése, a devianciák elkerülése érdekében tervezett intézkedéseket a város a KLIK helyi tankerületével együttműködve valósíthatja meg. Az oktatási integráció biztosításához az Önkormányzat az alábbi intézkedések megvalósításával járulhat hozzá:

- A jó minőségű oktatáshoz való hozzáférés biztosítása
- Kiscsoportos és egyéni fejlesztések, terápiák biztosítása szűrést követően az 5. életévét betöltött óvodások részére, a fejlesztő szakemberek biztosításával
- Az óvodapedagógusok létszámának biztosítása a törvényi előírásoknak megfelelően
- Tanoda létrehozása

3. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása

A szegregációs mutató meghatározásában kiemelt szerepe van a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők arányának az aktív korú lakosságon belül. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása tehát elemi része a társadalmi és környezeti szegregáció csökkentésének. A cél elérése érdekében a város olyan intézkedések megvalósítását tervezi, amelyek a rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedésével, a tartós munkanélküliek számának csökkenésével, az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedésével járnak. Emellett cél a munkahelyteremtéshez hozzájáruló beruházások ösztönzése, a munkaerőpiac igényeivel összehangolt képzések biztosítása is. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javításához az Önkormányzat az alábbi intézkedésekkel kíván hozzájárulni:

- HH lakosság bekapcsolása az önkormányzati fejlesztések kivitelezésébe
- Szociális szövetkezet létrehozása
- Foglalkoztatás bővítéséhez kapcsolódó képzések tervezése, megvalósítása
- Felnőtt képzések részvételének növelése, alternatív oktatási módszerek bevezetése, tanoda programok indítása

4. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása

A megfelelő színvonalú szociális munka biztosítása érdekében rendkívül fontos a szociális területen dolgozók továbbképzése, új gyakorlatok, lehetőségek megismerése. A szolgáltatások bővítése pályázati forrásokból oly módon kell megtörténjen, hogy az új szolgáltatások, projektek hatékony működtetése érdekében létszámfejlesztésre is sor kerüljön. Az egészségnevelés-egészségfejlesztés kiemelt szerepet kell kapjon városi szinten is, és ezen belül a hátrányos helyzetű lakosok minél szélesebb körű bevonására van szükség. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását az alábbi intézkedések megvalósulása szolgálja:

- A korai fejlesztés érdekében Biztos Kezdet Gyerekház/vagy program működtetése
- Prevenációs programok működtetése
- Szociális szakemberek képzése
- Egészségfejlesztő programok, szűrőprogramok szervezése
- Szociális lakásállomány növelése

5. Közösségi terek, közösségi szolgáltatások biztosítása

A közösségi terek és közösségi szolgáltatások biztosítása aktívan hozzájárul a társadalmi szegregáció csökkentéséhez, amely hosszú távon hozzájárul a szegregált lakókörnyezetek helyzetének komplex javításához. Ennek érdekében a város célja a szabadidő hasznos eltöltéséhez szükséges feltételek biztosítása, az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő programok helyszíneinek biztosítása, valamint a társadalmi kohéziót erősítő szemléletformáló és közösségépítő akciók és rendezvények szervezése. A közösségi terek, közösségi szolgáltatások biztosítása az alábbi intézkedésekkel valósítható meg:

- Biztos Kezdet Gyerekház és Tanoda szolgáltatások helyszínéül épület biztosítása
- Városi alközpontok kialakítása, közösségi terek kialakítása
- Kulturális bemutatók tartása
- Sport és szabadidős tevékenységet biztosító közösségi tér kialakítása
- Játsszótér, sporttevékenységre alkalmas közösségi tér építése

6. Lakókörnyezet rehabilitációja

A nagy létszámú szegregátumok megszüntetése nem lehetséges, ezért az Önkormányzat legfőbb célja, hogy a rossz állagú ingatlanok felszámolásával, a mobilizációs lehetőségek megteremtésével a szegregációt oldja, a szegregátumokban élők számát csökkentse. Emellett a területek rehabilitációjával biztosítható az élhető lakókörnyezet a lakosok számára. A lakókörnyezet rehabilitációjához az alábbi intézkedések járulnak hozzá:

- Járdák kiépítése
- Pormentes útburkolat kiépítése
- Zöldfelületek növelése

4.3.2 A tervezett fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia keretében tervezett intézkedésekkel, valamint a projektfejlesztés során alapvető elvárás, hogy azok ne eredményezzenek egyenlőtlenséget, diszkriminációt, ne idézzenek elő zárványokat, ne vezessenek szegregációhoz, vagy járuljanak hozzá ezek konzerválódásához. A projektfejlesztés dokumentumainak, a település stratégiai dokumentumainak és a település helyi rendeleteinek elkészítésekor ugyanezen elveknek kell érvényre jutniuk. Ezen elvárások teljesülése érdekében az Önkormányzat a következő intézkedések megvalósítását tervezi:

- A projektfejlesztés során az Önkormányzat elemi érdeke a tervezett tevékenységek társadalmi elfogadottsága. Mind az előkészítés, mind a megvalósítás során biztosítva lesz a társadalmi párbeszéd, amely folyamatokba a Roma Nemzetiségi Önkormányzat is bevonásra kerül.
- A közösségi térként és szociális, oktatási célra is használt épületek integrált lakókörnyezetben kerülnek kialakításra, hogy az Önkormányzat biztosítsa a többségi társadalom tagjainak a részvételét a fejlesztések megvalósítása és fenntartása során.
- A különböző fejlesztések fizikai megközelíthetőségének tervezése elengedhetetlen a mindenki számára biztosított hozzáférés érdekében.
- Az alacsony státuszú és szegregátumokban élő lakosság foglalkoztatásának elősegítését az Önkormányzat támogathatja a projektek megvalósítása során, részben a közfoglalkoztatás keretében, részben pedig előírható közbeszerzési feltételként.

- Az Önkormányzat célirányos kampányt tervez minden fejlesztés, program, a település életét befolyásoló esemény, illetve a településen megjelenő szolgáltatás széles körű megismertetésére, a hátrányos helyzetű csoportok tájékoztatására.

Az előző alfejezetben meghatározott intézkedések minél nagyobb arányú beépítése a tervezett fejlesztésekbe kétféle módon is megvalósulhat: egyfelől önálló antiszegregációs tartalmú projektek kidolgozásával, másfelől lehetőség szerint más projektekben való megjelenítéssel (pl.: a szociális vagy egészségügyi szakemberek számára szervezett képzés(ek) tematikájába beépíthető a hátrányos helyzetű személyekkel való eredményes együttműködéshez szükséges készségek elsajátítása).

4.3.3 A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

Azok a konkrét beavatkozások, amelyek eredményeként a szegregációs mutatót adó statisztikai jellemzők értéke potenciálisan javulhat, a horizontális célok és intézkedések tervezése során megfogalmazásra kerültek a 4.3.1-es fejezetben.

Ezeken túlmenően, illetve ezekkel a beavatkozásokkal összhangban a város önkormányzata a fennhatósága alatt álló valamennyi terület egészére nézve kötelezettséget vállal az **Antiszegregációs programban foglaltak érvényesítésére**. A hatósága, felügyelete alá tartozó szervek és intézmények vállalják, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására törekednek.

Az Önkormányzat a szegregált területeken különösen hangsúlyosan területi alapú beavatkozásokat tervez, amelynek elsődleges célja a területi koncentráció csökkentése. Ezzel párhuzamosan a társadalmi integrációt, re-integrációt szolgáló komplex eszközöket – munkaerő-piac, oktatás, szociális hozzáférés, társadalmi kirekesztettség csökkentése – alkalmaz, hogy a szegregált területen élők **életminősége, ezen belül a lakhatási körülmények, a foglalkoztatási és képzettségi mutatók javuljanak, az itt élők egészségtudatos magatartása kialakuljon**.

A területeken élőket jelentős mértékben sújtja az **alacsony iskolai végzettség, a munkanélküliség, a munkakeresés feladásából adódó inaktivitás** problémája. A rossz foglalkoztathatóság a megélhetést biztosító rendszeres munkajövedelem hiányát okozza, így az érintettek kiszolgáltatott helyzetben, **rossz anyagi körülmények között élnek**.

Az antiszegregációs beavatkozások általános célkitűzése, hogy a szegregációval érintett területeken élők jelenlegi és jövőbeli **életminősége javuljon**. Az életminőség jelentős elemét képezik a **lakhatás körülményei**, az itt élők **jövedelmi viszonyai**, és ez utóbbihoz szorosan kapcsolódik a **megfelelő képzés** megszerzése, amely a jövedelemszerzést elősegítő tényező.

5 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

5.1 Külső összefüggések

Derecske Integrált Településfejlesztési Stratégiájának kidolgozása során figyelembe kell venni a helyi, megyei, illetve országos dokumentumokat, továbbá a nemzetközi trendeket, irányvonalakat, amelyek meghatározzák a fejlesztéspolitikai és szakpolitikai kereteket. A vizsgált stratégiák, programok célkitűzéseinek fényében a város fejlődését elősegítő összefüggések válhatnak nyilvánvalóvá.

Az alábbi fejezetben a releváns nemzetközi és hazai programok, illetve dokumentumok célrendszerével való kapcsolódási pontok vizsgálatára kerül sor.

5.1.1 A stratégia illeszkedése nemzetközi szintű fejlesztési programokhoz

5.1.1.1 Illeszkedés az Európai Unió 2021-2027 szakpolitikai célkitűzéseiseihez

Az Európai Unió a 2021-2027-es programozási időszakra az előző hétéves ciklushoz képest egy más szemléletű, egyszerűbb programot fogalmazott meg a regionális fejlesztés és kohézió 2020 után kezdődő időszakára. Az új programozási időszak középpontjában álló öt prioritást az Európai Parlament és a Tanács vonatkozó CPR rendelettervezete (COM(2018) 375 final, 2018/0196(COD)) határozta meg:

- (1) **Intelligensebb Európa:** az innováción, a digitalizáción, a gazdasági átalakuláson és a kisvállalkozásoknak nyújtott támogatáson keresztül.
- (2) **Zöldebb, karbonszegény Európa:** a Párizsi Megállapodás végrehajtásával, valamint az energiaügyi átállásba, a megújuló energiaforrásokba és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetéssel.
- (3) **Jobban összekapcsolt Európa:** a stratégiai szállítási és digitális hálózatokkal.
- (4) **Szociálisabb Európa:** a szociális jogok európai pillérének megvalósításával, valamint a minőségi foglalkoztatás, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatásával.
- (5) **A polgárokhoz közelebb álló Európa:** a helyileg irányított növekedési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés Európai Unió-szerte való támogatása révén.

Az alábbi táblázat összefoglalja az ITS célrendszerének az EU 2021-2027 célkitűzéseiseihez való illeszkedését.

22.táblázat: Az EU szakpolitikai célkitűzéseisei és az ITS célok kapcsolata

Európai Unió 2021-2027 célkitűzések	Derecske ITS tematikus célkitűzések
(1) Intelligensebb Európa	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések
(2) Zöldebb, karbonszegény Európa	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
(3) Jobban összekapcsolt Európa	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat
(4) Szociálisabb Európa	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek

Európai Unió 2021-2027 célkitűzések	Derecske ITS tematikus célkitűzések
(5) A polgárokhoz közelebb álló Európa	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek

Forrás: Saját szerkesztés

5.1.1.2 Illeszkedés a Duna Régió Stratégiához

A Duna Régió Stratégia 14 kelet-közép-európai ország (9 EU tagállam: Ausztria, Bulgária, Csehország, Horvátország, Magyarország, Németország, Románia, Szlovákia, Szlovénia; és 5 Unión kívüli: Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Moldova, Szerbia, Ukrajna) összefogó fejlesztési dokumentuma. A koncepció 4 pillérrel és 11 prioritási területtel rendelkezik:

- A. A Duna régió összekapcsolása a többi régióval
 - PA 1/a A mobilitás és a multimodalitás fejlesztése - belvízi hajóutak
 - PA 1/b A mobilitás és az intermodalitás fejlesztése - vasúti közúti és légi közlekedés
 - PA 2 A fenntartható energia használatának ösztönzése
 - PA 3 A kultúra és az idegenforgalom, valamint az emberek egymással való kapcsolatteremtésének előmozdítása
- B. Környezetvédelem a Duna régióban
 - PA 4 A vizek minőségének helyreállítása és megőrzése
 - PA 5 Környezeti kockázatok kezelése
 - PA 6 A biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése
- C. A jólét megteremtése a Duna régióban
 - PA 7 Tudásalapú társadalom kialakítása a kutatás, az oktatás és az információs technológiák segítségével
 - PA 8 A vállalkozások versenyképességének, beleértve a vállalkozások közötti regionális együttműködések (klaszterek) fejlesztésének támogatása
 - PA 9 Az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés
- D. A Duna régió megerősítése
 - PA 10 Az intézményrendszer kibővítése és az intézményi együttműködés megerősítése
 - PA 11 Együttműködés a biztonság javítása és a szervezett és súlyos bűncselekmények elleni küzdelem érdekében

Derecske ITS-ének tematikus célkitűzései illeszkednek a Duna Régió Stratégia pilléreihez és prioritási területeihez, azok megvalósulásához teljes mértékben hozzájárulnak.

5.1.2 Illeszkedés az országos és megyei területfejlesztési tervdokumentumokhoz

5.1.2.1 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

A 2014-ben elfogadott Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) című dokumentum komplex fejlesztési célokat határoz meg az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési igényei alapján. A koncepció jövőképe szerint Magyarország 2030-ra Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

A jövőkép mellett a dokumentumban 4 hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési cél, illetve tizenhárom specifikus cél (hét szakpolitikai és hat területi cél) is kijelölésre került. A nemzeti jövőkép elérése érdekében a következő átfogó fejlesztési célok megvalósítása tervezett:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az OFTK specifikus célokat is azonosít, amelyek nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket ölelnek fel.

- Szakpolitikai célok:
 - Versenyképes, innovatív gazdaság
 - Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése
 - Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
 - Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
 - Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
 - Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
 - Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme
- Területi célok:
 - Az ország makro-regionális szerepének erősítése
 - A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
 - Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
 - Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
 - Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
 - Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának céljai elsősorban az alábbi OFTK célokhoz kapcsolódnak szorosan:

- Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése,
- Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,

- Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
- Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése.

5.1.2.2 Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFK)

A Magyarország Kormánya által 2013 márciusában elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia című dokumentum a fenntarthatóság felé való átmenet céljait és teendőit foglalja össze a 2012-2024-es időszakra vonatkozóan.

A dokumentum alapján a nemzet fenntarthatósági politikájának átfogó célja a folytonosan változó társadalmi–humán–gazdasági–természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, illetve az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása.

NFFK stratégiai alapján az ország négy alapvető erőforrása terén van szükség fejlődésre:

- Emberi erőforrások: demográfia, egészség, tudás, társadalmi kohézió (leszakadó csoportok integrációja)
- Társadalmi erőforrások: a bizalom infrastruktúrájának erősítése, a munka társadalmi körülményei, a családi értékek erősítése, a múlt örökségének ápolása, kulturális szolgáltatások fejlesztése
- Természeti erőforrások: biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások, az embert érő környezeti terhelések csökkentése, nem megújuló természeti erőforrások
- Gazdasági (fizikai) erőforrások: a vállalkozói tőke és az innováció erősítése, a foglalkoztatás bővítése, költségvetési politika, életpálya-finanszírozás

A Derecske ITS-ében megfogalmazott célok összhangban állnak az NFFK céljaival, Derecske városfejlesztési célrendszere és az NFFK közötti összhang megállapítható.

5.1.2.3 Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS)

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, de 2050-ig tartó időszakra is kihatással lévő átfogó és specifikus célokat foglal magában, melyek illeszkednek a nemzetközi szintű erőfeszítésekhez és célokhoz egy fenntartható, környezettudatos és élhető jövőért. A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia háromszintű célrendszerre épül, amelyek elemei célhierarchiában rendeződnek rendeződnek egymáshoz.

A NÉS **átfogó céljai** és egyben a hazai éghajlatpolitika prioritásai a következők:

- Fenntartható fejlődés egy változó világban: Az éghajlatváltozás nemzeti (természeti, humán és gazdasági) erőforrásainkat veszélyezteti. Cél az élhetőség tartós biztosítása Magyarországon, természeti értékeink, erőforrásaink (termőföld, ivóvíz, biológiai sokféleség), és kulturális kincseink megőrzése, valamint az emberi egészség kiemelt védelme. Cél továbbá a fenntartható, tartósan fennálló (tartamos) fejlődés, amely az erőforrások takarékos és hatékony használatát feltételező gazdasági fordulatra és életmódváltásra épül, elősegítve a területi különbségek mérséklődését.
- Adottságaink, lehetőségeink és korlátaink megismerése: Az éghajlatváltozás jelenségének, természeti hatásainak, területi jellemzőinek és társadalmi gazdasági következményeinek feltárása tudományos megalapozottságú elemzéseket igényel. A tervezési bizonytalanságok csökkentése és az intézkedések hatékonyságának nyomon követése érdekében, továbbá a döntéshozatal támogatására komplex monitoring rendszer, valamint térinformatikai támogatottságú alkalmazkodási és mérséklési elemző értékelő mechanizmusok fejlesztése szükséges, amely az intézkedések hatékonyságának ellenőrzéséhez is alapul szolgál. A

kibocsátás csökkentés és az alkalmazkodás költséghatékony lehetőségeinek feltárásához célirányos kutatási fejlesztési, innovációs tevékenységekre kell támaszkodni.

Az átfogó célok részletesebb, szakterületi kifejtésének leképeződését jelentik a Stratégia **specifikus célkitűzései**:

- Dekarbonizáció
- Az éghajlati sérülékenységi területi vizsgálatának térinformatikai megalapozása
- Alkalmazkodás és felkészülés
- Éghajlati partnerség biztosítása

Derecske ITS-e hozzájárul a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiában foglalt célok megvalósításához, a T4. (Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat) és T5. (Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek) tematikus célok révén. Ezen célok elérése érdekében Derecske a következő fejlesztési irányokat fogalmazta meg:

- energiahatékonyság fejlesztése, megújuló energiaforrások hasznosítása, digitális okos megoldások
- csapadékvíz-elvezetés és gazdálkodás, csapadékvíz hasznosítása
- parkok, zöldterületek, sétányok fejlesztése, rendszerbe foglalása
- környezetszennyezés csökkentése, lakossági szemléletformálás
- fenntartható közlekedési szemléletformálás és az infrastrukturális feltételek javítása

5.1.2.4 Hajdú-Bihar megyei Területfejlesztési Stratégiai Program 2021-2027

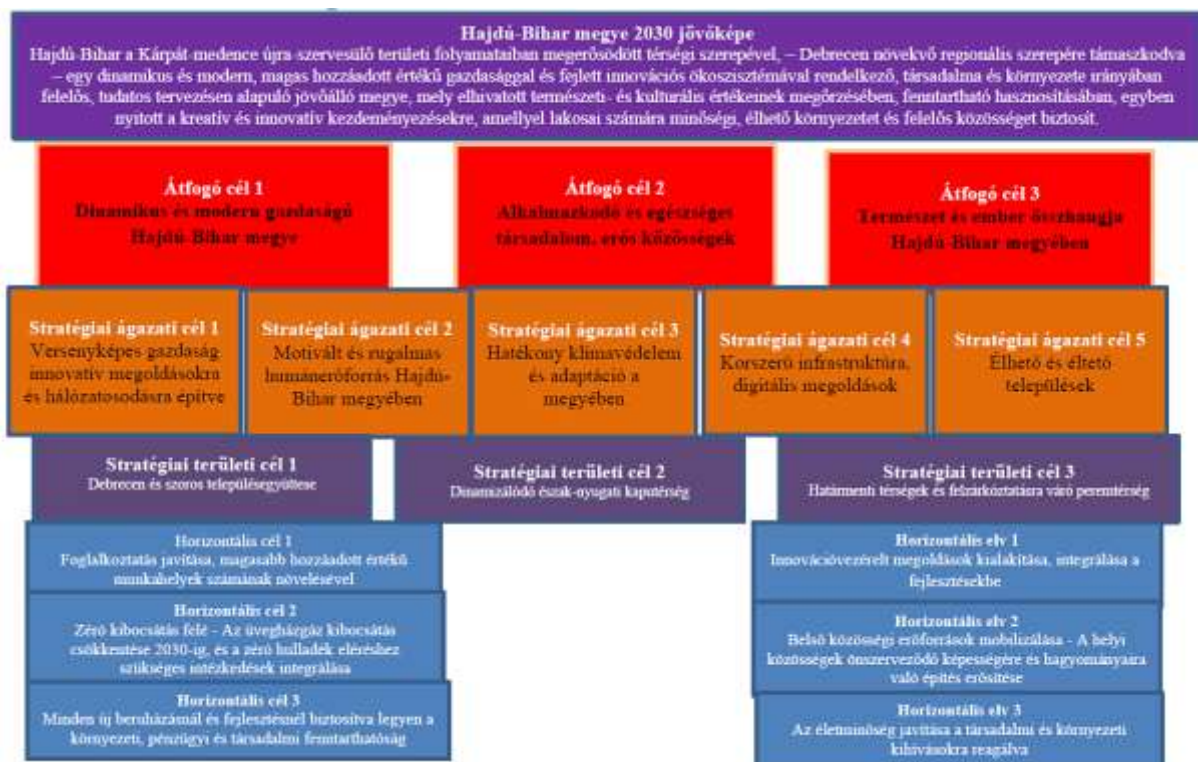
A Hajdú-Bihar Vármegye Közgyűlése 2021-ben fogadta el a 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozóan **Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Konceptióját, valamint Területfejlesztési Programját** (annak stratégiai és operatív programrészét). A dokumentumban megfogalmazásra kerül a vármegye 2030-ig érvényes jövőképe, amely alapján „*Hajdú-Bihar a Kárpát-medence újra-szervesülő területi folyamataiban megerősödött térségi szerepével, – Debrecen növekvő regionális szerepére támaszkodva – egy dinamikus és modern, magas hozzáadott értékű gazdasággal és fejlett innovációs ökoszisztémával rendelkező, társadalmi és környezeti irányában felelős, tudatos tervezésen alapuló jövőálló megye, mely elhivatott természeti- és kulturális értékeinek megőrzésében, fenntartható hasznosításában, egyben nyitott a kreatív és innovatív kezdeményezésekre, amellyel lakosai számára minőségi, élhető környezetet és felelős közösséget biztosít.*”

A dokumentum stratégiai és operatív programrésze együttesen jelöli ki Hajdú-Bihar megye 2021-2027-es időszakra vonatkozó fejlesztési irányait, elképzeléseit, és támogatja a helyi igényekre alapozott, megyei szintű fejlesztéseket lehetővé tévő új területi operatív program végrehajtását, három átfogó célon keresztül:

- Dinamikus és modern gazdaságú Hajdú-Bihar megye
- Alkalmazkodó és egészséges társadalom, erős közösségek
- Természet és ember összhangja Hajdú-Bihar megyében

A három átfogó cél elérése érdekében 5 stratégiai ágazati cél került kijelölésre, amelyeket további stratégiai területi célok támogatnak.

53. ábra: A Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Program célrendszere

Forrás: Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Stratégiai Program 2021-2027

A vármegyei Területfejlesztési Program és az ITS közötti koherenciát az alábbi táblázat részletezi:

23. táblázat: A vármegyei területfejlesztési prioritások és az ITS kapcsolata

Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Program prioritásai	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
1. prioritás: Fenntartható környezet	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
2. prioritás: Klímaadaptáció és klímavédelem a megyében	T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek
3. prioritás: A megye gazdaságának komplex fejlesztése	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések
4. prioritás: Az elérhetőség további fejlesztése Hajdú-Bihar megyében	T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat
5. prioritás: Rugalmasan alkalmazkodó intelligens társadalom	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések
6. prioritás: Egészséges és gondoskodó társadalom	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek
7. prioritás: Az innovatív gazdaságot támogató környezet fejlesztése Debrecenben és környékén	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek
8. prioritás: Élhető vidék, élhető települések	T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek

Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Program prioritásai	Az ITS kapcsolódó tematikus céljai
	T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek

Forrás: Saját szerkesztés

5.1.3 Egyéb helyi fejlesztési és rendezési dokumentumokkal való kapcsolat

5.1.3.1 Illeszkedés a településfejlesztési koncepcióhoz, településrendezési eszközökhöz

Derecske Város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának célenszere épít a már elkészült és hatályban lévő stratégiai, tervezési dokumentumokra, illetve az azokban foglalt célkitűzésekre és tervekre.

Derecske Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 215/2018. (XII.20.) határozattal fogadta el a város **Településfejlesztési Koncepcióját**, mely az alábbi három átfogó célt jelöli ki:

- Gazdaság – A megerősödött és differenciált helyi vállalkozói szférára épülő kiegyensúlyozottabb gazdasági szerkezet kialakítása. A mezőgazdasági és ipari vállalkozások bővüljenek, a helyben foglalkoztatás növekedjen.
- Társadalom – A járásközponti szerep megerősítése. A városban megmutatkozó lakossági igények kielégítése, a magas életszínvonal biztosítása, valamint a környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A lakosság életkörülménye folyamatosan javuljon. A lakosság száma növekedjen, munkanélküliség csökkenjen, és egyéb mutatók javuljanak.
- Épített és természeti környezet – A természeti, kulturális és történelmi értékek egymást erősítő egységének megteremtése, az épített környezet fejlesztése, a történelmi értékek megőrzése és hangsúlyosabb bemutatása, hozzájárulva ezzel a lakosság életminőségének, egyúttal az idegenforgalom fejlődéséhez is. A település arculatának további városiasodása, szépítése.

A Koncepcióban megfogalmazott átfogó célok elérését további részcélok segítik, melyek a következők:

- T1: A versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtése
- T2: A járásközponti szerepkör megerősítése
- T3: A helyiek életminőségének, életkörülményeinek javítása
- T4: Fenntartható városfejlesztés

Az ITS a Koncepcióban kijelölt jövőképre, átfogó és részcélokra építve, azokat továbbvezetve jelöli ki Derecske számára a középtávon elérendő városi szintű tematikus célokat és városrészi szintű területi célokat. A Településfejlesztési Koncepció tematikus rész céljai és az ITS-ben megfogalmazott tematikus célkitűzések összhangját az alábbi táblázat szemlélteti.

24.táblázat: A Településfejlesztési Konceptió és az ITS összhangja

Az ITS városi szintű tematikus célkitűzései	A Településfejlesztési Konceptióban megfogalmazott rész céljai
T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	T1: A versenyképes gazdaság feltételeinek megteremtése
T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	T2: A járásközponti szerepkör megerősítése T3: A helyiek életminőségének, életkörülményeinek javítása
T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	T2: A járásközponti szerepkör megerősítése T3: A helyiek életminőségének, életkörülményeinek javítása
T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	T4: Fenntartható városfejlesztés
T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek	T4: Fenntartható városfejlesztés

Forrás: Saját szerkesztés

Derecske városára vonatkozóan a következő **településrendezési eszközök** vannak hatályban:

- Derecske Város Helyi Építési Szabályzata, a 23/2019. (XII.20.) önkormányzati rendelettel jóváhagyva, és az 1/2022. (I.15.) és 6/2022. (III.4.) rendeletekkel módosítva;
- Derecske Város Fejlesztési- és Településterve, a 276/2019. (XII.19.) KT. számú határozattal jóváhagyva, és a 15/2022. (I.14.) és 77/2022. (III.3.) KT. sz. határozatokkal módosítva.

A város érvényben lévő településfejlesztési koncepciója, illetve településrendezési eszközei és az ITS céljai és tervezett fejlesztései között az összhang biztosított. Az ITS megvalósítása során, az adott beavatkozások véglegesítése közben szükség lehet a tervezett célok és a rendezési terv, valamint a Helyi Építési Szabályzat illeszkedésének újbóli összevetésére, illetve utóbbi dokumentumok szükség szerinti módosítására vagy a fejlesztések újragondolására.

5.1.3.2 Illeszkedés az Önkormányzat Gazdasági Programjához

Derecske Város Önkormányzatának képviselőtestülete a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. Törvény 116. §-a alapján 2020-ban készítette el – majd 2023-ban felülvizsgálta – 2020-2024 közötti időszakra szóló **Gazdasági Programját**.

A gazdasági program alapvető célja, hogy belátható időtávban a helyi közösség partnerségén, kooperációján és összefogásán alapulva olyan lehetőségeket tárjon fel, amelyek megvalósításával Derecske város fejlődése biztosítható.

A Gazdasági Programban rövid, közép és hosszútávú célkitűzések kerültek megfogalmazásra, az alábbiak szerint:

- Rövid távú cél: A pályázati források folyamatos nyomon követése, megszerzése és felhasználása.
- Középtávú cél: A helyi gazdasági-társadalmi adottságok feltérképezése, a kedvező adottságok ösztönzése a fejlesztésre.
- Hosszú távú cél: A lakosság életkörülménye, komfortérzete folyamatosan javuljon. A lakosság száma növekedjen, munkanélküliség tovább csökkenjen, és egyéb mutatók javuljanak. A helyi gazdaság versenyképessége javuljon, a városi közösségi szolgáltatások javuljanak, bővüljenek, a mezőgazdasági és ipari vállalkozások fejlődjenek, a helyben foglalkoztatás növekedjen. A település arculata továbbra is városiasodjon, szépüljön.

A Derecske Város Önkormányzatának Gazdasági Programjában megfogalmazott célkitűzések és az ITS célrendszere között kimutatható az összhang, azok illeszkednek a város jövőképehez.

5.1.3.3 Illeszkedés a helyi esélyegyenlőségi programhoz

2020. július 9-én került elfogadásra Derecske Város Önkormányzatának **Helyi Esélyegyenlőségi Programja (HEP)** a 2020-2025 közötti időszakra vonatkozóan. Az Önkormányzat a megkülönböztetés tilalma, az egyenlő bánásmód, az emberi méltóság tiszteletben tartása, a partneri kapcsolat és együttműködés, a társadalmi szolidaritás, valamint a méltányos és rugalmas elbánás alapelveire építve az alábbi célokat fogalmazta meg:

- az egyenlő bánásmód követelménye alapján, a Magyarország területén tartózkodó természetes személyekkel, ezek csoportjaival, valamint a jogi személyekkel és a jogi személyiségekkel nem rendelkező szervezetekkel szemben azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni,
- az emberi és állampolgári jogok védelme, a gyermeki jogok hatékony képviselete és ellátása,
- nevelés és oktatás, képesség fejlesztés, mint közérdekű cél megvalósulása,
- a gyermek és ifjúságvédelem, a gyermekek és fiatalok érdekképviselete,
- a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése,
- a mélyszegénységben élők és a romák foglalkoztatottságának növelése,
- a többszörösen hátrányos helyzetű csoportok szegregációjának felszámolása,
- a fogyatékossgal élők életkörülményeinek javítása.

Az ITS-ben megfogalmazott fejlesztési lehetőségek tervezése és megvalósítása során az Önkormányzat figyelembe veszi és érvényesíti a HEP-ben rögzített célokat és alapelveket, a HEP-ben megfogalmazott célokkal ellentmondó célkitűzést az ITS nem tartalmaz.

5.1.3.4 Illeszkedés az Önkormányzat egyéb dokumentumaihoz

A **Derecskei Ifjúsági Stratégia** az EFOP-1.2.11-16-2017-00057 „Esély Derecskén” című pályázat keretében készült a 2021-2026 közötti időszakra. A dokumentumot Derecske Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 168/2022. (V.26.) KT. számú határozatával fogadta el. A stratégia a hatályos jogszabályokra alapozva:

- meghatározza az ifjúságpolitika helyi céljait, prioritásait, az önkormányzat felelősségvállalásának területeit, azokat az alapelveket, amelyeket a szolgáltatások, tevékenységek fejlesztése során érvényesíteni kell;
- egy, a fiatalokkal kialakított, rendszerezett elképzelés arra vonatkozóan, hogy a város vezetése hogyan viszonyuljon a városban élő fiatalok élethelyzeteihez, miként határozza meg szerepüket a város életében, közéletében.

A stratégiában megfogalmazott cél alapján Derecske Város Önkormányzatának célja a városhoz való kötődés, lokálpatriotizmus elmélyítése, amely hozzájárul az elvándorlás csökkentéséhez, valamint a felnőtt társadalom szemléletformálása, érzékenyítése a fiatalabb korosztály irányába.

Az Ifjúsági Stratégia jövőképe alapján 2026-ra, a stratégia megvalósulása után a megfogalmazott célok teljesülnek, a fiatalok hallatják hangjukat az őket érintő kérdésekben és nő a közéleti szerepvállalásuk Derecskén. Partneri viszony alakul ki a város önkormányzata és az ifjúsági önkormányzat között, akik szócsövei lehetnek a város fiataljainak, ezen túlmenően pedig az ifjúsági önkormányzat működése által a fiatalok javaslatai beépülnek a döntéshozatali folyamatokba, általuk jobban összefogásra kerülnek a derecskei fiatalok.

Az Ifjúsági Stratégia és az abban foglalt javaslatok és intézkedések összhangban vannak az ITS T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek tematikus céljával.

Szintén az EFOP-1.2.11-16-2017-00057 „Esély Derecskén” című pályázat keretében került kidolgozásra Derecske Város **Foglalkoztatási Konceptiója**. A koncepció alapján a város átfogó célja a településen élők munkához juttatása, munkaerőpiacra történő belépésének, visszatérésének ösztönzése, foglalkoztathatóságának fejlesztése, azaz az egyén foglalkoztatásának megkönnyítése. A város foglalkoztatási céljai a következők:

- 1. cél: Az álláskeresők munkaerőpiaci hátrányainak csökkentése
 - Az álláskeresők képzettségének piaci igényekhez igazodása
 - Az álláskeresők munkavállalási képességének javulása
 - Az álláskeresők munkatapasztalat szerzési lehetőségeinek bővülése
- 2. cél: Az álláshelyek számának növekedése
 - A befektetők számának növekedése
 - Az üres álláshelyek regisztráltságának növekedése
 - Vállalkozóvá válás ösztönzése
- 3. cél: A munkaerő tartalék foglalkoztatásának növekedése
 - Rugalmas foglalkoztatási formák elterjedése
 - A passzív munkanélküliek számának csökkenése
- 4. cél: A vállalkozások munkaerőpiaci versenyképességének javulása
 - A megfelelő tudású szakemberek számának növekedése
 - A közfoglalkoztatás elszívó hatásának csökkenése
 - A munkaerő kereslet és kínálat összehangolása
 - A munkavállalási korú népesség helyben maradásának ösztönzése

A Foglalkoztatási Konceptióban megfogalmazott célok az ITS célrendszerében teljes mértékben összhangban vannak, azok hozzájárulnak a T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek tematikus cél megvalósulásához.

Derecske Város Önkormányzatának Képviselő-testülete először 2016-ban fogadta el **Derecske Város Önkormányzatának Sportkonceptióját**, amelyet a 2022-2025 közötti időszakra aktualizált. A Konceptió határozza meg az Önkormányzat által a sportágazatban kötelezően és önként vállalt feladatok kereteit, valamint tájékoztatást ad a sportágazat résztvevőiről, az Önkormányzat szerepvállalásának irányairól és mértékéről. A Sportkonceptióban kijelölt fejlesztési irányok a következők:

- Szabadidősport fejlesztése
- Diáksport fejlesztése
- Utánpótlás-nevelés fejlesztése
- Versenysport fejlesztése
- Fogyatékosok sportjának fejlesztése
- Sport kerekasztal létrehozása

A Sportkonceptióban megfogalmazott célok és fejlesztési elképzelések összhangban vannak az ITS célrendszerével, illetve hozzájárulnak a T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek tematikus cél megvalósulásához.

Derecske Város Önkormányzatának Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója 2022-ben került felülvizsgálatra. A koncepció elsődleges célja, hogy meghatározza az ellátási kötelezettségek keretébe tartozó feladatok tervezését, a hiányzó ellátások megszervezésének módjait, a más fenntartókkal történő kapcsolattartás feladatait.

A település önkormányzata célként tűzte ki a szociális biztonság rendszerének igazságosabbá és méltányosabbá tételét, amelyhez elengedhetetlen a szociális ágazaton belül hatékony és kiszámítható támogatási rendszer működtetése. Az Önkormányzat törekszik egy olyan ellátórendszer kiépítésére és fenntartására, amely a család megtartó funkcióinak megőrzését támogatja. További cél a helyi közösségek összetartó erejének növelése, lényeges a közösségi szociális munka módszereinek elterjesztése. Ezen célok elérése érdekében az Önkormányzat a szociális alapellátás területén fontos alapelveknek tekinti:

- a szükségletorientált tervezésre épülő szolgáltatási hálózat kiépítését,
- a közösségi alapú szolgáltatási formák és működési mechanizmusok összehangolt fejlesztését, hatékonyságuk növelését, a szolgáltatási infrastruktúra korszerűsítését,
- a kistépülésen élők szociális biztonságának növelését, a szolgáltatások elérhetőségének biztosításával,
- a lakókörnyezetben történő komplex segítségnyújtást,
- a hátrányos helyzetű csoportok kirekesztődésének megakadályozását,
- a szolgáltatások biztonságos működési feltételeinek megteremtését, és
- a szolgáltatást igénybe vevők és a szolgáltatók közötti partnerség elősegítését.

Megállapítható, hogy a Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióban megfogalmazott fejlesztési elképzelések és intézkedések teljes mértékben összhangban vannak az ITS célrendszerével, illetve hozzájárulnak a T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések tematikus cél megvalósulásához.

5.2 Belső összefüggések

5.2.1 A célok és a helyzetértékelésben bemutatott problémák kapcsolata

Jelen fejezet célja, hogy bemutassa, hogy a településfejlesztési stratégiában meghatározott célok teljesülése hogyan és milyen mértékben segíti elő a helyzetelemzés során feltárt városi problémák, gyengeségek mérséklődését, illetve, hogy a célok milyen mértékben építenek a város adottságokra, erősségekre. Az alábbi táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus célok és az erősségek, gyengeségek közötti összefüggéseket.

25. táblázat: A célok és az adottságok, problémák kapcsolata

Célok	Erősségek	Gyengeségek
T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	<ul style="list-style-type: none"> • Kedvező megközelíthetőség, jó földrajzi elhelyezkedés • Erős regionális (Debrecen és Berettyóújfalú), illetve potenciális határon átnyúló kapcsolatok (Nagyvárad) • Vállalkozások magas száma, széleskörű vállalkozási tevékenységi spektrum • Erős helyi vállalkozói szféra • Mezőgazdasági vállalkozók, őstermelők magas aránya, erős tudásállomány • Országosan ismert mezőgazdasági termelők és termékek 	<ul style="list-style-type: none"> • Munkanélküliek körében a nem piaci igényeknek megfelelő végzettségűek magas aránya • Debreceni Ipari Parkokban történő fejlesztések elszívó ereje • A nagyobb létszámot foglalkoztató vállalatok száma elenyésző • Viszonylag alacsony jövedelmi szint (egy adózóra jutó SZJA alapot képező jövedelem elmarad az országos átlagtól és a vármegyei városok átlagtól) • Kicsi a város tőkevonzó képessége

Célok	Erősségek	Gyengeségek
	<ul style="list-style-type: none"> Fokozatosan csökkenő munkanélküliség Alacsony a diplomás munkanélküliek és pályakezdő álláskeresők száma 	<ul style="list-style-type: none"> Ipari területek kihasználtságának aránya alacsony
T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	<ul style="list-style-type: none"> Derecske járásközponti szerepe A lakosság iskolázottsági szintjének emelkedése Nyitott, jól szervezett, stabil gazdálkodású önkormányzat Széleskörű, minőségi szolgáltatások megléte Megfelelő intézményi ellátottság, színvonalas közoktatási intézmények Hagyományokkal rendelkező, színvonalas rendvédelmi képzés Jó egészségügyi és szociális ellátási rendszer 	<ul style="list-style-type: none"> Több nagyobb város van 20 km-es körzeten belül (elszívó, akadályozó hatás) Csökkenő lakosságszám, elöregedő társadalom Fiatalok alacsony aránya, képzett fiatalok elvándorlása
T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	<ul style="list-style-type: none"> Jó testvérvárosi kapcsolatok Aktív közösségi és kulturális élet, hagyományok, kulturális potenciál Derecskei Települési Értéktár helyi értékei Erős, jól működő civil szervezetek jelenléte és változatos tevékenységi körük Jelentős sportélet és sportolási lehetőségek széles választéka Jelentős, imázs teremtő történelmi múlt Nyitott, befogadó lakosság 	<ul style="list-style-type: none"> A potenciális turisztikai vonzerők infrastrukturális hiányosságai A helyi idegenforgalmi infrastruktúra hiányos (pl. étterem, szálláshely) Kevés a fiatalok számára alkalmas szórakozási hely, lehetőség
T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	<ul style="list-style-type: none"> Kedvező megközelíthetőség, jó földrajzi elhelyezkedés Megépült és épülő autópályák közelsége, ezáltal a település megközelíthetőségének javulása Kedvező közösségi közlekedési lehetőségek Magas a kerékpárosok részaránya a helyi forgalomban 	<ul style="list-style-type: none"> Továbbra is jelentős a településen áthaladó forgalom aránya A kiépített utak aránya alacsony, az önkormányzati és állami utak minősége kifogásolható A vasútállomások elhelyezkedése kiesik, a kötöttpályás közlekedés kihasználatlan
T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek	<ul style="list-style-type: none"> A település közműellátottsága megfelelő Kiemelkedő zöldfelületi ellátottság Derecskei Települési Értéktár helyi értékei Jelentős, imázs teremtő történelmi múlt 	<ul style="list-style-type: none"> A szennyvíztisztító telep kapacitása határán van Megújuló energiaforrások alacsony hasznosítási szintje Aránylag magas a belvízzel veszélyeztetett területek aránya A zöldfelületek nem alkotnak egybefüggő rendszert Funkciótlan zöldterületek megléte

Forrás: Saját szerkesztés

5.2.2 A célok logikai összefüggései

Derecske ITS-e a jövőkép és átfogó cél elérése érdekében 5 városi szintű tematikus célt és 6 városrészi (területi) célt jelöl ki középtávon.

- A tematikus célok lefedik a városfejlesztés legfontosabb tématerületeit (gazdaságfejlesztés, közszolgáltatások, helyi társadalom, közlekedés, városi környezet), és együttesen hozzájárulnak az átfogó cél, illetve a város jövőképének megvalósításához.
- A területi célok egy-egy városrész fejlesztésének irányait jelölik ki, és együttesen hozzájárulnak a tematikus és átfogó célok eléréséhez.

A tematikus és területi célok egymással összefüggésben állnak, kapcsolódásukat az 2.3. fejezet mutatja be részletesen.

5.2.3 A stratégia megvalósíthatósága

A stratégia megvalósíthatósága számos külső és belső tényezőtől függ; ezek egy részét az önkormányzat közvetlenül biztosíthatja, más részére jelentős befolyása van, míg a tényezők jelentős része az önkormányzat tevékenységétől részben vagy egészben független adottságként jelentkezik. A legtöbb ilyen tényezővel kapcsolatban kockázatok is azonosíthatóak, ezeket részletesen az 6. „A stratégia megvalósításának főbb kockázatai” fejezet mutatja be. A megvalósítást befolyásoló legfontosabb tényezők:

- Partnerségi viszonyok: a megvalósítás alapfeltétele, hogy a város az összes érdekelt fél támogatását élvezze, és mind saját polgáraival, mind pedig járási, vármegyei és központi kormányzati partnereivel kölcsönös előnyökön nyugvó, a problémák megoldására koncentráló, kreatív párbeszédet folytasson. A partnerség kiépítése már a tervezés során megkezdődött, és a végrehajtás során a különböző ágazati partnerek bevonásával teljesebbé válik. A partnerségi kérdéseket a 7.4. „A partnerség biztosítása az ITS elkészítése és megvalósítása során” fejezet mutatja be.
- Felelős vezetés: a stratégia megvalósításához – a számos döntéshozói és operatív feladatra tekintettel – felelős és aktív városvezetésre, és jól képzett, tájékozott operatív munkatársakra van szükség. A megfelelő szervezet és személyi állomány a biztosítéka annak, hogy a szükséges döntések megfelelő időben és megfelelő tartalommal megszülessenek, és a döntések alapján az operatív végrehajtó szervezet világos hatáskörökkel dolgozzon a megvalósításon. A vezetés és irányítás feladatait részletesen a 7.2. „Az ITS megvalósításának szervezeti keretei” fejezet tárgyalja.
- Nyomonkövetés, rugalmas tervezés: a változó társadalmi-gazdasági körülményekhez történő alkalmazkodás követelménye szükségessé teszi, hogy a város a stratégia elfogadása után is rugalmasan tudjon alkalmazkodni a lehetőségekhez, külső adottságokhoz. Ehhez megfelelő monitoring és kontrolling rendszer működtetése szükséges, amely lehetővé teszi a megvalósulás nyomonkövetését, az akadályozó tényezők azonosítását és megfelelő intézkedések meghozatalát. A monitoringgal kapcsolatos feladatokat és indikátorokat a 7.5. „Monitoring rendszer kialakítása” című fejezet tartalmazza.
- Pénzügyi tervezés, pénzügyi források: a megvalósítás alapvető feltétele a pénzügyi források megfelelő időben történő rendelkezésre állása. A stratégia megvalósítása – tekintettel a szűkös belső anyagi lehetőségekre – elsősorban külső forrásokra támaszkodhat. A finanszírozás

lehetséges forrásait, azok nagyságrendjét és indikatív ütemezését és a 2.5. „A fejlesztések ütemezés”, valamint a 3.6 „A fejlesztések összehangolt, vázlatos pénzügyi terve” című fejezet tartalmazza.

5.2.4 A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

Jelen fejezetben a stratégiában meghatározott, az önkormányzat döntése értelmében a 2027-ig terjedő időszakban prioritást élvező fejlesztések között azonosítható logikai összefüggéseit mutatjuk be. Azt vizsgáljuk, hogy az egyes beavatkozások milyen mértékben kapcsolódnak más beavatkozásokhoz, mennyiben segítik, vagy éppen rontják azok eredményességét.

Az ITS-ben azonosított beavatkozások köre úgy került meghatározásra, hogy azok

- minél nagyobb mértékben és integrált módon reagáljanak a helyzetelemzésben feltárt problémákra, hiányosságokra (4.2.1 fejezet),
- egyértelműen hozzájáruljanak a települési szintű és a magasabb rangú (vármegyei, országos, EU-s) célkitűzések eléréséhez (4.1 fejezet),
- kölcsönhatása pozitív eredményt mutasson – ezek kerülnek bemutatásra az alábbiakban.

Az ITS keretében nem szükséges minden egyes projekt esetében a konkrét hatások részletes bemutatása, a cél inkább az egyes beavatkozás-típusok közötti hatásmechanizmusok feltárása. A projektek kölcsönhatása, egymásra épülése tematikusan csoportosítva kerül bemutatásra.

- A gazdasági célú infrastrukturális fejlesztések lehetőséget teremtenek a munkahelyteremtésre és a munkahelyek jobb elérhetőségére. Ezek kedvező foglalkoztatási hatását egyértelműen felerősítik a közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódó gazdasági projektek. A város dinamikus gazdasági fejlődése a hátrányos helyzetű lakosság nagyobb mértékű foglalkoztatását is elősegítheti – így indirekt kapcsolat mutatható ki a szociális városrehabilitáció felzárkóztatásra irányuló tevékenységeivel is.
- A közszolgáltatások fejlesztése érdekében megvalósítandó projektek egyaránt hozzájárulnak a térségi szerepkör erősítéséhez, valamint a város és a térség lakosságának életminőségének javításához.
- A kulturális, rekreációs lehetőségek fejlesztése pozitív hatással van a városban élők életminőségére közvetlenül is, illetve a szűkebb és tágabb vonzáskörzetből idelátogató vendégek költése révén a helyi gazdaságra is.
- A tervezett közlekedési fejlesztések egyértelműen hozzájárulnak a lakosság életminőségének javulásához, a gazdasági területek jobb kihasználásához, a forgalomterhelés és ezáltal a zaj- és légszennyezés csökkenéséhez.
- A város épített és természeti környezetének fejlesztésére irányuló beavatkozások közvetett módon szinte az összes többi projektre hatással vannak, hozzájárulnak az életminőség javításához, ezáltal a város népességmentartó erejének növeléséhez.

Mivel a fejlesztések hosszú távon a város teljes területét érintik, ezért a célok teljesülése nem idézi elő hátrányos helyzetű lakosságot tömörítő további szegregátumok kialakulását, a szegregáció erősödését. A városi és városrészi célok egymásra gyakorolt kölcsönhatása egyértelműen pozitív mérleget mutat.

6 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Az ITS megvalósítása és megvalósíthatósága szempontjából fontos, hogy azonosításra kerüljenek azok a kockázatok, amelyek esetleges bekövetkezése a stratégia céljainak elérését veszélyezteti. Az egyes konkrét beavatkozások, projektek megvalósítását veszélyeztető kockázatokat az adott fejlesztések kapcsán szükséges meghatározni és kezelni.

Jelen fejezet a stratégiai szintű kockázatok bemutatása mellett megbecsüli a bekövetkezés **valószínűségét** és **hatásának mértékét**, valamint minden egyes kockázat esetében meghatározza a kockázatkezelési intézkedéseket is. A kockázatok több szempont alapján csoportosíthatók:

- attól függően, hogy az adott kockázat bekövetkezése, illetve megelőzése önkormányzati hatáskörbe tartozik-e, elkülöníthetők **belső és külső** kockázatok;
- a stratégiaalkotás és -megvalósítás **szakaszait** tekintve három típusú kockázat különböztethető meg:
 - tervezéshez kapcsolódó kockázatok: a legfontosabb kockázatot a stratégiaalkotás szempontjából a tervezési környezet változása jelenti; a kockázat kiküszöbölése érdekében folyamatos egyeztetések, szakértői konzultációk valósultak meg, a városi projektportfólió a helyi igények és szükségletek, valamint az EU-célkitűzések és a hazai operatív programok által kijelölt lehetőségek figyelembevételével került kialakításra;
 - megvalósításhoz kapcsolódó kockázatok: a legfőbb nehézséget a tervezett projektek végrehajtásával kapcsolatos műszaki és pénzügyi problémák okozhatják, amelyek megfelelő előkészítési tevékenységgel jelentősen csökkenthetőek;
 - fenntartáshoz kapcsolódó kockázatok: a tervezés és megvalósítás mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az elért eredmények fenntartásának módjára és szervezeti hátterére;
- a kockázatok különböző **tematikus területeken** jelentkezhetnek – felmerülhetnek, jogi-intézményi, pénzügyi-gazdasági, műszaki, vagy társadalmi nehézségek, amelyek akadályozhatják a stratégia céljainak elérését:
 - jogi-intézményi kockázatok: intézményi szempontból a stratégiai program megvalósítására kijelölt intézményi háttér megléte, a hatáskörök megfelelő szétosztása, továbbá a humán kapacitás minősége jelenthetnek kockázatot. Jogi-közbeszerzési kockázat a törvényi, jogszabályi környezet változásaihoz kötődhet, illetve egyes, – főként összetett – beruházások kapcsán a közbeszerzési eljárás elhúzódása okozhatja a megvalósulás csúszását. Mindezek figyelembevétele kiemelt fontosságú feladat.
 - pénzügyi-gazdasági kockázatok: ide tartoznak az elégtelen finanszírozásból, a bizonytalan makrogazdasági tényezőkből adódó kockázati elemek, az egyes támogatási konstrukciók specifikus jellemzői, a saját forrás előteremtésének kérdései, illetve az adott fejlesztés fenntartásához kapcsolódó kockázatok.
 - műszaki kockázatok: ide sorolhatóak a tervezés, megvalósítás, illetve az üzemeltetés során felmerülő kockázatok egyaránt.
 - társadalmi kockázatok: fontos tényező a stratégia megvalósíthatósága szempontjából a megfelelő együttműködő partnerek kiválasztása, a kapcsolatokat szabályozó szerződések pontos megfogalmazása, valamint a lakosság megfelelő bevonása a tervezési folyamatba. Jelentős kockázatot jelenthet a lakosság nem megfelelő szintű tájékoztatása az adott programok tervezéséről, illetve megvalósításáról, a szükséges kommunikáció elmaradása a társadalmi támogatottság meglétét veszélyeztetheti.

26. táblázat Kockázatelemzés

Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas, közepes, alacsony)	Hatás (jelentős, közepes, alacsony)	Kockázatkezelés módja
A jogszabályi környezet kedvezőtlen irányú változása	magas	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> A jogszabályi változások folyamatos figyelemmel kísérése Rugalmas, gyors reagálás a megváltozó jogszabályi körülményekhez
Közbeszerzési eljárások elhúzódnása, sikertelensége	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Az eljárásrend szigorú betartása minden érintett részéről A közbeszerzési dokumentumok megfelelő szakmai előkészítettségének biztosítása Közbeszerzési szakértő alkalmazása
Hatósági dokumentumok hiánya, késése	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> A hatsági dokumentumok ügyintézési időkereteinek figyelembevétele Esetleges késésre, csúszásra előre felkészülés már az előkészítés során
Saját forrás előteremtésének nehézségei	közepes	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Alternatív forráslehetőségek felkutatása
Hazai és európai uniós fejlesztési források elmaradása	közepes	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> A forrás lehívás késedelmére való felkészülés Folyamatos egyeztetés a forrást biztosító szervezetekkel
A fejlesztések, projektek megvalósítási költsége jóval meghaladja a tervezett mértéket	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Részletes projekttervek, átgondolt műszaki tervek, költségvetések készítése Tartalékkeret meghatározása
Kommunikációs nehézségek fellépése a stratégia megvalósításában résztvevő szereplők között	közepes	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Az adott részterületek feladat- és felelősségi rendszerének meghatározása, pontos és világos eljárás rend
A megnövekvő menedzsment feladatok akadályozzák a hatékony megvalósítást	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> A stratégiai és operatív menedzsment kapacitások megerősítése
A megvalósításhoz szükséges szakemberek hiánya	alacsony	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Megfelelő szakmai háttér biztosítása
Előre nem látható műszaki problémák	magas	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Részletes tanulmánytervek készítése, alapos helyszíntelmerítés
Nem megfelelő műszaki tervek vagy kivitelezés	alacsony	közepes	<ul style="list-style-type: none"> A tervezők és kivitelezők kiválasztása során kiemelt figyelem fordítása a szakmai alkalmasság, megfelelő referenciák meglétére
Többletmunka felmerülése	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Esetleges többletmunkára felkészülés már az előkészítés során
Kivitelezés csúszása	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Reális ütemterv összeállítása Kötbér alkalmazása
Az indikátorok teljesítése nem lehetséges	alacsony	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Teljesíthető és mérhető indikátorok meghatározása Folyamatos monitoring tevékenység
A fejlesztési programokhoz szükséges befektetők, partnerek hiánya	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Megfelelő marketing és promóciós tevékenységek, a befektetési lehetőségek kapcsán

Kockázat megnevezése	Valószínűség (magas, közepes, alacsony)	Hatás (jelentős, közepes, alacsony)	Kockázatkezelés módja
Lakossági érdektelenség, fejlesztésekkel szembeni ellenállás, negatív közvélemény	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Magas szintű partnerség biztosítása a tervezés, a megvalósítás és a fenntartás során egyaránt Folyamatos kommunikáció a lakossággal, helyi fórumok szervezése
Az érintett létesítmények fenntartási költségeinek emelkedése	közepes	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Korszerű, hatékony technológiák alkalmazása Költség-haszon elemzés előzetes elvégzése Környezettudatos energiafogyasztásra való ösztönzés, szemléletformálás
A megújított vagy új zöldfelületek gyors degradációja	alacsony	alacsony	<ul style="list-style-type: none"> A városi klímát jól tűrő, honos növényfajok megfelelő időben történő betelepítése Fenntartási költségek biztosítása
A fejlesztések során a természeti környezet sérül, melynek mértéke a tolerálható szintnél magasabb	közepes	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Kiemelt figyelem a beruházások esetében az engedélyek kiadása és az ellenőrzések során a környezeti szempontokra
Kedvezőtlen makrogazdasági folyamatok	közepes	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Alternatív megoldások és eszközök alkalmazása a város fejlődése érdekében Intenzív befektetésösztönzés Vállalkozásfejlesztési tevékenység erősítése
Versenytársak nagymértékű megerősödése	alacsony	közepes	<ul style="list-style-type: none"> Potenciális versenytársak tervezett fejlesztéseinek nyomonkövetése Térségi szintű összefogás a kiegyensúlyozott fejlődés érdekében Hatékony lobbitevékenység A város komparatív versenyelőnyeinek azonosítása és kiaknázása
Változó tervezési környezet (OP-k tartalma, forráskeretek, szervezeti keretek stb.)	magas	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> A változások folyamatos nyomon követése A stratégia illeszkedésének biztosítása a végső változat elfogadásakor ismert tervezési környezethez
Állami hatáskörbe tartozó fejlesztések elmaradása, jelentős csúszása	közepes	magas	<ul style="list-style-type: none"> Alternatív megoldások és eszközök alkalmazása a város fejlődése érdekében Térségi szintű összefogás a kiegyensúlyozott fejlődés érdekében Hatékony lobbitevékenység
Veszélyhelyzetek (járvány, háború) kialakulása	alacsony	jelentős	<ul style="list-style-type: none"> Felkészülés a veszélyhelyzetekre A közösségi programok, városi rendezvények online megvalósíthatóságának biztosítása

Forrás: Saját szerkesztés

Az egyes kockázatok más-más módon hathatnak a megvalósításra. Fontos megvizsgálni, hogy az egyes kockázatok esetleges bekövetkezésük esetén milyen valószínűséggel és milyen mértékben hathatnak a megvalósítás folyamatára.

Vannak olyan kockázati tényezők, melyeknek nagy a valószínűsége és vele együtt a hatása is jelentős. Ezek a kockázatok jelentik a legnagyobb kihívást, hiszen ezek általában külső tényezők befolyásolják, és általában nem lehet irányítani, csak felkészülni rá. Ilyen kockázati tényezőket jelentenek a jogszabályi környezet kedvezőtlen irányba történő változásaiból adódó problémák, illetve az előre nem látható műszaki problémák. Kritikus problémának tekinthető, ha a tervezett projektek, illetve a ITS által kitűzött célok, indikátorok nem, vagy csak részben teljesülnek.

Az alacsony valószínűségű, de mégis jelentős hatású kockázatok komoly odafigyelést igényelnek. Ezek eshetőségére is szükséges felkészülni annak ellenére, hogy kicsi a valószínűségük, hiszen ezek okozhatják a legnagyobb meglepetést a megvalósítást során. Ilyen kockázat lehet a város esetében az európai uniós fejlesztési források elmaradása vagy a saját forrás előteremtésének akadályai. Jelentős kockázati tényező a lakosság érdektelensége, illetve a fejlesztések során a természeti környezet esetleges károsodása.

A közepes valószínűségű és hatású kockázatok közül kiemelendő a beruházások megvalósulásának időbeli csúszása, melyeket elsősorban a közbeszerzési eljárások, illetve a hatósági dokumentumok késése okozhat. Ide sorolható még a nem megfelelő műszaki tervekből adódó idővesztés és az ebből adódó többletmunka szükségessége is.

Az azonosított és bemutatott kockázatok nyomon követése javasolt a stratégia monitoringja során azzal egy időben, évente legalább egyszer.

7 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

7.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

Az önkormányzat a stratégiában meghatározott céljainak elérésének érdekében több típusú, nem beruházási jellegű tevékenységet végez, illetve tervez megvalósítani a jövőben is:

- **Szabályozási tevékenysége** során az önkormányzat meghatározza az egyes városrészek, területek terület felhasználásának módját. Az önkormányzat településrendezési szerződést köthet az egyes településfejlesztési célok megvalósítására az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval. Ezek keretében a szabályozási tervben esetlegesen szükséges módosítások költségeit a beruházás végrehajtójának kell viselnie. Településfejlesztési szerződéseket az önkormányzat az elmúlt időszakban nem alkalmazott, jelentősebb ipari, vagy idegenforgalmi beruházások megvalósítása esetén alkalmazásuk lehetőségét megvizsgálja.
- A város ösztönözni kívánja a **funkcióvesztett, kiüresedett, használaton kívüli épületek** hasznosításának előnyben részesítését, ily módon a már meglévő épületállomány hasznosítása, rehabilitációja is megtörténik. Emellett cél a város területi bővülése helyett a városon belüli **üres telkek, „foghíjtelkek”** hasznosításának ösztönzése.
- **Lakossági szemléletformálás, tudatosítás:** A települési környezet szépítése, élhetőbbé tétele szempontjából hasznos és szemléletformáló hatású egy-egy köztisztasági program szervezése, lakossági parlafű mentesítési, virágosítási, fásítási kampány szervezése, ösztönzése, illetve a városszépítő egyesületek támogatása. A szemléletformálási tevékenység fontos szerepet tölt be az energiahatékonyság, megújuló energiaforrások használatának ösztönzése terén is.
- **Kulturális és szórakozási lehetőségek fejlesztésének ösztönzése:** A város kezdetben helyi adókedvezményekkel, bérleti díj kedvezményekkel, építési illetékedvezmények biztosításával funkcióbővítés céljából ösztönözheti a kulturális, művészeti funkciók, vendéglátóhelyek letelepedését.
- **Vállalkozásfejlesztés, befektetésösztönzés:**
 - A város hosszú távú céljai között szerepel a gazdaságfejlesztés, ideértve a már a városban működő helyi vállalkozásokat és az itt letelepedni kívánó befektetőket. Ennek elősegítése érdekében indokolt könnyen átlátható és versenyképes **helyi támogatási rendszer** kialakítása és megismertetése. Ennek eszközei közé tartozhatnak a nem pénzjellegű támogatások (pl. adó- és illetékedvezmények, mentességek, területhasználati díjkedvezmények), adminisztratív és engedélyezési eljárások egyszerűsítése, engedélyezési eljárások gyorsítása, könnyítése.
 - **Vállalkozásbarát önkormányzat kialakítása, vállalati kapcsolattartó kijelölése:** A helyi vállalkozásokkal való partneri viszony erősítése alapvető fontosságú a város gazdasági fejlődése és a helyi identitás erősítése szempontjából egyaránt. A vállalati kapcsolattartó közvetlen kapcsolatot teremt a helyi vállalkozások és az önkormányzat között, gyorsan és hatékonyan tudja segíteni az ügyintézési folyamatokat, ezzel segíti a bizalomépítést és erősíti a vállalkozások helyi kötődését is.
 - **Befektetésösztönzési tevékenység erősítése:** A külső befektetők vonzása érdekében szükséges közzétenni a város honlapján és egyéb szakmai honlapokon (gazdasági

kamarák, ingatlan befektetők) a rendelkezésre álló vagy potenciális ipari fejlesztési területek adatait, az azokon elérhető vagy lehetséges közmű kapacitásokat, a beépítés szabályait, feltételeit, a területtel kapcsolatos környezeti korlátokat, feltételeket, valamint a lehetséges kedvezmények és támogatások kereteit, hogy a potenciális befektetők a lehetőségekről információhoz jussanak.

7.2 Az ITS megvalósításának szervezeti keretei

A városfejlesztés jelenleg is hatékonyan és szakmailag jól működő szervezeti rendszere a jövőben is alkalmas a városfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységek átgondolt, ütemezett és eredményes megvalósítására. A szervezeti struktúra három részre tagolódik:

- A **stratégiai menedzsmentet** a város képviselőtestülete, jegyzője és polgármestere alkotják. Ők felelősek a döntéshozatal során a városfejlesztési célok elérése érdekében érdemi előrelépéseket tenni, valamint a stratégia megvalósulását, illetve annak társadalmi-gazdasági hatásait nyomon követni, értékelni. A stratégiai menedzsment feladata az ITS rendszeres vagy indokolt esetben történő aktualizálásának biztosítása is.
- Az **operatív menedzsmentet** a polgármesteri hivatal fejlesztések megvalósításában közreműködő szervezeti egységei, valamint az érintett intézmények vezetői alkotják. Ezek a szakemberek saját területükön végzik a stratégiai célok végrehajtásával kapcsolatos feladatokat.
- A **fenntartásban közreműködő** személyek a település, az önkormányzati intézmények munkavállalói, illetve mindazon személyek és szervezetek, akik valamilyen módon kapcsolódnak a városfejlesztés eredményeként létrehozott, megújított létesítményekhez.

7.2.1 A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

Az Önkormányzat településfejlesztési tevékenysége a jogszabályokban meghatározott módon történik. A képviselőtestület hatáskörébe tartozik a településfejlesztés stratégiai szintű irányítása, annak minden eszközét és elemét, minden elkészülő, fejlesztési elképzeléseket tartalmazó dokumentumot, stratégiát vagy programot a képviselőtestület fogad el határozattal vagy rendelettel.

A városfejlesztéssel kapcsolatos döntésekben minden önkormányzati bizottság részt vesz, melyek a következők:

- Városfejlesztési és Pénzügyi Bizottság
- Humánpolitikai Bizottság
- Családügyi és Esélyteremtési Bizottság

A városfejlesztési feladatokban közvetlenül a Városfejlesztési és Pénzügyi Bizottság vesz részt. Figyelemmel kíséri és véleményezi a szakterületét érintő önkormányzati érdekeltségű gazdasági társaságok, illetve intézmények működését.

A településfejlesztési döntések szakmai előkészítésében és operatív végrehajtásában jelentős szerepe van a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységeinek, osztályainak. A Hivatalon belül három szervezeti egység látja el a településfejlesztéshez, az ITS megvalósításához kapcsolódó közvetlen feladatokat: a Településfejlesztési és Beruházási Osztály végzi a városfejlesztési tevékenységek összehangolását, a kialakított struktúrában részt vesz a Jogi és Igazgatási Osztály és a Pénzügyi és Adóügyi Osztály is.

A Derecske és Térsége Vidékfejlesztési Nonprofit Kft. mellett a 100%-os önkormányzati tulajdonban levő, városüzemeltetési és közüzemi, szolgáltatási feladatokat is ellátó Derecskei Városgazdálkodási Nonprofit Kft. is részt vesz a városfejlesztéssel kapcsolatos feladatok, fejlesztések megvalósításában.

7.2.2 Az ITS megvalósításának intézményi háttere

Derecske Város Önkormányzata az előző, 2014-2020-as időszakban sikeresen valósította meg projektjeit, melynek keretében számos infrastrukturális és a lakosság életminőségének javítását eredményező fejlesztés valósult meg. Az Önkormányzat munkáját a fejlesztésekben a Polgármesteri Hivatal szervezeti egységei hatékonyan és sikeresen támogatták.

Az ITS megvalósítására kialakítandó szervezeti háttérnek illeszkednie kell a 2021-2027-es időszakra kiépített országos és megyei szervezetrendszerhez, úgy, hogy a források lehívhatósága és elszámolhatósága biztosítható legyen.

Az önkormányzat **jelenlegi településfejlesztési intézményrendszere, stratégiai és operatív menedzsmentje alkalmas** az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítására, a 2021-2027 közötti fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására, ezért az ITS megvalósítása során az intézményi struktúra megváltoztatása nem tervezett.

Az ITS megvalósítás és a városfejlesztés intézményrendszerén belül a döntéshozói, stratégiai irányítói szintet Derecske Képviselő-testülete, a jegyző vagy a Polgármester jelenti, a feladattól, a Testület által delegált jogkörrel függően. A döntés-előkészítési feladatokat Derecske Város Polgármesteri Hivatala, annak adott szervezeti egységei végzik. Az önkormányzat tehát jelenlegi intézményi rendszerén nem kíván változtatni, a döntési jogkörben, illetve a döntés-előkészítés menetében változás nem várható.

7.3 A településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia, illetve az ahhoz kapcsolódó projektelképzelések településközi koordinációja elsődlegesen mikrotérségi, illetve járási szinten valósul meg. Derecske városa több területen is folytat együttműködést a környező településekkel, illetve van lehetősége ezen kapcsolatok elmélyítésére, a településközi koordináció Derecske város esetében kiemelt jelentőségű feladat.

Az együttműködésnek a térség települései között már komoly hagyománya van, mint ahogy a szélesebb földrajzi területen megjelenő településfejlesztési partnerségi együttműködéseknek is. A koordináció szintjei, érdekegyeztető fórumai, mechanizmusai a szervezeti keretektől és a feladatoktól függően változóak.

Derecske térségi szerepkörének tekintetében meghatározó, hogy a város 2013. január 1-től a 13 településből álló Derecskei **járás központi funkcióját** tölti be. A járás lakónépessége 2021-ben 41 081 fő volt. Vonzáskörzete és az általa ellátott funkciók alapján a Derecskei járás meghatározó települése, amely rendelkezik számos, más települést ellátó, városi funkciót jelentő intézményi és speciális funkciókkal. A járásba tartozó települések a következők: Derecske, Esztár, Hajdúbagos, Hosszúpályi, Kismarja, Kokad, Konyár, Létavértes, Mikepércs, Monostorpályi, Pocsaj, Sáránd és Tépe.

Egyértelműen leszögezhető, hogy a városnak nem érdeke a pontszerű, elszigetelt fejlődés, hiszen ha nagy a fejlettségbeli kontraszt a város és környéke között, akkor az negatívan befolyásolhatja a város egészének gazdasági-társadalmi fejlődését. A város és a környező települések közötti viszonyt szoros egymásrautaltság, az erősségeket építeni és a gyengeségeket megszüntetni kívánó gondolkodásmód és

a funkciók ésszerű megosztása jellemzi. A párhuzamos kapacitások elkerüléséhez, valamint a város és környéke közötti esetleges konfliktusok (pl. szelektív migráció, párhuzamos fejlesztések) megelőzéséhez tehát nemcsak Derecske, hanem a környező települések fejlesztési igényeit is pontosan ismerni kell.

Vármegyei szinten a településközi koordinációban Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata játszik kiemelkedő szerepet, mivel a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz tervezése és részben a megvalósítása is e szervezet hatáskörébe tartozik. Ahhoz, hogy a vármegye számára rendelkezésre álló forráskeretet hatékonyan, ésszerűen és maradéktalanul fel lehessen használni, elengedhetetlen a partnerség a vármegyei önkormányzat és a települések között.

Derecske esetében kiemelt szerepet játszik a **Debrecennel** való szoros és intenzív együttműködés. A város földrajzi elhelyezkedéséből adódik, hogy a stratégiaalkotás során figyelembe kell venni a közeli megyeszékhelyen tervezett fejlesztéseket is, mivel azok alapvetően befolyásolják a város fejlődését, lehetőségeit.

A vonatkozó jogszabályok értelmében a környező települések önkormányzatai megismerhetik és véleményezhetik a stratégia tervezetét. A településközi koordináció a tervezésen túl az ITS megvalósítási szakaszában is érvényesül, egyeztetésre kerülnek a települések közötti együttműködések lehetséges területei. Kiemelt jelentőséggel bírnak a közlekedési feltételek javítására irányuló fejlesztések is. A felmerülő igények között a közúti fejlesztések mellett megjelennek a közösségi közlekedést érintő, valamint a kerékpárút-hálózatot érintő fejlesztések is.

A város határozott célja, hogy a fejlesztési elképzeléseket komplex projekteké alakítsa, a maximális hatékonyság elérése érdekében a pozitív tovagyrúzó (spill-over) hatást a környező településekre is kiterjessze, és ezáltal a térség vonzerejét is növelje.

Összességében megállapítható tehát, hogy Derecske Integrált Településfejlesztési Stratégiájával, a tervezett fejlesztésekkel a környező térség fejlesztési elképzeléseinek területi szintű kölcsönhatása pozitív mérleget mutat, a hatások szinergikusan kiegészítik, felerősítik egymást. Felesleges, párhuzamos kapacitásokat létrehozó, egymást kioltó fejlesztések nem valósulnak meg. A fejlesztések eredményeként az ellátott funkciók optimalizálására kerül sor az Európai Unió egyik legfontosabb alapelveinek, a szubszidiaritás elvének figyelembevételével.

7.4 A partnerség biztosítása az ITS elkészítése és megvalósítása során

A partnerség megvalósításának a jogszabályi kötelezettségen túl is fontos szerepe van a tervezési folyamatban: egyrészt lehetőséget ad a partnerek fejlesztési elképzeléseinek megismerésére, másrészt lényeges szerepe van az elkészülő integrált településfejlesztési stratégia társadalmi elfogadtatásában annak, hogy a partnerek már a tervezés során széles körben bevonásra kerülnek, véleményt nyilváníthatnak. A partnerségi folyamat a stratégia tervezési, megvalósítási és fenntartási szakaszaira is kiterjed.

Derecske Város Önkormányzata fontosnak tartja, hogy a városban tervezett fejlesztések valós helyi igényekre, problémákra reagáljanak – ennek érdekében kiemelt figyelmet fordít a városban működő meghatározó jelentőségű vállalkozások, intézmények és a lakosság tervezési folyamatba való aktív bevonására, javaslataik, véleményük megismerésére.

Az ITS módosítása az alábbi jogszabályok figyelembevételével történt:

- Tartalom: a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet;
- Eljárásrend: a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet;
- Partnerségi egyeztetés: Derecske Város Önkormányzat Képviselő-testületének 13/2017. (III.31.) önkormányzati rendelete a partnerségi egyeztetés szabályairól.

Az ITS 2023. évi módosítása során tervezett és megvalósult egyeztetések az alábbiak:

- Derecske Város Önkormányzatának Képviselő-testülete döntött a város 2015. évi ITS-ének felülvizsgálatáról módosításáról 2023. április 27-én
- A jogszabály által előírt egyeztetések megindítását Derecske Város Polgármestere kezdeményezte
- Képviselő-testületi szakmai tájékoztatás és egyeztetés, valamint a Derecskén működő intézmények és vállalkozások részvételével első **partnerségi egyeztető fórum** 2023. június 15-én, melynek témája a város jelenlegi helyzete és a városfejlesztési célkitűzések egyeztetése,
- Képviselő-testületi szakmai tájékoztatás és egyeztetés, valamint a Derecskén működő intézmények és vállalkozások részvételével második **partnerségi egyeztető fórum** 2023. szeptember 7-én, melynek témája a városfejlesztési célkitűzések elérése érdekében tervezett beavatkozások, fejlesztési elképzelések, projektek egyeztetése,
- **Lakossági fórum** 2023. szeptember 14-én, melynek célja a lakosság bevonása, tájékoztatása a készülő stratégiáról és annak tartalmáról.

A megvalósult egyeztetések dokumentációja (jeleneti ívek, emlékeztetők, prezentációk), valamint a beérkezett észrevételek kezelésének dokumentációja elérhető az önkormányzatnál.

Az ITS módosítását a polgármester az elfogadás előtt az E-TÉR felületen egyeztetési eljárásban véleményezteteti a véleményezésre jogosult szervezetekkel és a partnerekkel.

A partnerségi egyeztetési folyamat során beérkező vélemények kezelése egységes, előre rögzített módon történik, megtörténik a javaslatok, vélemények dokumentálása, nyilvántartása, majd szakmai feldolgozása. Az elfogadott vélemények beépítésre kerülnek a dokumentumba, míg az el nem fogadott vélemények esetében megtörténik azok elutasításának indoklása. Megvalósulnak az elfogadott stratégia nyilvánosságát biztosító intézkedések, a dokumentumok a város honlapján – www.derecske.hu – elérhetőek.

7.5 Monitoring rendszer kialakítása

A stratégia sikeres megvalósítása, a stratégia végrehajtása elképzelhetetlen egy olyan **visszacsatolási mechanizmus** nélkül, amely alapján a stratégia-alkotási folyamat minden pontján újból és újból be lehet avatkozni, elvégezve a szükséges korrekciókat. E visszacsatolást a **monitoring rendszer** biztosítja. Alapja a megvalósításra vonatkozó folyamatos adatgyűjtés, információgyűjtés, ami alapján ellenőrizhető, hogy a kitűzött célok irányába haladnak-e a folyamatok, várható-e a tervezett hatások elérése. Ha ennek során kiderül, hogy a szándékoltól eltérően haladnak a folyamatok, s a célok várhatóan nem, vagy csak részben teljesülnek, akkor a monitoring rendszer feltárja az eltérés okait is, s ezzel lehetőséget teremt a döntéshozók számára, hogy beavatkozzanak a folyamatokba. Az eltérés jellegétől és mértékétől függ a szükséges korrekciós intézkedés, pl. módosítani szükséges a tevékenységek menetét, a stratégia végrehajtásának mikéntjét, a szervezeti kereteket, a feladatokhoz rendelt erőforrásokat. Ha a korrekció

a meglévő tervek keretein belül nem végezhető el, akkor a tervek, de végső soron a stratégiai célok korrekciójára is sor kerülhet.

E logikából következik, hogy a monitoring rendszer elsődlegesen a stratégiáért felelős menedzsment, azaz a polgármester és a képviselő-testület eszköze a megvalósítás kontrolljában, ami csak akkor tölti be funkcióját, ha azt folyamatosan működtetik. A működéshez szükséges információkkal való ellátás az operatív megvalósításban résztvevő szereplők bevonásával a Polgármesteri Hivatal Településfejlesztési és Beruházási Osztályának feladata.

7.5.1 Output és eredményindikátorok meghatározása

A stratégia megvalósulásának nyomon követése, ezen belül a célok elérésének megbízható ellenőrzése csak akkor lehetséges, ha biztosított a célok mérhetősége. Ennek érdekében a stratégiában megfogalmazott valamennyi célhoz objektíven ellenőrizhető mutatókat, indikátorokat szükséges hozzárendelni. Az indikátorok meghatározása az alábbi alapelvek mentén történt:

- legyen specifikus, azaz konkrétan az adott célhoz kapcsolódjon,
- legyen objektíven mérhető, egyértelmű,
- legyen hozzáférhető (beszerzése / előállítása reális költségigényű),
- adjon releváns információt az előrehaladásról a stratégiai menedzsment számára,
- egy célhoz több indikátor is kapcsolódhat, de a különböző célok indikátorai különbözőek.

A monitoring és értékelési rendszer, így a bázis- és célértékek végleges meghatározása akkor lehetséges, ha a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége eljut abba a fázisba, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és outputok azonosíthatóak és számszerűsíthetőek legyenek.

Az eredmény- és output indikátorokat az alábbi táblázatok foglalják össze, egyben azok forrása (mérési módja és gyakorisága) is meghatározásra kerül. Az indikátorok beszerzése (mérése, előállítása) és nyomon követése az operatív menedzsment feladata.

27. táblázat A városi szintű átfogó és tematikus célkitűzések indikátorai

Cél	Javasolt indikátorok	Mérték-egység	Bázisérték	Célérték (2030)	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
Átfogó cél						
Derecske fejlődő, családbarát, vonzó kisváros, mely járásközpontként és Debrecen elővárosaként minőségi életfeltételeket kínál az itt élők számára.	Lakónépesség száma (szinten tartás)	fő	8 327 (2021)	8 327	KSH	5 évente
	Belföldi vándorlási különbözet ezer lakosra (pozitív)	fő	-5,7 (2010-2021 évi átlaga) 3,4 (2021)	3	KSH	5 évente
Középtávú tematikus célok						
T1. Versenyképes helyi vállalkozások, minőségi munkahelyek	A városban működő vállalkozások által fizetett éves iparűzési adó (növekedés)	eFt	321 436 (2022)	350 000	Polgármesteri Hivatal	5 évente
	1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma (növekedés)	db	84 (2020)	85	KSH	5 évente
T2. Magas színvonalú oktatás, egészségügy, szociális ellátás, közigazgatás, okos város fejlesztések	Fejlesztéssel érintett közszolgáltatások száma (növekedés)	db	0	4	Polgármesteri Hivatal	5 évente
T3. Összetartó helyi közösség, fejlett kulturális élet, sportolási és szabadidős lehetőségek	Lakossági elégedettség a rekreációs lehetőségekkel (növekedés)	%	2,2 (1-4 skálán)	2,6 (1-4 skálán)	Polgármesteri Hivatal	5 évente
T4. Biztonságos, zöld közlekedési rendszer és minőségi úthálózat	Fejlesztéssel érintett járdák, kerékpárutak és utak hossza (növekedés)	km	0	5	KSH	5 évente
T5. Fenntartható városi környezet, vonzó városi épületek és közterek	Felújítással, energetikai korszerűsítéssel érintett középületek száma (növekedés)	db	0	4	Polgármesteri Hivatal	5 évente
	Felújítással érintett zöldterületek száma (növekedés)	db	0	2	Polgármesteri Hivatal	5 évente

Forrás: Saját szerkesztés

28. táblázat A városrészi szintű célkitűzések indikátorai

Cél	Javasolt indikátorok	Mérték-egység	Bázisérték	Célérték (2030)	Indikátor forrása, mérés módja	Mérés gyakorisága
Területi/városrészi célok						
V1. A Városközpont térségközponti jellegű funkcióinak megerősítése, vonzó települési környezet kialakítása	Fejlesztéssel érintett közösségi, közigazgatási vagy közszolgáltatási funkciót ellátó intézmények száma (növekedés)	db	0	4	Polgármesteri Hivatal	5 évente
	A városrész lakónépességének száma (szinten tartás)	fő	1 121 (2011)	1 121	KSH népszámlálás	10 évente
V2. Kisderecske városrészben komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása, a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	Új vállalkozások száma (növekedés)	db	0	2	Polgármesteri Hivatal	5 évente
	A városrész lakónépességének száma (szinten tartás)	fő	546 (2011)	546	KSH népszámlálás	10 évente
	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (csökkenés)	%	28,0 (2011)	25,0	KSH népszámlálás	10 évente
V3. A Keleti városrész települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	A városrész lakónépességének száma (szinten tartás)	fő	1 970 (2011)	1 970	KSH népszámlálás	10 évente
V4. A Délnyugati városrész települési környezetének javítása, a leszakadás megelőzése a jobb életminőség biztosítása érdekében	A városrész lakónépességének száma (szinten tartás)	fő	2 476 (2011)	2 476	KSH népszámlálás	10 évente
V5. Az Északnyugati városrészben a társadalmi különbségek csökkentése, valamint a települési környezet javítása, a rekreációs területek fejlesztése a jobb életminőség biztosítása érdekében	A városrész lakónépességének száma (szinten tartás)	fő	2 699 (2011)	2 699	KSH népszámlálás	10 évente
	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (csökkenés)	%	16,8 (2011)	15,0	KSH népszámlálás	10 évente
V6. A külterületen komplex szolgáltatások nyújtására képes vállalkozási környezet kialakítása	Új vállalkozások száma (növekedés)	db	0	2	Polgármesteri Hivatal	5 évente

Forrás: Saját szerkesztés

A stratégia megvalósítását szolgáló beavatkozások, fejlesztések tervezett output indikátorait a következő táblázat foglalja össze. A projektszintű output indikátorok bázis és célértékeit a kapcsolódó pályázati dokumentációk tartalmazzák.

29. táblázat Projektszintű indikátorok

Projekt megnevezése	Output indikátor	Mértékegység
Derecskei Disznótor turisztikai infrastrukturális háttérének fejlesztése <ul style="list-style-type: none"> • 2 épületből álló épületegyüttes komplex akadálymentes felújítása 	Fejlesztéssel érintett épületek száma Támogatott kulturális és turisztikai helyszínek száma	db db
Élhető Derecske <ul style="list-style-type: none"> • sétány építés • játszótér bővítés • tetőtér beépítés 	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás céljából épített vagy felújított zöld infrastruktúra	ha
Közoktatáshoz kapcsolódó épületek energetikai korszerűsítése Derecskén	Energetikai korszerűsítéssel érintett épületek száma Becsült üvegházhatásúgáz-kibocsátások Jobb energiahatékonyabb középületek	db tonna CO ₂ egyenérték m ²
Derecskei Gondozási Központ fejlesztése	Fejlesztéssel érintett épületek száma A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma	db db
Belterületi utak fejlesztése Derecskén	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza	km
Belterületi utak építése	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza	km
Külterületi helyi közutak fejlesztése Derecskén II.	Átépített vagy korszerűsített közutak hossza	km
Fal-Asztal – Közösségi tér fejlesztése szabadterei eszközök beszerzésével	Fejlesztéssel érintett közösségi terek száma	db
Erőemelő kondipark építése	Fejlesztéssel érintett közösségi terek száma	db
Kerékpárúthoz kapcsolódó pihenőhelyek kialakítása	Fejlesztéssel érintett helyszínek száma Megvalósított programok száma	db db
Egészségmegőrzéshez kapcsolódó programok megvalósítása Derecskén	Megvalósított programok száma	db
Derecskei Értéktárban szereplő értékek bemutatása, átadása a következő generációknak	Megvalósított programok száma	db
Sárostói futópálya felújítása	Fejlesztéssel érintett futópálya hossza	m
Derecskei Lőtér felújítása	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Ravatalozó felújítása	Fejlesztéssel érintett épületek száma	db
További fejlesztési elképzelések		
Művelődési ház és könyvtár bővítése és felújítása	Felújított közintézmények száma	db
Konyha és étterem bővítés (DEVAG)	Fejlesztéssel érintett épület alapterülete	m ²
Városháza belső udvarának többfunkciós megújítása	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Helytörténeti- és kézműves udvar kialakítása	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Idősek otthona építése	Létrehozott épület alapterülete	m ²
Vállalkozói övezet bővítése, fejlesztése több ütemben	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Északkeleti akcióterület szociális városrehabilitációja	Szociális városrehabilitációs program által érintett hátrányos helyzetű lakosság száma	fő
Felhagyott „Seprűkötő üzem” közcélú hasznosítása	Fejlesztéssel érintett épület alapterülete	m ²
Szociális (alacsony, közel 0 rezsijű) passzívház besorolású, lakások kialakítása	Kialakított lakások száma	db

Projekt megnevezése	Output indikátor	Mértékegység
Északnyugati akcióterület szociális városrehabilitációja	Szociális városrehabilitációs program által érintett hátrányos helyzetű lakosság száma	fő
Sáros tó – Sport és rekreációs terület bővítése és fejlesztése	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Derecske köztéri játszóterének felújítása	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Térségi öntözőrendszer fejlesztése II. ütem	Öntözésbe újonnan bevont terület mérete	ha
Gépjármű közlekedésű utak felület szilárdítása több ütemben	Átépített vagy korszerűsített utak hossza	km
Református és katolikus templomok renoválása	Fejlesztéssel érintett épületek alapterülete	m ²
Belterületi parkolók kialakítása	Létrehozott parkolóhelyek száma	db
Belterületi járdahálózat fejlesztése	Épített vagy korszerűsített járdák hossza	m
Belterület kerékpáros forgalmi fejlesztések	Fejlesztéssel érintett kerékpárutak hossza	km
Külterület meghatározó úthálózatának fejlesztése	Átépített vagy korszerűsített utak hossza	km
Csapadékvíz, belvíz elvezetési problémák megoldása	Épített vagy felújított csapadékvízvédelmi létesítmények hossza	m
Derecske köztemetőinek rehabilitációja, infrastruktúra fejlesztése	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Integrált és környezetkímélő gazdálkodás megalapozása, térségi növényvédelmi előrejelző szolgálat kialakítása	Kiépített szolgáltatások száma	db
Zöldhulladék, építési törmelék kezelése	Összegyűjtött zöldhulladék és építési törmelék mennyisége	m ³
Közpark kialakítása a Szaszar patak nyílt szakaszának a Petőfi u. és a Viola u. közé eső területén	Fejlesztéssel érintett terület	m ²
Tájház felújítása, közösségi tér kialakítása	Fejlesztéssel érintett épület alapterülete	m ²
Termásvíz hasznosítása közintézmények fűtése céljából	Fejlesztéssel érintett közintézmények száma	db

Forrás: Saját szerkesztés

7.5.2 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

monitoring az a programalkotást követő nyomon követési folyamat, amely a program végrehajtásának eredményességét kíséri figyelemmel, és visszacsatol a végrehajtás folyamatába, illetve indokolt esetben a program felülvizsgálatát eredményezheti. A monitoring célja, hogy elősegítse a stratégia hatékony megvalósítását, és biztosítsa, hogy változó külső és belső körülmények mellett is megfelelő erőforrások álljanak rendelkezésre a megvalósításhoz. A monitoring elválaszthatatlan a kontrolling fogalmától, amely a monitoring eredményeit felhasználva, szükség szerint és tervezett módon a stratégia megvalósítási folyamataiba vagy magába a stratégiába avatkozik be.

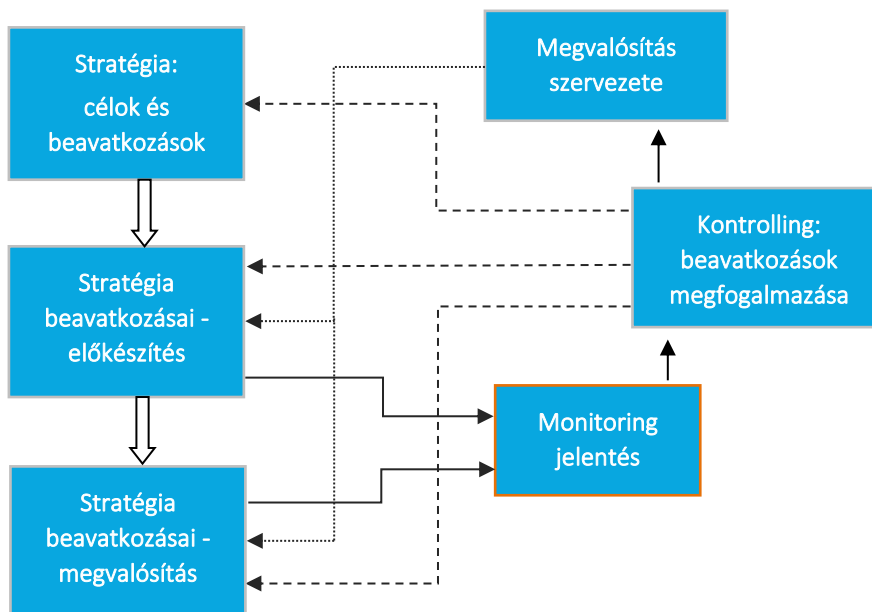
A jól működő monitoring rendszer alapja a világos beavatkozási logika összeállítása, a célrendszer megvalósítását szolgáló beavatkozások és projektek azonosítása, valamint a specifikus, mérhető, elérhető, reális és aktuális indikátorok pontos és egyértelmű meghatározása. A működtetési mechanizmus hatékonyságának biztosításához ki kell jelölni a monitoring

- felelősét,
- kivitelezőjét,

- gyakoriságát,
- formai elvárásait,
- a visszacsatolás módját.

A monitoring jelentések rendkívül fontos adalékok a program ütemezett (7-éves) felülvizsgálatának megalapozásához, illetve indokolt esetben rendkívüli módosításokat is eredményezhet egy-egy éves jelentés tartalma a programban. A monitoring jelentések az évente készülő akciótervek fontos háttérdokumentuma is, az ott megfogalmazott javaslatokat az akciótervekben is figyelembe kell venni. A monitoring folyamatát az alábbi ábra összefoglalja.

54. ábra A monitoring folyamatának összefoglalása

Forrás: Derecske ITS, 2015

A monitoring folyamat szervezete:

- Képviselőtestület: a képviselőtestület javaslatokat fogalmaz meg és meghozza a folyamatokkal, illetve a konkrét beavatkozásokkal kapcsolatos döntéseket.
- Szakmai Bizottságok: javaslatot tesznek a képviselőtestület felé a stratégia megvalósítását érintő folyamatokra és konkrét beavatkozásokra.
- Monitoring Bizottság: éves rendszerességgel felülvizsgálja a stratégia megvalósításának folyamatát és javaslatokkal él az érintett bizottságok, illetve képviselőtestület felé; megtárgyalja és elfogadja az éves rendszerességgel készülő monitoring jelentést, valamint javaslatokat fogalmaz meg annak kapcsán; a Monitoring Bizottság tagjai:
 - polgármester,
 - a testületi bizottsági elnökök,
 - stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet képviselője,
 - civil szervezetek képviselője.
- Stratégia megvalósításáért felelős operatív szervezet – monitoring felelős: a végrehajtó szervezeten belül a monitoringért felelős munkatárs feladata, hogy – az egyes beavatkozások megvalósítóival történő rendszeres kapcsolattartás alapján – éves rendszerességgel elkészítse a megvalósítás folyamatáról szóló jelentést, azt az operatív szervezet vezetőjével egyeztesse, aki a jelentést a Monitoring Bizottság vezetője felé továbbítja.

- Stratégiai partnerek bevonása: a stratégia kialakításában résztvevő – a partnerségi tervben azonosított – szervezetek számára biztosított az éves monitoring jelentéshez való hozzáférés és előzetes véleményezési lehetőség.

A monitoring folyamatával kapcsolatos dokumentumok:

- Éves monitoring jelentés: a jelentést az operatív végrehajtó szervezet monitoringért felelős munkatársa készíti és egyezteti a szervezet vezetőjével. Az éves jelentést a Monitoring Bizottság javaslatai alapján az érintett testületi bizottságok, valamint a képviselőtestület minden évben megtárgyalja, elfogadja, illetve meghozza a szükséges intézkedésekkel kapcsolatos döntéseket. Az értékelési jellegű tevékenységekbe a város legfontosabb stratégiai partnerei is bevonásra kerülnek. Az éves jelentés tartalma:
 - a megvalósítással kapcsolatos tevékenységek előrehaladása,
 - a megvalósítással kapcsolatos problémák azonosítása,
 - a megvalósítás folyamatainak javítása érdekében végrehajtott intézkedések leírása,
 - a stratégiában azonosított számszerűsített indikátorok,
 - a megvalósításra fordított pénzügyi források,
 - a szervezettel, célokkal és beavatkozásokkal kapcsolatos javaslatok, amelyek tartalmazzák a felelősök és határidők meghatározását is,
 - a következő periódusra tervezett tevékenységek és a szükséges szervezeti erőforrások és pénzügyi források meghatározása.
- Adatbázis: az előre elkészített és folyamatosan frissítendő adatbázis biztosítja az ITS keretében tervezett beavatkozások előrehaladásának, valamint a stratégiai és projektszintű indikátorok teljesítésének objektív és naprakész nyomonkövethetőségét, valamint az esetlegesen felmerülő problémákat megfelelő kezelést. Az adatbázis az éves jelentések mellékletét képezi.